

SPRÁVA
O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
ZA ROK 2023

(ZELENÁ SPRÁVA)

BRATISLAVA 2024

OBSAH:

1. Postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR.....	4
2. Ekonomické výsledky	9
2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu	9
2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe	10
2.2.1 Úvery	14
2.2.2. Dane	17
2.2.3. Poistenie.....	18
2.2.4. Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností.....	21
2.2.5. Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov.....	25
2.3. Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle	29
3. Výroba a agropotravinársky trh	33
3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia.....	33
3.1.1. Rastlinná výroba	33
3.1.2. Živočíšna výroba.....	42
3.1.3. Akvakultúra	46
3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinovom trhu.....	51
3.3. Výroba potravín.....	57
3.4. Spotreba potravín	60
3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín	65
4. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami	71
4.1 Agropotravinársky zahraničný obchod SR v roku 2023.....	71
4.2 Výrobová štruktúra zahraničného obchodu.....	73
4.3 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu	75
5. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva.....	76
5.1. Vstupy do poľnohospodárstva	76
5.2. Investície do potravinárskeho priemyslu	85
6. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy	88
6.1. Podnikateľská štruktúra	88
6.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou	92
6.3. Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva	95
6.4. Pracovné sily	96
6.5. Produkcia biomasy a obnoviteľných zdrojov energie	101
6.6. Ekologická poľnohospodárska výroba.....	103

7. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie	108
7.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve.....	108
7.2. Vplyv poľnohospodárstva na znečisťovanie ovzdušia a vôd	109
7.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia	114
8. Výdavky na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	115
8.1. Organizácia trhu s agrárnymi komoditami vrátane sektorových intervencií SP SPP 2023-2027	115
8.2. Priame platby	117
8.3. Rozvoj vidieka PRV SR 2014-2022 a intervencie na rozvoj vidieka SP SPP 2023-2027	121
8.4. Operačný program Rybné hospodárstvo	123
8.5. Štátna pomoc a národné podpory	124
8.6. Celková podpora poľnohospodárstva a potravinárstva	128
9. Veda, výskum, vzdelávanie a poradenstvo v poľnohospodárstve a potravinárstve	130
9.1. Veda a výskum	130
10. Zoznam právnych predpisov	145
11. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín Európskej únie	148
12. Závery a odporúčania	155
12.1. Závery	155
12.2. Odporúčania.....	157
13. Zoznam použitých skratiek	158
14. Prílohové tabuľky	158

1. Postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR¹

Medziročný rast cien v priemere za celý rok 2023 dosiahol úroveň 10,5 %, čo je štvrtá najvyššia hodnota v 30-ročnej histórii samostatného Slovenska. Maximum **inflácia** zaznamenala vo februári 2023 na úrovni 15,4 % a v decembri 2023 sa dostala na úroveň 5,9 %. K poklesu celkovej inflácie prispeli najmä zmrazené regulované ceny energií pre domácnosti, ktoré boli aj naďalej dotované zo štátneho rozpočtu, a ceny potravín. Podiel výdavkov na potraviny tvorí v spotrebnom koši takmer 24 %, tzn. že akákoľvek aj malá zmena v cenách potravín sa významne prejaví na výdavkoch spotrebiteľov.

Na prudkú akceleráciu inflácie reagovala Európska centrálna banka a ďalšie centrálné banky rastom úrokových sadzieb. S ohľadom na pokračujúce spomaľovanie inflácie a pomerne slabú dynamiku ekonomického rastu v eurozóne je možné predpokladať, že úrokové sadzby na peňažnom trhu dosiahli svoj vrchol na prelome rokov 2023/2024.

Rast ekonomiky Slovenska meraný **hrubým domácim produktom** v roku 2023 spomalil na úroveň 1,6 % (v stálych cenách). Z hľadiska jednotlivých zložiek dopytu je oproti predošlým rokom výraznou zmenou pokles spotreby domácností, nakoľko domácnosti sa vybrali cestou väčšieho šetrenia na úkor mŕtvice. Zároveň slovenská ekonomika je významne ovplyvnená zahraničným dopytom, ktorý bol rovnako v útlme, keďže firmy v eurozóne balansovali na pokraji recesie.

Aj napriek postupnému zotavovaniu sa trhu práce sa ani po takmer troch rokoch od vypuknutia pandémie nedostala úroveň zamestnanosti na úroveň z konca roka 2019. Prispel k tomu aj väčší odchod ľudí do predčasného dôchodku. Zamestnať sa však podarilo viac neaktívnych ľudí a veľký počet pracujúcich cudzincov, ktorí ku koncu roka 2023 prekonal hranicu 100 tisíc. **Počet pracujúcich** v hospodárstve SR v priemere za rok 2023 dosiahol úroveň 2 610 tis. osôb, čo predstavuje nárast v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 0,2 %. **Miera nezamestnanosti** v roku 2023 medziročne klesla (o 0,3 p. b.) a dosiahla úroveň 5,8 %. Za týmto pozitívnym vývojom bol čiastočne aj rast **nominálnych miezd** medziročne v priemere o 9,7 %, pričom priemerná mesačná mzda zamestnanca dosiahla úroveň 1 430 €.

Saldo **zahraničného obchodu** za rok 2023 bolo podľa predbežných výsledkov aktívne v objeme 1,9 mld. €, oproti roku 2022 ide o navýšenie o 8,5 mld. €.

Objem investícií, ktoré sa premietajú do **tvorby hrubého fixného kapitálu**, sa v rámci roku 2023 zdynamizoval. Najviac peňažných prostriedkov na nadobudnutie tvorby hrubého fixného kapitálu sa investovalo vo verejnej správe a obrane. Druhý najvyšší objem investícií smeroval do priemyselnej výroby.

¹ Kapitola vypracovaná s využitím publikácie Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2022, ŠÚ SR

Tab. 1 Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Ukazovateľ	2022	2023	rozdiel 2023-2022
HDP ¹ (bežné ceny) v mld. €	110,1	122,9	12,8
HDP ¹ (stále ceny) ² v mld. €	100,2	101,6	1,4
Tempo rastu HDP ¹ (bežné ceny) - medziročná zmena v %	8,0	11,7	
Tempo rastu HDP ¹ (stále ceny) ² - medziročná zmena v %	0,4	1,4	
Miera inflácie ³ v %	12,8	10,5	-2,3
Saldo zahraničného obchodu ⁴ v mld. €	-6,5	1,9	8,5
Počet pracujúcich podľa VZPS ⁵ - medziročná zmena v %	1,7	0,2	
Miera nezamestnanosti ⁶ podľa VZPS v %	6,1	5,8	-0,3
Zmena priem. mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve (nominálna mzda) v %	7,7	9,7	
Zmena priem. mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve (reálna mzda) v %	-4,5	-0,7	
Bilancia bežného účtu k HDP ⁷ v %	-7,3	-1,6	5,7
Tvorba hrubého fixného kapitálu SR (bežné ceny) - medziročná zmena v %	8,0	27,4	
Tvorba hrubého fixného kapitálu SR (stále ceny) - medziročná zmena v %	-1,9	16,6	

Prameň:

ŠÚ SR: DataCube / Makroekonomické štatistiky / Národné účty / Kľúčové ukazovatele / HDP - ročné údaje / Revidované a predbežné ročné údaje HDP; dáta sú v súlade s jesennou revíziou národných účtov 2024.

NBS - Ekonomický a menový vývoj (zima 2023, jar 2024) / Aktuálny vývoj makroekonomických ukazovateľov

Vpracoval: MPRV SR

Poznámky:

1) metodika ESA 2010, údaje od roku 2022 sú spresnenými štvrtročnými odhadmi, údaje za rok 2022 sú polodefinítívne; údaje za rok 2023 sú predbežné

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2020

3) počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

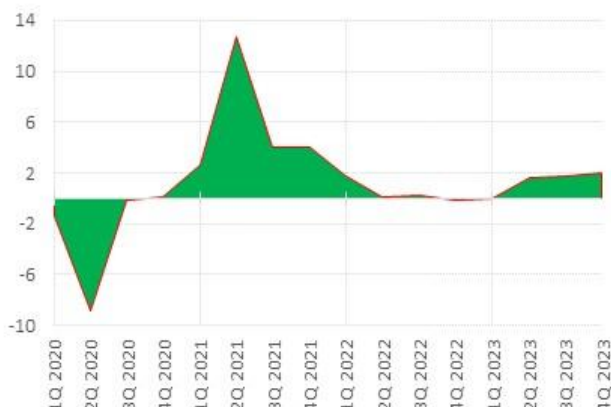
4) bežné ceny, hodnoty typu FOB (zahŕňa transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (doprava a poistenie) spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); bežné ceny, hodnoty typu FOB (hodnota zahŕňa transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb napr. doprava, poistenie, prekládka, skladovanie tovaru a pod. spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); údaje za rok 2022 sú definitívne, za rok 2023 sú predbežné

5) pracujúci v zmysle novej metodiky VZPS (výberového zisťovania pracovných síl) platnej v EÚ od roku 2021 (IESS) sú všetky osoby vo veku od 15 do 89 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat, odmenu alebo pracovnú činnosť za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na materskej alebo rodičovskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky nie celého podniku; na výpočet indexov za rok 2021 boli použité údaje za rok 2020 upravené spôsobom, ktorý v maximálne možnej miere zodpovedá novej metodike

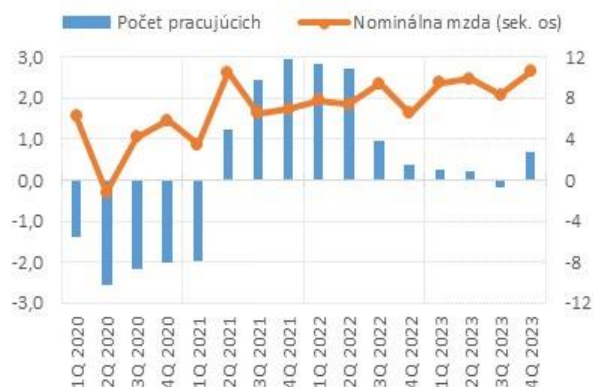
6) v percentách vyjadrený podiel počtu nezamestnaných z ekonomicky aktívneho obyvateľstva

7) zdrojom dát je NBS (uvedené vyššie)

Graf 1 Vývoj HDP v stálych cenách*

Graf 2 Vývoj počtu pracujúcich** a nom. mzdy

Poznámky: Obe grafy zobrazujú % zmenu v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka

*vývoj HDP v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2020

** podľa VZPS; nom. – nominálna

Prameň: ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva² a potravinárstva³

Z údajov ŠÚ SR vyplýva, že hlavné ekonomické ukazovatele⁴ v **pôdohospodárstve SR** v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 prevažne mierne rástli s výnimkou malého poklesu podielu na tvorbe hrubého fixného kapitálu a zamestnanosti. Významným sa javí nárast podielu pôdohospodárstva na hrubej pridanej hodnote hospodárstva SR v stálych cenách (+0,27 p. b.) a taktiež nárast podielu na medzispotrebe (+0,32 p. b. v stálych cenách a +0,26 p. b. v bežných cenách). Najväčší nárast (+0,59 p. b.) bol zaznamenaný pri podiele pôdohospodárstva na priemernej mzde.

Za odvetvie **výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov SR** všetky sledované podiely za rok 2023 vzrástli, najviac podiel na tvorbe hrubého fixného kapitálu v bežných aj stálych cenách.

Záporné saldo **zahraničného obchodu s poľnohospodársko-potravinárskymi výrobkami SR** za rok 2023 podľa predbežných údajov dosiahlo hodnotu 2,2 mld. €, kým v predchádzajúcom roku to bolo -1,9 mld. €.

² Zahŕňa pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

³ Zahŕňa výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

⁴ Hodnotené ukazovatele: hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, hrubá produkcia b.c., THFK, zamestnanosť, nominálna priemerná mesačná mzda

Tab. 2 Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Ukazovateľ	Podiel v %			Rozdiel
	2021	2022	2023*	2023-2022
Podiel pôdohospodárstva na:				
hrubej pridanej hodnoty (b. c.)	2,04	2,16	2,19	0,03
hrubej pridanej hodnoty (s. c.)	1,87	1,60	1,88	0,27
hrubej produkcie (b. c.)	2,03	2,01	2,19	0,18
medzispotreby (b. c.)	2,02	1,92	2,18	0,26
medzispotreby (s. c.)	2,00	1,74	2,06	0,32
tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.)	3,99	4,57	4,53	-0,04
tvorbe hrubého fixného kapitálu (s. c.)	3,89	4,74	4,25	-0,49
zamestnanosti	2,87	2,87	2,84	-0,03
priemernej mzdy	77,04	77,38	77,97	0,59
Podiel výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov na:				
hrubej pridanej hodnoty (b. c.)	1,47	1,38	1,64	0,26
hrubej pridanej hodnoty (s. c.)	1,48	1,27	1,35	0,07
hrubej produkcie (b. c.)	2,03	2,17	2,38	0,21
medzispotreby (b. c.)	2,43	2,64	2,89	0,25
medzispotreby (s. c.)	2,44	2,57	2,85	0,27
tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.)	1,63	1,56	1,88	0,32
tvorbe hrubého fixného kapitálu (s. c.)	1,66	1,56	1,85	0,29
zamestnanosti	2,02	1,99	2,01	0,02
priemernej mzdy	82,51	82,21	-	-
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:				
vývoze	4,76	4,74	4,77	0,03
dovoze	6,35	7,09	7,12	0,02

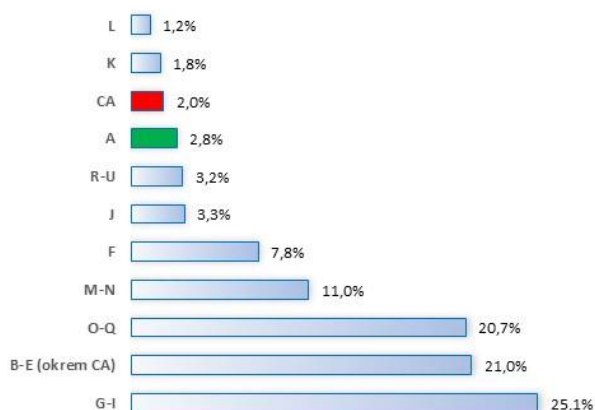
Prameň: ŠÚ SR: vyžiadané údaje zo ŠÚ SR; členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE; metodika národných účtov

Vypracoval: MPRV SR

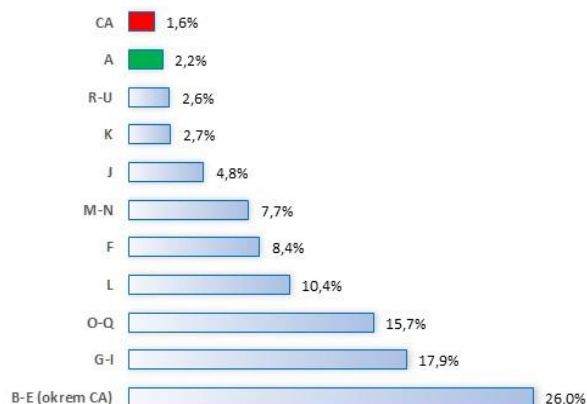
Vysvetlivky: *predbežné údaje za rok 2023; s. c. - stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2020; b. c. - bežné ceny

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

Graf 3 *Podiely* na celkovej zamestnanosti v SR*

Graf 4 *Podiely* na hrubej pridanej hodnote hospodárstva SR*

*podiel jednotlivých odvetví na hospodárstve SR za rok 2023

Vysvetlivky:

A: Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov; B-E: Priemysel (z toho B: Ťažba a dobývanie; C: Priemyselná výroba v tom CA: Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov; D: Dodávka elektriny, plynu a studeného vzduchu; E: Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov); F: Stavebníctvo; G: Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov; H: Doprava a skladovanie; I: Ubytovacie a stravovacie služby; J: Informácie a komunikácia; K: Finančné a poisťovacie činnosti; L: Činnosti v oblasti nehnuteľností; M: Odborné, vedecké a technické činnosti; N: Administratívne a podporné služby; O: Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie; P: Vzdelávanie; Q: Zdravotníctvo a sociálna pomoc; R: Umenie, zábava a rekreácia; S: Ostatné činnosti; T: Činnosti domácnosti ako zamestnávateľov; U: Činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení

Prameň: ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

2. Ekonomické výsledky

2.1. VÝSLEDKY ODVETVIA PODĽA EKONOMICKÉHO POĽNOHOSPODÁRSKEHO ÚČTU

Z výsledkov druhého odhadu ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ) za rok 2023 vyplýva, že ekonomická výkonnosť odvetvia poľnohospodárstva meraná tvorbou a použitím dôchodku odvetvia v medziročnom porovnaní klesla. Podnikanie v poľnohospodárstve bolo ziskové.

Tab. 3 *Vývoj tvorby a použitia dôchodku odvetvia poľnohospodárstva (v mil. €)*

Ukazovateľ	Priemer 2018 – 2022	2022 def. údaje	2023 druhý odhad	Index 2023/2022	Index 2023/Ø 2018-2022
HPP	2 220,96	2 723,80	2 593,90	95,23	116,79
Subvencie na produkty	23,50	18,50	24,20	130,72	103,14
PNK	156,50	180,30	192,90	106,99	123,28
NNVČ	150,30	165,30	176,30	106,63	117,27
VOS (-)	68,70	86,86	83,27	95,86	121,21
CPP	2 482,60	3 001,10	2 904,00	96,76	116,98
Medzis potreba	1 823,50	2 112,40	2 033,00	96,24	111,49
HPH	659,10	888,70	871,00	98,01	132,17
SFK	244,40	274,20	322,70	117,71	132,07
ČPH	414,70	614,60	548,30	89,22	132,22
Účet tvorby dôchodkov					
Odmeny zamestnancom	600,80	618,80	622,90	100,66	103,68
Ostatné dane z produkcie	52,80	56,90	59,20	104,04	112,07
Ostatné subvencie na produkciu	559,20	507,90	465,70	91,70	83,28
ČPP, resp. ČDSČ	320,30	446,70	332,00	74,31	103,63
Účet podnikateľského zisku					
Nájomné	87,50	94,10	97,90	104,04	111,90
Úroky	36,40	32,50	33,40	102,77	91,62
ČZP	196,50	320,20	200,70	62,69	102,17

Prameň : EPÚ SR 2018 – 2023

Význam skratiek : HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, PNK – práca na kontrakt, NNVČ – neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti, VOS – vnútroodvetvová spotreba, CPP – celková poľnohospodárska produkcia, HPH – hrubá pridaná hodnota, SFK – spotreba fixného kapitálu, ČPH – čistá pridaná hodnota, ČPP (ČDSČ) – čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti), ČZP – čistý zisk z podnikania

Vypracoval: MPRV SR

Odhadovaná tvorba dôchodku odvetvia v roku 2023 bola ovplyvnená predovšetkým nasledovnými faktormi:

- v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla celková poľnohospodárska produkcia v základných cenách o 3,24 % v dôsledku poklesu hrubej poľnohospodárskej produkcie o 4,77 %, pri odhadovanom náraste hodnoty služieb o 6,99 % a náraste neoddeliteľných nepoľnohospodárskych vedľajších činností o 6,63 %,
- zastavil sa enormný nárast cenových hladín na strane vstupov aj výstupov z minulého roka, čo sa odrazilo na hodnote hrubej poľnohospodárskej produkcie, pričom k zníženiu jej hodnoty prispel pokles cenovej hladiny o 16,83 % a nárast vyprodukovaných množstiev o 14,77 %,
- hrubá poľnohospodárska produkcia bola ovplyvnená poklesom hodnoty hrubej rastlinnej produkcie o 12,47 % pri súčasnom náraste hodnoty hrubej živočíšnej produkcie o 11,47 %,
- znížil sa objem ostatných dotácií na produkciu o 8,30 %, pričom vzrástla aj výška dotácií na produkty o 30,72 %,
- hodnota medzispotreby sa znížila o 3,76 % a bola dôsledkom nižšieho objemu spotrebovaných množstiev o 3,06 % pri mierne nižšej cenovej hladine vstupov o 0,73 %,
- nižšia hodnota hrubej pridanej hodnoty spolu s nárastom spotreby fixného kapitálu o 17,71 % sa odrazila na nižšej čistej pridanej hodnote o 10,78 %,
- pokles hodnoty čistého prevádzkového prebytku ako významnej kategórie tvorby dôchodku o 25,69 % bol ovplyvnený najmä poklesom čistej pridanej hodnoty pri miernom náraste odmien zamestnancov ako aj ostatných daní z produkcie a poklese ostatných subvencií na produkciu, pričom čistý zisk z podnikania v medziročnom porovnaní bol ovplyvnený týmto dôležitým faktorom.

2.2. VÝSLEDKY HOSPODÁRENIA V POĽNOHOSPODÁRSKEJ PRVOVÝROBE

Poľnohospodárstvo podľa predbežných údajov dosiahlo za rok 2023 **kladný výsledok hospodárenia pred zdanením**, t. j. zisk vo výške cca 228 mil. €. V porovnaní s rokom 2022, kedy sektor poľnohospodárstva dosiahol rekordný zisk, v roku 2023 došlo k jeho výraznému poklesu o 38,3 %. V porovnaní s päťročným priemerom rokov 2018-2022 bol výsledok hospodárenia v roku 2023 vyšší o 40 % a bol ovplyvnený najmä rastom tržieb za vlastné výrobky živočíšneho pôvodu (+28,0 %) a takisto rastlinného pôvodu (+20,1 %). Tržby za predaj vlastných výrobkov tvorili v priemere 54 % podiel na celkových výnosoch podnikov poľnohospodárskej prvovýroby.

Významnú úlohu v ekonomike poľnohospodárskych podnikov mali podpory, bez ktorých by bola väčšina podnikov stratová. Celkový objem finančnej podpory slovenskému poľnohospodárstvu sa medziročne zvýšil o 9,6 % na hodnotu 807,8 mil. €, z toho 63 % bolo poskytnutých zo zdrojov EÚ. Podiel celkových podpôr na výnosoch v rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil na 18,5 %, z toho podiel priamych platieb tvoril 7,4 %.

Tab. 4 *Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo (v mil. € b. c., podiel v %)*

Ukazovateľ	Priemer 2018-2022	2022	2023	Index	
				2023/2022	2023/ Ø2018-22
Výnosy	3 488,4	4 216,0	4 361,8*	103,5	125,0
Náklady	3 325,5	3 846,2	4 133,6*	107,5	124,3
Výsledok hospodárenia pred zdanením	162,9	369,8	228,2*	61,7	140,0
Pridaná hodnota	414,2	508,6	522,0	102,6	126,0
Tržby za vlastné výrobky	1 914,8	2 352,8	2 360,2	100,3	123,3
- z toho: rastlinné	1 149,0	1 460,0	1 379,8	94,5	120,1
živočíšne	765,8	892,7	980,4	109,8	128,0
Rentabilita nákladov	4,9	9,6	5,5	-	-
Nákladovosť výnosov	95,3	91,2	94,8	-	-
Podpory spolu	859,8	736,9	807,8	109,6	94,0
z toho priame platby	416,9	277,3	323,7	116,7	77,6
Podiel celkových podpôr na výnosoch	24,6	17,5	18,5	-	-
Podiel priamych platieb na výnosoch	12,0	6,6	7,4	-	-
Podiel ziskových podnikov **	75,6	85,7	71,1	-	-

Prameň: ŠÚ SR; PPA - údaje o podporách a priamych platbách

* údaje za rok 2023 sú odhadom na základe údajov z IL MPRV SR; ** údaj z IL MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Ekonomické výsledky poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré výnosovo-nákladové a produkčné faktory a to:

- tempo rastu ***nákladov prevýšilo mierny rast*** výnosov poľnohospodárskych podnikov s následným kladným hospodárskym výsledkom ***poľnohospodárskej prvovýroby***,
- ***zvýšenie produkčnej výkonnosti odvetvia*** s poklesom hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách o 4,8 %, čo ovplyvnili najmä výrazne klesajúce ceny vybraných rastlinných komodít, pri súčasnom náraste hodnoty hrubej živočíšnej produkcie (+ 12 %),
- ***výrazný medziročný pokles cien obilnín (- 32 %) a olejní (- 35 %) na úrovni prvovýrobcov***, čo následne ovplyvnilo aj zníženie tržieb za rastlinnú produkciu, napriek vyšším výnosom z hektára; na druhej strane ceny komodít živočíšnej výroby sa medziročne zvýšili v priemere o 15,1 %, najviac ceny konzumných slepačích vajec (+ 38,6 %).
- ***stagnujúci rast tržieb z predaja vlastných výrobkov (+0,3 %)***, ako dôsledok mierneho poklesu tržieb za rastlinné produkty (-5,5 %) a výraznejšieho rastu tržieb za predaj živočíšnych výrobkov (+9,8 %),
- ***zníženie dominantného podielu rastlinnej produkcie (61 %) v štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie (v bežných cenách) pri súčasnom raste podielu živočíšnej výroby (39 %)***,
- ***postupná stabilizácia cien vstupov do poľnohospodárstva***, index cien dodávok výrobkov a služieb do poľnohospodárstva medziročne zotrval na rovnakej úrovni, ceny jednotlivých vstupov sa vyvíjali diferencovane. Po minuloročnom enormnom náraste došlo k medziročnému poklesu cien hnojív a pôdnych pomocných látok (- 16,1 %), motorových pohonných látok (-11,3 %) a krmív pre zvieratá (- 5,4 %),

- **rast celkového objemu podpôr do poľnohospodárstva**, t. j. nárast o 9,6 % v dôsledku vyššieho čerpania podpôr zo zdrojov EÚ medziročne o 20,4 %. Dominantná časť celkových podpôr bola aj v roku 2023 poskytovaná zo zdrojov EÚ (63 %). Medziročne sa znížil objem podpôr vyplatených zo štátneho rozpočtu SR o 4,9 %,
- **rast produkcie** väčšiny komodít rastlinnej výroby, najmä vplyvom rastu hektárových úrod, výnimkou boli hlavne strukoviny na zrnó, ovocie mierneho pásma a muštové hrozno,
- **mierny nárast počtu ošipáných (+6,2 %) a hydiny (+3,5 %)** s dosahom na mierny rast produkcie živočíšnych výrobkov. Mierny pokles stavov bol zaznamenaný u hovädzieho dobytká a oviec,
- **zníženie počtu pracujúcich v poľnohospodárstve** (- 11,7 %), najmä pracujúcich v pestovaní plodín a v zmiešanom hospodárstve, pozitívny trend sa prejavil v znížení priemerného veku pracujúcich v poľnohospodárstve (46,3 rokov),
- **nepriaznivé poveternostné podmienky počas jarých a letných mesiacov**, ktoré sa na začiatku roka prejavili ako nezvyčajne teplé počasie s výdatnými atmosférickými zrážkami s prezimovaním ozimín v dobrom stave. Neskôr nedostatok pôdnej vlhky bol zaznamenaný v marci na juhozápadnom a západnom Slovensku. Chladné a vlhké počasie počas jarých mesiacov spôsobilo slabšie kvitnutie a opelenie ovocných stromov a vhodné podmienky pre šírenie chorôb a škodcov. V letných mesiacoch sa striedali kratšie suché a vlhké obdobia, sucho vrcholilo v druhej polovici júla. Počas jesene prevažovali normálne vlhové podmienky⁵,
- **mierny nárast úverov** (+ 4,7 %) napriek výraznému medziročnému zvýšeniu úrokových sadzieb z 2,4 % na 5,3 %; najviac žiadanými boli dlhodobé úvery,
- **nárast priemernej výšky nájomného** za poľnohospodársku pôdu medziročne o 5,3 %,
- **daňové zaťaženie** poľnohospodárskych pozemkov s medziročným nárastom o 29,2 %.

V roku 2023 úroveň výnosov (4 361,8 mil. €) prevýšila úroveň nákladov (4 133,6 mil. €). Napriek postupnej stabilizácii cien vstupov do poľnohospodárstva sa medziročne zvýšila nákladovosť výnosov a znížila sa rentabilita nákladov poľnohospodárskych podnikov, avšak hodnoty týchto ukazovateľov boli nadpriemerné v porovnaní s päťročným priemerom.

Rozhodujúcou nákladovou položkou poľnohospodárskych podnikov boli náklady na vstupy, t. j. spotreba materiálu a energie, ktoré sa na celkových nákladoch podieľali 37,8 %, hodnota ich podielu na celkových nákladoch sa medziročne nezmenila. Vo všeobecnosti je štruktúra nákladov spotreby materiálu a energie závislá od sezónnosti a výrobného zamerania podniku. Podniky so zameraním na živočíšnu výrobu vykazujú vyšší podiel nákladov na spotrebu materiálu a energie na celkových nákladoch v porovnaní s podnikmi so zameraním na rastlinnú výrobu. Druhou rozhodujúcou nákladovou položkou boli osobné náklady s podielom 16 %.

V roku 2023 tvorili tržby za vlastné výrobky 54 % podiel na celkových výnosoch podnikov, t. j. 2 360,2 mil. €, z toho predaj rastlinných výrobkov 1 379,8 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 980,4 mil. €. Medziročne sa zvýšili tržby za vlastné výrobky o 0,3 %, najmä vplyvom dynamického rastu tržieb za výrobky živočíšneho pôvodu (9,8 %) a súčasného poklesu tržieb za rastlinné výrobky (-5,5 %).

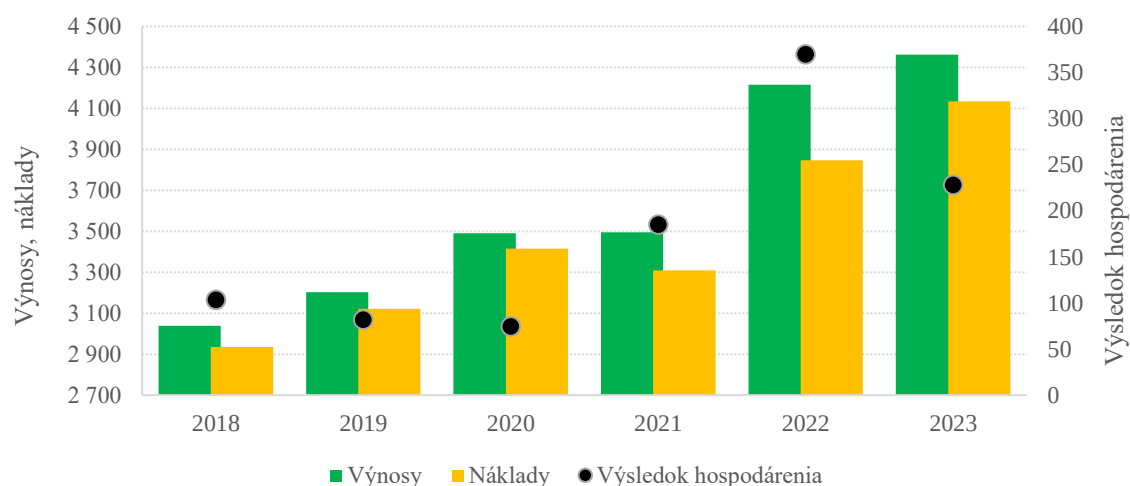
Vychádzajúc z údajov IL MPRV SR za rok 2023, priemerná hodnota výsledku hospodárenia poľnohospodárskych subjektov, ktoré zabezpečovali poľnohospodársku prvovýrobu v bežnom

⁵ <https://www.shmu.sk/>

prevádzkovom režime, predstavovala zisk 145,77 € na hektár poľnohospodárskej pôdy, avšak po odrátaní vyplatených podpôr stratu v hodnote - 158,67 € na hektár.

Podobne ako v minulých rokoch, aj v roku 2023 tvorili významný podiel na výnosoch podnikov celkové podpory (18,5 %) z európskych a národných zdrojov, ich podiel sa medziročne zvýšil o 1 p. b.. Rast hodnoty vyplatených dotácií pozitívne ovplyvnil výsledok hospodárenia podnikov. Z hľadiska zabezpečenia plynulosti financovania prevádzkových potrieb poľnohospodárskych podnikov boli rozhodujúce poskytnuté podpory, úvery a tržby z predaja vlastných výrobkov.

Graf 5 *Výnosy, náklady a výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby (v mil. €)*

Prameň: ŠÚ SR, - údaje za roky 2018 - 2022 sú definitívne; údaje za rok 2023 sú odhadom na základe údajov z IL MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Ekonomicky a produkčne rozhodujúci podiel poľnohospodárskych podnikov tvorili právnické osoby s prevahou prenajatej pôdy, ktorú obhospodarovali. V roku 2023 sa medziročne výrazne znížil podiel ziskových podnikov právnických osôb (- 14,6 p. b.), v prípade podnikov SHR nedošlo k markantným zmenám.

Financovanie poľnohospodárstva v kontexte s podporami zohráva od vstupu Slovenska do EÚ rozhodujúcu úlohu v jeho rozvoji, udržateľnosti a podnikateľskej stabilite poľnohospodárskych podnikov v SR. SPP EÚ priniesla zvýšenú dôveru bánk v odvetví poľnohospodárstva a podpory sa stali zárukou splácania úverov. Okrem vlastných príjmov podnikov a dotačnej podpory EÚ a národných zdrojov sú rozhodujúce cudzie zdroje – úvery a leasingy, ktoré zohrávajú vo financovaní a stabilite podnikov tiež významnú úlohu.

2.2.1 ÚVERY

Objem úverov do odvetvia za rok 2023⁶ dosiahol 1 097 mil. €, čo predstavuje podiel na celkových úveroch hospodárstva SR vo výške 1,33 %.

Tab. 5 *Úvery za poľnohospodárstvo (v tis. €, index v %, podiel v %)*

Úvery	Priemer 2018-2022	2022	2023	Index	
				2023/2022	2023/ Ø2018-2022
Krátkodobé	331 650	392 535	220 940	56,3	66,6
Strednodobé od 1-5 rokov	160 954	146 978	276 197	187,9	171,6
Dlhodobé nad 5 rokov	406 247	508 399	600 350	118,1	147,8
Spolu úvery	898 852	1 047 912	1 097 487	104,7	122,1
z toho: zlyhané úvery	54 032	55 477	56 791	102,4	105,1
Podiel úverov odvetvia na úveroch národného hospodárstva	1,31	1,32	1,33	-	-

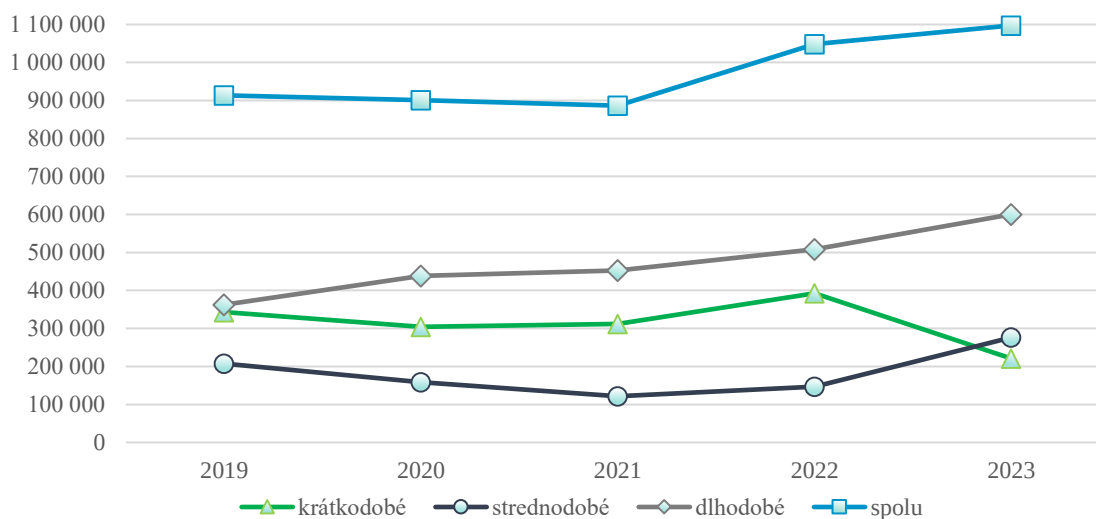
Prameň: NBS <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-institucie/banky/statisticke-udaje-penaznych-financnych-institucii/uvery>, Úvery podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností

Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov. Údaje za roky 2018 – 2022 sú definitívne, za rok 2023 predbežné

Vypracoval: MPRV SR

Z hľadiska objemu najviac úverov bolo poskytnutých na obdobie viac ako 5 rokov, čiže dlhodobé úvery, a to do hmotného majetku: investície do pôdy a na financovanie budov a stavieb, strojov a zariadení. Časť úverov bola použitá na technický rozvoj – mechanizáciu, automatizáciu a robotizáciu pri nahradení ľudskej práce technikou. To umožnilo nahradiť pokles pracovníkov v sektore pri udržaní produkčnej schopnosti odvetvia.

Graf 6 *Vývoj úverov za poľnohospodárstvo v tis. €*

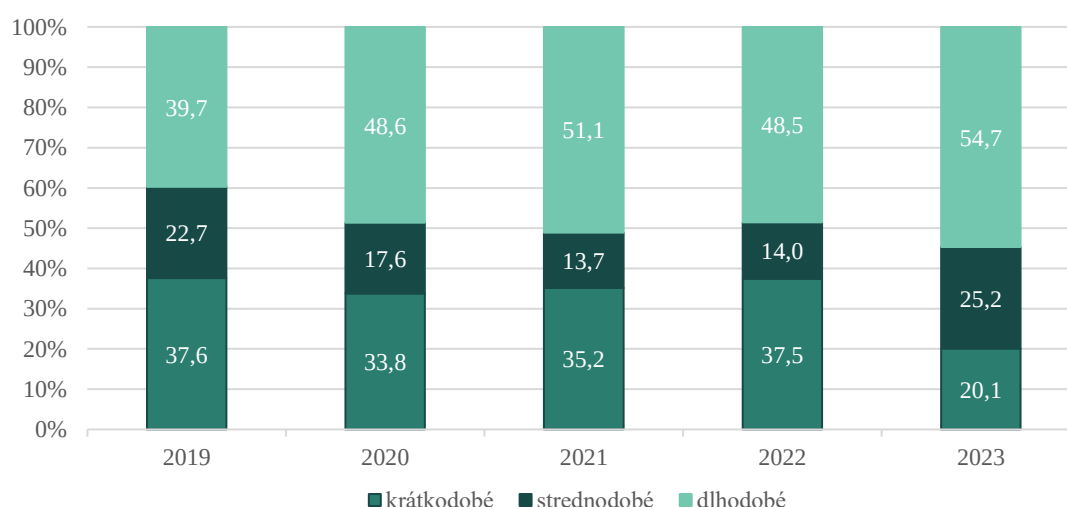

Prameň: NBS; Vypracoval: MPRV SR

⁶ Myslí sa stav úverov ku dňu 31.12.2023

Dlhodobé úvery nad 5 rokov boli poskytnuté v objeme 600 mil. €. V roku 2023 sa zmenil trend z ostatných rokov, kedy dlhodobo druhou dôležitou skupinou z hľadiska celkového objemu poskytnutých úverov boli krátkodobé úvery. V roku 2023 zaznamenávame výrazný medziročný pokles objemu poskytnutých krátkodobých úverov s dobou splatnosti kratšou ako 1 rok, ktoré predstavovali z celkového objemu úverov 221 mil. €. Strednodobé úvery od 1 do 5 rokov boli poskytnuté v objeme 276 mil. €, čo predstavuje výrazný medziročný nárast. Objem zlyhaných úverov z celkových úverov bol na úrovni 57 mil. €.

Graf 7 *Štruktúra úverov v poľnohospodárstve v %*

Prameň: NBS

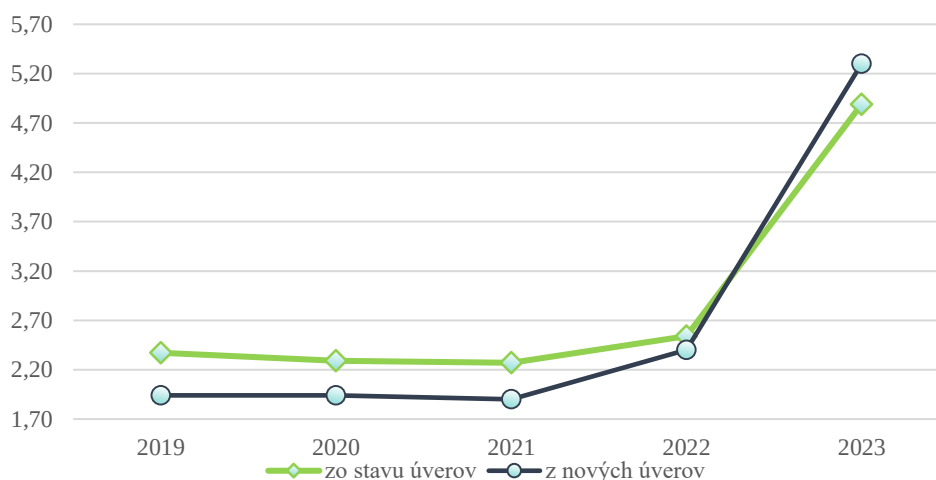
Vypracoval: MPRV SR

Objem poskytnutých **krátkodobých úverov** predstavoval 20,1 % z celkovo poskytnutých úverov, s medziročným poklesom o 17,3 p. b. Tieto úvery zabezpečujú v poľnohospodárskych podnikoch potrebnú likviditu v prípade výpadkov cash-flow. Významne prispievajú k preklenutiu časového obdobia medzi potrebou financovania prevádzky podnikov a získaním podpôr, ktoré sú úzko späté so systémom refundácie schválených platieb zo strany Pôdohospodárskej platobnej agentúry z prostriedkov EÚ. Úvery do výšky 100 % hodnoty očakávaných priamych platieb sú posudzované ako menej rizikové úverové produkty pre banku s dostatočnou zárukou ich splácania. Značná časť podnikov nemá dostatočné aktíva na zábezpeku úverov. Väčšina úverov je revolvingového typu, alebo z hľadiska investícií iba strednodobého charakteru. Z hľadiska príjemcu krátkodobých úverov, dominovali malé a stredné podniky (85,7 %).

Vplyvom rozšírených možností čerpania úverov z bánk do výšky 100 % – 150 % z očakávaných podpôr z PPA a pravdepodobne aj vplyvom spomaleného procesu administrácie priamych platieb pre rok 2023, došlo z hľadiska krátkodobých a strednodobých úverov k zmene ich podielov. **Strednodobé úvery** so splatnosťou 1 – 5 rokov dosiahli v štruktúre úverov podiel 25,2 % s medziročným zvýšením o 11,1 p. b. Z hľadiska príjemcu úverov, dominovali malé a stredné podniky (92,0 %).

Najviac žiadanými úvermi, najmä zo strany malých a stredných podnikov (75,4 %), boli **dlhodobé úvery**, ktoré tvorili viac ako polovicu z celkových poskytnutých úverov (54,7 %).

Graf 8 Vývoj priemerných úrokových sadzieb v %

Prameň: NBS

Vypracoval: MPRV SR

Napriek významnému zvýšeniu úrokových sadzieb v roku 2023 (v prípade nových úverov z 2,4 % v roku 2022 na ich priemernú úroveň 5,3 % v roku 2023) evidujeme medziročné zvýšenie úverov o 4,7 %. Medziročné zvýšenie v prípade strednodobých úverov bolo o 87,9 % a v prípade dlhodobých úverov o 18,1 %. V prípade krátkodobých úverov evidujeme medziročné zníženie o 43,7 %.

K stabilite z hľadiska záujmu o čerpanie investičných úverov v priebehu rokov napomáhajú aj investície do dlhodobého hmotného majetku formou spoluúčasti na projektoch PRV SR, čím je poľnohospodárskym podnikom poskytovaný priestor na rozvoj a rozširovanie podnikateľskej činnosti najmä v oblastiach:

- obstarania poľnohospodárskych strojov, technológií a duševného vlastníctva,
- obstarania budov, modernizácie a rekonštrukcie majetku,
- obnovy vozového parku,
- zabezpečenia kultivovaných biologických zdrojov,
- financovania odkúpenia poľnohospodárskej pôdy, resp. inej pôdy/pozemku do osobného vlastníctva,
- akvizičného financovania,
- financovania ďalších investičných potrieb.

Pre poľnohospodárske podniky sú vytvorené možnosti čerpania nových úverov, zabezpečených v podobe záruk - finančného nástroja určeného pre banky, ktorý ich mal stimulovať k poskytovaniu preklenovacích úverov a zabezpečiť ich dostupnosť.

Úverové možnosti rozširujú banky aj na cielené úverové produkty viazané na financovanie odkúpenia alebo refundácie už nakúpenej poľnohospodárskej pôdy (samostatných parciel ako aj spoluvlastníckych podielov) a zastavaných pozemkov pod hospodárskymi budovami, ktoré majú v portfóliu len niektoré banky. Špeciálne úvery sú úzko špecifikované účelovosťou a nemožno ich použiť na iné účely. Z podmienok pre poskytnutie úverov vyplynulo, že k najčastejším formám ich zabezpečenia patrilo záložné právo k pôde, ktorá je predmetom úveru alebo k inému nehnuteľnému

majetku, zabezpečenie prostredníctvom vinkulácie poisťnej zmluvy (poistenie úrody) ako aj ďalšie formy zabezpečenia, akceptovateľné bankou.

V niektorých produktoch je doba splatnosti predĺžená až do 25 (30) rokov. Okrem štandardných podmienok získania úveru (akceptovateľná finančná situácia posúdená finančnou analýzou na základe finančných výkazov), banky vyžadujú splnenie aj určitých špecifických podmienok.

2.2.2. DANE

Formovanie podnikateľského prostredia v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj všeobecne **platná daňová politika**. V sektore poľnohospodárstva v súčasnosti platia osobitné daňové úľavy v zmysle schémy štátnej pomoci na poskytovanie pomoci vo forme úľav na environmentálnych daniach (Zelená nafta) a oslobodenie od dane z motorových vozidiel používaných v poľnohospodárstve.

Nasledovné údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR, ktorá je v priebehu rokov variabilná.

V roku 2023 sa celkový objem vybratých priamych daní z poľnohospodárstva medziročne zvýšil. Do štátneho rozpočtu ako aj do rozpočtov miest a obcí odvodili poľnohospodárske podniky 119,5 mil. €, čo predstavuje medziročný nárast o 12,3 %.

Tab. 6 **Priame dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo v tis. €**

Ukazovateľ/ rok	Priemer 2018-2022	2022	2023	Index	
				2023/2022	2023/Ø2018-2022
Priame dane	70 163	106 364	119 479	112,3	170,3
- daň z príjmov	32 491	63 673	64 661	101,6	199,0
- daň z nehnuteľností	35 624	40 711	52 296	128,5	146,8
z toho z: pozemkov*	29 769	35 150	45 424	129,2	152,6
stavieb*	5 855	5 561	6 872	123,6	117,4
- daň z motorových vozidiel	2 049	1 980	2 522	127,4	123,1
Platby do fondov**	113 972	103 380	169 802	164,3	149,0

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Poznámka: Údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR. * V roku 2022 a 2023: Dane a ostatné poplatky z budov. Dane a ostatné poplatky z pozemkov. ** V roku 2022 a 2023: Poistné platené zamestnávateľom (z hrubej mzdy)

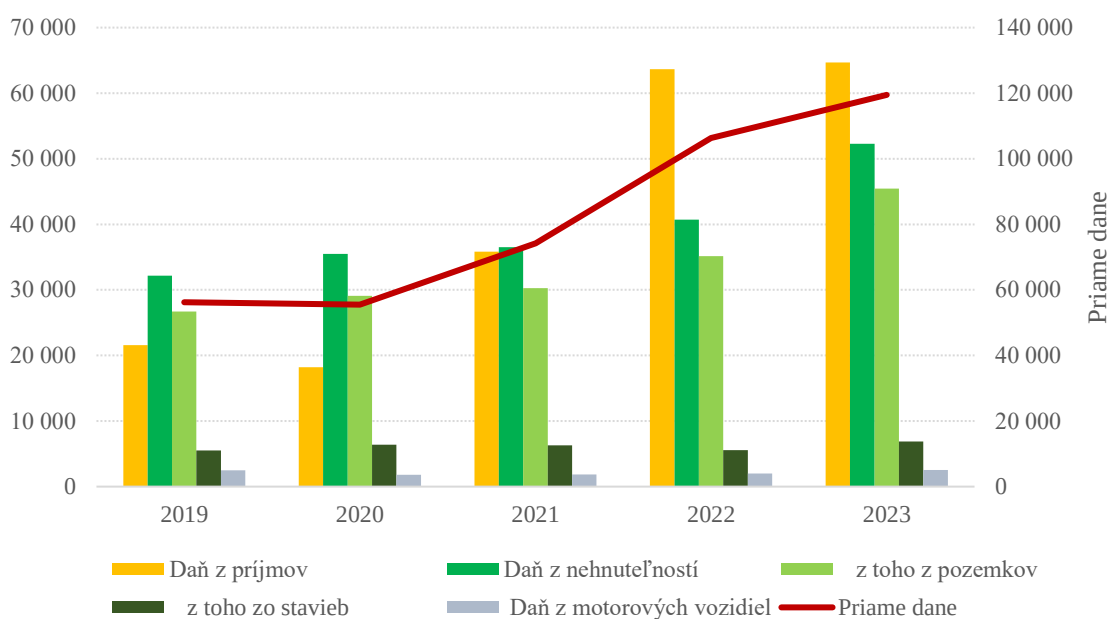
Vypracoval: MPRV SR

Vo výberovej vzorke podnikov IL MPRV SR evidujeme medziročný nárast o 1,6 % daní z príjmov, ktoré predstavovali 54 % podiel v štruktúre priamych daní.

Dane z nehnuteľností v roku 2023 vo výške 52,3 mil. € predstavovali 44 % podiel v štruktúre priamych daní a medziročne vzrástli o 28,5 %. Tieto dane boli rozhodujúce z hľadiska naplňovania rozpočtov miest a obcí, ktoré sú ich správcami. Daň z nehnuteľností je upravená zákonom č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov, ktorý konkrétne určuje sadzby dane z nehnuteľností, ale

súčasne dáva možnosť obciam stanoviť daňovú sadzbu (znižiť alebo zvýšiť), podľa miestnych podmienok. Z daní z nehnuteľností za poľnohospodárstvo 86,9 % tvorili dane z pozemkov (45,4 mil. €), s medziročným nárastom o 29,2 %. Daňovým základom z pozemkov (orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, trvalé trávnaté porasty), je hodnota pozemku bez porastov. Daň zo stavieb v roku 2023 vzrástla o 23,6 %. Medziročne evidujeme zvýšenie výberu dane z motorových vozidiel o 27,4 %. Objem platieb do fondov vo výške 169,8 mil. € zaznamenal medziročné zvýšenie o 64,3 %.

Graf 9 Vývoj priamych daní v poľnohospodárstve v tis. €

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

2.2.3. POISTENIE

Vysoká rizikovosť poľnohospodárstva vyplýva nielen z biologickej podstaty produkcie, ale aj z meniacich sa klimatických podmienok a cenovej volatility, ktoré zásadne ovplyvňujú príjmy poľnohospodárov ako aj stabilitu a konkurencieschopnosť podnikov.

Doposiaľ neboli vybudované funkčné systémové mechanizmy riadenia rizík, ktoré by kompenzovali straty v dôsledku rizík, ktoré nie sú kryté komerčnými poisťovňami (ťažko poistiteľné až nepoistiteľné riziká).

Rizikovosť poľnohospodárskej výroby na Slovensku je v súčasnosti riešená:

- systémovo, t. j. poistením plodín, zvierat a majetku v komerčných poisťovniach (poistiteľné riziká),
- podporou poistenia: na základe schémy štátnej pomoci na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe a na základe intervencie v rámci SP SPP 2023-2027,
- ad hoc opatreniami vlády z prostriedkov štátneho rozpočtu - v prípade škôd katastrofického rozsahu.

Komerčné **poistenie** je nástrojom na riešenie rizikovosti poľnohospodárskej výroby, prostredníctvom ktorého dochádza k čiastočnému zmierneniu a eliminácii škôd na produkcii

a majetku poľnohospodárskych podnikov v dôsledku nepredvídateľných udalostí. Kompenzuje straty z výpadku príjmov vyplývajúcich zo škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov. Kompenzácia škôd je väčšinou lokálneho charakteru a menej celoplošného. Poistenie v poľnohospodárstve je dobrovoľne deklarované na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. Je založené na prerozdeľovacom procese centralizovaného fondu v poisťovniach tvoreného poistným poľnohospodárskych podnikov. Nie všetky následky rizík sú kryté poistením. Okrem možností využitia komerčného poistenia si podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, uzatvárania zmlúv, hedgingu komodít (ochrana pred rizikom vzniku novej budúcej straty, ktorá môže nastať v dôsledku veľkých výkyvov na finančnom trhu) s využitím termínovaných obchodov – opcií a futures obchodov na burze.

Nasledovné údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR, ktorá je v priebehu rokov variabilná.

V roku 2023 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá. Zo zaplateného poistného vo výške 39,8 mil. € bolo poľnohospodárskym podnikom vyplatených 39,2 % náhrad škôd (15,6 mil. €). Zaplatené poistné medziročne vzrástlo o 26,5 % a náhrady škôd medziročne vzrástli o 69,2 %. Medziročný nárast náhrad škôd evidujeme v kategóriách majetok a plodiny. Náhrada škôd z poistného v prípade prijatého poistného plnenia za vzniknuté škody na zvieratách sa v roku 2023 dostala na približnú úroveň plnení spred roka 2021 – v rokoch 2021 a 2022 boli tieto plnenia extrémne vysoké vzhľadom aj na odškodnenia chovateľov ošipovaných, ktorým boli nariadené veterinárne opatrenia na likvidáciu ošipovaných kvôli africkému moru ošipovaných.

Tab. 7 *Poistenie v poľnohospodárstve v tis. €*

Ukazovateľ/ rok	Priemer 2018-2022	2022	2023	Index	
				2023/2022	2023/Ø2018 - 2022
Poistné	25 659	31 436	39 782	126,5	155,0
- majetok	15 375	16 836	22 582	134,1	146,9
- plodiny	8 300	12 001	13 991	116,6	168,6
- zvieratá	1 984	2 598	3 209	123,5	161,7
Náhrady škôd	10 100	9 231	15 614	169,2	154,6
- majetok	5 690	3 981	8 577	215,5	150,7
- plodiny	2 818	3 110	6 816	219,2	241,9
- zvieratá	1 592	2 140	221	10,3	13,9
<i>Podiel náhrad škôd zo zaplateného poistného v %</i>	39,4	29,4	39,2	-	-

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Poznámka: Údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR

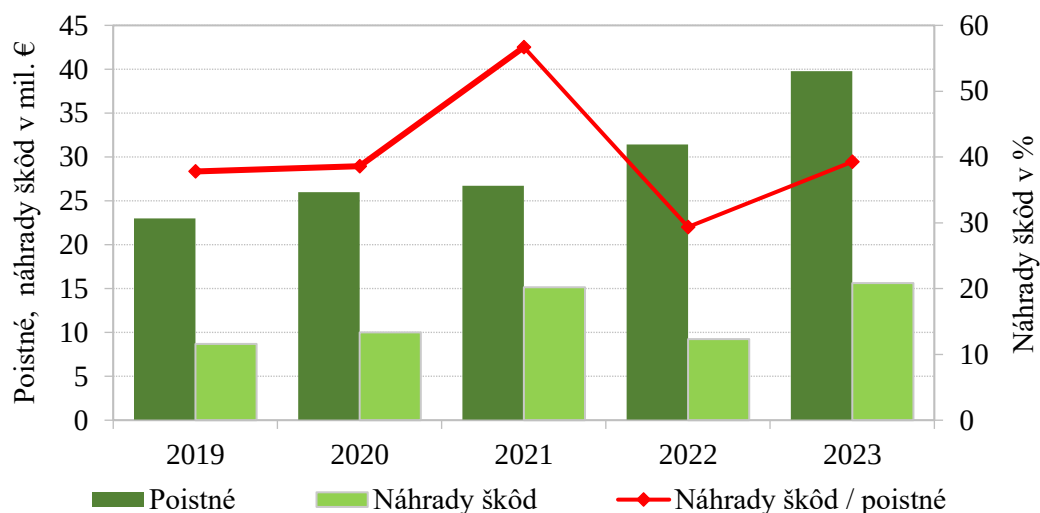
Vypracoval: MPRV SR

Z dlhodobého hľadiska prioritou poľnohospodárov je poistenie majetku, ktoré v roku 2023 z celkového poistného tvorilo 56,8 %, s medziročným nárastom o 34,1 %, s podielom vyplatených náhrad škôd 38 %. Poistenie úrody tvorí 35,2 % z celkovej výšky zaplateného poistného,

s medziročným nárastom o 16,6 %, s podielom vyplatených náhrad škôd 48,7 %. Poistenie zvierat medziročne vzrástlo o 23,5 %, dlhodobo tvorí malú časť z poistného.

Graf 10 *Vývoj poistného a náhrad škôd v poľnohospodárstve v mil. €, podiel v %*

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Medzi poistné produkty s poistiteľnými rizikami, ktoré komerčné poisťovne ponúkali v rámci poistenia pre vybrané komodity, patria:

- v rastlinnej výrobe najmä: poistenie viniča hroznorodého proti poškodeniu jarnými mrazmi; poistenie plodín proti poškodeniu ľadovcom, proti škodám z vyzimovania, proti poškodeniu vybranými živelnými rizikami, proti poškodeniu živelnými udalosťami, proti poškodeniu záplavami, proti poškodeniu požiarom; poistenie predpestovaných priesad zeleniny, tabaku, koreninových a aromatických rastlín; poistenie pre prípad poškodenia alebo zničenia ovocných výpestkov ľadovcom, víchricou;
- v živočíšnej výrobe najmä: poistenie hospodárskych zvierat pre prípad hromadných škôd; poistenie jednotlivých hospodárskych zvierat pre prípad škôd; poistenie kráv pre prípad jednotlivých škôd; poistenie kráv a vysokoteľných jalovíc pre prípad jednotlivých škôd; poistenie pre prípad zničenia vajec v elektrickej liahni a jednodennej hydiny; poistenie stáda hospodárskych zvierat; poistenie hospodárskych zvierat pre prípad nebezpečnej nákazy; poistenie hospodárskych zvierat pre prípad nákazy; poistenie hydiny pre prípad nákazy; poistenie zásob vajec hydiny postihnutej nákazou; poistenie plemenných hospodárskych zvierat zakúpených v zahraničí; poistenie prasníc pre prípad jednotlivých škôd; poistenie králikov z intenzívneho chovu.

Poľnohospodárske podniky v roku 2023 zaplatili na poistnom plodín a zvierat (bez poistenia majetku) 17 200 tis. € a náhrady škôd predstavovali 40,9 % (7 037 tis. €).

Tab. 8 *Vývoj poistného a náhrad škôd v poľnohospodárstve v roku 2023 v tis. €, podiel v %*

Ukazovateľ	Poistné	Náhrady škôd	Náhrady škôd/poistné (%)
Poistenie spolu	39 782	15 614	39,2
- majetok	22 582	8 577	38,0
- plodiny	13 991	6 816	48,7
- zvieratá	3 209	221	6,9
Poistenie plodín a zvierat	17 200	7 037	40,9

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Poznámka: Údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Štátna pomoc vo forme dotácie na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe bola realizovaná aj v roku 2023. Účelom systémového opatrenia je poskytovanie pomoci podniku pôsobiacemu v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby na platby poistného. Oprávnenými nákladmi sú náklady príjemcu pomoci na platby ročného poistného, ktoré kryje straty spôsobené ktorýmkoľvek z týchto faktorov:

- a) prírodnými katastrofami
- b) nepriaznivými poveternostnými udalosťami, ktoré možno prirovnať k prírodnej katastrofe a inými nepriaznivými poveternostnými udalosťami
- c) chorobami zvierat, škodcami rastlín alebo chránenými zvieratami
- d) kompenzáciou poistného, ktoré pokrýva náklady na odstránenie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat.

Opatrenie umožnilo 1016 oprávneným žiadateľom s medziročným poklesom o 2 % čerpať finančné prostriedky vo výške takmer 8 mil. €, čo predstavovalo objem takmer rovnaký ako v predchádzajúcom roku (0,08 % zníženie v porovnaní s predchádzajúcim rokom). Dotáciu bolo možné poskytnúť do 70 % oprávnených nákladov na poistné.

V súvislosti so zrušením nariadenia vlády SR č. 83/2017 Z. z. a prechodom pod Strategický plán SPP bolo v rozpočtovom roku 2022 ukončené podávanie žiadostí v sektore vína a vinohradov pod Národným podporným programom SR 2019-2023 (ďalej len „NPP“). Nová európska legislatíva NEPaR (EÚ) č. 2021/2117 stanovuje o. i. aj pravidlá prechodu z NPP pod Strategický plán SR 2023-2027 najmä v súvislosti s viacročnými opatreniami v sektore vína a vinohradov. V súlade s NEPaR (EÚ) č. 2021/2115 je intervencia Poistenie úrody zahrnutá aj v Strategickom pláne SR a realizácia tejto intervencie sa predpokladá od rozpočtového roku 2027⁷.

2.2.4. VÝSLEDKY HOSPODÁRENIA POĽNOHOSPODÁRSKÝCH DRUŽSTIEV A OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ

V roku 2023 naďalej pretrvávali medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami diferencie vo výsledku hospodárenia a ostatných ekonomických a finančných ukazovateľoch. Na základe údajov z databázy Informačných listov MPRV SR⁸⁾ bolo ziskových 71 %

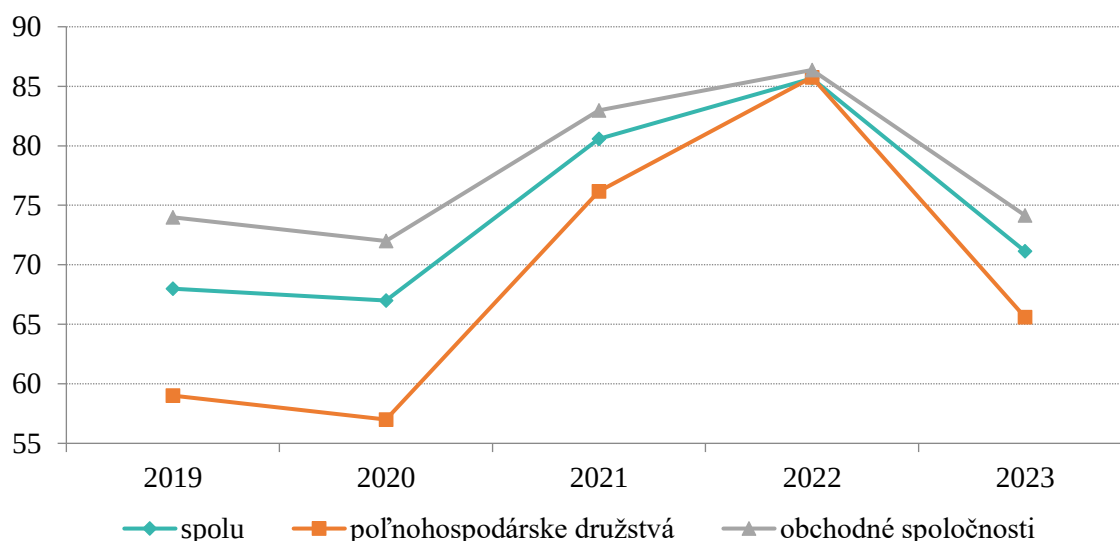
⁷ Prameň: Pôdohospodárska platobná agentúra: Výročná správa PPA za rok 2023. Uvedené na www.apa.sk

⁸⁾ Ekonomické a finančné ukazovatele sú prepočítané na ha využitej poľnohospodárskej pôdy - boli získané z údajov, ktorých zber zabezpečuje MPRV SR formou Informačných listov uložených v centrálnej databáze MPRV SR. Hodnotený súbor zahŕňa podniky právnických aj fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 86 % výmery využitej poľnohospodárskej pôdy (údaj za rok 2023; ŠÚ SR), t.j. nejde o vyčerpávajúci súbor, preto sú výsledky prepočítané na ha p. p..

podnikov právnických osôb, čo znamenalo medziročný pokles podielu o 15 p. b.. V členení podľa právnej formy v roku 2023 dosiahlo kladný výsledok hospodárenia (pred zdanením) 66 % poľnohospodárskych družstiev. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa podiel ziskových družstiev znížil o 20 p. b.. Aj v prípade obchodných spoločností sa takisto medziročne znížil podiel ziskových podnikov, avšak miernejším tempom v porovnaní s poľnohospodárskymi družstvami, t. j. o 12 p. b. na úroveň 74 %.

V priemere dosiahli obidve právne formy zisk v hodnote 127, 82 € na hektár využitej poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje medziročný pokles o 46,5 %. Po minuloročnom rekordnom raste zisku v rámci poľnohospodárstva došlo v roku 2023 k výraznému zníženiu jeho hodnoty, najmä v prípade poľnohospodárskych družstiev o 75 % na úroveň 47,79 € na hektár. Približne o 30 % sa znížila hodnota zisku obchodných spoločností, klesla na úroveň 198,54 € na hektár. Obchodné spoločnosti, aj napriek markantnému medziročnému poklesu hodnoty zisku, prevýšili výsledok hospodárenia družstiev o 150,75 € na hektár.

Graf 11 *Podiel ziskových podnikov podľa organizačno-právnych foriem v %*

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Podľa rovnakých kritérií a podmienok boli v roku 2023 poskytnuté podpory obidvom právnym formám. Objem podpôr, po minuloročnom poklese, sa medziročne zvýšil v priemere o 16 %, t. j. 336 € na hektár poľnohospodárskej pôdy, a takisto sa zvýšil ich podiel na celkových výnosoch podnikov.

V roku 2023 došlo k zhoršeniu ekonomických ukazovateľov u obidvoch právnych foriem podnikov, napriek tomu efektívnejšie hospodárili obchodné spoločnosti v porovnaní s poľnohospodárskymi družstvami, čo sa prejavilo v nižšej nákladovosti výnosov obchodných spoločností. Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach môže byť odrazom nielen úspor z rozsahu výroby s nižším podielom živočíšnej výroby a tým úspor osobných nákladov, ale aj podstatne vyšších tržieb z predaja tovaru a predaja vlastných výrobkov a služieb. Úroveň tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb bola v roku 2023 pri obchodných spoločnostiach vyššia o 50 % v porovnaní s poľnohospodárskymi družstvami a bola odrazom vyššej intenzifikácie výroby,

vyjadrenej spotrebou materiálu a energie, ktorá bola vyššia o 43 % v porovnaní s výrobnou spotrebou družstiev.

Tab. 9 *Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby*
v € na hektár využiteľnej poľnohospodárskej pôdy

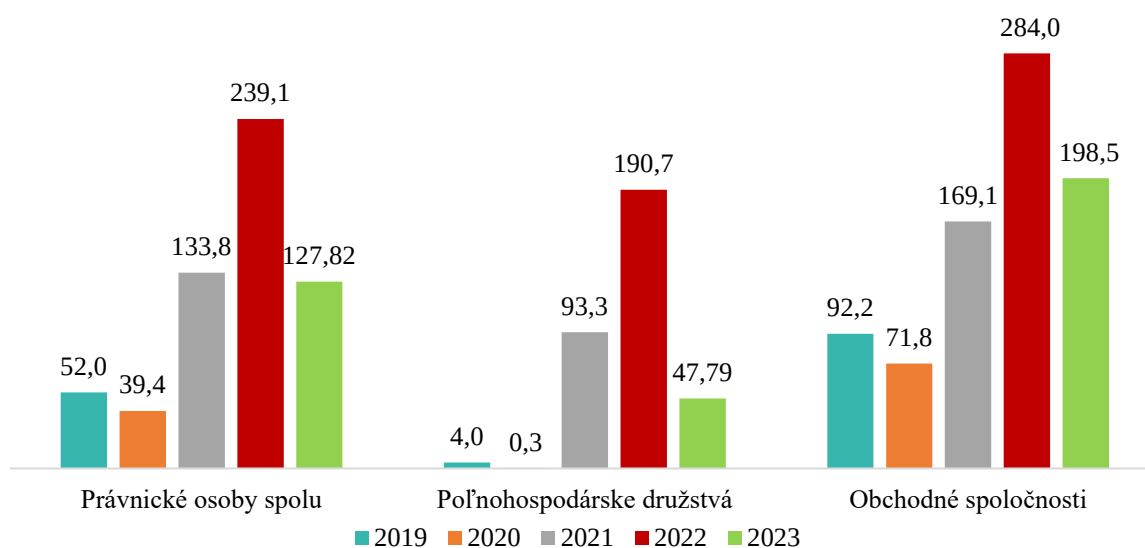
Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2022	2023	Index 2023/2022	2022	2023	Index 2023/2022	2022	2023	Index 2023/2022
Pridaná hodnota	511	459	89,7	478	385	80,5	529	512	96,8
Podpory spolu	290	336	115,9	284	320	112,7	296	350	118,2
- neinvestičné podpory	286	321	112,2	281	307	109,3	290	333	114,8
Čistý obrat	2 111	2 297	108,8	1 552	1 610	103,7	2 559	2 856	111,6
Nákladovosť výnosov	91,5	95,6	+4,1 p.b.	91,4	97,8	+6,4 p.b.	91,4	94,4	+3,0 p.b.
Zadlženosť majetku	47,9	48,5	+0,6 p.b.	40,8	41,0	+0,2 p.b.	53,7	53,8	+0,1 p.b.
Podiel ziskových podnikov (%)	85,7	71,1	-14,6 p.b.	85,8	65,6	-20,2 p.b.	86,4	74,1	-12,3 p.b.

Prameň: Informačné listy MPRV SR, Centrálna databáza MPRV SR (výberová vzorka)

Vypracoval: MPRV SR

Diferencie v efektívnosti hospodárenia v rozdielnych organizačno-právnych formách sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej pred živočíšnou výrobou a vyššej redukci nákladových faktorov, najmä osobných nákladov, ktoré boli pri obchodných spoločnostiach nižšie o 11%. Vyššia zadlženosť obchodných spoločností (53,8 %) ako poľnohospodárskych družstiev (41,0 %) je odrazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností vo vzťahu ku komerčným bankám z hľadiska cash flow, a tým splácania úverov.

Graf 12 *Výsledok hospodárenia v poľnohospodárstve podľa právnych foriem,*
v € na ha využiteľnej poľnohospodárskej pôdy

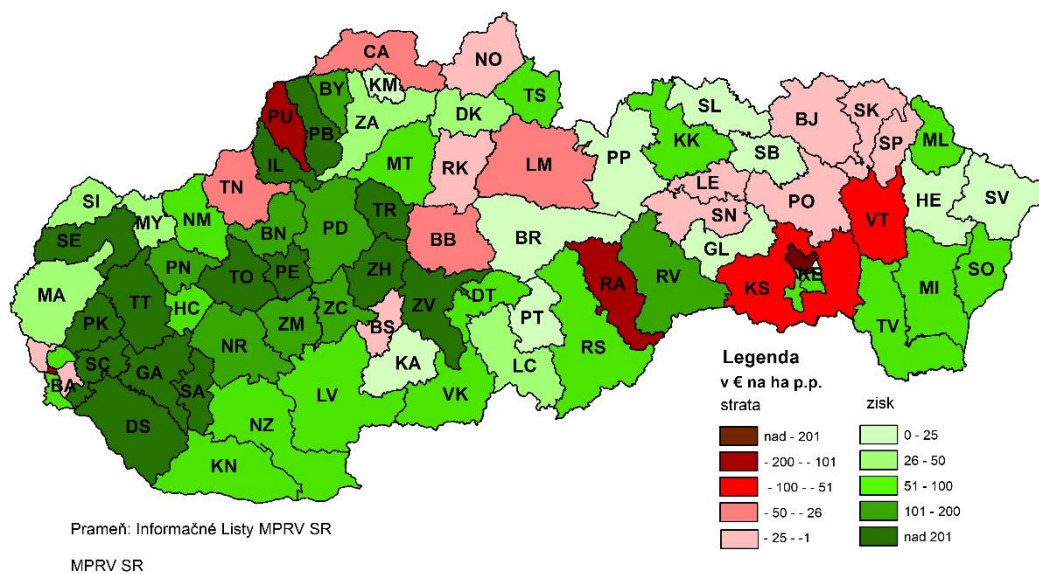

Prameň: Informačné listy MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

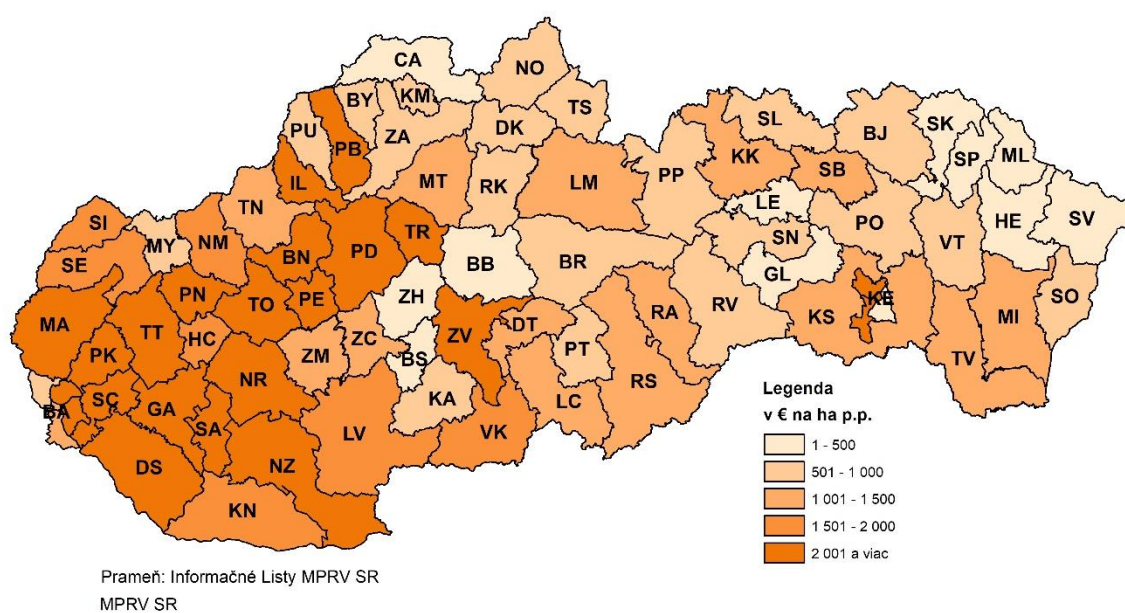
Mapa 1

Výsledok hospodárenia poľnohospodárstva za právnické osoby v roku 2023 (v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

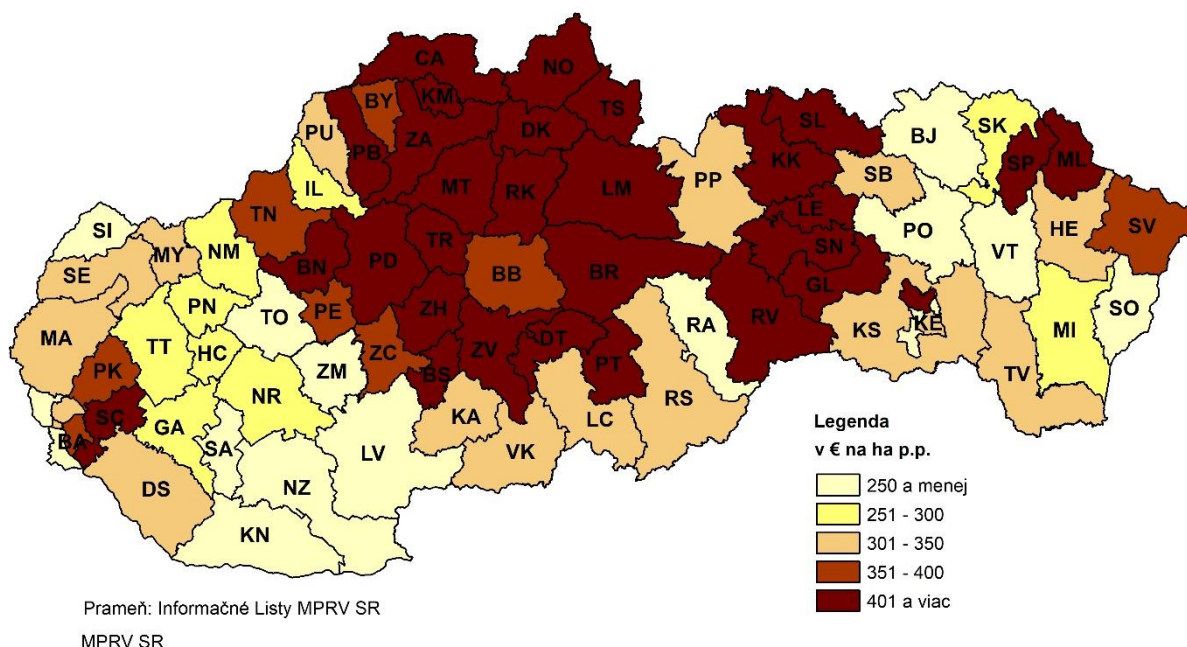
Mapa 2

Tržby z predaja vlastných výrobkov za právnicke osoby v roku 2023 (v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

Mapa 3

Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva za právnické osoby v roku 2023 (v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

2.2.5. VÝSLEDKY HOSPODÁRENIA SAMOSTATNE HOSPODÁRIACICH ROĽNÍKOV

V roku 2023 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 1140 samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali 9,6 % využitej poľnohospodárskej pôdy. Výsledky hospodárenia SHR boli diferencované v závislosti od veľkosti obhospodarovanej plochy, medziročne sa nepatrne znížil podiel ziskových podnikov zo 77,7 % na 77,4 %. Na rozdiel od predchádzajúceho roka bol zaznamenaný nízky nárast podielu ziskových podnikov v kategórii SHR hospodáriacich na výmere do 100 hektárov p. p.. Mierne sa zvýšil podiel stratových podnikov v kategórii SHR hospodáriacich na poľnohospodárskej pôde nad 100 ha, napriek tomu podiel ziskových podnikov v tejto kategórii bol nadpriemerný (85 %).

Priemerná hodnota výsledku hospodárenia SHR (príjmy - výdavky) predstavovala zisk na úrovni 42 € na hektár p. p., ktorý sa medziročne znížil o 49 %. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka vo výdavkoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve) by SHR dosiahli v priemere stratu v hodnote - 43 € na hektár p. p.. V priemernom vyjadrení by zisk dosiahli len podniky SHR hospodáriace na výmerách nad 500 ha.

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (98 %) v roku 2023 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p. p., pričom na výmere do 100 ha p. p. hospodáril 61 % podnikov SHR. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia (príjmy - výdavky) dosiahli SHR hospodáriaci na výmere nad 500 ha p. p. (93 €/ha). Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka by boli SHR hospodáriaci na výmerách do 500 ha stratoví. S veľkosťou

obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa úroveň kladného výsledku hospodárenia zvyšovala, keďže väčšie subjekty môžu efektívnejšie využívať zdroje, tým znižovať náklady, čo možno chápať ako výhodu ekonomiky rozsahu. Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť príjmov, ktorá sa medziročne zvýšila o + 1,6 p. b. vplyvom dynamickejšieho poklesu príjmov (- 12,9 %) v porovnaní s výdavkami (- 11,6 %).

Tab. 10 *Výsledky hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov výmery poľn. pôdy, v € na ha využiteľnej p. p.*

Interval výmery poľn. pôdy	Počet podnikov		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky)			Výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky-osobný dôchodok)		Nákladovosť príjmov*	
	2022	2023	2022	2023	Index 2023/2022	2022	2023	2022	2023
do 50	372	389	138,6	60,2	43,4	-353,2	-237,0	96,0	97,4
nad 50 - 100	226	301	24,5	26,8	109,4	-140,6	-99,7	98,1	98,0
nad 101 - 500	347	422	72,3	40,4	55,9	15,8	-12,4	95,5	96,7
nad 500	24	28	139,8	53,5	38,3	125,2	37,7	93,3	96,5
Spolu	969	1 140	82,0	41,6	50,7	-15,7	-43,1	95,4	97,0

Poznámka: Údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Celkové príjmy SHR po minuloročnom výraznom raste klesli (- 12,9 %), najmä ako dôsledok výrazného poklesu tržieb za predaj výrobkov a služieb (- 31,5 %). Na druhej strane tržby za predaj tovaru výrazne stúpili o 38,1 %, čo medziročne zvýšilo ich podiel na celkových príjmoch SHR z 9 % na 16 %. Výrazne klesli príjmy najmä v podnikoch s výmerou do 50 ha p. p. (- 33,5 %), podniky s vyššou výmerou mali nižšiu dynamiku poklesu príjmov. Napriek výraznému medziročnému poklesu tržieb za predaj výrobkov a služieb, naďalej tvorili rozhodujúcu položku v štruktúre príjmov SHR (64 %).

Svoju výrobnú činnosť zameriavali SHR, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba. Z celkových príjmov predstavovali tržby z rastlinnej výroby 48 % a zo živočíšnej výroby 8 %. K rastu príjmov SHR prispeli aj príjmy z diverzifikácie výroby a služieb (9 %), z toho hlavne formou lesníckej a potravinárskej výroby, agroturistiky a pomocnej činnosti.

V štruktúre výdavkov najväčší podiel tvorili zásoby (46,1 %), ostatné výdavky (23,2 %) a výdavky na služby (20,3 %). Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadal na mzdy (5,9 %) a platby poisťného a príspevky do fondov (4,4 %).

Po rokoch zvyšovania hodnoty celkového majetku SHR v roku 2023 došlo k medziročnému poklesu v priemere o 20 %. Pokles hodnoty celkového majetku sa prejavil vo všetkých veľkostných skupinách podnikov, najviac v prípade podnikov do 50 ha p. p. (- 29,2 %).

Tab. 11 *Majetok a záväzky SHR podľa intervalov výmery poľnohospodárskej pôdy, v € na ha využiteľnej p. p.*

Interval výmery poľn. pôdy	Majetok celkom			Záväzky celkom			z toho: úvery		
	2022	2023	Index 2023/2022	2022	2023	Index 2023/2022	2022	2023	Index 2023/2022
do 50	4 240	3 002	70,8	901	821	91,1	391	379	96,8
nad 50 - 100	1 762	1 490	84,6	435	382	88,0	193	227	117,2
nad 100 - 500	2 046	1 655	80,9	725	558	76,9	302	290	95,9
nad 500	3 015	2 494	82,7	992	880	88,7	419	299	71,5
Spolu	2 335	1 867	80,0	743	595	80,1	313	289	92,1

Prameň: Informačné listy MPRV SR, Centrálna databáza MPRV SR

Poznámka: Údaje sú za výberovú vzorku podnikov IL MPRV SR

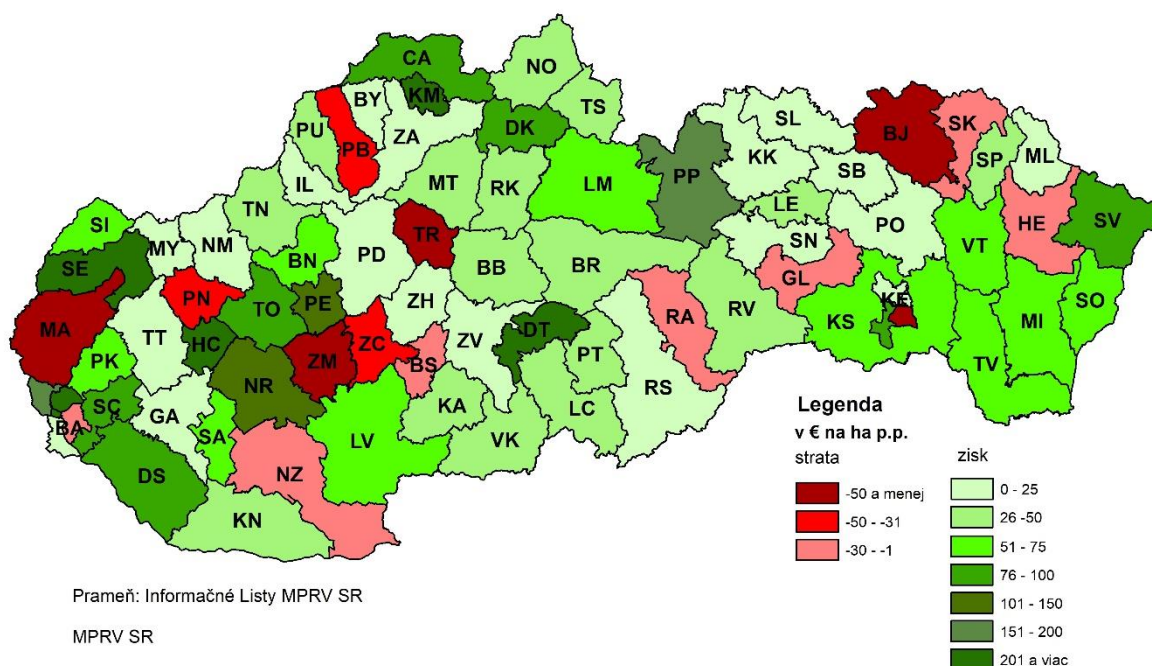
Vypracoval: MPRV SR

Celkové záväzky podnikov SHR klesli medziročne o 19,9 %, zároveň klesol aj objem úverov o 7,9 %. Zníženie hodnoty celkových záväzkov bolo zaznamenané vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov SHR.

Podrobnejšie informácie o výsledku hospodárenia, početnosti podnikov a výmere pôdy obhospodarovanej SHR podľa okresov znázorňujú nasledujúce mapy.

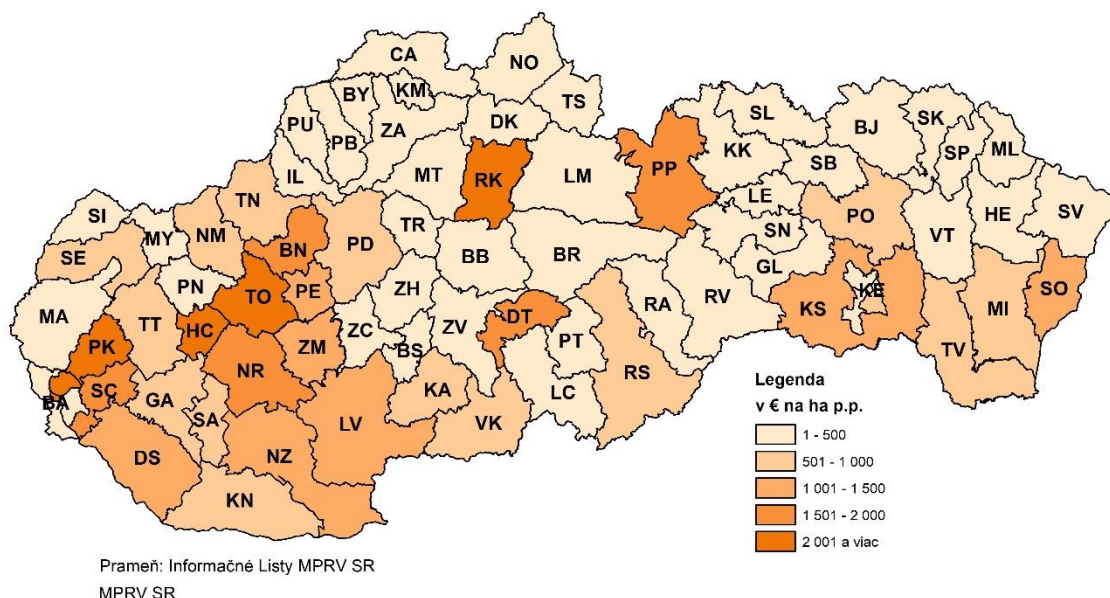
Mapa 4

Výsledok hospodárenia SHR za rok 2023 (v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

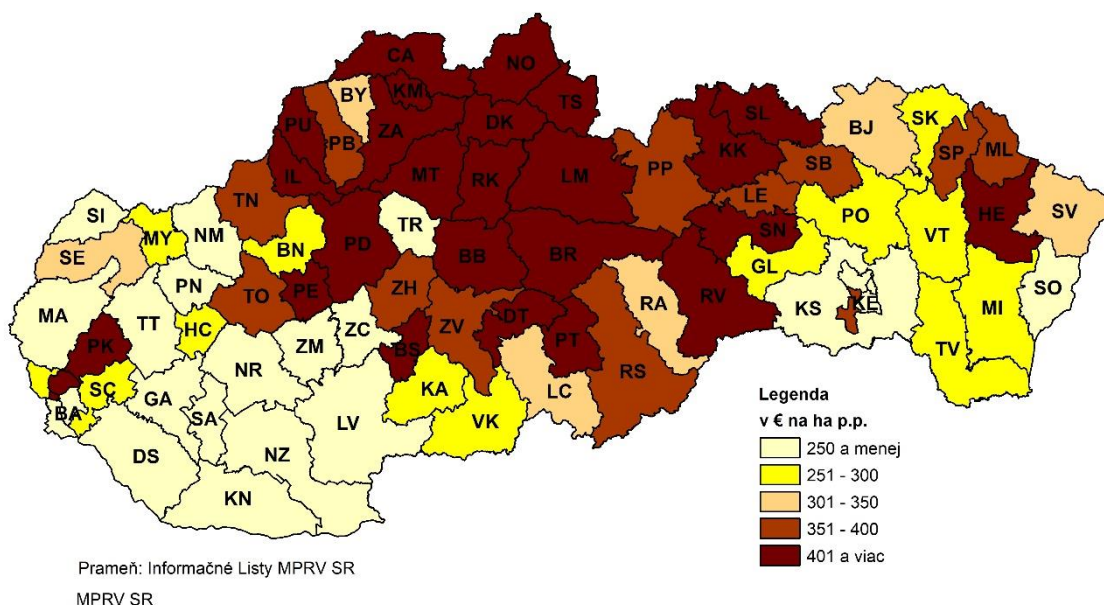
Mapa 5

Tržby z predaja vlastných výrobkov za SHR v roku 2023
(v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

Mapa 6

Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva za SHR v roku 2023
(v € na ha poľnohospodárskej pôdy)

Prehľad o vývoji vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárskej výroby za právnické osoby a fyzické osoby je uvedený v prílohových tabuľkách 1-5.

2.3. VÝSLEDKY HOSPODÁRENIA V POTRAVINÁRSKOM PRIEMYSELE

Podľa **predbežných údajov** ŠÚ SR za rok 2023 dosiahol potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 437,86 mil. €⁹.

Tab. 12 *Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov v mil. €*

Ukazovateľ	Priemer* 2018 – 2022	2021	2022	2023
		defin.**	defin.**	predbež.***
Výnosy	5 425,50	5 469,63	6 823,67	6 732,73
Náklady	5 259,97	5 280,85	6 601,58	6 294,87
Výsledok hospodárenia pred zdanením	165,53	188,78	222,09	437,86

Prameň: ŠÚ SR

Poznámka: * roky 2018 až 2022 e-databáza DATAcube, ŠÚ SR - z definitívnych údajov; ** z ročných spracovaní vyčerpávajúcich štatistických zisťovaní ŠÚ SR za korporácie s počtom 20 a viac zamestnancov a výberových zisťovaní za korporácie s počtom 0 – 19 zamestnancov; *** z e-publikácie ŠÚ SR: Výsledky štvrtročných zisťovaní v priemysle SR a výroba vybraných výrobkov za 4. štvrťrok 2023

Vypracoval: MPRV SR

Na produkcii výrobkov potravinárskeho priemyslu¹⁰ SR mali rozhodujúci podiel podniky s počtom 20 a viac¹¹ zamestnancov (324 podnikov), ktoré v roku 2023 vytvorili kladný výsledok hospodárenia pred zdanením na úrovni 437,9 mil. € s medziročným nárastom¹² o 143,6 mil. € (+ 48,8 %). Z celkového počtu podnikov v súbore podnikov so 100 a viac zamestnancami predstavovali ziskové podniky 87,5 %¹³.

Pre rok 2023 uvádzame dostupné predbežné údaje, ktoré budú v 2. kvartáli 2025 upresnené ako definitívne údaje. Pre roky 2021, 2022 a priemer rokov 2018 až 2022 uvádzame definitívne hodnoty.

Z nižšie uvedených agregovaných odborov odvetvia výroby potravín a nápojov bol stratový iba odbor spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (- 1,9 mil. €).

⁹ Definitívny výsledok hospodárenia bude spresnený v 2. kvartáli 2025.

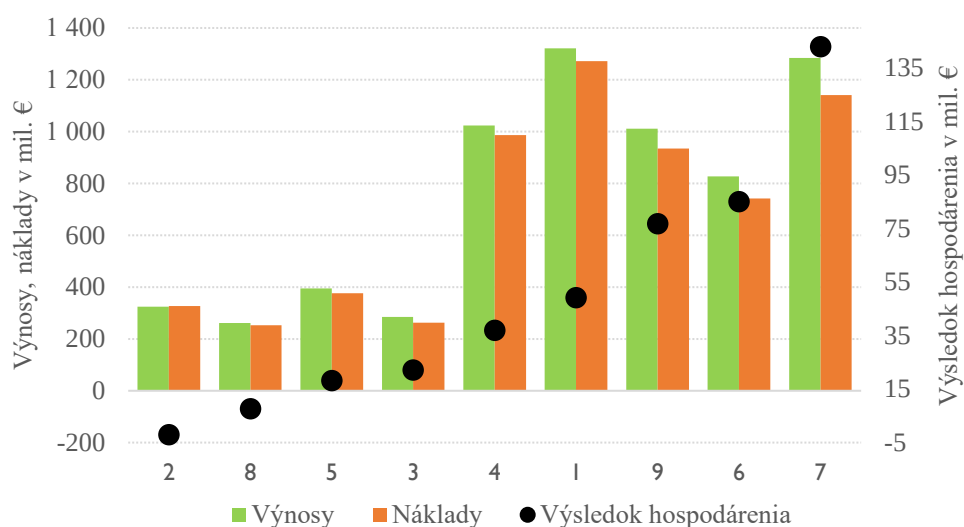
¹⁰ zo štvrtročného štatistického výkazníctva ŠÚ SR (predbežný charakter údajov); len súčet výroby potravín a nápojov

¹¹ Výkaz Prod 3-04 – zahŕňa podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov; týka sa textu až do konca tejto kapitoly.

¹² Porovnanie predbežného údajov roku 2023 s predbežným údajom roku 2022; po určení definitívneho údajov roku 2023 je možné porovnanie s definitívnym údajom roku 2022.

¹³ Zistenie z vyčerpávajúcej časti štatistického zisťovania, nakoľko pri výberovej časti by boli počty podnikov skreslené, keďže sa dopočítavajú. Vyčerpávajúce zisťovanie je vykonávané v súbore podnikov so 100 a viac zamestnancami.

Graf 13 *Výnosy, náklady, výsledok hospodárenia (pred zdanením) za výrobu potravín a nápojov SR podľa odborov v roku 2023*

Vysvetlivky:

1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov

2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov + Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov

3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny

4 Výroba mliečnych výrobkov

5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov

6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov

7 Výroba ostatných potravinárskych výrobkov

8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá

9 Výroba nápojov

Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Najvyšší kladný výsledok hospodárenia dosiahol odbor výroby ostatných potravinárskych výrobkov¹⁴ (+ 143,1 mil. €), odbor výroby pečiva a múčnych výrobkov (+ 85,2 mil. €), odbor výroby nápojov (+ 76,9 mil. €) a odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (+ 49,3 mil. €).

Ďalej kladný výsledok hospodárenia, ale s nižším objemom, dosiahol odbor výroby mliečnych výrobkov (+ 37 mil. €), odbor spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (+ 22,2 mil. €), odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (+ 18,3 mil. €) a odbor výroby prípravy krmív pre zvieratá (+ 7,7 mil. €).

Výsledok hospodárenia medziročne zvýšili odbory: výroba pečiva a múčnych výrobkov (+ 69,2 mil. €), výroba ostatných potravinárskych výrobkov (+ 44 mil. €), výroba nápojov (+ 24,6 mil. €), výroba mliečnych výrobkov (+ 24,1 mil. €), spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (+ 19,3 mil. €) a odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (+ 17,8 mil. €).

Naopak výsledok hospodárenia najvýraznejšie klesol v odbore spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (- 46,8 mil. €),

¹⁴ Odbor zahŕňa výrobu cukru; výrobu kakaa, čokolády a cukrovínok; spracovanie čaju a kávy; výrobu korenín a chuťových prípad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a výrobu ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených.

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

potom v odbore výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (- 8,3 mil. €) a v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (- 0,4 mil. €).

Na dosiahnutie 100 € výnosov vynaložili podniky 93,50 € nákladov, pričom nákladovosť výnosov za celý potravinársky priemysel medziročne klesla (o 1,72 €). Tento ukazovateľ najvýraznejšie klesol v odbore výroba pečiva a múčnych výrobkov o 8,25 €. Opakom je odbor spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov, kde tento ukazovateľ vzrástol o 12,00 €.

V rámci štruktúry celkových nákladov mala najvyšší podiel spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok (53,7 %), ďalej k vzniku celkových nákladov prispeli náklady na predaný tovar 14,1 %, spotreba nakupovaných služieb 11,6 %, mzdové náklady 8,2 %, odpisy dlhodobého majetku 3,1 % a povinné príspevky na zákonné poistenie platené zamestnávateľom za zamestnancov 2,8 %.

Tab. 13 *Nákladovosť výnosov podľa jednotlivých odborov potravinárskeho priemyslu SR v €*

Výrobný odbor*	2022	2023	Δ 2023-2022
Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov	97,08	96,27	-0,81
Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov	88,58	100,58	12,00
Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny	98,86	92,20	-6,66
Výroba mliečnych výrobkov	98,66	96,38	-2,28
Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov	93,29	95,37	2,08
Výroba pečiva a múčnych výrobkov	97,95	89,70	-8,25
Výroba ostatných potravinárskych výrobkov	90,89	88,85	-2,04
Výroba a príprava krmív pre zvieratá	97,20	97,05	-0,15
Výroba nápojov	94,24	92,40	-1,84
Výroba potravín a nápojov spolu	95,22	93,50	-1,72

Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR; prepočty MPRV SR

Poznámka: Predbežné výsledky súboru podnikov s 20 a viac zamestnancami vrátane dopočtov so zohľadnením váh, resp. podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac (a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €); zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov. Zisťovanie je v súbore podnikov od 20 do 99 zamestnancov realizované ako výberové, pre 100 a viac zamestnancov ako vyčerpávajúce. Údaje za výberovú časť sú dopočítané; *podľa klasifikácie SK NACE

Vypracoval: MPRV SR

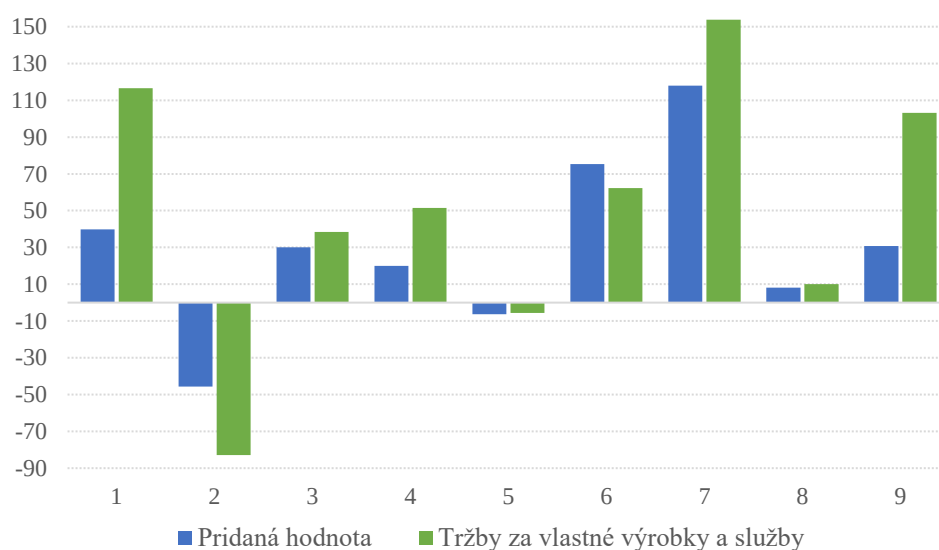
Tržby za vlastné výrobky a z predaja služieb dosiahli 5 089 mil. €, čo predstavovalo ich medziročné zvýšenie o 9,6 % a z výnosov predstavovali 75,6 %. V rámci štruktúry celkových tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb 19,3 % tvorili tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb odboru spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov. Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb sa medziročne zvýšili u všetkých odborov, okrem odboru výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (- 1,7 %) a odboru spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (- 23,0 %). Najvyšší medziročný nárast tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb evidujeme v odbore spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (+ 23,6 %) a v odbore výroby ostatných potravinárskych

výrobkov (+ 21,1 %), ďalej v odboroch: výroba nápojov (+ 16,5 %), spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (+ 13,5 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (+ 10,1 %), výroba a príprava krmív pre zvieratá (+ 6,5 %) a výroba mliečnych výrobkov (+ 6,4 %).

Tržby za tovar z celkových výnosov predstavovali 17,7 %, a tržby spolu za vlastné výkony a tovar predstavovali 93,3 % z výnosov.

Pridaná hodnota v odvetví medziročne vzrástla o 24,2 % a dosiahla 1 383 mil. €. Najvýraznejšie sa zvýšila v odbore spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (+ 131,7 %) a nárast bol zaznamenaný aj v odboroch: výroba a príprava krmív pre zvieratá (+ 56,7 %), výroba ostatných potravinárskych výrobkov (+ 52,0 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (+ 32,7 %), spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (+ 19,9 %), výroba nápojov (+ 18,2 %), výroba mliečnych výrobkov (+ 16,6 %). V ostatných odboroch sa prejavil pokles pridanej hodnoty: spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (- 74,7 %), výroba mlynárskych a škrobových výrobkov (- 9,2 %). Najvyšší podiel na pridanej hodnote odvetvia v roku 2023 mali odbory: výroba ostatných potravinárskych výrobkov (24,9 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (22,1 %), spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (17,4 %), výroba nápojov (14,4 %) a výroba mliečnych výrobkov (10,1 %).

Graf 14 *Medziročná zmena 2023-2022 v pridanej hodnote a tržbách za vlastné výrobky a služby vo výrobe potravín a nápojov SR podľa odborov v mil. €*

Vysvetlivky:

Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov

2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov + Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov

3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny

4 Výroba mliečnych výrobkov

5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov

6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov

7 Výroba ostatných potravinárskych výrobkov

8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá

9 Výroba nápojov

Podrobnejšie údaje o ekonomike potravinárskeho priemyslu sú v prílohových tabuľkách 6-10.

3. Výroba a agropotravinársky trh

3.1. HRUBÁ POĽNOHOSPODÁRSKA PRODUKCIA

Predbežné údaje za rok 2023 naznačujú pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách o 4,8 %. K poklesu hrubej poľnohospodárskej produkcie prišlo v dôsledku poklesu hodnoty hrubej rastlinnej produkcie o 13,0 % pri súčasnom náraste hodnoty hrubej živočíšnej produkcie o 12,0 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách nastal pokles podielu rastlinnej produkcie o 5,79 p. b. na 61,25 % pri súčasnom náraste podielu živočíšnej produkcie na 38,75 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia v stálych cenách roku 2020 vykázala nárast o 7,51 % pri náraste hrubej rastlinnej produkcie o 13,36 % a súčasnom poklese hodnoty hrubej živočíšnej produkcie o 2,71 %. V štruktúre poľnohospodárskej produkcie v stálych cenách nastal posun v prospech podielu rastlinnej produkcie, ktorý vzrástol na 62,03 %.

Tab. 14 *Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie (HPP), v mil. €*

Ukazovateľ	Priemer 2018-2022	2022	2023*	Index 2023/2022	Index 2023/ Ø2018-2022	podiel v %	
						2022	2023
HPP v cenách r. 2020	1 993,6	1 776,9	1 910,3	107,5	95,8		
z toho: RV	1 234,4	1 045,3	1 184,9	113,4	96,0	58,7	62,0
ŽV	759,6	745,8	725,6	97,3	95,4	41,3	38,0
HPP v bežných cenách	2 221,0	2 723,8	2 593,9	95,2	116,8		
z toho: RV	1 433,7	1 826,0	1 588,6	87,0	110,8	67,0	61,2
ŽV	787,3	897,8	1 005,2	112,0	127,7	33,0	38,8

Poznámky: * druhý odhad 2023; RV – rastlinná výroba; ŽV – živočíšna výroba

Prameň : ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

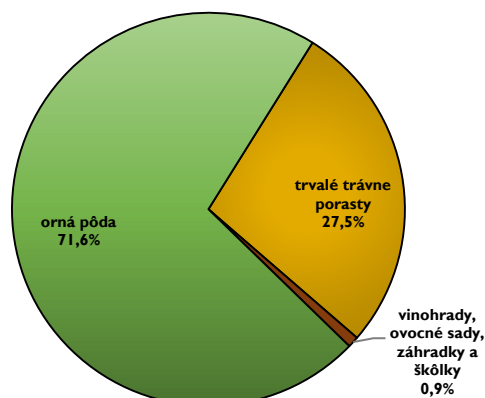
Prehľad o komoditnej štruktúre poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách v rokoch 2022 a 2023 je uvedený v prílohovej tabuľke 11.

3.1.1. RASTLINNÁ VÝROBA

Plocha spôsobilá na osev podľa údajov ŠÚ SR¹⁵ predstavovala k 20.5.2023 výmeru 1 307 tis. ha, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom znamenalo pokles pestovateľskej výmery o 15,85 tis. ha (-1,2 %). Podiel osiatej plochy na celkovej využívanej poľnohospodárskej pôde v SR sa mierne zvýšil (+0,1 p. b.) na úroveň 71,6 %.

¹⁵ ŠÚ SR -Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20.5.2023 (www.statistics.sk)

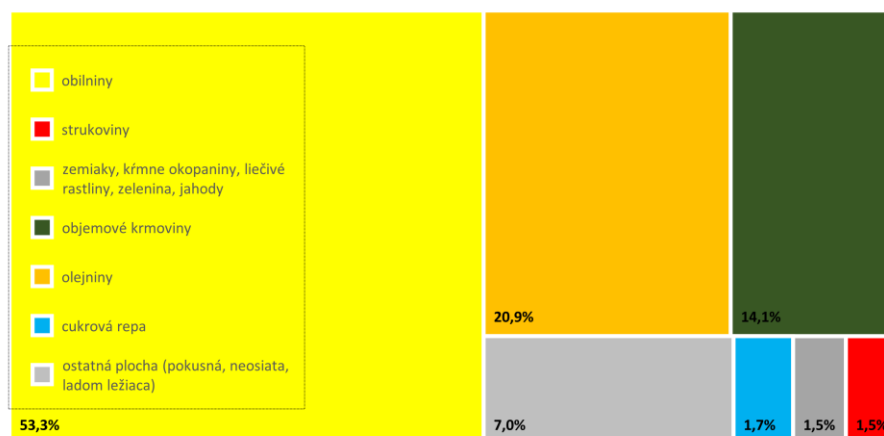
Graf 15 *Štruktúra využívanej poľnohospodárskej pôdy*

Prameň: ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

V porovnaní s rokom 2022 sa celková pestovateľská výmera **obilnín** v roku 2023 znížila o 31,5 tis. ha a dosiahla úroveň 697,3 tis. ha najmä v dôsledku menšej plochy kukurice na zrnó (- 34,6 tis. ha). Pšenica sa pestovala na ploche o 4,5 tis. ha menšej ako pred rokom, pričom tradične dominovala pšenica ozimná, ktorá v roku 2023 predstavovala takmer 97 % z celkovej pestovateľskej plochy pšenice. Rozšírila sa výmera, na ktorej sa pestoval jačmeň (+ 4,8 tis. ha), raž (+ 2,3 tis. ha) a cirok na zrnó (+ 1,1 tis. ha). Jačmeň sladovnícky (ozimný + jarný) zaberá viac ako polovicu z rozšírenej výmery jačmeňa celkom (54,3 %) a v roku 2023 sa pestoval na ploche 45,8 tis. ha.

Graf 16 *Štruktúra ornej pôdy v roku 2023*

Prameň: ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

Olejninami bola v roku 2023 osiata plocha 272,9 tis. ha, čo bolo o 22,9 tis. ha menej oproti predchádzajúcemu roku. Nižšia výmera bola zaznamenaná pri sóji o 18,9 tis. ha (- 27,8 %) a slnečnici o 13,1 tis. ha (- 17,9 %). Naopak nárast pestovateľských plôch bol zaznamenaný pri repke olejnej (+ 6,2 tis. ha), ktorá dosiahla úroveň 148,2 tis. ha. Z ostatných druhov olejnin sa rozšírili výmery maku (+ 2,2 tis. ha) na 5,8 tis. ha a semená ľanu olejného (+ 1,3 tis. ha) na 2,2 tis. ha.

Strukoviny na zrnó sa zasiali na výmere 19,2 tis. ha, čo znamená navýšenie pestovateľských plôch oproti predchádzajúcemu roku o 24,2 % (+ 3,7 tis. ha) – ide o najvyšší medzročný nárast pestovateľských plôch strukovín od roku 2000. Najväčšiu plochu zaberá hrach (81,4 % z celkovej plochy strukovín na zrnó), pričom prevláda hrach krmný, ktorého plochy sa v roku 2023 rozšírili

o 2,8 tis. ha (na 9,7 tis. ha). Z jedlých strukovín sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom rozšírila výmera šošovice na 3-násobok (na 0,5 tis. ha) a radikálne sa znížila plocha fazule jedlej na úroveň 5,7 ha (- 95,4 %) - osiate plochy fazule na zrna boli vykompenzované zelenou fazuľkou, ktorá je vykazovaná ako zelenina.

Klesajúci trend vo výmere **zemiakov** pokračoval aj v roku 2023 a ich pestovateľská výmera sa zmenšila o 0,3 tis. ha na úroveň 5,4 tis. ha. Z toho plochy na pestovanie sadiva zemiakov sú na úrovni len 0,1 tis. ha a zvyšok tvoria plochy na pestovanie konzumných zemiakov, ktoré sa medziročne znížili o 4 %.

Pri objemových krmovinách bolo zaznamenané taktiež znižovanie výsevnej plochy. Výmera jednoročných krmovín síce vzrástla o 3,2 tis. ha najmä v dôsledku rozšírenej výmery ozimných strukovinovo-obilných miešaniek (+ 3,7 tis. ha), ale viacročné krmoviny sa pestovali na ploche 113, tis. ha, čo je o 9,2 tis. ha menej ako v roku 2022. Spôsobili to najmä menšie výmery lucerny (- 3,6 tis. ha), viacročných porastov tráv (- 2,7 tis. ha) a ostatných d'atelinovín (- 2,5 tis. ha). Takmer o polovicu sa znížila výmera krmných okopanín zo 138,9 ha (v roku 2022) na 79,8 ha (v roku 2023).

Tab. 15 *Štruktúra osevu vybraných plodín na ornej pôde*

Skupina plodín	v tis. ha			podiel na ornej pôde v %		
	2022	2023	rozdiel 2023-2022	2022	2023	rozdiel 2023-2022
Obilniny spolu	728,83	697,29	-31,54	55,09	53,35	-1,74
z toho: pšenica	410,25	405,77	-4,47	31,01	31,04	0,03
jačmeň	108,78	113,62	4,84	8,22	8,69	0,47
kukurica na zrna	175,97	141,34	-34,63	13,30	10,81	-2,49
raž	9,45	11,76	2,30	0,71	0,90	0,18
Cukrová repa technická	19,24	21,89	2,65	1,45	1,67	0,22
Zemiaky	5,75	5,40	-0,35	0,43	0,41	-0,02
Olejniny spolu	295,79	272,90	-22,89	22,36	20,88	-1,48
z toho: repka olejná	142,07	148,22	6,16	10,74	11,34	0,60
slnečnica	73,22	60,13	-13,09	5,53	4,60	-0,93
sója	67,95	49,08	-18,87	5,14	3,75	-1,38
Strukoviny na zrna spolu	15,47	19,21	3,74	1,17	1,47	0,30
Objemové krmoviny na o. p.	190,92	184,91	-6,01	14,43	14,15	-0,28
Krmné okopaniny	0,14	0,08	-0,06	0,01	0,01	0,00
Zelenina konzumná na o. p.	8,53	8,76	0,22	0,64	0,67	0,02

Poznámky: rozdiely v údajoch vyplývajú zo zaokrúhľenia čísel

Prameň: ŠÚ SR – Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20.5.2022 a 20.5.2023 na ornej pôde bez odhadu za domáce záhradky,

Vypracoval: MPRV SR

Výmera **rodiacich vinogradov** je od roku 2021 stabilizovaná a aktuálne dosahuje úroveň 9,1 tis. ha. Mierne sa zvýšili pestovateľské plochy pri **konzumnej zelenine** (+ 2,6 %). Významný nárast bol zaevidovaný pri výmere **cukrovej repy** (+ 13,8 %), čím sa dosiahla celková výmera

21,9 tis. ha. Naopak signifikantne klesli plochy **aromatických, koreninových a liečivých rastlín** (- 36,7 %; - 2,7 tis. ha), z toho najväčší pokles plôch bol pri liečivých rastlinách o 2,6 tis. ha.

Rok 2023 bol potvrdený ako najteplejší rok v údajoch o globálnej teplote na planéte, ktoré siahajú až do roku 1850. Aj na Slovensku si rok 2023 budeme pamätať ako jeden z najteplejších v histórii a určite vlhších, ako mnohé predošlé. Po nadpriemerne teplej zime v úvode roka sa v apríli vyskytli mrazy, ktoré spôsobili problémy vo vegetačnom vývoji. Počty letných a tropických dní vykazovali väčšinou normálne až podnormálne hodnoty. Začiatkom augusta spadlo lokálne až 20 % celoročného zrážkového úhrnu v priebehu 3 dní v dôsledku silných búrok, pri ktorých sa vyskytli aj veľké krúpy a silný nárazový vietor. Koniec leta bol už mimoriadne teplý a v tomto trende pokračovala aj jeseň. Záver roka bol bohatý na zrážky. Okrem počasia sa pestovatelia poľných rastlín museli vysporiadať aj s rozšíreným výskytom hrabošov.

Úrode obilnín pomohlo priaznivé jarné počasie s dostatkom vlahy, v dôsledku čoho hektárové úrody významne prevýšili 5-ročný priemer. Podľa údajov ŠÚ SR16 produkcia obilnín vzrástla o 921,8 tis. t (+ 27,3 %) na úroveň 4,3 mil. t. Nárast produkcie pšenice pri medziročnom poklese osiatych plôch bol dosiahnutý predovšetkým zvýšením hektárového výnosu oproti minulému roku o 1,15 t. Vyššiu intenzitu výroby dosiahli všetky druhy obilnín okrem raže, jačmeňa ozimného a ovsa. U kukurice sa po nízkej produkcii v roku 2022 opäť podarilo dosiahnuť úrodu vyššiu ako 1 mil. t napriek významne nižším zberovým plochám.

V skupine **olejnín** sa medziročne zvýšila produkcia všetkých hlavných plodín: repka olejná vrátane repice o 21,8 %, sója o 34,5 % a slnečnica o 0,6%. K nárastu produkcie významne prispeli vyššie výnosy z hektára, ktoré boli nad priemerom predchádzajúceho roka a súčasne aj posledných 5 rokov. Úroda repky olejnej ozimnej dosiahla 536,2 tis. t a spolu s repkou jarnou a repicou predstavovala celková produkcia repkových semien objem 538,1 tis. t. Pri slnečnici na semeno napriek zníženým zberovým plochám o 15,5 % sa podarilo dopestovať 171,6 tis. t semien. Podobný scenár platil aj pre sóju, kde z takmer o 25 % menšej zberovej plochy bola získaná produkcia na úrovni 129,8 tis. t. Z ostatných olejnin sa medziročne zvýšila produkcia horčice na semeno a semena ľanu olejného. Úroda maku a tekvice na semeno zaostávala za úrodou z roku 2022.

Celková produkcia **strukovín** medziročne klesla o 13,6 %, z toho produkcia jedlých strukovín (hrach, šošovica, fazuľa) až o 33,7 % a dosiahla úroveň 11,8 tis. t. Produkcia kŕmnych strukovín pod vplyvom nárastu zberových plôch (+ 38 %) vzrástla o 2,6 % a dosiahla úroveň 22,8 tis. t.

Produkcia **zemiakov** bola ovplyvnená znížením pestovateľskej výmery, pri neskorých zemiakoch sa však zvýšenou intenzitou výroby (+ 14,7 t/ha) podarilo dosiahnuť úrodu vyššiu o 10,9 % v porovnaní s rokom 2022 (na úroveň 107,6 tis. t), pri skorých zemiakoch sa vplyvom nižšej úrodnosti (- 1 t/ha) dosiahla celková produkcia 25,8 tis. t (- 10 % medziročne).

Priaznivá situácia bola aj u **kŕmnych okopanín**, kde napriek poklesu zberových plôch sa zvýšením intenzity výroby (+ 53,7 %) vytvorili podmienky na produkciu v objeme 3,8 tis. t (+ 28,5 %). Podobne pri **objemových krmovinách** sa vďaka zvýšenej úrodnosti produkcia zvýšila v prípade jednoročných krmovín o 25,8 % a v prípade viacročných krmovín o 36 %.

Aj pre **cukrovú repu** bol rok 2023 úspešný, jej produkcia sa medziročne zvýšila o 28,4 % (na 1,4 mil. ton) pri priemernom výnose 63,6 t z 1 ha (+ 7,3 t/ha).

¹⁶ ŠÚ SR – Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín a zeleniny v SR za rok 2023

Tab. 16 *Zberové plochy a hektárové úrody vybraných plodín*

Skupina plodín	Zberové plochy v tis. ha			Hektárové úrody v t/ha		
	2022	2023	index 2023/2022	2022	2023	index 2023/2022
Obilniny spolu	711,49	694,16	97,6	4,75	6,20	130,6
z toho: pšenica	411,69	406,76	98,8	4,97	6,12	123,2
jačmeň	109,12	114,19	104,6	5,10	5,28	103,5
kukurica na zrno	158,69	138,45	87,2	4,31	7,99	185,4
raž	8,96	10,43	116,3	3,55	3,38	95,3
Cukrová repa technická	19,48	22,13	113,6	56,29	63,62	113,0
Zemiaky	5,73	5,43	94,7	22,78	25,02	109,8
Olejniny spolu	293,13	272,57	93,0	2,45	3,11	127,1
z toho: repka olejná	141,42	148,57	105,1	3,12	3,62	116,1
slnečnica	73,13	61,80	84,5	2,33	2,78	119,2
sója	66,65	50,15	75,2	1,45	2,59	178,3
Strukoviny na zrno spolu	14,90	18,13	121,7	2,69	1,91	71,0
Krmné okopaniny	0,10	0,08	83,6	29,90	45,95	153,7
Ovocie*	4,63	4,72	101,8	8,21	6,94	84,6
z toho: jablone	1,54	1,54	100,0	20,17	17,14	85,0
broskyne	0,26	0,26	99,7	4,74	3,34	70,5
slivky	0,58	0,58	99,1	2,15	2,05	95,2
marhule	0,19	0,18	98,8	2,49	1,46	58,8
Zelenina konzumná**	8,09	8,72	107,8	16,51	16,40	99,3
z toho: rajčiaky	0,23	0,22	96,7	75,60	89,26	118,1
paprika zeleninová	0,09	0,08	90,6	20,91	19,38	92,7
kukurica cukrová	2,92	3,50	120,1	9,41	10,84	115,1
hrach strukový	1,14	1,32	116,0	3,34	2,69	80,4
cibuľa suchá	0,57	0,91	159,0	28,38	33,86	119,3
mrkva a karotka	0,48	0,49	102,1	39,75	39,08	98,3
petržlen a paštrnák	0,14	0,17	118,3	24,11	22,73	94,3
kapusta***	0,25	0,24	97,3	28,97	28,42	98,1
špenát listový	0,10	0,08	78,0	6,87	9,11	132,6
repa červená	0,58	0,27	47,6	1,52	4,88	320,5
Muštové hrozno a hybridy	7,71	8,85	114,8	5,78	4,53	78,4

Poznámka: rozdiely v údajoch vyplývajú zo zaokrúhlenia čísiel

Prameň: ŠÚ SR - Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín a zeleniny v SR za rok 2022 a 2023

*ÚKSÚP - údaje z Registra ovocných sádov (zberová plocha registrovaných ovocných sádov v tis. ha a priemerná hektárová úroda v ovocných sadoch v t/ha)

**zelenina na ornej pôde

***kapusta biela, kapusta červená, kapusta pekinská

V úrode konzumnej zeleniny je započítaná celková úroda z plôch zasiatych ako hlavná plodina aj ako následná plodina na ornej pôde, resp. z opakovaných plôch a tiež úroda zo zakrytých plôch (fóliovníky, skleníky)

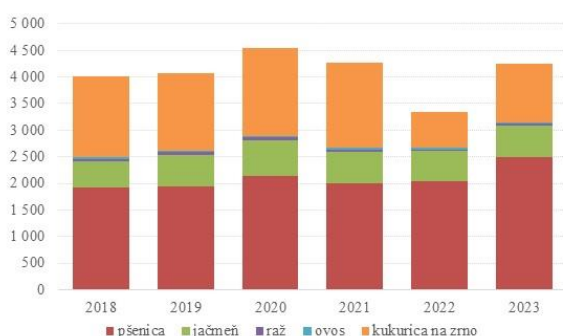
Vypracoval: MPRV SR

V porovnaní s rokom 2022 sa vďaka väčšej zberovej ploche podarilo mierne zvýšiť produkciu **konzumnej zeleniny** na ornej pôde (+ 7 %) na úroveň 143 tis. t. Kukurica cukrová, ktorá dominuje konzumnej zelenine, dosiahla nárast produkcie o 38,3 % pri náraste zberovej plochy o 20,1 %. Druhou plodinou z hľadiska veľkosti zberovej plochy je hrach strukový, kde sa napriek zvýšeným zberovým plochám nepodarilo dosiahnuť produkciu z predchádzajúceho roka (- 6,7 %). Z ostatných druhov zeleniny sa produkcia fazule strukovej strojnásobila (na 0,3 tis. t), produkcia cibule suchej sa zvýšila o takmer 90 % (na 30,8 tis. t) a vzrástla aj produkcia rajčiakov o 14,2 % (na 19,5 tis. t).

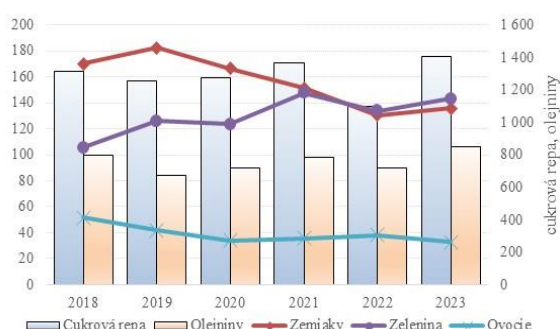
Celková zberová plocha **registrovaných ovocných sádov** podľa ÚKSÚP¹⁷ bola v porovnaní s rokom 2022 mierne väčšia a dosiahla úroveň 4,72 tis. ha. V rámci druhovej štruktúry dominovali jablká; v roku 2023 tvorili 81 % celkovej produkcie ovocia z ovocných sádov; nasledovali jahody s podielom 5 %, slivky 4 % a hrušky 3 %. Medziročne sa rozšírili plochy orecha vlašského (+ 76,1 ha), jarabiny čiernej (+ 36,1 ha) a hrušky obyčajnej (+ 11,8 ha). Naopak zmenšili sa plochy ríbezle čiernej (- 23,7 ha) a jahôd (- 13 ha). Priemerná hektárová úroda ovocia sa v porovnaní s rokom 2022 u väčšiny druhov znížila, preto aj celková produkcia ovocia klesla o 13,9 % a dosiahla objem 32,7 tis. t.

Prehľad zberových plôch, hektárových úrod a produkcie u vybraných druhov plodín je uvedený aj v prílohových tabuľkách č. 12 a 13.

Graf 17 Vývoj produkcie obilnín v tis. t

Graf 18 Vývoj produkcie iných plodín v tis. t

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: MPRV SR

Ponuka a dopyt hlavných rastlinných komodít

Pri väčšine pestovaných komodít sa dosiahla v roku 2023 vyššia produkcia ako v roku 2022. V dôsledku toho možno predpokladať, že v hospodárskom roku 2023/24 stúpne celková ponuka hlavných komodít a objem celkového použitia, t.j. dopyt. **Produkčná sebestačnosť meraná podielom produkcie na domácej spotrebe by mala prekročiť hranicu 100 % len pri našich najpestovanejších plodinách t.j. obilninách a olejninách.**

Obilniny sú najvýznamnejšou plodinou v odvetví rastlinnej výroby na Slovensku. Bilancia výroby a spotreby obilnín je na Slovensku dlhodobo pozitívna. Základom celkovej ponuky pre použitie na domácom agropotravinárskom trhu a vývoz je produkcia, ktorá bola v hospodárskom roku 2023/24 mierne nadpriemerná.

Odhadujeme, že v hospodárskom roku 2023/24 celkový dovoz obilnín klesne medziročne o 73,1 %. Výrazné zníženie dovozu obilnín je spôsobené zákazom dovozu vybraných poľnohospodárskych komodít z Ukrajiny do SR. Aktuálne je v platnosti vyhláška MH SR č.

¹⁷ ÚKSÚP – vyžiadané údaje

447/2023, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 364/2023 Z. z., ktorou sa zakazuje vstup vybraných poľnohospodárskych produktov a potravín z Ukrajiny alebo s pôvodom z Ukrajiny na územie Slovenskej republiky. Z predmetných obilnín sa v zákaze dovozu do SR nachádzajú: pšenica a súraž, jačmeň, kukurica a z obilných produktov pšeničná múka. Z tohto dôvodu očakávame v hospodárskom roku 2022/23 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zníženie celkovej ponuky obilnín o 5,6 % na 5,5 mil. ton.

Pri miernom poklese domácej spotreby o 5,2 % sa odhaduje výrazné zvýšenie sebestačnosti v obilninách o 44,4 p. b. na 174,2 %. Vychádzajúc z doterajšieho vývoja odhadujeme zvýšenie domácej spotreby obilnín na potravinárske použitie na 977,8 tis. ton a mierne zvýšenie použitia obilnín na kŕmne účely (794,9 tis. ton). Zároveň sa predpokladá zníženie ostatnej spotreby o 6,7 %, jedná sa hlavne o použitie kukurice a pšenice na výrobu biopalív a iné energetické účely. Celkovo sa odhaduje zníženie použitia obilnín o 9,2 %. Z dôvodu vyššej produkcie a poklesu vývozu odhadujeme zvýšenie zásob obilnín v SR o 17,8 %.

Pri pšenici sa opätovne predpokladá dosiahnutie najvyššej sebestačnosti spomedzi obilnín a to 251,0 % čo predstavuje medziročný nárast o 37,6 p. b. Pri ostatných obilninách 208,2 %, pri ovse odhadujeme sebestačnosť na 161,3 % a pri kukurici na zrna 124,0 %. Pri žiadnej zo sledovaných obilnín nedosiahneme v hospodárskom roku 2023/2024, nižšiu sebestačnosť ako 100 %. Obilniny s najnižšou sebestačnosťou sú: jačmeň (116,1 %) a raž (114,8 %). Úrovňou sebestačnosti v obilninách sme sa dostali na hodnoty spreď roka 2022, ktorý bol vplyvom sucha poznačený nižšou produkciou obilnín, hlavne kukurice na zrna. Sebestačnosť kukurice na zrna by sa mala medziročne zvýšiť až o 53,4 p.p.

Z doterajšieho vývoja možno predpokladať, že pri obilninách prevýši celková ponuka dopyt o 20,1 %. Na celkovej ponuke obilnín bude mať najvyšší podiel pšenica 54,5 %, kukurica 27,9 % a jačmeň 15,1 %. Podiel pšenice medziročne stúpne o 7,8 p. b., jačmeňa o 0,6 p. b. a raže o 0,2 p. b. Podiel ponuky ostatných obilnín a ovsa na celkovej ponuke obilnín by mal byť rovnaký ako v predchádzajúcom hospodárskom roku t. j. 1,0 % a 0,5 %.

V mlynskom priemysle sa podľa údajov rezortnej štatistiky v roku 2023 vyrobilo 323 tis. ton pšeničnej múky, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje zvýšenie produkcie o 5,9 %. Ražnej múky sa vyrobilo v roku 2023 14,6 tis. ton (+ 11,9 % medziročne). Sladovne vyrobili 324,5 tis. ton jačmenného sladu, čo znamená nárast produkcie o 11,3 %.

V hospodárskom roku 2022/23 bola produkcia **olejnín** 848,7 tis. ton, medziročne bola vyššia o 18,4 %. Na základe medziročne zvýšenej domácej produkcie možno očakávať, že celková ponuka olejnín a dopyt po olejinách bude 932,3 tis. ton t. j. o 5,4 % vyšší ako v predchádzajúcom hospodárskom roku 2023/22. Zároveň možno očakávať zvýšenie domácej spotreby o 2,7 % na 325,5 tis. ton z dôvodu zvýšenia spotreby na MERO o 2,4 %. Z celkovej ponuky na použitie pre domáci agropotravinársky trh sa 65,1 % vyvezie na spracovanie mimo územia Slovenska. Z celkového objemu ponuky olejnín sa na Slovensku iba 3,4 % spracuje v potravinárskom priemysle na výrobu jedlých olejov. Na celkovej ponuke olejnín sa bude podieľať repka 63 %, slnečnica 18,8 % a sója 16,8 %. Zvyšok celkovej ponuky tvorí mak, horčica, ľan olejný a ostatné olejniny. Sebestačnosť v olejinách sa odhaduje v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom vyššia o 34,6 p.b. a odhadujeme, že v hospodárskom roku 2023/2024 dosiahne 260,7 %.

Repka olejná má v SR medzi olejinami dlhodobu dominantnú postavenie. U pestovateľov je obľúbená pre jej vysoký dopyt na trhu a dlhodobu priaznivé ceny. Aj v hospodárskom roku 2023/2024 vrástli zberové plochy repky medziročne o 5,1 %. Tento fakt sa prejavil aj nárastom produkcie repkových semien v roku 2023 o 21,8 %. Z tohto dôvodu sa odhaduje vyššia celková

ponuka o 13,4 % t. j. 587,2 tis. ton. Z celkovej domácej spotreby 256,9 tis. ton sa 97,5 % spracuje na metylester repkového oleja (MERO) a 2,5 % (6,5 tis. ton) na výrobu jedlého oleja. Vývoz repky na zahraničné trhy sa odhaduje na 330,3 tis. ton.

V hospodárskom roku 2023/24 odhadujeme pokles ponuky sľnečnice medziročne o 12,5 % na 175,2 tis. ton. Výrazný podiel na poklese celkovej ponuky má zníženie dovozu o 88,0 %. Spracovanie sľnečnice na domácom agropotravinárskom trhu na jedlé oleje je podobne ako pri repke v súčasnosti minimálne. V roku 2023/24 sa odhaduje celková domáca spotreba na 12 tis. ton. Z celkového použitia sa 93,1 % semena sľnečnice vyvezie mimo územia Slovenska.

V predošlých rokoch bol po negeneticky modifikovanej sóji zvýšený dopyt v okolitých krajinách. To sa prejavilo aj na Slovensku zvyšovaním jej pestovania. Od hospodárskeho roku 2017/18 do roku 2022/2023 došlo k nárastu osevných plôch sóje o 54,5 %. Už niekoľko rokov dominuje v pestovaní sóje v SR Košický kraj, kde sú najvhodnejšie pôdno-klimatické podmienky pre pestovanie sóje. V hospodárskom roku 2023/2024 sa aj napriek medziročnému poklesu pestovateľských plôch produkcia sóje vplyvom dobrej hektárovej úrody (2,59 t/ha) zvýšila o 34,5 %, čo sa prejavilo len miernym rastom celkovej odhadovanej ponuky o 1,7 % na 154,6 tis. ton. Domáci spracovateľský priemysel nedokáže absorbovať vyprodukované množstvo sóje. Celková ponuka presiahne spotrebu na domácom trhu viac ako 3,2-násobne a približne 106,9 tis. ton bude možné vyviezť na zahraničné trhy. Produkčná sebestačnosť sa odhaduje v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyššia o 53,1 p. b. na 272,0 %.

Celková ponuka **strukovín na zrno** sa medziročne len mierne znížila o 0,2 % na 69,5 tis ton, z toho ponuka hrachu siateho sa zvýšila o 1,5 % na 55,9 tis. ton. Produkcia strukovín celkovo v hospodárskom roku 2023/2024 klesla o 13,6 % (34,6 tis. ton), z toho hrachu o 12,6 % na 30,9 tis. ton. Predpokladáme aj mierne zníženie domácej spotreby strukovín o 3,3 %, čo sa premietne do nárastu objemu celkového použitia na 46,5 tis. ton a tým dôjde k poklesu konečných zásob strukovín medziročne o 11 % na 23 tis. ton. Na základe údajov o dosiahnutej produkcii a odhadovanej spotrebe na domácom trhu možno predpokladať sebestačnosť strukovín na úrovni 104,8 %, čo by znamenalo medziročný pokles o 12,5 p. b. Pri hrachu možno očakávať sebestačnosť na úrovni 120,5 % t.j. medziročné zníženie o 21,1 p. b. Tradične najnižšia sebestačnosť sa dosiahne pri fazuli 0,4 % a pri šošovici 7,1 %, z dôvodu dlhodobo nízkej produkcie a úbytkom pestovateľských plôch. Fazuľa sa na Slovensku už takmer nepestuje, medziročne sa zberové plochy fazule znížili o 24,8 % na 5,4 ha. Deficit produkcie fazule je potrebné riešiť dovozom.

Produkcia **ovocia mierneho pásma** sa medziročne znížila o 13,9 %, avšak v dôsledku nárastu dovozu o 10,8 % sa odhaduje zvýšenie celkovej ponuky na domácom trhu o 3 % na objem 125,8 tis. ton. Produkcia ovocia zo sadov tvorila z ponuky 26 % a dopyt pokryje na 26 %. Z celkovej domácej spotreby, ktorá tvorila 82,8 % z celkového použitia sa v spracovateľskom priemysle spotrebúje 8,6 % ovocia, t.j. 9 tis. ton. Vývoz ovocia mierneho pásma dosiahne 17,9 tis. ton, teda 14,2 % z celkového použitia.

Zelenina sa na Slovensku v roku 2023 pozberala z výmery 20 730 ha¹⁸. Produkcia dosiahla 284,3 tis. ton zeleniny, teda o 2,1 % viac ako v roku 2022. Vplyvom zvýšeného dovozu o 12,4 % v celkovom objeme 314,2 tis. ton sa predpokladá celková ponuka zeleniny 598,5 tis. ton t.j. medziročne vyššia o 7,3 %. Podiel domácej produkcie na celkovej ponuke dosiahne 47,5 %. Z celkového použitia na domácich a zahraničných trhoch dosiahne domáca spotreba 74,4 %.

¹⁸ Údaj vrátane dopočtov za domáce záhradky

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

Z celkovej predpokladanej domácej spotreby 445,3 tis. ton sa v spracovateľskom priemysle použije 35 tis. ton, teda 7,9 %. Vývoz zeleniny sa odhaduje na 59,2 tis. ton, t. j. 9,9 % z celkového použitia.

Opätovný medziročný pokles pestovateľských plôch **zemiakov** nemal negatívny vplyv na zníženie produkcie zemiakov v roku 2023. Medziročne sa produkcia zemiakov zvýšila o 4 %. Celková ponuka, ktorej objem možno odhadovať na 469,8 tis. ton, t. j. v porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom o 11,4 % vyššia. Na zabezpečenie domácej spotreby bude vzhľadom na nízku produkciu potrebné doviesť zemiaky vrátane výrobkov v objeme minimálne 186,4 tis. ton. Podiel dovozu na celkovej ponuke sa odhaduje na 51,2 %. Zároveň možno predpokladať zníženie spotreby zemiakov o 1,4 % na 322,2 tis. ton. Produkčná sebestačnosť zemiakov by mala dosiahnuť 42,2 %. Z dôvodu nárastu produkcie a nižšej spotreby zemiakov by mala byť medziročne sebestačnosť vyššia o 2,2 p. b.

V sektore **vína** je v súčasnosti komplikovaná situácia, nedarí sa dosahovať produkciu na úrovni predchádzajúcich rokov. V hospodárskom roku 2023/24 produkcia vína z domácej suroviny dosiahne 253 tis. hl, čo je o 26,4 % menšia produkcia vína ako priemer rokov 2018 - 2022. Dovoz vína a muštov je takmer 3-násobne väčší ako domáca produkcia vína. Sebestačnosť v spotrebe vína za posledných päť rokov sa pohybuje na úrovni 48,9 % a v hospodárskom roku 2023/24 bude spotreba vína pokrytá domácou produkciou na 42,5 %, čo predstavuje medziročné zníženie sebestačnosti o 8,9 p. b.

Tab. 17 *Ponuka a dopyt vybraných poľnohospodárskych komodít v SR v hospodárskom roku 2023/2024 (predbežné údaje)*

Komodita	m.j.	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Produkcia *	Spotreba	Produkčná sebestačnosť (%)
Obilniny spolu	tis. t.	5 454,7	4 542,1	912,6	4 304,6	2 470,8	174,2
z toho: pšenica	tis. t.	2 975,0	2 567,6	407,4	2 490,6	992,2	251,0
jačmeň	tis. t.	825,1	641,0	184,1	603,0	519,4	116,1
kukurica na zrnó	tis. t.	1 521,4	1 217,8	303,6	1 105,7	892,0	124,0
raž	tis. t.	49,7	40,7	9,0	35,2	30,7	114,8
ovos	tis. t.	27,0	24,0	3,0	20,3	12,6	161,3
ostatné obilniny	tis. t.	56,4	51,0	5,4	49,8	23,9	208,2
Olejníny spolu	tis. t.	932,3	932,3	0,0	848,7	325,5	260,7
z toho: repka olejná	tis. t.	587,2	587,2	0,0	538,1	256,9	209,4
slnečnica	tis. t.	175,2	175,2	0,0	171,7	12,0	1 426,6
sója	tis. t.	154,6	154,6	0,0	129,8	47,7	272,0
Zemiaky spolu	tis. t.	469,8	369,5	100,3	135,8	322,2	42,2
Strukoviny spolu	tis. t.	69,5	46,5	23,0	34,6	33,2	104,4
z toho: hrach siaty	tis. t.	55,9	35,9	20,0	30,9	25,6	120,5
Ovocie spolu**	tis. t.	125,8	125,8	0,0	33,3	104,1	32,0
Zelenina spolu***	tis. t.	598,5	598,5	0,0	284,3	445,3	63,8
Víno	tis. hl	1 467,0	937,0	530,0	253,0	597,0	42,4

Poznámka: *skutočnosť; **jedná sa o ovocie mierneho pásma; *** údaj vrátane dopytov za domáce záhradky

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, MPRV SR, ŠÚ SR, ÚKSÚP

Vypracoval: MPRV SR

3.1.2. ŽIVOČÍŠNA VÝROBA

Hospodárske zvieratá, ich reprodukcia, produkcia a predaj živočíšnych výrobkov

V chove **hovädzieho dobytká** (bez domácností) v SR bol v roku 2023 zaznamenaný mierny pokles stavov jednotlivých kategórií zvierat. Ku koncu roka 2023 bolo v SR 412,7 tis. ks hovädzieho dobytká, čo bolo medziročne o 3,1 tis. ks menej (- 0,8 %). Stav kráv dosiahol počet 180,9 tis. ks, t. j. medziročne o 1,5 tis. ks (- 0,8 %) menej. Klesajúci trend stavu dojníc pokračoval aj v roku 2023, keď ich počet ku koncu roka dosiahol len 110,2 tis. ks, t. j. o 1,8 tis. ks (- 1,6 %) menej ako v roku 2022. Stav dojčiacich kráv sa v priebehu roka zvýšil a na konci roka 2023 dosiahol 70,6 tis. ks. Ich počet sa medziročne mierne zvýšil o 0,3 tis. ks (+ 0,4 %). Podiel dojčiacich kráv na celkovom počte kráv sa medziročne mierne zvýšil o 0,4 p. b. na 39 %. Vo výkrme hovädzieho dobytká bolo 58,4 tis. ks dobytká, čo bolo až o 4,5 tis. ks (+ 8,4 %) viac ako pred rokom. K rastu počtu zvierat došlo vo všetkých hmotnostných kategóriách okrem kategórie s hmotnosťou 451-500 kg.

Vybrané reprodukčné ukazovatele hovädzieho dobytká (bez domácností) sa medziročne zhoršili, okrem dojnosti kráv. Znížil sa počet narodených teliat na 100 kráv o 1,29 ks (- 1,4 %) a taktiež aj počet odchovaných teliat na 100 kráv o 1,41 ks (- 1,7 %). Priemerné denné prírastky hmotnosti dobytká vo výkrme sa medziročne znížili o 0,014 kg/KD a za rok 2023 dosiahli 0,757 kg na kus a deň. Mlieková úžitkovosť sa medziročne zvýšila na 8 052 kg mlieka na dojnicu a rok, čo bolo o 35,8 kg (+ 0,4 %) viac.

Zníženie počtu dojníc aj pri zvýšení úžitkovosti malo za následok pokles produkcie surového kravského mlieka o 1,4 tis. t (- 0,2 %) pri dosiahnutí produkcie 937 tis. t. V roku 2023 prvovýrobcovia mlieka celkovo predali 857,04 tis. t (- 1,1 %) kravského mlieka. Objem dodávok mlieka predstavoval 807,4 tis. t (- 2,0 %) a priamy predaj 49,6 tis. t (+ 14,9 %).

V roku 2023 sa z podnikov zapísaných v Registri fariem ŠÚ SR, predalo 41 393 t ž. hm. jatočného hovädzieho dobytká, čo bolo medziročne o 763 t ž. hm. viac (+ 1,9 %). Predaj jatočných teliat sa zvýšil. Predalo sa 13,2 tis. ks jatočných teliat, čo bolo o 1,0 % viac ako v roku 2022, ale celková hmotnosť jatočných teliat sa znížila a dosiahla 1 074 t ž. hm. (- 1,1 %).

Na slovenských bitúnkoch sa v priebehu roka 2023 zabilo celkovo 24 471 ks jatočného hovädzieho dobytká spolu, z toho bolo 10 200 býkov, 11 544 kráv a 1 800 jalovíc. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat bola 7 216,8 t. Medziročne sa počet zabíj jatočného HD znížil o 2 287 ks, pričom sa celková jatočná hmotnosť znížila o 560,9 t (- 7,2 %). Podľa odhadu samozásobenia sa v domácnostiach zabilo 11 017 ks dobytká, vyjadrené v jatočnej hmotnosti 3 091,7 t. Hrubá domáca produkcia v roku 2022 dosiahla úroveň 22 485,8 t hovädzieho mäsa, čo bolo o 1 240 t (+ 5,8 %) viac ako pred rokom.

V roku 2023 sa zvýšil počet zvierat v chove **ošípaných** na Slovensku. Celkový počet ošípaných (bez domácností) dosiahol 386,2 tis. ks a medziročne sa zvýšil o 22,7 tis. ks (+ 6,2 %). Počet prasníc (bez domácností) sa zvýšil o 0,4 tis. ks (+ 1,3 %) a dosiahol 24,4 tis. ks. Počet ošípaných vo výkrme a predvýkrme bol medziročne vyšší o 19,3 tis. ks (+ 6,0 %). Najvyšší stav ošípaných vo výkrme bol v 3. štvrtroku. Medziročne sa zvýšil počet ošípaných predovšetkým v nižších váhových kategóriách do 50 kg a nad 110 kg.

Úžitkovosť (bez domácností) sa medziročne mierne zlepšila. Pri zvýšenom počte vrhov na prasnicu (+ 0,03 vrhov) stúpol aj počet narodených prasiat na 1 prasnicu (+ 0,89 ks), pričom počet narodených prasiat na jeden vrh sa medziročne zvýšil (+ 0,19 ks). Úhyn prasiatok sa mierne znížil (- 0,4 %). Úžitkovosť v priemerných denných prírastkoch vo výkrme a predvýkrme ošípaných sa

znižila, priemerné denné prírastky dosiahli 0,622 kg na KD, čo bolo o 0,014 kg (- 2,2 %) menej ako v roku 2022.

Predalo sa 67 027 t jatočných ošípaných v živej hmotnosti, t. j. o 5 635 t (- 7,8 %) menej ako v roku 2022. Z celkového predaného množstva tvorili prasnice 2,8 %. V roku 2023 sa na slovenských bitúnkoch zabilo 499 313 ks jatočných ošípaných v ž. hm. 59 089 t, čo predstavuje 46 858 t jatočnej hmotnosti. Medziročne sa zabilo o 59 008 ks menej ošípaných (- 10,6 %) a v jatočnej hmotnosti nižšej o 5 005,8 t (- 9,7 %). Odhadované samozásobenie domácností bolo 6 764 t jatočnej hmotnosti. Hrubá domáca produkcia dosiahla 65 740 t bravčového mäsa (- 4,9 %). Dovoz živých zvierat sa na tejto produkcii podieľal 23,8 % a vývoz tvoril 42,2 %.

Počet **hydiny** spolu (bez domácností) dosiahol 9 669,4 tis. ks, a zvýšil sa oproti stavu k 31.12.2022 o 3,5 %. Z toho počet sliepok dosiahol 2 779,5 tis. ks, t. j. o 14,7 % medziročne menej. Podiel sliepok na celkovom počte hydiny sa znížil na 28,7 % (- 6,1 p. b.). Počet moriek medziročne klesol o 16 428 ks (- 10,1 %), počet kurčiat sa zvýšil o 786 327 ks (+ 13,5 %). Medziročne klesol počet husí o 270 ks (- 32,3 %) a naopak počet kačíc stúpol o 16 329 ks (+ 105,1 %).

K 31.12. 2023 sa na agropotravinárskom trhu predalo viac jatočnej hydiny o 1,0 % (+ 944 ton), v celkovom objeme 99 258 ton. Za celý rok sa na spracovanie, obchod a vývoz predalo 44 418,4 tis. ks živej hydiny, čo znamenalo nárast predaja v kusoch oproti predchádzajúcemu roku o 1,2 % (+ 526,7 tis. ks). Predaj kurčiat v tonách klesol o 1,9 % (- 1 688 ton). Predaj sliepok vzrástol o + 53,0 % na 6 197 ton. Predaj moriek sa medziročne zvýšil o 18,3 % (+ 514 ton). Predaj kačíc klesol medziročne o 10,3 % (- 28 ton).

Produkcia slepačích vajec spolu medziročne klesla o 7 % na 711 238 tis. kusov (bez odhadu u samozásobiteľov). Z toho produkcia konzumných vajec sa odhaduje nižšia o 9,4 % na 583 198 tis. ks. Zároveň sa odhaduje zníženie celkovej ponuky konzumných vajec na agropotravinárskom trhu o 6,1 % na 830 640 tis. ks. Vzhľadom na vyšší objem vývozu konzumných vajec možno v roku 2023 odhadovať zníženie celkovej domácej spotreby medziročne o 8,6 % na 720 560 tis. kusov (bez odhadu u samozásobiteľov).

Chov **oviec** zaznamenal medziročne negatívny vývoj. Ku koncu roka 2023 bolo na Slovensku 264,4 tis. ks oviec (bez domácností), čo bolo až o 11,1 tis. ks menej (- 4,0 %) ako pred rokom. Početné stavy bahníc sa medziročne znížili o 10,1 tis. ks (- 5,5 %) na 175,3 tis. ks.

Ukazovatele plodnosti bahníc (bez domácností) sa medziročne zhoršili. Znížil sa počet narodených (72,6 ks) ako aj odchovaných (67,9 ks) jahniat na 100 bahníc. Priemerná striž na 1 ovcu za rok dosiahla 1,26 kg vlny (- 6,1 %). V roku 2023 sa predalo 2 009 t ž. hm. jatočných oviec vrátane jahniat, čo bolo o 91,3 t ž. hm. (- 4,3 %) menej ako v roku 2022. Celkovo sa predalo 78,3 tis. ks jatočných jahniat (1 150 t ž. hm.), čo bolo o 3 483 ks (- 122 t) menej ako pred rokom.

Na slovenských bitúnkoch bolo zabitých 41 167 ks jatočných oviec spolu, z toho 38 267 ks jahniat a 2 900 ks ostatných jatočných oviec. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat dosiahla 323,9 t. Medziročne sa na bitúnkoch zabilo až o 178,2 % viac jatočných oviec a celková jatočná hmotnosť bola vyššia o 77 %. Na samozásobenie sa spotrebovalo 457,4 t jatočnej hmotnosti mäsa. Hrubá domáca produkcia ovčieho mäsa dosiahla 1 126,1 t a zvýšila sa o 25,4 %.

Produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu sa medziročne zvýšila o 2,09 kg (+ 3,1 %). Celková produkcia ovčieho mlieka dosiahla 13 612 t, čo bolo o 538,3 t viac (+ 4,1 %) ako v roku 2022. Odhad samozásobenia bol 1 400 t mlieka. Predalo sa 11 766 t, čo bolo o 322 t (+ 2,8 %) medziročne viac. Z toho bol predaj do vlastných prevádzok 2 625,7 t mlieka (19,3 % celkovej produkcie). Produkcia ovčej vlny v pote dosiahla 467 t, a v porovnaní s rokom 2022 bola nižšia o 2,3 %.

V roku 2022 bolo v SR 10,7 tis. ks **kôz** a capov spolu (bez domácností) a z toho 7 tis. ks kôz matiek (bez domácností). Stavby kôz a capov spolu (bez domácností) sa medziročne znížili o 0,3 tis. ks (- 2,6 %) a stavby kôz matiek (bez domácností) sa znížili o 0,6 tis. ks (- 7,9 %). Na Slovensku sa chovalo 12 plemien kôz, pričom najpočetnejšie zastúpeným plemenom bola koza biela krátkosrstá. Reprodukcia na jednu bielu kozu krátkosrstú dosiahla 1,68 ks kozliat (+ 0,04 ks). Hrubá domáca produkcia kozieho mäsa, tvorená prevažne zo samozásobenia, dosiahla 243,6 jatočnej hmotnosti a medziročne sa znížila o 10,4 %. V organizáciách zapísaných v registri fariem sa nadojilo 249,5 t kozieho mlieka, t. j. o 64,9 t viac (+ 35,2 %) ako v roku 2022.

Zmena štatistického zisťovania stavov hospodárskych zvierat bez odhadu domácností drobnochovateľov výrazne ovplyvnila aj pozitívny medziročný nárast reprodukčných a produkčných ukazovateľov, hlavne ročnú dojnú bahnú a znášku vajec.

Tab. 18 *Produkcia živočíšnych výrobkov v SR*

Komodita	Merná jednotka	Ø2018 - 22	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/Ø 2018 - 22
Jatočné zvieratá spolu*	t jat. hm.	104 261	94 598	106 353	112,4	102,0
z toho jat. HD	t jat. hm.	23 102	21 246	22 486	105,8	95,4
jat. ošípané	t jat. hm.	79 792	69 131	65 740	95,1	104,3
jat. ovce	t jat. hm.	1 053	898	1 126	125,4	80,7
jat. kozy	t jat. hm.	314	272	260	95,6	82,9
Jatočná hydina*	t jat. hm.	95 657	105 836	105 543	99,7	110,3
Mlieko kravské	t	935 563	938 380	936 967	99,8	100,2
Vajcia slepačie	tis. ks	970 231	764 737	711 238	93,0	73,3
Ovčie mlieko	t	12 926	13 074	13 612	104,1	105,3
Vlna ovčia	t	529	479	467	97,7	88,3

Prameň: Živočišna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR / rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1 – 12, Odhad samozásobenia

* Hrubá domáca produkcia = zabíjanie na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

Vypracoval: MPRV SR

Ponuka, dopyt a systém obchodovania so živočíšnymi komoditami

Ponuka živočíšnych produktov sa v roku 2023 medziročne mierne zvýšila. Celková ponuka všetkých druhov mias dosiahla 535,1 tis. t a medziročne sa zvýšila o 0,6 %. Dopyt po živočíšnych komoditách kopíroval vývoj celkovej ponuky. Dopyt medziročne stúpol u: hovädzieho mäsa (+ 2,6 %), hydinového mäsa (+ 5,4 %) a klesol u bravčového mäsa (-3,4 %), ovčieho mäsa (+ 18,4 %), kozieho mäsa (- 4,8 %), kravského mlieka (- 3,4 %) a konzumných vajec (- 6,8 %). Celkový dopyt po mäse všetkých druhov zvierat v porovnaní s ponukou bol nižší o 0,9 %, rovnako dopyt bol nižší ako ponuka aj u kravského mlieka o 1,2 % a u konzumných vajec o 1,9 %.

Celková produkcia mäsa sa medziročne znížila (- 1,1 %) v dôsledku zníženia produkcie bravčového mäsa (- 4,9 %), kozieho (- 4,4 %) a hydinového mäsa (- 0,3 %) a zvýšenia produkcie hovädzieho (+ 5,8 %) a ovčieho (+ 25,4 %). Zároveň klesla v porovnaní s rokom 2022 produkcia konzumných vajec (- 9,4 %) a kravského mlieka (- 1,2 %). Produkcia ovčieho mlieka sa zvýšila (+ 4,1 %).

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

Tab. 19 *Ponuka a dopyt živočíšnej produkcie*

	M.J.	Obdobie	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Podiel prod./spotr. (%)
HD	t jat. hm.	Ø2018-2022	45 026	44 825	-202	22 891	27 921	82,0
		2022	46 603	46 406	-197	21 246	30 330	70,0
		2023	47 726	47 612	-113	22 486	28 533	78,8
	%	2023/2022	102,4	102,6	57,5	105,8	94,1	112,5
		2023/ Ø2018-22	106,0	106,2	56,2	98,2	102,2	96,1
Ošipané	t jat. hm.	Ø2018-2022	265 835	263 282	-2 553	79 394	179 840	44,1
		2022	278 031	275 214	-2 817	69 131	202 978	34,1
		2023	267 889	265 793	-2 096	65 740	197 453	33,3
	%	2023/2022	96,4	96,6	74,4	95,1	97,3	97,8
		2023/ Ø2018-22	100,8	101,0	82,1	82,8	109,8	75,4
Ovce	t jat. hm.	Ø2018-2022	1 168	1 168	0	1 050	445	236,0
		2022	990	990	0	898	588	152,8
		2023	1 171	1 171	0	1 126	819	137,4
	%	2023/2022	118,4	118,4	-	125,4	139,4	89,9
		2023/ Ø2018-22	100,3	100,3	-	107,3	184,2	58,2
Kozy	t jat. hm.	Ø2018-2022	314	314	0	314	314	99,8
		2022	273	273	0	272	273	99,5
		2023	260	260	0	260	260	100,0
	%	2023/2022	95,2	95,2	-	95,6	95,2	100,5
		2023/ Ø2018-22	82,8	82,8	-	82,9	82,8	100,2
Hydina	t jat. hm.	Ø2018-2022	198 685	196 205	-2 479	95 657	132 753	72,1
		2022	206 137	204 143	-1 994	105 836	133 207	79,5
		2023	218 088	215 261	-2 827	105 543	120 498	87,6
	%	2023/2022	105,8	105,4	141,8	99,7	90,5	110,2
		2023/ Ø2018-22	109,8	109,7	114,0	110,3	90,8	121,6
Kone	t jat. hm.	Ø2018-2022	272	272	0	-8	269	-
		2022	2	2	0	-23	0	-
		2023	4	4	0	-17	0,0	-
	%	2023/2022	201,5	201,5	-	73,7	0,00	-
		2023/ Ø2018-22	1,5	1,5	-	203,6	0,00	-
Mlieko kravské	t	Ø2018-2022	1 589 573	1 570 205	-19 368	855 709	1 097 244	78,0
		2022	1 658 556	1 636 098	-22 458	867 108	1 138 720	76,1
		2023	1 599 924	1 580 951	-18 973	857 041	1 144 404	74,9
	%	2023/2022	96,5	96,6	84,5	98,8	100,5	98,3
		2023/ Ø2018-22	100,7	100,7	98,0	100,2	104,3	96,0
Konzumné vajcia	tis. ks	Ø2018-2022	1 027 641	1 015 678	-11 963	784 034	957 176	81,9
		2022	884 576	873 945	-10 631	643 675	788 121	81,7
		2023	830 640	814 594	-16 046	583 198	720 560	80,9
	%	2023/2022	93,9	93,2	150,9	90,6	91,4	99,1
		2023/ Ø2018-22	80,8	80,2	134,1	74,4	75,3	98,8

Prameň: ŠÚ SR; ML (MPRV SR) 6-12; VOH (MPRV SR) 7-12; LIAH (MPRV SR) 1-12; Mäso (MPRV SR) 1-12; Spotreba – odhad

Vypracoval: MPRV SR

Domáca produkcia mäsa sa na celkovej ponuke podieľala 36,5 %, pričom v roku 2022 to bolo 37,1 %. Z jednotlivých druhov mias najvýraznejšie pokrývala domáca produkcia ponuku kozieho (na 100 %) a ovčieho mäsa (na 96,1 %). Pri hovädzom mäse tvorila domáca produkcia 47,1 % z ponuky, pri hydinovom mäse 48,4 % a pri bravčovom mäse len 24,5 %. Výrazný rozdiel bol aj pri kravskom mlieku (53,6 %), ako aj u konzumných vajec, u ktorých bola ponuka krytá domácou produkciou na 70,2 %.

Celková odhadovaná spotreba mäsa sa v roku 2023 medziročne znížila o 5,4 %, pričom sa znížila domáca spotreba bravčového (- 2,7 %), hovädzieho mäsa (- 5,9 %), kozieho (- 4,8 %) a hydinového mäsa (- 9,5%), ale spotreba ovčieho (+ 39,4%) sa medziročne zvýšila. Z domácej produkcie bola celková spotreba mäsa krytá len na 56,1 %, čo bolo v porovnaní s rokom 2022 o 2,4 p. b. viac. Medziročný pokles spotreby bol zaznamenaný aj u konzumných vajec (- 8,6 %), naopak spotreba sa mierne zvýšila u kravského mlieka (+ 0,5 %).

V prílohovej tabuľke 14 sú uvedené stavy hospodárskych zvierat zo Súpisu hospodárskych zvierat ŠÚ SR k 31. 12. 2023. Vybrané ukazovatele úžitkovosti hospodárskych zvierat v SR sú uvedené v prílohovej tabuľke 15.

3.1.3. AKVAKULTÚRA

Akvakultúra má svoj význam, predovšetkým z hľadiska produkcie (vodných organizmov) na ľudskú spotrebu tzn. zabezpečenie zdravej výživy obyvateľstva, z hľadiska ochrany a tvorby životného prostredia, zachovávania pôvodného genofondu rýb a spoločensky prospešných mimoprodukčných prínosov: krajínostvorba, protipovodňová ochrana, retencia vody v krajine a rozvoj vidieka.

V SR sa akvakultúra utvárala v zmysle strategického plánu rozvoja akvakultúry SR do roku 2030 v dvoch samostatných špecifických skupinách: chov nížinných druhov rýb (rybníkárstvo) a chov lososovitých druhov rýb (pstruhárstvo), ku ktorým v ostatnom čase pribudla nová skupina chovu v SR – chov netradičných druhov rýb: sumček africký a úhor európsky v RAS (recirkulačné akvakultúrne systémy). Z hľadiska marketingu a finálneho umiestňovania produktov na trhu je možné v rybníkárstve a pstruhárstve rozlišovať produkciu rýb na priamu spotrebu a produkciu násad, ktoré sa využívajú v akvakultúre na ďalší chov, alebo na zarybňovanie rybárskych revírov. Na rozdiel od pstruhárstva, kde dominuje produkcia rýb na priamu ľudskú spotrebu, v rybníkárstve má v súčasnosti väčší význam produkcia násad na zarybňovanie rybárskych revírov. Produkcia z RAS je zameraná hlavne na produkciu rýb pre ľudskú spotrebu a v menšej miere slúži na zarybňovanie rybárskych revírov.

V roku 2023 ŠÚ SR zozbieral údaje od 120 spravodajských jednotiek pôsobiach v akvakultúre, ktoré hospodária na 437 rybníkoch o celkovej výmere viac ako 2 007 hektárov, prevádzkujú 108 klieťok s celkovým objemom 16 596 m³ vody, 162 liahní a odchovni s celkovým objemom 13 886 m³, 57 RAS s celkovým objemom 8 103 m³, 1 012 betónových a plastových nádrží s celkovým objemom 254 533 m³ a 163 sádok s celkovým objemom 36 005 m³. V rámci uvedených údajov sú započítané aj rybochovné zariadenia, ktoré sú schválené ako chovné revíry na produkciu násadových rýb za účelom zarybňovania rybárskych revírov. Na chov nížinných druhov rýb slúži aj 48 malých vodných nádrží budovaných pôvodne na iný účel o výmere 615 ha s celkovým objemom 9 565 777 m³.

Tab. 20 *Počet zariadení, objem a rozloha rybochovných zariadení v SR*

Ukazovateľ	2022			2023		
	Počet	Objem (m ³)	Rozloha (ha)	Počet	Objem (m ³)	Rozloha (ha)
Rybníky, v tom:	502	x	1 958	437	x	2 007
Malé vodné nádrže	46	10 170 987	651	48	9 565 777	615
Klietky	136	16 779	x	108	16 596	x
Liahne a odchovne	86	12 383	x	162	13 886	x
Nádrže a náhony spolu	578	90 122	x	574	130 844	x
z toho nádrže betónové, žľaby	434	84 391	x	438	123 689	x
Recirkulačné systémy	42	10 021	x	57	8 103	x
Sádky	149	41 542	x	163	36 005	x
Ostatné vodné plochy	20	x	57	21	x	105

Prameň: ŠÚ SR

Poznámka: x = zápis nie je možný z logických dôvodov

Vypracoval: MPRV SR

Tab. 21 *Medziročný rozdiel počtu, objemu a rozlohy rybochovných zariadení v SR*

Ukazovateľ	Rozdiel 2023-2022		
	Počet zariadení	Objem (m ³)	Rozloha (ha)
Rybníky	-65	x	49
Malé vodné nádrže	2	-605 210	-36
Klietky	-28	-183	x
Liahne a odchovne	76	1 503	x
Nádrže a náhony spolu	-4	40 722	x
z toho nádrže betónové, žľaby	4	39 298	x
Recirkulačné systémy	15	-1 918	x
Sádky	14	-5 537	x
Ostatné vodné plochy	1	x	48

Prameň: ŠÚ SR

Poznámka: x = zápis nie je možný z logických dôvodov

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 dosiahol celkový výlov rýb v SR 4 788 729 kg v porovnaní s rokom 2022, objem výlovu stúpol o 1,6 %. Z toho výlov trhových rýb¹⁹ predstavoval 3 002 010 kg a medziročne stúpol o 0,9 % a úlovky v rybárskych revíroch dosiahli 1 786 719 kg, v porovnaní s rokom 2022 vzrástol objem úlovkov o 2,7 %.

¹⁹ Pod výlovom trhových rýb sa rozumie výlov rýb určených na predaj alebo spracovanie.

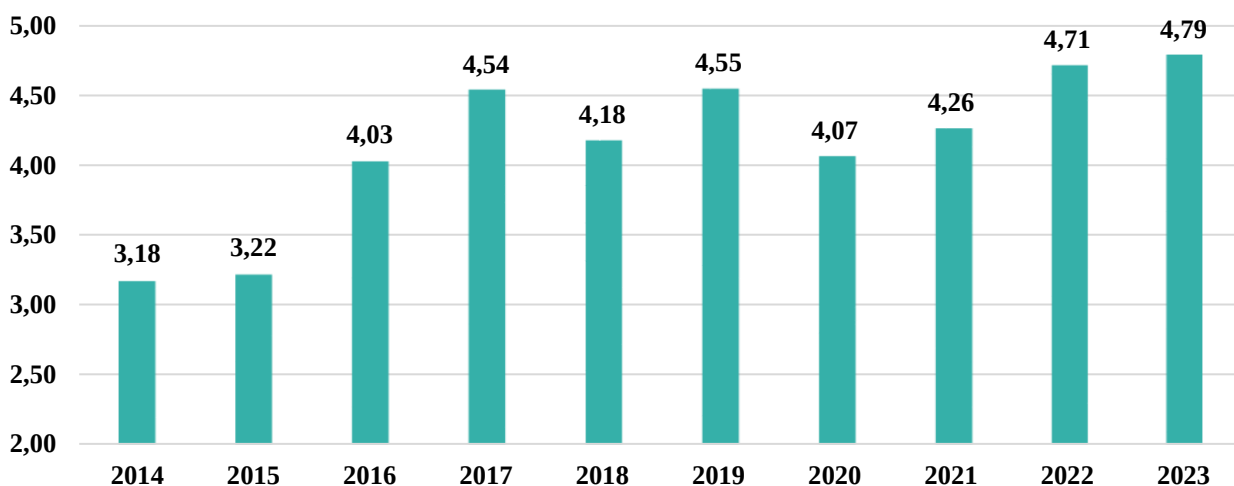
Tab. 22 Výlov trhových rýb v SR (kg)

Druh rýb	Výlov v r. 2022	Výlov v r. 2023	Zmena v %
Kapor rybníčný (chov v rybníkoch)	616 743	661 735	7,3
Kapor rybníčný (chov v ostatných zariadeniach)	220 690	33 213	-85,0
Pstruh dúhový (chov v rybníkoch)	781 655	748 131	-4,3
Pstruh dúhový (chov v nádržiac a náhonoch)	243 748	349 768	43,5
Amur biely	24 585	23 817	-3,1
Karas striebřistý	11 263	7 426	-34,1
Pstruh potočný	9 510	10 749	13,0
Sivoň potočný	11 373	4 553	-60,0
Sumec veľký	18 288	26 535	45,1
Štuka severná	7 601	4 016	-47,2
Tolstolobik biely	29 282	23 992	-18,1
Zubáč veľkoústý	4 756	4 250	-10,6
Iné druhy rýb	995 292	1 103 825	10,9
SR spolu	2 974 786	3 002 010	0,9

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Graf 19 Vývoj celkového výlovu rýb v SR (v tis. tonách)

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: MPRV SR

Spomedzi druhov rýb ulovených v rybárskych revíroch v SR v roku 2023 hlavný podiel pripadá na Kapra rybníčného, až 76,1 % z celkového objemu rybárskych úlovkov v SR. Nasleduje Pstruh dúhový (4,2 %), Amur biely (3,6 %) a Zubáč veľkoústý (3,3 %).

Tab. 23 *Úlovky v rybárskych revíroch v SR (kg)*

Druh rýb	Úlovky v roku 2022	Úlovky v roku 2023	Zmena v %
Kapor rybníčný	1 337 814	1 358 809	1,6
Pstruh dúhový	70 673	74 312	5,1
Amur biely	70 065	63 692	-9,1
Karas striebřistý	30 119	34 206	13,6
Pleskáč vysoký	37 839	52 627	39,1
Pstruh potočný	3 735	4 744	27,0
Sumec veľký	50 170	50 599	0,9
Šťuka severná	31 921	35 807	12,2
Zubáč veľkoústý	40 905	59 614	45,7
Iné druhy	66 396	52 309	-21,2
SR spolu	1 739 637	1 786 719	2,7

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Zamestnanosť v sektore akvakultúry

Väčšinu akvakultúrnych podnikov je možné zaradiť medzi mikropodniky (často rodinné, ktoré dosahujú malú produkciu zameranú na lokálny trh). Rozhodujúci podiel na celkovej produkcii akvakultúry však majú veľké podniky a niekoľko stredných podnikov. Určitým špecifikom SR je aj existencia podnikov, ktorých hlavný predmet činnosti nie je akvakultúra, ale okrem iných činností sa zaoberajú aj akvakultúrou (napr. Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., poľnohospodárske družstvá, Lesy SR, š. p., Správa TANAP-u, Vojenské lesy a majetky SR, š. p.).

Tab. 24 *Počet zamestnancov v akvakultúre*

Ukazovateľ	2022		2023	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Vedúci a stáli zamestnanci vo fyzických osobách	321	60	335	70
Sezónni zamestnanci	376	21	339	35
Zamestnanci spolu	697	81	674	105
Súkromní podnikatelia vrátane spoločníkov, ktorí nie sú zamestnancami	23	8	27	10

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Podľa dostupných údajov zo Štatistického úradu SR bolo v roku 2023 v sektore akvakultúry zamestnaných 405 stálych a 374 sezónnych zamestnancov. Zo stáleho počtu zamestnancov, ženy tvorili 17,3 % podiel pracovnej sily. Zo všetkých sezónnych zamestnancov tvorili ženy 9,4 %. Rybochovné zariadenia sa nachádzajú predovšetkým na vidieku, kde vytvárajú pracovné príležitosti ako pre rodinných príslušníkov, tak aj pre obyvateľov vidieka. Aj napriek nízkemu počtu zamestnancov má zamestnanosť v danom sektore svoj význam.

Predaj a zahraničný obchod so živými rybami v SR

V roku 2023 z vybraných druhov rýb bol najväčší **objem predaja** zistený pri druhoch: pstruh, kapor a amur. Celkový objem predaja predstavoval 2 768 215 kg a medziročne vzrástol o 3,3 %.

Tab. 25 *Predaj vybraných druhov rýb v SR (kg)*

Druh rýb	Predaj v r. 2022	Predaj v r. 2023	Zmena v %
Kapor rybníčný (chov v rybníkoch)	537 661	589 080	9,6
Kapor rybníčný (chov v ostatných zariadeniach)	90 490	30 998	-65,7
Pstruh dúhový (chov v rybníkoch)	761 343	733 904	-3,6
Pstruh dúhový (chov v nádržiach a náhonoch)	222 909	328 693	47,5
Amur biely	15 914	20 869	31,1
Karas striebristý	8 193	4 476	-45,4
Pstruh potočný	8 890	10 217	14,9
Sivoň potočný	15 821	5 893	-62,8
Sumec veľký	9 293	11 735	26,3
Štuka severná	6 886	4 012	-41,7
Tolstolobik biely	19 460	13 980	-28,2
Zubáč veľkoústý	3 515	2 547	-27,5
Iné druhy rýb	980 379	1 011 811	3,2
SR spolu	2 680 754	2 768 215	3,3

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: MPRV SR

Na územie SR sa v roku 2023 doviezlo spolu 896,9 ton sladkovodných a morských rýb (z toho 893,9 ton sladkovodných rýb). Vývoz sladkovodných rýb v živom v roku 2023 predstavoval 316,4 ton. Umiestňovanie domácej produkcie chovateľov sladkovodných rýb na trhu (najmä kapra) sa uskutočňuje predovšetkým v živom stave. Veľká časť produkcie sa predáva na konci kalendárneho roka v súvislosti s typickým výlovom rybníkov a sezónnym dopytom na trhu, čo súvisí s tradíciou vianočných sviatkov.

Spracovanie a spotreba rýb v SR

Spracovanie rýb sú rovnomerne rozmiestnené po celom území SR. Väčšina z nich sú stredné podniky (podľa definície z odporúčania Komisie 2003/361/ES). Sladkovodné ryby sa spracúvajú v malých spracovniach. V roku 2023 sa spracovalo v rybárskom priemysle v SR (výkaz Potravný, MPRV SR) 2 250 ton rýb. Veľká časť produkcie podnikov je orientovaná na spracovanie dovezených morských produktov rybolovu a akvakultúry. Z celkového spracovaného množstva rýb tvorili sladkovodné ryby len 226 ton (10 %). Zo sladkovodnej produkcie chovateľov sa spracúva najmä pstruh. Pre konzumenta sú z hľadiska ceny výhodnejšie morské produkty z dovozu. Cena spracovaných sladkovodných rýb pretrváva na vysokej úrovni vzhľadom na relatívne malú veľkosť chovov a náročné hydrologicko-klimatické podmienky, čo predstavuje vyššie produkčné náklady na jednotku hmotnosti.

Spotreba rýb na Slovensku podľa odhadov ŠÚ SR dosiahla v roku 2023 úroveň 5,8 kg/osobu/rok, z čoho len necelý kilogram pripadá na sladkovodné ryby. Domáca produkcia rýb v akvakultúre je schopná pokryť menšiu časť zo súčasnej spotreby sladkovodných rýb, pričom v rybníkárstve a pstruhárstve je situácia rozdielna. Zatiaľ čo produkčné kapacity chovov v pstruhárstve sú schopné domáci dopyt pokryť a značnú časť produkcie vyvážajú, chovy nížinných druhov rýb domáci dopyt zatiaľ pokryť nedokážu.

3.2. CENOVÝ VÝVOJ NA POĽNOHOSPODÁRSKOM A POTRAVINOVOM TRHU

Pri porovnaní cien v celej vertikále výroby a spotreby potravín sa ukázalo, že v roku 2023 najrýchlejšie rástli priemerné indexy spotrebiteľských cien potravín, za nimi nasledovali ceny vstupov do poľnohospodárstva, pričom ceny poľnohospodárskych výrobkov medziročne klesli. Ceny vstupov do poľnohospodárstva sa v roku 2023 stabilizovali.

Tab. 26 *Vývoj cenových indexov vo vertikále výroby a spotreby potravín rovnaké obdobie minulého roka = 100*

Indexy	rok 2022	rok 2023
Ceny vstupov do poľnohospodárstva	139,8	100,0
Ceny poľnohospodárskych výrobkov	136,5	88,6
- rastlinné komodity (bez ovocia a zeleniny)	153,0	68,8
- ovocie, zelenina, orechy a koreniny	112,4	117,8
- živočíšne komodity	121,1	115,1
Ceny potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku	123,9	109,6
- potraviny	126,5	109,3
Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov	118,6	117,3
Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku	106,8	108,4
Spotrebiteľské ceny úhrn - inflácia	112,8	110,5

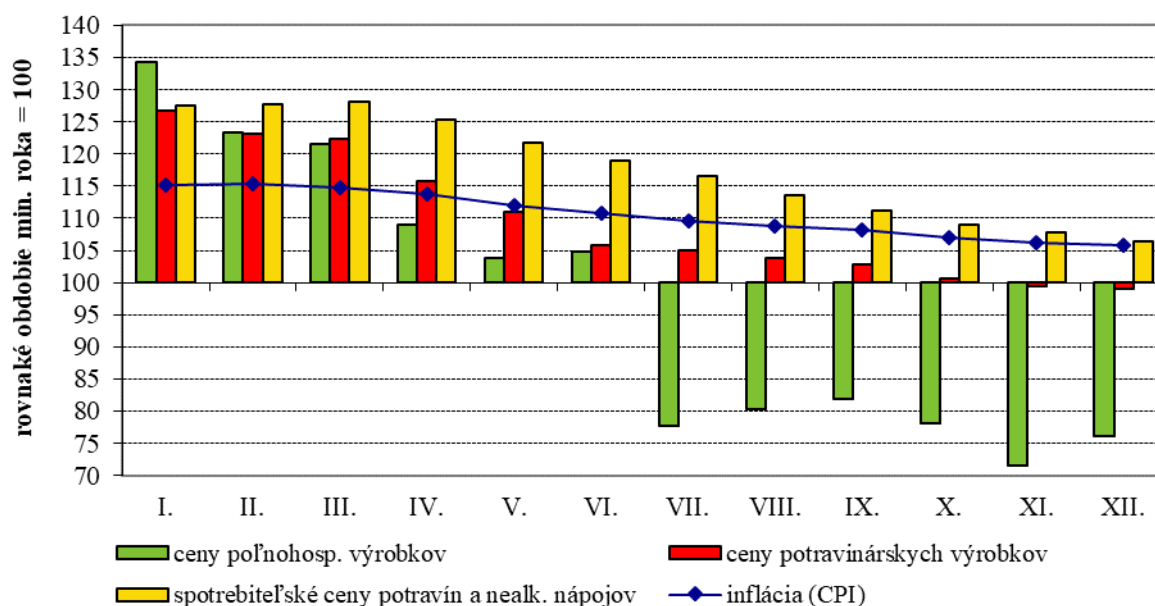
Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Zvyšovanie cien sa v roku 2023 po enormnom raste v celej vertikále výroby a spotreby potravín v predchádzajúcom roku zmiernilo. Všetky súhrnné medziročné cenové indexy, okrem indexu cien poľnohospodárskych výrobkov, ukázali miernejšie medziročné zvýšenie cien ako v roku 2022. Napriek vývoju cien vstupov ceny poľnohospodárskych výrobkov medziročne klesli o 11,4 %.

Trend zvyšovania cien v roku 2023 pokračoval aj v potravinárskych odboroch, v ktorých sa ceny medziročne zvýšili o 9,6 %. Najvýraznejší medziročný rast cien bol zaznamenaný u spotrebiteľských cien potravín a nealkoholických nápojov (+ 17,3 %). Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku boli v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 8,4 %.

Graf 20 Vývoj cenových indexov v potravinovej vertikále v roku 2023

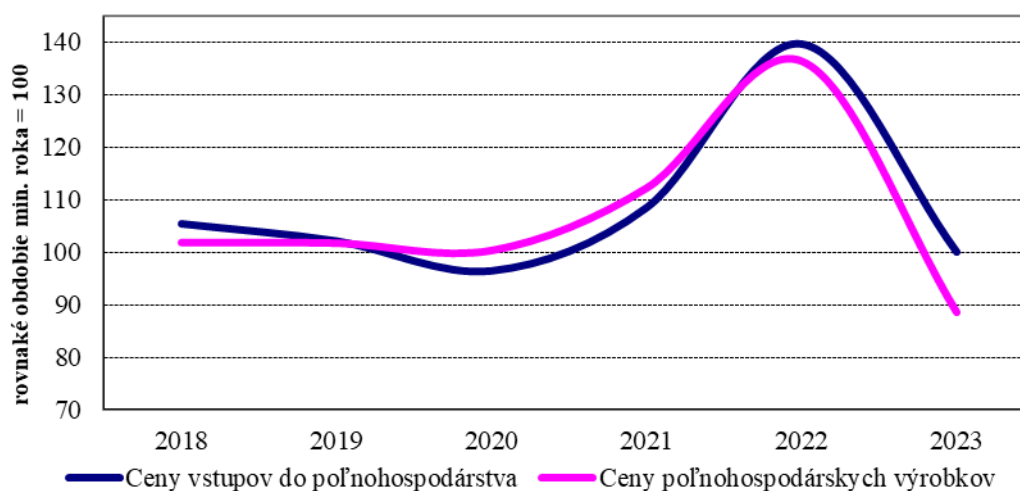

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Cenové nožnice sa v rámci poľnohospodárskej výroby v roku 2023 roztvorili výraznejšie, ako v predchádzajúcom roku. Pri porovnaní cenových indexov možno konštatovať, že ceny poľnohospodárskych výrobkov výrazne zaostávali za vývojom cien nakupovaných výrobných prostriedkov.

Graf 21 Vývoj indexov cien vstupov a výstupov poľnohospodárskej výroby

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Ceny vstupov do poľnohospodárstva sa po extrémnom náraste v predchádzajúcom roku v roku 2023 stabilizovali. Úhrnný index cien dodávok výrobkov a služieb do poľnohospodárstva bol

ovplyvnený najmä vývojom cien hnojív a pôdnych pomocných látok, ktorých ceny po enormnom raste v predchádzajúcom roku klesli o 16,1%. Klesli najmä ceny dusíkatých hnojív (- 18,5 %). Ceny fosforečných hnojív klesli o 7,6 % a ceny kombinovaných hnojív (NPK) o - 5,8 %. Naopak medziročný rast cien bol zaznamenaný najmä u draselných hnojív (+ 15 %).

Medziročný index cien vstupov do poľnohospodárstva naďalej významne ovplyvňoval vývoj cien dodávok prevádzkového charakteru. Ceny skupiny energií a mazív rástli v roku 2023 miernejším tempom ako v predchádzajúcom roku (+ 3,9 %). Celkový medziročný index cien energií a mazív bol ovplyvnený najmä pokračujúcim výrazným rastom cien elektriny, ktorej ceny sa v roku 2023 medziročne zvýšili o 29,6 %. Ceny motorovej nafty medziročne klesli o 11,3 % a benzínu o 9,4 %. Významný vplyv na celkový medziročný index cien energií a mazív mali ceny elektriny, ktoré sa po enormnom medziročnom raste v predchádzajúcom roku (+ 98,6 %) opäť v roku 2023 zvýšili (+ 29,6 %).

Klesli aj ceny krmív pre zvieratá (-5,4 %) a ceny veterinárnych služieb sa stabilizovali s miernym rastom (+ 0,4 %). Po enormnom zvyšovaní cien vstupov do poľnohospodárstva v predchádzajúcom roku, medziročné zvyšovanie cien ostatných vstupov do poľnohospodárstva pokračovalo. Ceny osív a sadieb sa medziročne zvýšili o 7,7 %, ceny traktorov o 5,1 % a ceny produktov na ochranu rastlín sa v porovnaní s rokom 2022 zvýšili o 4 %.

Tab. 27 *Vývoj cenových indexov hlavných vstupov do poľnohospodárstva, ROMR=100*

	2022	2023
Ceny dodávok do poľnohospodárstva celkom	139,8	100,0
z toho:		
Osivá a sadba	118,0	107,7
Motorové palivá	176,9	88,7
Elektrina	198,6	129,6
Hnojivá a pôdne pomocné látky*	239,7	83,9
Prípravky na ochranu rastlín	118,8	104,0
Krmivá pre zvieratá	143,6	94,6
Traktory	108,1	105,1

Prameň: ŠÚ SR; * podľa terminológie ŠÚ SR ide o zlepšovadlá pôdy

Vypracoval: MPRV SR

Ceny poľnohospodárskych komodít v roku 2023 medziročne klesli o 11,4 %. Celkový medziročný index cien poľnohospodárskych komodít ovplyvnilo zníženie cien rastlinných komodít bez započítania ovocia a zeleniny (- 31,2 %). Ceny ovocia, zeleniny, orechov a korenín spolu boli v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 17,8 %. V skupine rastlinných komodít medziročne klesli najmä ceny olejní (- 35,0 %) a obilnín (- 32,3 %).

V skupine olejní bol najvýraznejší medziročný pokles cien zaznamenaný u semien repky olejnej (- 37,1 %) a semien slnečnice (- 35,5 %). V porovnaní s rokom 2022 výrazne medziročne klesli aj ceny sóje (- 29,1 %). Naopak medziročný rast cien bol zaznamenaný u semien ľanu na technické spracovanie (+ 4,5 %) a semena horčice (+9,3 %), ceny semien maku zostali stabilné s miernym medziročným poklesom (- 0,9 %).

V skupine obilnín bol najvýraznejší medziročný pokles cien zaznamenaný u priemyselnej pšenici (- 39,6 %). Cena potravinárskej pšenice bola v porovnaní s predchádzajúcim rokom nižšia

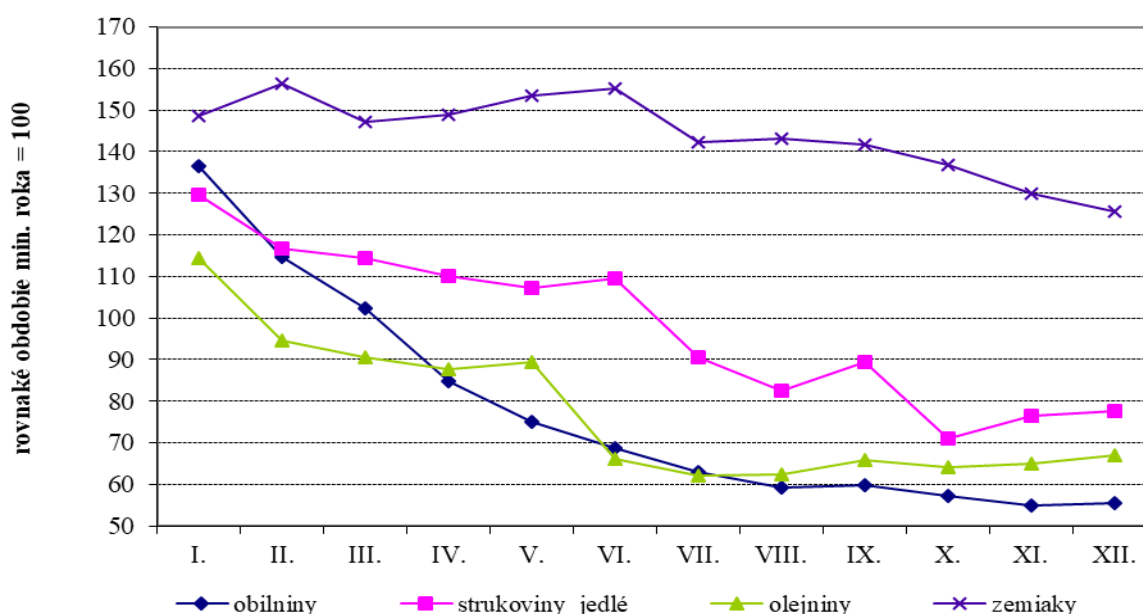
o 34,4 %. Výrazne medziročne klesla aj cena kukurice na zrno (- 29,7 %). Sladovnícky jačmeň sa v roku 2023 predával o 25,3 % lacnejšie ako v predchádzajúcom roku, cena potravinárskeho jačmeňa bola nižšia o 22,8 % a cena krmneho jačmeňa v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla až o 32 %. Cena potravinárskej raže medziročne klesla o 23,4 % a potravinársky ovos sa predával o 10,4 % lacnejšie ako v roku 2022. Pri žiadnej komodite v rámci skupiny obilnín nebol v roku 2023 zaznamenaný medziročný rast cien.

V skupine strukovín klesali ceny komodít miernejším tempom, ako ceny olejní a obilnín. Ceny jedlých strukovín spolu boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2023 nižšie iba o 1,9 %. Medziročný pokles cien strukovín ovplyvnili ceny jedlej šošovice, ktoré sa medziročne zvýšili o 8,3 %. Ceny jedlého hrachu medziročne klesli o 3,1 % a krmný hrach sa v roku 2023 predával o 12,7 % lacnejšie ako v predchádzajúcom roku.

Výrazný medziročný rast cien bol v roku 2023 zaznamenaný v skupine zemiakov, ktorých ceny boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyššie až o 41,1 %. Výrazne sa medziročne zvýšili ceny skorých zemiakov (+ 45,9 %). Ceny neskorých konzumných zemiakov boli v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 39,3 %. Medziročný rast cien bol v roku 2023 zaznamenaný aj pri cenách cukrovej repy, ktorá sa v porovnaní s rokom 2022 predávala drahšie o 10,5 %.

V skupine zeleniny sa medziročný rast cien v porovnaní s predchádzajúcimi dvoma rokmi zvýraznil a v roku 2023 sa ceny zeleniny medziročne zvýšili o 23,7 %. Najvýraznejší vplyv na medziročný index cien mali ceny cibule bez vňate, ktorej ceny sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšili o 41,2 %. Medziročné zvýšenie cien o viac ako 30 % bolo v skupine zeleniny okrem cibule zaznamenané u hlávkového kelu (+ 36,9 %), kalerábu bez vňate (+ 36,7 %) a petržlenu s vňaťou (+ 35,7 %). Medziročný rast cien ostatných komodít v skupine zeleniny sa v roku 2023 pohyboval v rozmedzí od 10 % do 27 %. V rámci zeleniny bol zaznamenaný medziročný pokles cien iba pri cibuli s vňaťou (- 10,5 %) a mierne klesli ceny hlávkového šalátu (- 1,7 %).

Graf 22 *Vývoj cenových indexov rastlinných komodít v roku 2023*

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: MPRV SR

Výraznejší v porovnaní s predchádzajúcim rokom bol rast cien skupiny ovocia, orechov a korenín (+ 16,2 %). Medziročný cenový index uvedenej skupiny ovplyvnil najmä enormný rast cien marhúľ (+ 53,3 %). Výrazný medziročný rast cien bol zaznamenaný aj u sliviek (+ 45,3 %) a broskýň (+ 33,1 %). Ceny obošaných jabĺk sa medziročne zvýšili o 17,4 %. Ceny hrozna sa v porovnaní s rokom 2022 zvýšili o 10,9 %, z toho ceny muštového hrozna vzrástli o 11,7 % a ceny stolového hrozna klesli o 2,1 %. Medziročný rast cien bol v roku 2023 zaznamenaný aj u nespracovaného korenia a koreňovej papriky (+ 8,8 %).

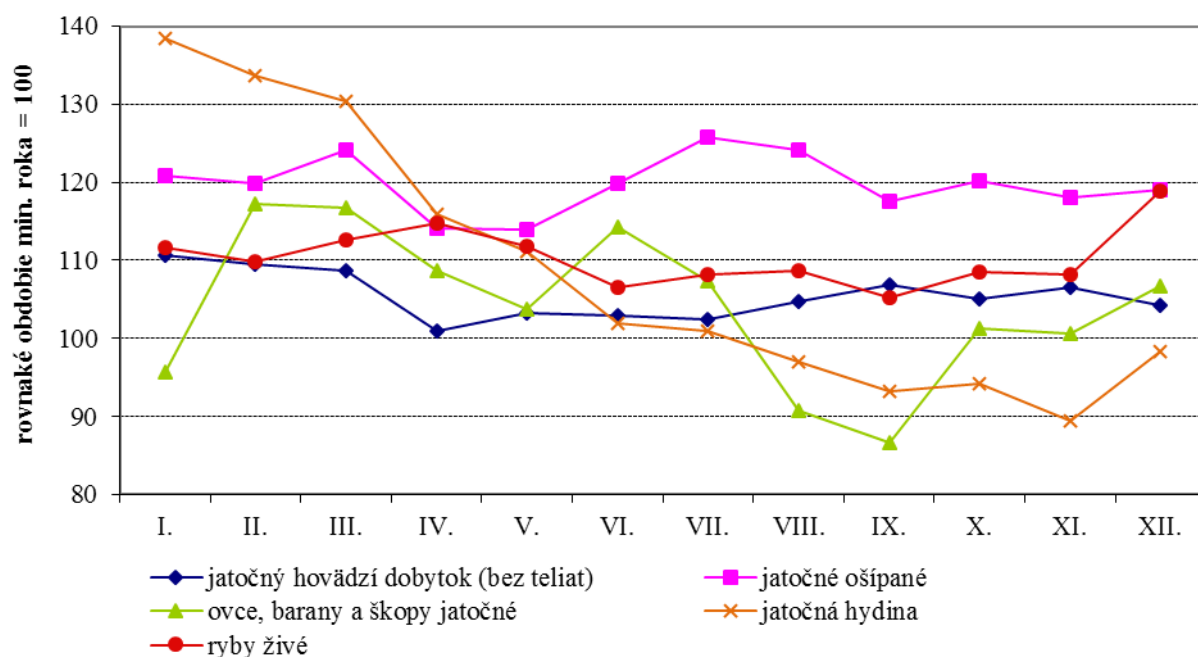
Medziročný rast cien živočíšnych komodít v roku 2023 pokračoval miernejším tempom ako v predchádzajúcom roku a ceny skupiny komodít živočíšnej výroby boli v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 15,1 %. Najvýraznejší medziročný rast cien bol zaznamenaný u slepačích vajec, ktorých ceny boli v roku 2023 až o 38,6 % vyššie ako v predchádzajúcom roku. V uvedenej skupine bol zaznamenaný najvýraznejší medziročný nárast cien konzumných triedených slepačích vajec sk. L (+ 41,8 %). Ceny jatočnej hydiny sa medziročne zvýšili o 6 %. Z toho ceny brojlerových moriek v I. triede boli v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 15 % a ceny jatočných kurčiat v I. triede sa medziročne zvýšili o 6 %.

Výrazný medziročný nárast cien bol zaznamenaný aj u cien jatočných ošípaných (+ 19,8 %), a to najmä v obchodnej triede U (+ 20,6 %) a v obchodnej triede S (+ 20,2 %). Ceny jatočných oviec, baranov a škopov sa ustálili s miernym medziročným rastom (+ 0,5 %), pričom ich ceny v živom spolu medziročne klesli o 1,8 % a v mäse triede S medziročne vzrástli o 20,4 %. Ceny jatočných oviec a jahniat spolu boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2023 vyššie o 13,5 %. V uvedenej skupine bol najvýraznejší medziročný rast cien jatočných jahniat na výkrm (+ 16,4 %). V porovnaní s rokom 2022 sa zvýšili aj ceny ovčieho surového mlieka (+ 18 %) a surovej ovčej vlny v pote (+ 2,5 %).

Ceny jatočného hovädzieho dobytku vrátane teliat sa v roku 2023 medziročne zvýšili o 5,5 % a bez zarátania teliat o 5,6 %. V skupine jatočného hovädzieho dobytku bol zaznamenaný najvýraznejší medziročný nárast cien u jatočných jalovic (+ 10,2 %), a to najmä v triede mäsitosti U (+ 18,8 %) a v triedach mäsitosti E (+ 15,7 %) a R (+ 15,3 %), ide však o nízky počet kráv zabitých na bitúnkoch v tejto kvalite. Ceny jatočných kráv sa v porovnaní s rokom 2022 zvýšili o 10,1 %. V uvedenej skupine bol zaznamenaný medziročný nárast cien najmä u jatočných kráv v triede mäsitosti U (+ 13,7 %) a v triede mäsitosti R (+ 12,4 %). Ceny surového kravského mlieka sa medziročne zvýšili o 10,2 %, z toho cena surového kravského mlieka v triede I vzrástla o 14,9 % a v triede Q bola v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom cena mlieka vyššia o 9,0 %. Mierny medziročný rast cien bol zaznamenaný v skupine jatočných býkov (+ 2 %). V uvedenej skupine sa v porovnaní s rokom 2022 najvýraznejšie zvýšili ceny u jatočných býkov v triede mäsitosti E (+ 8 %) a v triede mäsitosti U (+ 5 %).

Medziročný nárast cien bol zaznamenaný aj v skupine živých rýb (+ 11,2 %). V skupine živých rýb boli ceny ovplyvnené najmä výrazným medziročným rastom cien kapra (+ 22,7 %). Ceny pstruha štandard sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2023 zvýšili o 9,3 %.

Graf 23 Vývoj cenových indexov komodít živočíšnej výroby v roku 2023

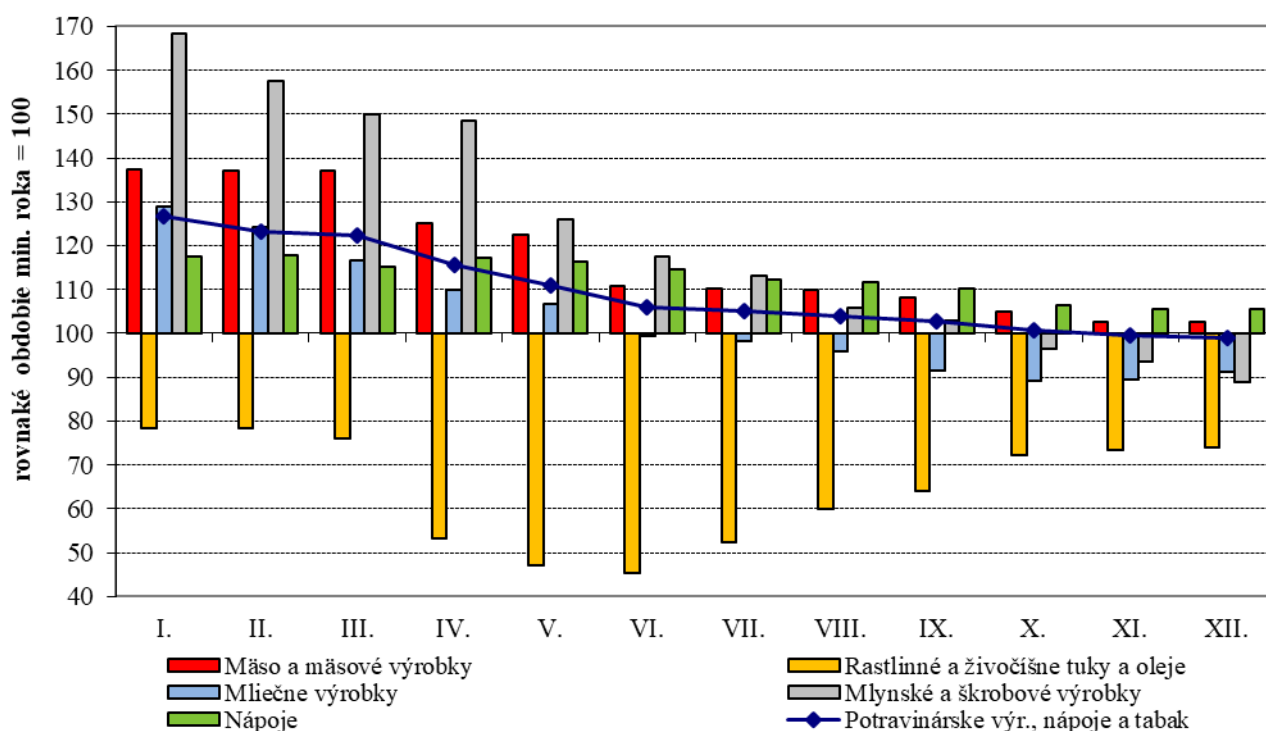
Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyššie o 9,6 %. Priemerný ročný index cien vo výrobe potravín, nápojov a tabaku bol ovplyvnený najmä medziročným poklesom cien v poslednom štvrtroku 2023.

Najvýraznejší nárast cien bol v roku 2023 zaznamenaný vo výrobe mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (+ 22,4 %). Významný medziročný rast cien bol zaznamenaný aj vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (+ 21,6 %). V roku 2023 sa zvýšili aj ceny v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových výrobkov (+ 17,4 %) a ovocia a zeleniny (+12,4 %). Rovnako bol medziročný rast cien zaznamenaný vo výrobe nápojov, ktoré boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2023 vyššie o 12,6 %. Miernejšie sa medziročne zvýšili ceny krmív pre zvieratá (+ 3 %) a ceny vo výrobe mliečnych výrobkov (+ 3,4 %). Priemerný ročný index cien vo výrobe mliečnych výrobkov bol ovplyvnený medziročným klesaním cien v druhom polroku 2023. Celkový medziročný index cien výroby potravín, nápojov a tabaku významne ovplyvnilo medziročné zníženie cien v odbore výroby rastlín, živočíšnych olejov a tukov (- 35,9 %).

Graf 24 Vývoj cenových indexov vybraných potravinárskych odborov v roku 2023 (bez spotrebnej dane)

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Rast **spotrebiteľských cien potravín a nealkoholických nápojov** v roku 2023 pokračoval a ceny potravín a nealkoholických nápojov sa medziročne zvýšili o 17,3%. Rovnako, ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2023 bol celkový medziročný rast spotrebiteľských cien podľa zoznamu potravín monitorovaných ŠÚ SR zaznamenaný takmer u všetkých sledovaných komodít. S minimálnym poklesom (- 0,6 %) sa medziročne stabilizovali ceny jedlého oleja. V porovnaní s rokom 2022 sa najvýraznejšie zvýšili ceny čerstvých slepačích vajec (+ 44,4 %), kryštálového cukru (+ 44,4 %) a bravčovej škvarenej masti (+ 31,2 %). Výrazne sa medziročne zvýšili aj ceny syra Eidamská tehla (+ 23,0 %), bravčového pliecka bez kosti (+ 21,7 %), bravčového karé (+ 21,3 %), bravčovej krkovičky (+ 20,6 %), tmavého chleba (+ 21,2 %), pasterizovaného polotučného mlieka (+ 20,6 %), kyslého mlieka (+ 20,4 %) a jemných párkov (+ 20,4 %). Spotrebiteľské ceny bravčového bôčika, hovädzieho mäsa, pitvaných kurčiat, šunkovej a trvanlivej salámy, ryže, cestovín, oštiepku, tvarohu sa medziročne zvýšili v rozmedzí od 10 % do 20 %.

Prehľad o vývoji cien vstupov, poľnohospodárskych výrobkov a potravinárskych výrobkov je uvedený v prílohových tabuľkách č. 16 až 20.

3.3. VÝROBA POTRAVÍN

Podľa údajov ŠÚ SR ukazovateľ priemyselná produkcia, vyjadrená indexom očistená ako aj neočistená o vplyv počtu pracovných dní, sa v roku 2023 medziročne znížila v odvetví výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov a tempo poklesu bolo druhé najvyššie v sledovanom období. Naopak, priemyselná produkcia vzrástla aj v priemysle aj v odvetví priemyselná výroba.

Tab. 28 *Priemyselná produkcia (PP)*

PP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2019	2020	2021	2022	2023
<i>očistená o vplyv počtu pracovných dní:</i>					
Priemysel spolu	93,8	91,0	110,8	95,6	101,8
Priemyselná výroba	93,4	89,4	110,2	99,0	101,5
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	95,9	100,3	104,0	101,5	96,6
<i>neočistená o vplyv počtu pracovných dní:</i>					
Priemysel spolu	93,7	91,2	110,7	95,5	101,5
Priemyselná výroba	93,2	89,6	110,1	98,9	101,2
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	95,9	100,3	104,1	101,5	96,4

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre priemyselnú produkciu (PP) neočistenú aj očistenú o vplyv počtu pracovných dní k 16. 08. 2024

Pozn.: Priemyselná produkcia je krátkodobý ukazovateľ, ktorý vyjadruje zmenu objemu produkcie v priemyselných odvetviach SR. Výpočet PP v SR vykonáva ŠÚ SR na základe metódy, ktorá je v súlade so štandardami EÚ.

Vypracoval: MPRV SR

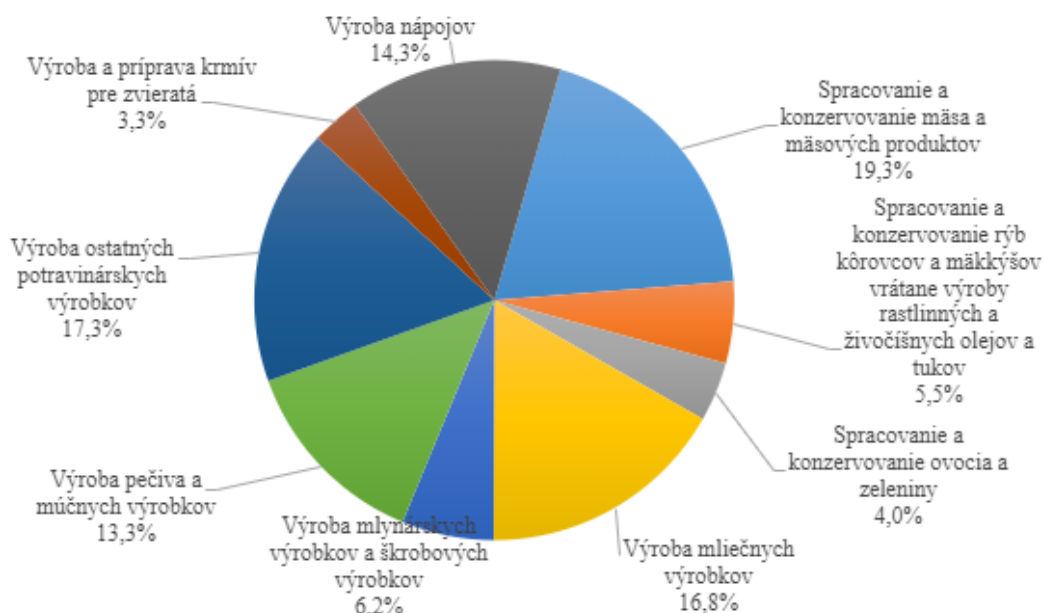
V množstevnom vyjadrení sa u sledovaných potravinárskych produktov zvýšila výroba sladu (+ 11,3 %), pšeničnej múky (+ 5,9 %) a konzumného mlieka (+ 5,1 %). Pokles výroby nastal pri všetkých ostatných potravinárskych výrobkoch, predovšetkým pri produkcii hroznového vína (- 45,7 %), chleba a čerstvého pečiva (- 15,3 %), masla (- 9,6%), konzumných vajec (- 9,4 %), ovocných výrobkov (- 6,3 %), mäsových výrobkov (- 4,2 %) a syrov (- 3 %).

Tržby z predaja vlastných výrobkov a z predaja služieb dosiahli 5 088,87 mil. €, čo predstavovalo ich medziročné zvýšenie o 9,6 % a z výnosov predstavovali 75,6 %. Z toho 19,3 % tvorili tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb odboru spracovanie a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov. Z odborov, kde sa podiel z tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb medziročne zvýšil, sa na tomto náraste najviac podieľal odbor výroby ostatných potravinárskych výrobkov (+ 1,6 %), odbor výroby nápojov (+ 0,8 %) a spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (+ 0,6 %). Na poklese podielu tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb odvetvia sa podieľali tri odbory, a to: odbor spracovania a konzervovania rýb kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (- 2,31 %), odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (- 0,72 %) a odbor výroby mliečnych výrobkov (- 0,51 %).

Podrobnejší prehľad o potravinárskej produkcii v naturálnom a hodnotovom vyjadrení je uvedený v prílohových tabuľkách 21 a 22.

Dopyt po potravinárskych výrobkoch SR, vyjadrený maloobchodnými tržbami za potravinárske vlastné výkony a tovar v bežných cenách, v roku 2023 dosiahol 30 085 mil. €, čo medziročne predstavovalo zvýšenie o 5,3 %.

Graf 25 *Štruktúra tržieb za vlastné výrobky a z predaja služieb v odboroch odvetvia výroba potravín a nápojov v roku 2023*

Prameň: PROD 3-04, ŠÚ SR; predbežné údaje ŠÚ SR; Vypracoval: MPRV SR

Tab. 29 *Tržby za vlastné výkony a tovar za maloobchod, v mil. €, b. c.*

Ukazovateľ	Ø2021-2022	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/Ø2021-2022
Tržby SR za maloobchod spolu	24 000	28 576	30 085	105,3	125,4
- Tržby MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom ¹⁾	5 486	8 209	9 078	110,6	165,5
- Tržby MO s potravinami, nápojmi a tabakom v spec. predajniach	808	960	988	103,0	122,3
				Rozdiel 2023 - 2022	Rozdiel 2023 - (Ø2018-2022)
Podiel tržieb MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v %	22,9	28,7	30,2	1,4	7,3
Podiel tržieb MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializ. predajniach v %	3,4	3,4	3,3	-0,1	-0,1

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Pozn.: MO = maloobchod

¹⁾ zahrňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhladiť od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetiku atď.;

tento údaj za podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri s počtom zamestnancov 20 a viac alebo do 19 zamestnancov s ročným obrátom vyšším ako 5 mil. € alebo fyzické osoby nezapísané do obchodného registra s ročným obrátom vyšším ako 5 mil. €

*= údaje sú predbežné z krátkodobého výkazníctva ŠÚ SR

V maloobchode v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom²⁰ za populáciu subjektov s počtom zamestnancov 20 a viac sa medziročne zvýšili o 10,6 % na úroveň 9 078 mil. €. Tržby maloobchodu s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializovaných predajniach medziročne vzrástli o 3 % a dosiahli 988 mil. €. V súvislosti s vývojom tržieb v maloobchodnom odvetví SR s potravinársko-nápojovým tovarom, vrátane nepotravinového tovaru, nastalo zvýšenie podielu maloobchodných tržieb v nešpecializovaných predajniach (o 1,4 p. b. na 30,2 %) a pokles podielu maloobchodných tržieb v predajniach špecializovaných na potraviny, nápoje a tabak (o 0,1 p. b. na 3,3 %).

3.4. SPOTREBA POTRAVÍN

V roku 2022 medziročne vzrástol disponibilný príjem domácností o 2,5 %. Čisté peňažné výdavky vzrástli o 10,5 %, spotrebné výdavky vzrástli podobným tempom o 11,7 %. Vzrástli aj výdavky na potraviny, nápoje a tabak o 6,5 % pri rýchlejšej dynamike rastu výdavkov na alkoholické nápoje a tabak (16 %) ako výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (5,3 %).

Tab. 30 *Vývoj príjmov a výdavkov domácností SR podľa klasifikácie COICOP príjem na osobu a rok*

	Index 2020/19	Index 2021/20	Index 2022/21
Disponibilný príjem **	105,2	97,7	102,5
Čisté peňažné výdavky *	104,9	103,8	110,5
Spotrebné výdavky *	97,3	105,2	111,7
Potraviny a nealkoholické nápoje *	102,3	105,3	105,3
Alkoholické nápoje a tabak *	103,4	104,2	116,0
Potraviny, nápoje, tabak *	102,4	105,1	106,5

Prameň: ŠÚ SR, prepočty MPRV SR

Poznámky: * Štatistika rodinných účtov (ďalej „RÚ“); ** EU SILC – Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach

Vypracoval: MPRV SR

Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak (bez verejného stravovania) na celkových spotrebných výdavkoch v roku 2022 klesol na 26,24 % (1,29 p. b.). Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje klesol na 22,94 %, podiel alkoholických nápojov a tabaku vzrástol na 3,30 %.

Tab. 31 *Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch, v %*

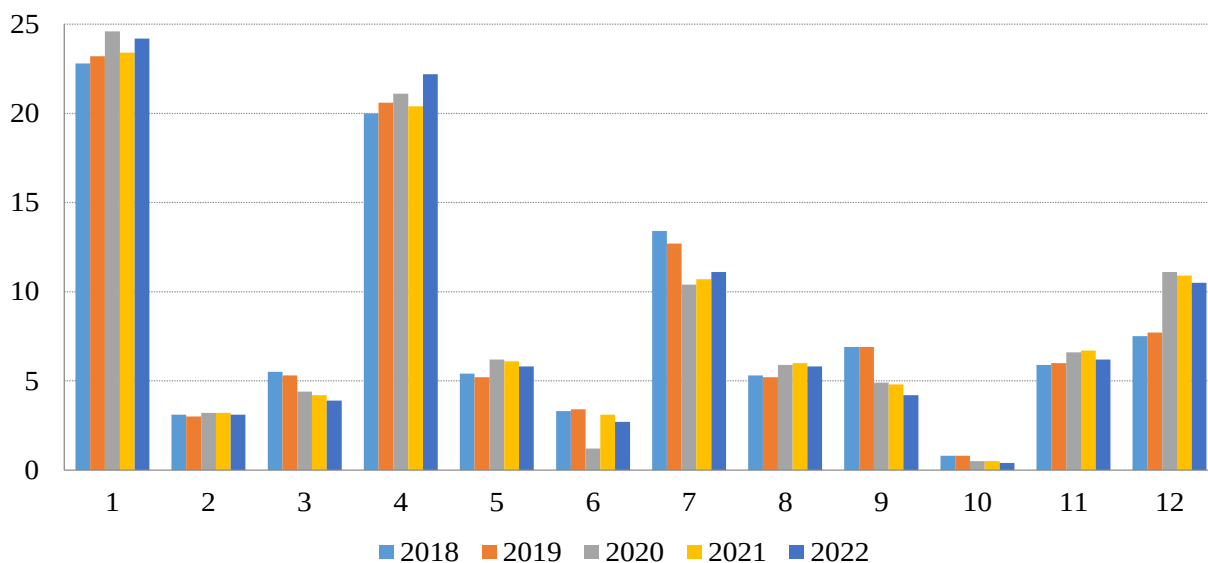
Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch *	2020	2021	2022
Potraviny a nealkoholické nápoje	24,33	24,35	22,94
Alkoholické nápoje a tabak	3,21	3,18	3,30
Potraviny, nápoje, tabak	27,54	27,52	26,24

Prameň: ŠÚ SR, prepočty MPRV SR, * Štatistika rodinných účtov (ďalej „RÚ“); Vypracoval: MPRV SR

20 zahŕňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhladiť od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetika atď.

Štruktúra spotrebných výdavkov slovenských domácností sa v priebehu analyzovaného obdobia výrazne nemenila. Presun spotrebných výdavkov od základných potrieb (potraviny, bývanie) na využitie voľného času, dopravu, cestovanie a pod., pozorovaný v krajinách EÚ-15, sa v SR neprejavuje, vyskytuje sa len v nízkom počte lepšie situovaných domácností.

Graf 26 *Medziročné zmeny v základnej štruktúre spotrebných výdavkov súkromných domácností v rokoch 2018-2022, v %*

Prameň: ŠÚ SR, prepočty MPRV SR,

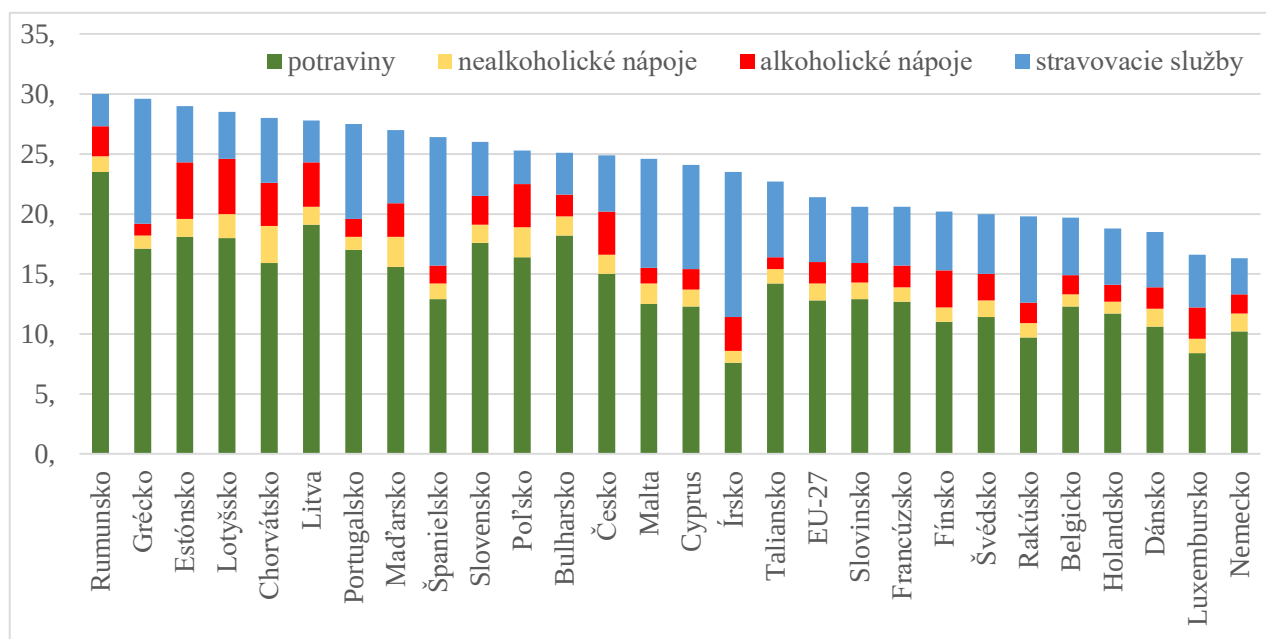
Údaje sú vypočítané z výsledkov výberového zisťovania štatistiky rodinných účtov podľa metodiky a odporúčaní Eurostatu pre harmonizáciu rodinných účtov v EÚ

1-Potraviny a nealkoholické nápoje, 2-Alkoholické nápoje a tabak, 3-Odievanie a obuv, 4-Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá, 5-Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu, 6-Zdravie, 7-Doprava, 8- Pošty a telekomunikácie, 9-Rekreácia a kultúra, 10- vzdelávanie, 11-Hotely, kaviarne a reštaurácie, 12-Rozličné tovary a služby

Vypracoval: MPRV SR

Medzi členskými štátmi EÚ existujú značné rozdiely v podieloch výdavkov domácností použitých na potraviny a nápoje a stravovacie služby. Priemerná domácnosť EÚ vydá na uvedené výdavky 21,4 % zo svojich spotrebných výdavkov. Najnižšie podiely na spotrebných výdavkoch boli v roku 2021 zistené v Nemecku (16,3 %), Luxembursku (16,6 %) a Dánsku (18,5 %). Najvyššie podiely boli zistené v Rumunsku (30 %), Grécku (29,6 %) a v Estónsku (29 %). Vo väčšine členských štátov EÚ bol podiel výdavkov na potraviny najvyšší. Výnimkou bolo Írsko, kde sa viac minulo na stravovacie služby. Stravovacie služby boli vo všeobecnosti druhá najväčšia výdavková položka, aj keď v Poľsku, Lotyšsku a Litve boli vyššie výdavky na alkoholické nápoje.

Graf 27 Podiel potravín, nápojov a stravovacích služieb na celkových spotrebných výdavkoch domácností ČŠ EÚ v roku 2021, v %

Prameň: Eurostat, Key figures on the European food chain, 2023
 Vypracoval: MPRV SR

Úroveň spotreby potravín

V roku 2023 medziročne narástla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 1,5 kg na 72,5 kg na osobu a rok. Spotreba hovädzieho mäsa medziročne klesla o 0,2 kg na 5,8 kg na osobu a rok, čo je vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP) negatívnym javom, keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Spotreba bravčového mäsa sa zvýšila o 1,6 kg na 40,6 kg na osobu a rok. Naopak spotreba hydiny medziročne klesla o 2,3 kg na 22,2 kg na osobu a rok.

Pozitívnym javom je nárast spotreby mlieka a mliečnych výrobkov o 6,8 kg na 191,6 kg na osobu a rok, ako aj nárast spotreby obilnín v hodnote múky o 2,2 kg na 78,3 kg na osobu a rok. V spotrebe zeleniny a zeleninových výrobkov bol zaznamenaný negatívny trend, spotreba medziročne klesla o 4,3 kg na 97,1 kg na osobu a rok. Spotreba ovocia a ovocných výrobkov sa mierne zvýšila a to o 0,3 kg na 70,8 kg a na osobu a rok. Spotreba zemiakov sa znížila o 0,8 kg na 53,5 kg na osobu a rok. Mierne sa zvýšila spotreba rýb, a to o 0,1 kg na 5,8 kg a na osobu a rok. Zvýšila sa aj spotreba tukov, a to o 1,7 kg na 23,9 kg na osobu a rok. V prípade cukru spotreba vzrástla o 2,4 kg na 34,2 kg na osobu a rok.

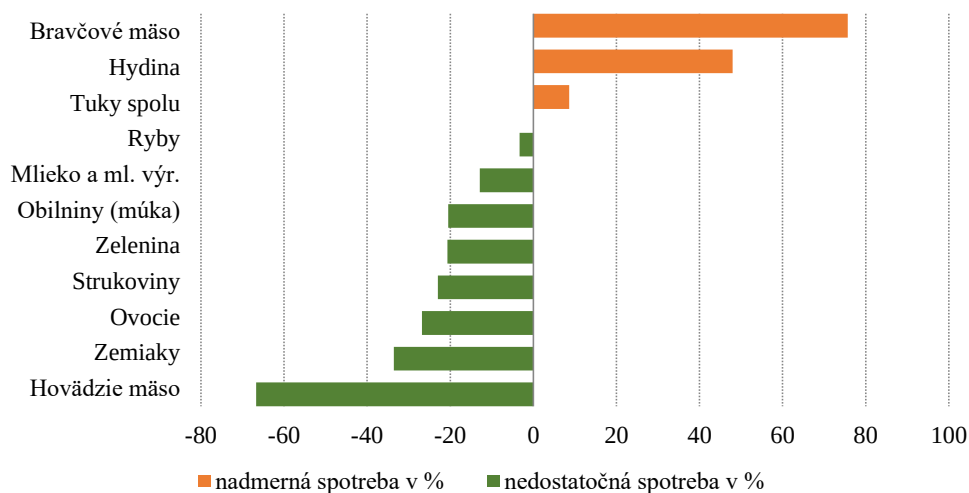
Tab. 32 *Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR, v kg na osobu a rok*

Druh potravín	Skutočnosť				Odhad	Rozdiel 2023-22	ODP ¹⁾	Prípustný interval rac. spotreby
	2010	2015	2020	2022	2023			
Mäso v hodn. na kosti	55,8	50,6	69,9	71,0	72,5	+1,5	57,3	51,6-63,0
Ryby	5,1	5,3	5,9	5,7	5,8	+0,1	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky spolu v hod. mlieka bez masla	162,8	169,2	180,1	184,8	191,6	+6,8	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hodn. múky	80,3	81,2	77,9	76,1	78,3	+2,2	98,5	94,0-103,0
Jedlé tuky a oleje spolu	23,1	21,1	21,9	22,2	23,9	+1,7	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	47,6	48,9	54,2	54,3	53,5	-0,8	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,6	1,5	1,5	1,8	2,0	+0,2	2,6	2,1-3,2
Zelenina a zeleninové výrobky	94,6	100,9	107,0	101,4	97,1	-4,3	127,9	116,9-138,9
Ovocie a ovocné výrobky spolu	53,6	65,7	69,6	70,5	70,8	+0,3	96,7	86,7-106,7

Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2023 = predbežný údaj ŠÚ SR

1) ODP = odporúčaná dávka potravín

Vypracoval: MPRV SR

 Graf 28 *Porovnanie spotreby vybraných druhov potravín v SR
s odporúčanými dávkami potravín (ODP) za rok 2023*

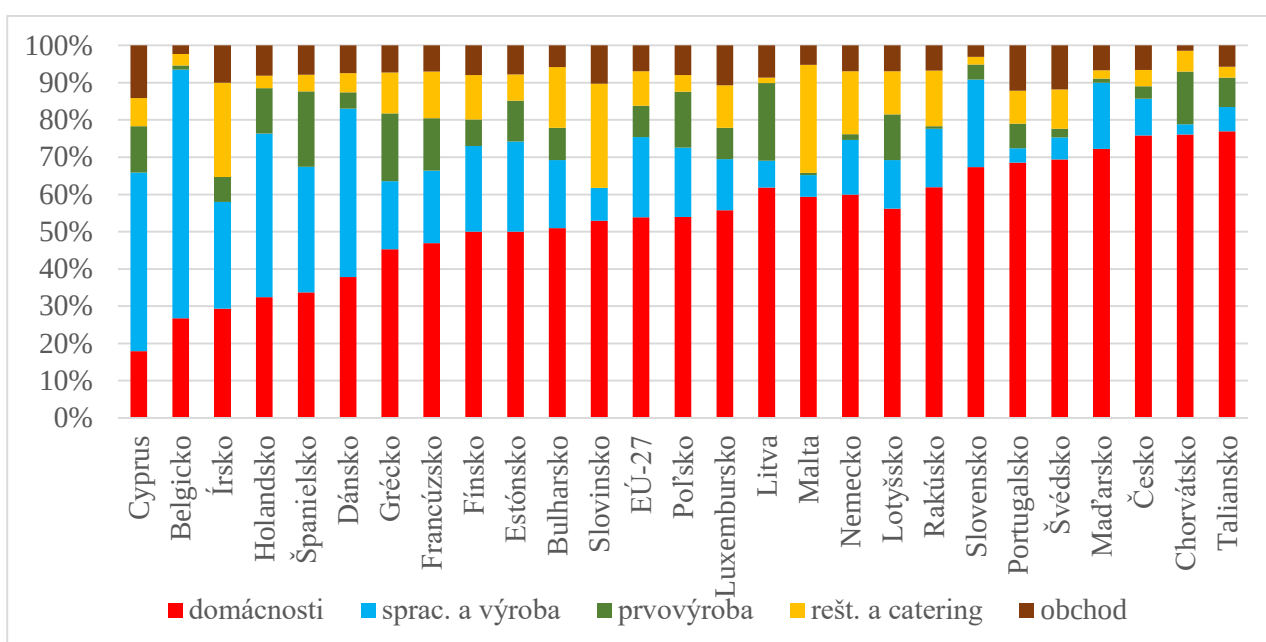
Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2023 – odhad ŠÚ SR, prepočty MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané dávky potravín, bola zistená pri bravčovom mäse, hydine a tukoch spolu, kde spotreba prevyšuje ODP²¹ o 75,7 %, 48 % a 8,6 %. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané dávky potravín, bola hlavne v prípade hovädzieho mäsa (- 66,7 %), ale i v prípade zemiakov, strukovín, ovocia a zeleniny. Podrobnejší prehľad o vývoji spotreby potravín je uvedený v prílohovej tabuľke 23.

Veľmi vážnou témou riešenou v súčasnosti sa stáva **plytvanie potravinami** a s tým súvisiaci potravinový odpad. Občan EÚ v priemere vytvorí 131 kg potravinového odpadu za jeden rok. Viac ako polovica potravinového odpadu pochádza z domácností.

Graf 29 *Potravinový odpad v štátoch EÚ v roku 2021, v %*

Prameň: Eurostat, Key figures on the European food chain, 2023

Vypracoval: MPRV SR

Na základe vyhodnotenia údajov, ktorými disponuje Eurostat, možno konštatovať, že v priemere najviac potravinového odpadu na osobu bolo vyprodukovaného na Cypre (397 kg na osobu), v Belgicku (262 kg na osobu) a v Dánsku (230 kg na osobu). Najnižšie množstvá boli zistené v Slovinsku (68 kg na osobu), v Chorvátsku (71 kg na osobu) a v Česku (85 kg na osobu). Vo väčšine členských štátov EÚ domácnosti tvorili viac ako polovicu zo všetkého vyzbieraného potravinového odpadu. Cyprus, Belgicko, Holandsko a Dánsko boli výnimkou, podiel odpadu zozbieraného zo spracovania a výroby bol väčší ako odpad z domácností, kým v Írsku a Španielsku podiel zo spracovania a výroby bol rovnaký ako podiel odpadu tvorený domácnosťami.

²¹ Meradlom hodnotenia skutočnej i plánovanej úrovne spotreby potravín z hľadiska požiadaviek na racionalizáciu výživy obyvateľstva sú odporúčané dávky potravín (ODP). Odporúčané dávky potravín sú určené ako hodnotiace kritérium pri plánovaní výroby, štatistickom sledovaní spotreby potravín, výchove k správnej výžive a pri aktualizácii potravinovej a výživovej politiky štátu. ODP nemajú byť striktným, dogmatickým vymedzením úrovne spotreby, ale ich cieľom má byť predovšetkým ukázať potrebné miery vývoja spotreby jednotlivých druhov potravín. Preto nehovoríme o normatívach spotreby, ale o odporúčaných dávkach, ktoré sa pravidelne revidujú.

3.5. BEZPEČNOSŤ A KVALITA POTRAVÍN

Medzi priority SR a EÚ patrí zabezpečenie ochrany zdravia a spotrebiteľa z hľadiska bezpečnosti potravín. Kompetentné kontrolné orgány všetkých členských štátov EÚ monitorujú, kontrolujú a overujú, či prevádzkovatelia plnia príslušné požiadavky potravinového práva, a teda zabezpečujú požiadavky na bezpečnosť potravín na všetkých stupňoch výroby, spracovania, distribúcie a predaja potravín konečnému spotrebiteľovi. Úradná kontrola potravín je nástroj na presadzovanie a uplatňovanie potravinového práva upraveného národnou, ale i európskou legislatívou.

V roku 2023 **Štátna veterinárna a potravinová správa SR** prostredníctvom Regionálnych veterinárnych a potravinových správ celkovo skontrolovala 8 068 právnych subjektov. Vykonaných bolo celkovo 44 525 úradných kontrol potravín na všetkých stupňoch v reťazci, pričom z tohto počtu bolo 2 368 kontrol so zistením nedostatku. Bolo zistených 341 (z celkového počtu 11 602) nevyhovujúcich vzoriek potravín a iných výrobkov rastlinného, živočíšneho a zmiešaného pôvodu, ktoré neboli v súlade s príslušnou legislatívou.

Štátny veterinárny a potravinový ústav analyzoval v roku 2023 v komoditách rastlinného pôvodu 5 694 vzoriek, z ktorých 162 vzoriek, t. j. 2,8 % nevyhovelo požiadavkám Európskej legislatívy, Potravinového kódexu SR, Vyhláškam MPRV SR alebo iným záväzným právnym predpisom v oblasti bezpečnosti a kvality potravín. Z celkového počtu vykonaných analýz vzoriek potravín rastlinného pôvodu bez vína nevyhovelo platnej legislatíve v označovaní 86, v senzorických ukazovateľoch 52, prídavných látkach 56, vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch 31 analýz, v alergénoch 22, v kontaminantoch 7, v mikrobiologických ukazovateľoch 8 analýz.

V roku 2023 bolo odobratých spolu 4 513 vzoriek potravín živočíšneho pôvodu, nevyhovelo 120 vzoriek (2,7 %), čo je v porovnaní s rokom 2022 zlepšenie o 0,4 p. b. Najviac, 40 vzoriek, nevyhovelo mikrobiologickým požiadavkám, fyzikálno-chemickým ukazovateľom nevyhovelo 21 vzoriek. Požiadavkám na označovanie nevyhovelo 16 vzoriek, kontaminanty boli zistené u 9 vzoriek, na obsah osobitnej prísady - NaCl nevyhovelo 5 vzoriek, požiadavkám na označovanie alergénov nevyhovelo 5 vzoriek, požiadavkám na prídavné látky nevyhoveli 2 vzorky, 1 vzorka nevyhovela požiadavkám na rezíduá veterinárnych liekov a 1 vzorka nevyhovela na iné ukazovatele.

Bežné kontroly v pracovnej dobe boli vykonané v počte 43 861, z čoho bolo 2 132 kontrol s nedostatkom, čo predstavuje 4,8 % kontrol z počtu bežných kontrol. Kontroly mimo pracovnej doby boli vykonané v počte 664, z čoho bolo 236 kontrol s nedostatkom, čo predstavuje 35,5 % kontrol z počtu kontrol mimo pracovnej doby.

Z celkového počtu 8 068 skontrolovaných právnych subjektov (t. j. u 14 653 prevádzkarní) boli zistené nedostatky v 1 939 prevádzkarniach t. j. 13,2 % (porušenosť v roku 2022 predstavovala 13,3 %). Najčastejšie pri úradných kontrolách boli zistené nedostatky v hygiene budov a prevádzok (1 602 nedostatkov), pri predaji po dobe spotreby a po dobe minimálnej trvanlivosti (1 083), pri označení (1 039), v hygiene technologického zariadenia a pracovných pomôcok (933), nedostatky v hygiene skladovania (757), nedostatky v hygiene predaja (714), ako aj iné nedostatky.

Najviac nedostatkov 3 675 bolo v hypermarketoch a supermarketoch a to v 381 prevádzkarniach. Nedostatky sa týkali hygieny budov a prevádzkarne, hygieny skladovania, hygieny predaja, hygieny technologických zariadení, pracovných pomôcok, označenia, predaja po dátume spotreby a dobe minimálnej trvanlivosti.

V roku 2023 boli v súvislosti so situáciou na Ukrajine uplatňované mnohé aktivity a zavedené nové pravidlá a opatrenia.

Podrobné informácie o úradnej kontrole potravín sú zverejnené vo Výročnej správe za rok 2023 na webovom sídle Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR.

Činnosť orgánov verejného zdravotníctva

V roku 2023 bolo orgánmi verejného zdravotníctva v SR spolu vykonaných 28 430 kontrol (z toho 13 342 úradných kontrol a 15 088 kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru) v 15 803 potravinárskych prevádzkarňach, vrátane zariadení spoločného stravovania (ďalej len „ZSS“) z celkového počtu 50 939 prevádzkarní registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Okrem uvedených kontrol bolo vykonaných ešte 2 365 kontrol v prevádzkarňach registrovaných orgánmi ŠVPS SR, ako sú napr. predajne potravín, novinové stánky a pod. Pri kontrolách bolo zistených spolu 6 023 nezhôd so v súčasnosti platnými právnymi predpismi. Uvedené nezhody boli zistené v 2 784 prevádzkarňach, čo predstavuje mierne zhoršenie v porovnaní s rokom 2022. Najviac kontrol, spolu 23 340 kontrol, bolo vykonaných v 12 372 ZSS (z celkového počtu 44 013 registrovaných prevádzkarní ZSS, čo predstavuje 28 % skontrolovaných prevádzkarní), pričom nezhody sa zistili v 2 551 kontrolovaných prevádzkarňach.

Najčastejšou príčinou nezhôd vo všeobecnosti boli nedostatky v prevádzkovej hygiene (1 149 prevádzkarní), v skladovaní potravín (848 prevádzkarní), v systéme HACCP/SVP (686 prevádzkarní), v manipulácii s potravinami (429 prevádzkarní), označení potravín (398 porušení) a v zistení potravín po dátume minimálnej trvanlivosti resp. dátume spotreby (381 prevádzkarní). V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 sme zaznamenali vyšší počet prevádzok s nedostatkami v prevádzkovej hygiene, viac bolo zistených nedostatkov týkajúcich sa skladovania potravín, nevhodnej manipulácie s potravinami a označenia potravín.

V roku 2023 bolo v súlade s Viacročným národným plánom úradnej kontroly spolu odobratých a vyšetrených 10 932 vzoriek potravín, pokrmov a prídavných látok do potravín. Z uvedeného počtu bolo najviac vyšetrených vzoriek pokrmov, vrátane pokrmov rýchleho občerstvenia, a to 5 929 vzoriek. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek bolo celkovo nevyhovujúcich 798 vzoriek, čo predstavuje 7,3 %, pričom 744 (93,2 %) nevyhovujúcich vzoriek nevyhovelo z dôvodu mikrobiálnej kontaminácie, a to najmä z dôvodu porušenia kritérií procesu výroby. Najviac mikrobiologicky nevyhovujúcich vzoriek bolo z kategórie zmrzliny, pokrmov a pokrmov rýchleho občerstvenia. 27 vzoriek nevyhovelo z dôvodu inej kontaminácie, z toho 17 vzoriek potravín, najmä zmrzliny nevyhovelo z dôvodu prídavných látok, 8 vzoriek pokrmov nevyhoveli z hľadiska obsahu chloridu sodného, v 2 vzorkách pokrmov bola zistená prítomnosť alergénu, ktorý nebol vyznačený pri uvedených pokrmoch v jedálnom lístku.

Najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo zaznamenané v prípade nealkoholických nápojov (64,3 %), lahôdkarských výrobkov (19,1 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (15,9 %) a zmrzliny a dezertov (14 %). 27 vzoriek potravín (najčastejšie sa jednalo o výživové doplnky) nespĺňalo požiadavky na označenie potravín.

V súvislosti s kvalitou potravín MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to: „Značka kvality“ a „Politika kvality EÚ“.

„Značky kvality“

V priebehu roka 2019 bolo zmenené logo značky a jeho grafická úprava. Systém hodnotenia a udeľovania Značky kvality zostal zachovaný. Značka kvality sa nahradila logom Značka kvality 1. stupeň. Značka kvality GOLD sa nahradila logom Značka kvality 2. stupeň. Podľa nových zásad výroby, ktoré majú nadštandardné kvalitatívne vlastnosti, t. j. svojimi kvalitatívnymi parametrami výrazne prevýšia im podobné výrobky na trhu, na základe odborného posúdenia a na odporúčanie Komisie získajú Značku kvality 2. stupňa, tiež právo používať logo značky 2. stupňa, ktoré bude

reprezentovať výrobok s nadštandardnými kvalitatívnymi parametrami. V máji 2020 bolo vydané Usmernenie MPRV SR k Zásadám pre posudzovanie a udeľovanie Značky kvality na poľnohospodárske produkty a potraviny.

Označenie potravín Značka kvality pomáha spotrebiteľovi zorientovať sa v množstve ponúkanej potravinárskej produkcie a upriamuje jeho pozornosť k výrobkom, ktoré sú domáce, kvalitné a výnimočné. Agrotezort považuje Značku kvality za kľúčový nástroj na zviditeľnenie domácich kvalitných výrobkov, ktorý posilňuje ich konkurencieschopnosť na domácom trhu. V súčasnosti je Značkou kvality označených 1 272 výrobkov. Najväčšie zastúpenie majú pekárenské, mliečne a mäsové výrobky. Dizajn manuál sa nachádza na webovej stránke <http://znackakvality.sk>

„Politika kvality EÚ“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povest' tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné
označenie CHZO
(Protected geographical
indication - PGI)

Chránené označenie
pôvodu CHOP
(Protected designation of
origin - PDO)

Zaručená tradičná
špecialita ZTŠ
(Traditional speciality
guaranteed - TSG)

Tab. 33 Zoznam slovenských výrobkov s Európskymi označeniami pôvodu k 3.10.2024

	CHOP	CHZO	ZTŠ	Zemepisné označenia liehovín a arom. vín
Bardejovský Med / Med z Bardejova	✓			
Hrušovský lepník		✓		
Liptovské droby		✓		
Skalický rubín	✓			
Stupavské zelé	✓			
Levický slad		✓		
Klenovecký syrec		✓		
Zázrivské vojky		✓		
Paprika Žitava / Žitavská paprika	✓			
Karpatská perla	✓			
Slovenská / Slovenské / Slovenský (vino)		✓		
Oravský korbáčik		✓		
Tekovský salámový syr		✓		
Zázrivský korbáčik		✓		
Slovenský oštiepok		✓		
Slovenská bryndza		✓		
Slovenská parenica		✓		
Skalický trdelník		✓		
Stredoslovenská / Stredoslovenský / Stredoslovenské	✓			
Vinohradnícka oblasť Tokaj	✓			
Nitrianska / Nitrianske / Nitriansky (vino)	✓			
Malokarpatská / Malokarpatské / Malokarpatský (vino)	✓			
Južnoslovenská / Južnoslovenské / Južnoslovenský	✓			
Východoslovenská / Východoslovenský /	✓			
Spišská borovička				✓
Ovčí salašnícky údený syr			✓	
Bratislavský rožok / Pozsonyi kifli			✓	
Ovčí hrudkový syr – salašnícky			✓	
Spišské párky			✓	
Tradičné špekačky			✓	
Liptovská saláma			✓	
Tradičná lovecká saláma			✓	
TOKAJSKÉ VÍNO zo slovenskej oblasti	✓			
Trenčianska borovička „JUNIPERUS“/Trenčianska				✓
Litovská bryndza	✓			
Litovské šialence		✓		
Brhlovské podlievané buchty		✓		
Muránske buchty		✓		
Spišský šípkový lekvár	✓			
Trnavský slad		✓		

Prameň: MPRV SR, Vypracoval: MPRV SR

4. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

4.1 AGROPOTRAVINÁRSKY ZAHRANIČNÝ OBCHOD SR V ROKU 2023

Vývoj zahranično-obchodnej výmeny v roku 2023 bol ovplyvnený predovšetkým dvomi hlavnými faktormi. Po vývoji zahraničného obchodu v roku 2022 sprevádzanom rapídny vzostupom cien výrobných vstupov ako exportovaných a importovaných agropotravinárskych komodít, bol rok 2023 charakterizovaný podstatným zmiernením inflačných tlakov, čo sa prejavilo na zastavení cenových nárastov a pri niektorých položkách dokonca aj poklesom cien.

Druhým faktorom bol pokračujúci vojenský konflikt na Ukrajine, ktorý bol v roku 2023 sprevádzaný medziročným poklesom hodnoty importu o 34,1 % na 124,1 mil. €. Pokles importu je možné pripísať zavedeniu opatrení a výnimiek na ochranu vnútorného trhu SR vo forme obmedzení dovozov vybraných komodít. Mnohé z opatrení na podporu Ukrajiny zavedené v predchádzajúcich obdobiach zostali naďalej v platnosti ako pozastavenie uplatňovania dovozných ciel, antidumpingových ciel a kvót pri importe z Ukrajiny na trh Európskej únie a poskytovania záruk na ukrajinský export do Európskej únie v rámci autonómnych obchodných opatrení.

Celkový zahraničný obchod mal mierne odlišnú charakteristiku ako agropotravinársky zahraničný obchod. Celkový zahraničný obchod vykazoval medziročný nárast exportu, avšak zároveň mierny pokles importu. Agropotravinársky zahraničný obchod vykázal tak nárast exportu, ako aj importu. V porovnaní so stavom z minulého roka sa nárasty spomalili a už sa nepohybovali v dvojčíferných číslach. Miera rastu agropotravinárskeho exportu bola na rozdiel od predchádzajúceho roka nižšia ako miera rastu agropotravinárskeho dovozu. Pri celkovom zahraničnom obchode bolo vyššie tempo rastu na strane celkového vývozu. Celkový export SR medziročne vzrástol o 5,3 %, pričom hodnota celkového dovozu klesla o 3 %. Agropotravinársky dovoz SR medziročne stúpol o 8,6 % a agropotravinársky vývoz sa zvýšil až o 5,4 %. Podiel zahraničného obchodu agropotravinárstva SR na zahraničnom obchode SR vzrástol na celkovom dovoze na 7,1 % (o 0,76 p.b.), na celkovom vývoze na 4,77%.

Zvýšenie obratu zahraničnoobchodnej bilancie tak pri celkovom ako aj agropotravinárskom zahraničnom obchode prinieslo odlišný vývoj ich salda, keď v prípade celkového zahraničného obchodu sa podarilo dosiahnuť pozitívne saldo, zatiaľ čo v prípade agropotravinárskeho zahraničného obchodu sa negatívne saldo medziročne ešte prehĺbilo. Vývoj tovarovej výmeny sa v konečnom dôsledku premietol do výslednej obchodnej bilancie. Celkový zahraničný obchod sa v roku 2023 dostal z negatívnej obchodnej bilancie do pozitívnej obchodnej bilancie, v dôsledku čoho sa podarilo dosiahnuť pozitívne saldo 4 524 mil. €. V prípade agropotravinárskych komodít bola dosiahnutá negatívna obchodná bilancia pri súčasnom hodnotovom náraste vývozu aj dovozu, pričom prišlo k prehĺbeniu negatívnej obchodnej bilancie medziročne o 321,6 mil. € a celkové záporné saldo dosiahlo – 2 238,3 mil. €.

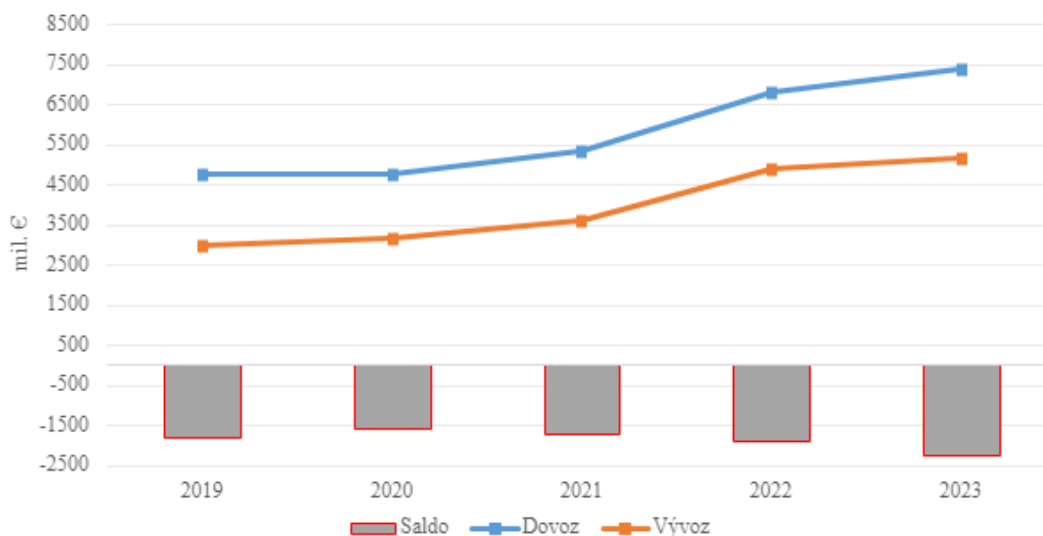
Tab. 34 Vývoj zahraničného obchodu, v mil. €

Ukazovateľ		Ø 2018-2022	2022	2023 ¹⁾	Index 2023/ 2022	Index 2023/Ø2018-2022
Zahranichný obchod za SR celkom HS 01-99	Vývoz	85 347	102 786	108 265	105,3	126,9
	Dovoz	84 539	107 310	104 063	97,0	123,1
	Obrat	169 886	210 096	212 328	101,1	125
	Saldo	808	-4 524	4 202	x	520,1
z toho: agropotrav. sektor za SR celkom HS 01-24	Vývoz	3 508	4 896	5160	105,4	147,1
	Dovoz	5 238	6 813	7 399	108,6	141,3
	Obrat	8 746	11 709	12 559	107,3	143,6
	Saldo	-1 730	-1 917	-2 238	116,8	129,4
v tom: zahraničný obchod agrosektoru SR s EÚ HS 01-24	Vývoz	3 313	4 642	4 860	104,7	146,7
	Dovoz	4 688	6 000	6 624	110,4	141,3
	Obrat	8 001	10 642	11 484	107,9	143,5
	Saldo	-1 375	- 1 359	-1 764	129,8	128,2

 Prameň: ŠÚ SR, ¹⁾ predbežné údaje za rok 2023 platné k júnu 2024

Vypracoval: MPRV SR

Graf 30 Vývoj zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Počas roku 2023 SR medziročne doviezla o 586 mil. € (8,6 %) viac poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Medziročne sa najviac zvýšil dovoz pri položke mäso zo sviň, čerstvé, chladené alebo mrazené o 66,7 mil. € (17,7 %), prípravky druhov používaných ako krmivo pre zvieratá o 50,9 mil. € (23,2 %), chlieb, sladké pečivo, koláče, sušienky a ostatné pekárské výrobky o 46 mil. € (14,6 %), živočíšne alebo rastlinné tuky a oleje o 44,4 mil. € (108,6 %), vody, vrátane minerálnych vôd a sýtených vôd o 37,9 mil. € (19,8 %), mäso a jedlé droby, z hydiny čerstvé, chladené alebo mrazené o 36,8 mil. € (16,5 %), párky, salámy a podobné výrobky, z mäsa, mäsových drobov alebo krvi o 25,8 mil. € (20,5 %), zemiaky, čerstvé alebo chladené o 24,5 mil. € (61,8 %), ostatné pripravené alebo konzervované mäso, mäsové droby alebo krv o 20,4 mil. € (17,0 %), trstinový alebo repný cukor a chemicky čistá sacharóza o 20,1 mil. € (42,8 %), zelenina (nevarená alebo varená v pare alebo vo vode), mrazená o 15,0 mil. € (52,7 %), cukrovinky

(vrátane bielej čokolády), neobsahujúce kakao o 13,3 mil. € (21,1 %), víno z čerstvého hrozna, vrátane vína obohateného alkoholom; hroznový mušt o 13,3 mil. € (19,4 %), omáčky a prípravky na omáčky; nakladacie a koreniace zmesi o 11,9 mil. € (18,7 %) a živočíšne produkty inde nešpecifikované o 11,7 mil. € (292,3 %).

Pozitívny vplyv na vývoj salda mal medziročný pokles importu najmä kávy, tiež praženej alebo dekofeínovanej o 45,5 mil. € (18,1 %), čokolády a ostatných potravinových prípravkov obsahujúcich kakao o 25 mil. € (7,9 %), slnečnicového oleja, požitového oleja alebo bavlníkového oleja o 25 mil. € (31,1 %), živočíšnych alebo rastlinných tukov a olejov a ich frakcií o 25,0 mil. € (28,6 %), kukurice o 25,0 mil. € (17 %), etylalkoholu nedenaturovaného s objemovým alkoholometrickým titrom 80 % vol o 23,5 mil. € (63,6 %) a semien repky olejnej o 23,4 mil. € (45,8 %).

4.2 VÝROBKOVÁ ŠTRUKTÚRA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU

V rámci výrobkovej štruktúry slovenského dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov patrili popredné miesta finálnym potravinárskym výrobkom a polotovarom, ktoré podľa poradia v roku 2023 obsadili prvých dvanásť priečok: potravinové prípravky inde nešpecifikované s podielom 6,3 %, mäso zo sviň, čerstvé, chladené alebo mrazené s podielom 6 %, chlieb, sladké pečivo, koláče, sušienky a ostatné pekárske výrobky s podielom 4,9 %, čokoláda a ostatné potravinové prípravky obsahujúce kakao s podielom 3,9 %, syry a tvaroh s podielom 3,8 %, prípravky druhov používaných ako krmivo pre zvieratá s podielom 3,7 %, mäso a jedlé droby, z hydiny, čerstvé, chladené alebo mrazené s podielom 3,5 %, vody, vrátane minerálnych vôd a sytených vôd, obsahujúce pridaný cukor s podielom 3,1 %, káva, tiež pražená alebo dekofeínovaná; kávové plevy a šupky; náhradky kávy s podielom 2,8 %, párky, salámy a podobné výrobky, z mäsa, mäsových drobov alebo krvi s podielom 2 %, ostatné pripravené alebo konzervované mäso, mäsové droby s podielom 1,9 % a etylalkohol nedenaturovaný s objemovým alkoholometrickým titrom menej ako 80 % s podielom 1,7 % na celkovom agroimporte.

Signifikantné zmeny nastali aj v agroimporte z Ukrajiny, nielen čo sa týka objemového nárastu, ale zmenila sa zároveň aj štruktúra dovozu z Ukrajiny. Medzi najvýznamnejšie položky agropotravinárskeho importu z Ukrajiny v roku 2023 patrila kukurica v hodnote 38,2 mil. €, mäso a jedlé droby, z hydiny v hodnote 34,6 mil. €, sójové bôby v hodnote 9,6 mil. €, slnečnicový olej v hodnote 8,7 mil. €, pšenica a súraž v hodnote 5,6 mil. €, vody, vrátane minerálnych vôd a sytených vôd, obsahujúce pridaný cukor 4,5 mil. €, pokrutiny a ostatné pevné zvyšky v hodnote 2,1 mil. € a slnečnicové semená v hodnote 1,9 mil. €.

Vývoz poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v roku 2023 dosiahol hodnotu 5 160,4 mil. € pri medziročnom zvýšení až o 264,2 mil. € (5,4 %).

Rozhodujúci podiel na zvýšení hodnoty agropotravinárskeho vývozu mal nárast exportu týchto položiek: chlieb, sladké pečivo, koláče, sušienky a ostatné pekárske výrobky o 100,4 mil. € (53,8 %), potravinové prípravky inde nešpecifikované o 96,8 mil. € (35,3 %), prípravky druhov používaných ako krmivo pre zvieratá o 60,6 mil. € (145,7 %), mäso a jedlé droby, z hydiny, čerstvé, chladené alebo mrazené o 41,4 mil. € (45,7 %), slad, tiež pražený o 33,7 mil. € (28,2 %), pšenica a súraž o 26,3 mil. € (6,5 %), ostatné pripravené alebo konzervované mäso, mäsové droby alebo krv o 21,2 mil. € (46 %), cukrovinky (vrátane bielej čokolády), neobsahujúce kakao o 19,8 mil. € (16,1 %), párky, salámy a podobné výrobky, z mäsa, mäsových drobov alebo krvi o 18,5 mil. € (22 %), etylalkohol nedenaturovaný s objemovým alkoholometrickým titrom menej ako 80 % o 15,6 mil. € (45,6 %), živé svine o 14,2 mil. € (26,1 %), ostatné cukry, vrátane chemicky čistej laktózy, maltózy, glukózy a fruktózy o 13,7 mil. € (12 %) a ovocie, orechy a ostatné jedlé časti rastlín, inak upravené alebo konzervované o 13,1 mil. € (41,5 %).

Na druhej strane sa zo SR medziročne vyviezlo menej kukurice o 174,3 mil. € (50,4 %), semien repky olejnej o 32,4 mil. € (16,1 %), kávy, tiež praženej alebo dekofeínovanej; kávových pliev a šupiek; náhrad kávy o 28,7 mil. € (17,1 %), slnečnicových semien o 28,7 mil. € (23,1 %), sójového oleja a jeho frakcií o 19,6 mil. € (26,8 %), múky z pšenice alebo zo súraže o 18,2 mil. € (31,2 %), ostatných živočíšnych tukov a olejov a ich frakcií o 12 mil. € (34,8 %), slnečnicového oleja, poŕltového oleja alebo bavlníkového oleja a ich frakcií o 10,9 mil. € (43,6 %), živočíšnych alebo rastlinných tukov a olejov a ich frakcií o 10,9 mil. € (61,7 %), mlieka a smotany, zahusteného alebo obsahujúceho pridaný cukor alebo ostatné sladidlá o 9,3 mil. € (52,3 %), prírodného medu o 8,3 mil. € (52,9 %), mlieka a smotany, nezahusteného ani neobsahujúceho pridaný cukor ani ostatné sladidlá o 7,3 mil. € (6,5 %), škrobov; inulínu o 6,7 mil. € (20,2 %), glycerolu surového; glycerolovej vody a glycerolového ľúhu o 5,9 mil. € (61,9 %).

Vo výrobkovej štruktúre v roku 2023 bola pšenica a súraž s podielom 8,3 % na celkovom vývoze najvýznamnejšou komoditou slovenského agrárneho vývozu. Nasledovali potravinové prípravky inde nešpecifikované s podielom 7,2 %, čokoláda a ostatné potravinové prípravky obsahujúce kakao s podielom 6 %, chlieb, sladké pečivo, koláče, sušienky a ostatné pekárske výrobky s podielom 5,6 %, syry a tvaroh s podielom 3,8 %, kukurica s podielom 3,3 %, semená repky alebo semená repky olejnej s podielom 3,3 %, slad, tiež pražený s podielom 3 %, cukrovinky (vrátane bielej čokolády), neobsahujúce kakao s podielom 2,8 %, káva, tiež pražená alebo dekofeínovaná; kávové plevy a šupky; náhradky kávy s podielom 2,7 %, mäso a jedlé droby, z hydiny položky 0105, čerstvé, chladené alebo mrazené s podielom 2,6 %, ostatné cukry, vrátane chemicky čistej laktózy, maltózy, glukózy a fruktózy s podielom 2,5 %, etylalkohol nenedenaturovaný s objemovým alkoholometrickým titrom 80 % s podielom 2,4 %, polievky a bujóny a prípravky na ne a homogenizované zložené potravinové prípravky s podielom 2,4 %, a vody, vrátane minerálnych vôd a sýtených vôd, obsahujúce pridaný cukor alebo ostatné sladidlá s podielom 2,4 %, mlieko a smotana, nezahustené ani neobsahujúce pridaný cukor ani ostatné sladidlá s podielom 2 %, párky, salámy a podobné výrobky, z mäsa, mäsových drobov alebo krvi s podielom 2 %, prípravky druhov používaných ako krmivo pre zvieratá s podielom 2 %, slnečnicové semená s podielom 1,9 %, živé hovädzie zvieratá s podielom 1,5 % a živé svine s podielom 1,3 % na celkovom agropotravinárskom vývoze.

Z horeuvedených dvadsaťjeden najdôležitejších exportných komodít pätnásť z nich predstavuje finálne potravinárske výrobky a polotovary (celkovo s podielom 28,5 % na celkovom agroexporte).

Nárast tovarovej výmeny sa prejavil nielen vo vývoji zahraničného obchodu SR s poľnohospodárskymi, ale aj so spracovanými potravinárskymi výrobkami.

V roku 2023 boli do SR dovezené poľnohospodárske výrobky v celkovej hodnote 1447,8 mil. €, to znamená medziročný nárast o 12,2 mil. € (0,8 %). Z tejto hodnoty predstavoval dovoz nahraditeľných poľnohospodárskych výrobkov 74,3 % (v roku 2022 74,4 %). V rovnakom období boli uvedené výrobky vyvezené za 1511,7 mil. €, t.j. o 143,5 mil. € (8,7 %) menej v porovnaní s rokom 2022.

Medziročný výrazný nárast exportu aj importu poľnohospodárskych výrobkov sa premietol do zachovania pozitívnej obchodnej bilancie. Pokiaľ v roku 2022 zahraničná obchodná výmena s poľnohospodárskymi výrobkami vygenerovala prebytok 219,6 mil. €, v roku 2023 to bol prebytok na úrovni 63,9 mil. €. V tovarovo-obchodnej výmene s nahraditeľnými poľnohospodárskymi výrobkami dosiahla SR aktívnu obchodnú bilanciu, v roku 2022 na úrovni 442,3 mil. €, v roku 2023 na úrovni 268,4 mil. € (celkový pokles o 39,3 %). Medziročne sa mierne zvýšila hodnota dovozu tzv. nahraditeľných poľnohospodárskych komodít z 1068,7 mil. € na 1075,7 mil. €. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami sa vyvíjal pre SR menej priaznivo pri medziročnom poklese vývozu a faktu, že export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma nedokázal v plnej

miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami. Negatívne saldo zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami vzniklo z dôvodu nižšieho tempa vývozu a súčasného signifikantného poklesu exportu nahraditeľných komodít.

Nepriaznivá situácia pretrváva v zahraničnom obchode SR s potravinárskymi výrobkami, nakoľko v roku 2023 až 97,2 % (v roku 2022 89,7 %) celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky. V roku 2023 boli do SR importované potravinárske výrobky celkovo za 5950,9 mil. € (medziročne nárast o 10,7 %), z čoho až 78 % (v roku 2022 78,6 %) predstavoval dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov. V tomto období sa hodnota exportu potravinárskych výrobkov zvýšila. V roku 2023 boli uvedené výrobky umiestnené na zahraničných trhoch v celkovej hodnote 3648,6 mil. €, čo je o 12,6 % viac ako v roku 2022. Z uvedenej hodnoty až 87,5 % tvoril vývoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov (85,7 % v roku 2022). Zatiaľ čo v roku 2022 spracovateľský priemysel vygeneroval negatívne saldo 2136,3 mil. € (z toho 67,7 % pripadá na nahraditeľné komodity), v roku 2023 sa negatívne saldo mierne prehĺbilo na úroveň 2302,2 mil. €, t.j. o 165,9 mil. €, resp. o 7,8 % (z toho 63,0 % pripadá na nahraditeľné výrobky). V exporte prevládali výrobky s nižšou pridanou hodnotou na rozdiel od dovozov, kde prevládali výrobky s vyššou pridanou hodnotou. Tento trend môže pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, čo sa môže nepriaznivo odzrkadliť na ďalšom negatívnom vývoji salda obchodnej bilancie.

4.3 TERITORIÁLNA ŠTRUKTÚRA ZAHRANIČNÉHO OBCHODU

Z hľadiska teritoriálnej štruktúry agroobchodu je agropotravinársky zahraničný obchod SR jednoznačne zameraný na členské krajiny EÚ, ktoré si naďalej udržiavajú dominantné postavenie. Orientáciu zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR na krajiny EÚ dokazuje skutočnosť, že import z krajín EÚ-27 v roku 2023 dosiahol 89,5 % (88,1 % v roku 2022) z celkového dovozu SR a export do krajín EÚ-27 sa podieľal na celkovom agropotravinárskom vývoze SR 94,2 % (94,8 % v roku 2022).

Saldo zahranično-obchodnej výmeny medzi SR a členskými krajinami EÚ (EÚ-27) za rok 2023 dosiahlo zápornú hodnotu -1 764 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje prehĺbenie deficitu o 404,7 mil. € (29,8 %).

S ostatnými, nečlenskými krajinami EÚ, tzv. tretími krajinami SR dosiahla za rok 2023 záporné saldo -557,8 mil. €. Pasívne saldo SR s tretími krajinami sa medziročne znížilo až o 83,1 mil. € (14,9 %). Import SR z tretích krajín rovnako ako po minulé roky zahŕňa najmä nenahraditeľné výrobky, ktoré v našich podmienkach nie je možné produkovať: špecifické potravinové prípravky, ovocie a orechy, nápoje a liehoviny, kakaové prípravky, káva a koreniny, ryby a kôrovce, zelenina a prípravky zo zeleniny a ovocia, krmivá. Vývoz SR do tretích krajín sa orientuje hlavne na potravinárske polotovary a produkty: mlieko a mliečne výrobky, rôzne potravinové prípravky, nápoje a liehoviny, cukor a cukrovinky, živé zvieratá a prípravky z obilnín. Do SR boli z nečlenských krajín EÚ dovezené agropotravinárske výrobky za 775 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2022 bolo až o 37,4 mil. € menej (-4,6 %).

V roku 2023 zahŕňal export SR do tretích krajín hlavne poľnohospodárske a potravinárske výrobky v celkovej hodnote 300,3 mil. €, čo bolo o 45,7 mil. € (18 %) viac ako v predchádzajúcom roku. Podrobnejšie údaje o zahraničnom obchode sú uvedené v prílohových tabuľkách 24 – 28.

5. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva

5.1. VSTUPY DO POĽNOHOSPODÁRSTVA

Fixný kapitál v poľnohospodárstve

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR v roku 2023 poľnohospodárske podniky investovali 1,1 mld. € na obnovu majetku, čo je historické maximum za posledných 10 rokov. Tvorba hrubého fixného kapitálu sa medziročne zvýšila o 13,4 % (+124,7 mil. €). Významne vzrástli investície do kultivovaných biologických zdrojov (+34,6 mil. €), do budov a stavieb (+35,1 mil. €) a do dopravných zariadení (+32,8 mil. €). Nezanedbateľný bol aj nárast ostatných investícií: do strojov a zariadení (+20,5 mil. €) a do produktov duševného vlastníctva (+1,7 mil. €).

V štruktúre investovaného hrubého fixného kapitálu za rok 2023 dominovali investície do strojov a zariadení (42,7 %), potom nasledovali investície do dopravných zariadení s podielom 26,9 %. Zvýšil sa podiel investícií do kultivovaných biologických zdrojov z 13,4 % v roku 2022 na 15,1 %.

Nárast tvorby hrubého fixného kapitálu je odrazom štrukturálnych zmien vo výrobných programoch poľnohospodárskych podnikov s orientáciou najmä na rastlinnú výrobu, nové technológie a modernizáciu.

Tab. 35 *Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve (THFK), v tis. €, b.c.*

Ukazovateľ	Ø 2018-2022	2021 ¹⁾	2022 ¹⁾	2023 ²⁾	Index 2023/2022	Index 2023 / Ø (2018-2022)
THFK	684 966	690 427	931 406	1 056 157	113,4	154,2
v tom						
: budovy a stavby spolu	132 149	134 814	122 076	157 148	128,7	118,9
z toho - budovy na bývanie	176	253	-2 711	332	-12,2	188,6
: stroje a zariadenia	243 175	254 768	430 729	451 202	104,8	185,5
z toho - ost. stroje a zariadenia	241 355	251 422	428 917	449 130	104,7	186,1
: dopravné zariadenia	206 887	202 154	251 462	284 310	113,1	137,4
: kultivované biologické zdroje	98 199	92 181	124 421	159 038	127,8	162,0
: produkty duševného vlastníctva	4 556	6 510	2 718	4 459	164,1	97,9

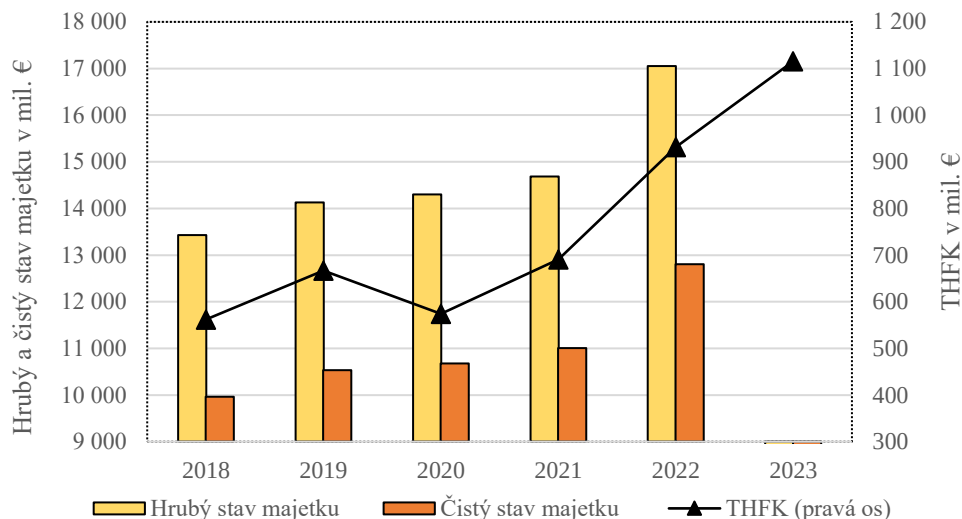
Prameň: ŠÚ SR / THFK údaje po revízii platné od 18.10.2024, ¹⁾ Predbežné údaje, ²⁾ Údaje zo štvrťročných predbežných podkladov,
Vypracoval: MPRV SR

Hrubý stav dlhodobého majetku v reprodukčných cenách v roku 2022²² dosiahol 17 050 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2021 bolo o 2 364 mil. € vyššie (+16 %). Čistý stav majetku, ktorý je odvodený z hrubého majetku odpočítaním spotreby fixného kapitálu sa zvýšil o 1 798 mil. € na úroveň 12 806 mil.

²² posledný dostupný údaj ŠÚ SR – ide o predbežné údaje

€. Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúry v poľnohospodárstve je uvedený v prílohovej tabuľke 29.

Graf 31 *Vývoj hrubého a čistého stavu majetku a THFK*

Prameň: ŠÚ SR / THFK údaje po revízii platné od 19.4.2024; údaje o stave majetku za r. 2023 nie sú k dispozícii, Vypracoval: MPRV SR

Spotreba vstupov

Spotreba osív a sadív hlavných rastlinných komodít sa v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila takmer u všetkých sledovaných plodín okrem repky olejnej a ostatných obilnín. Objem spotrebovaných osív a sadív závisí od výmery osiatej plochy (ktorá medziročne klesla až o 15,8 tis. ha), od použitia konkrétneho druhu/hybridu osiva, agrotechnického postupu a v neposlednom rade aj od počasia (nepriaznivé počasie môže negatívne ovplyvniť klíčivosť rastlín a preto je niekedy potrebné vysiať plochy zaorať a znova vysiať).

Tab. 36 *Spotreba vybraných osív a sadív v SR v tonách*

Druh plodiny	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pšenica spolu	107 712,9	106 119,6	97 343,1	127 727,5	114 506,4	105 754,7
Raž spolu	3 123,9	2 890,0	2 385,1	2 387,5	3 103,6	2 984,4
Jačmeň spolu	32 708,9	37 224,6	32 194,4	37 641,4	32 002,7	31 465,9
Ovos	3 547,5	3 126,3	2 645,6	3 303,6	2 007,3	1 677,6
Kukurica na zrna	13 346,6	11 191,9	7 313,5	9 589,6	5 866,0	5 012,6
Ostatné obilniny	3 087,0	2 814,6	2 615,2	3 110,9	3 018,6	3 276,5
Olejniny spolu	8 233,7	8 505,2	8 220,8	9 859,9	10 486,9	8 889,3
z toho: slnečnica	561,8	320,2	344,4	455,4	437,0	354,5
repka olejná	1 088,0	1 140,8	860,7	1 140,7	1 061,9	1 965,7
sója	6 210,6	6 596,0	6 654,6	7 931,3	8 679,0	6 030,1
ostatné olejniny	373,3	448,2	361,1	332,5	309,0	-

Prameň: ŠÚ SR / Bilancia plodín v SR / Rozpis úbytkov plodín v tonách v SR; Vypracoval: MPRV SR

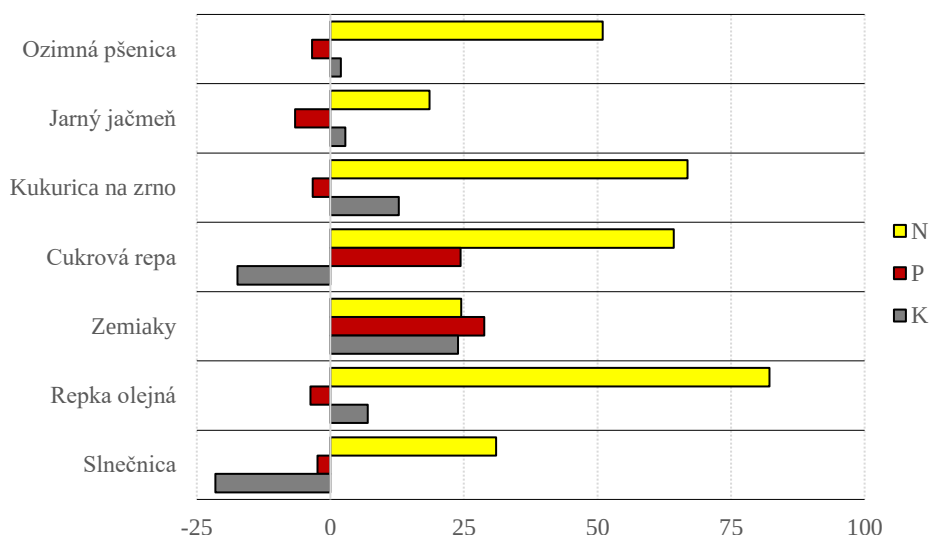
Celkovú **spotrebu NPK hnojív** každoročne zisťuje ÚKSÚP a na základe aktuálne dostupných údajov za rok 2022 spotreba NPK hnojív v porovnaní s rokom 2021 o 21 tis. t na úroveň 157,3 tis. t. Pri prepočte na hektár poľnohospodárskej pôdy²³ sa úroveň čistých živín v prvkoch v porovnaní s rokom

²³ výmera, ktorá bola predmetom prieskumu predstavuje 94,24 % z celkovej využívanej poľnohospodárskej pôdy v SR

2021 znížila nasledovne: úroveň dusíka (N) klesla zo 72 kg/ha na 66,2 kg/ha, úroveň fosforu (P) zo 7,4 kg/ha na 6 kg/ha a úroveň draslíka (K) z 9,8 kg/ha na 8,6 kg/ha. Spotreba organických hnojív sa posledných 7 rokov pohybuje približne na rovnakej úrovni, v priemere 2,6 t/ha. Prehľad o spotrebe hnojív v rokoch 2016-2022 prináša prílohová tabuľka 30.

Kladnú bilanciu čistých živín vo všetkých prvkoch N/P/K dosiahli zo sledovaných plodín iba zemiaky. Prepočet bilancie čistých živín z oxidov na prvky v kg/ha je uvedený v prílohovej tabuľke 31.

Graf 32 *Bilancia čistých živín N/P/K u vybraných plodín v kg/ha (2022)*

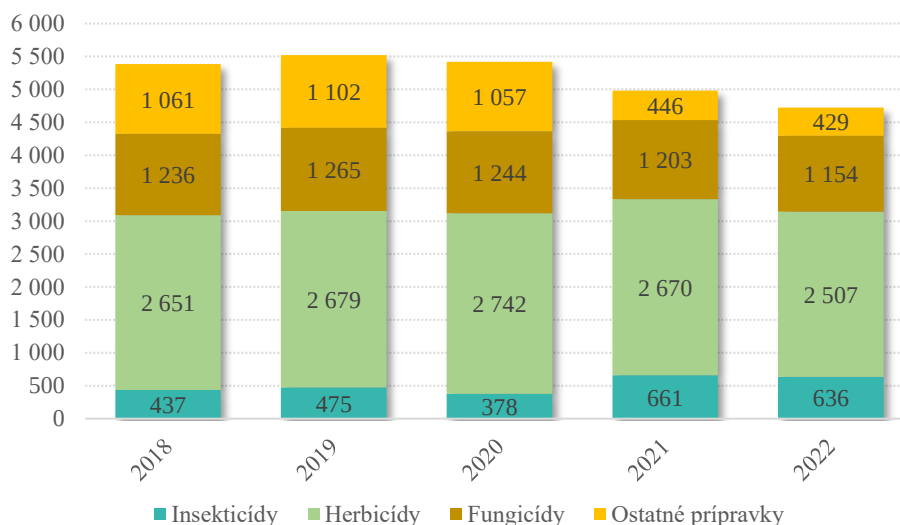

Prameň: ÚKSÚP, Vypracoval: MPRV SR

Podobný trend ako v prípade spotreby NPK hnojív sme zaznamenali aj pri **spotrebe prípravkov na ochranu rastlín**. Podľa posledných dostupných údajov za rok 2022 z ÚKSÚP-u sa spotreba prípravkov na ochranu rastlín medziročne znížila na úroveň 4,7 tis. t (v prepočte na účinné látky 1,5 tis. t), čím bolo prekonané 5-ročné minimum z roka 2021.

V štruktúre spotrebovaných prípravkov na ochranu rastlín mali za rok 2022 najväčšie zastúpenie herbicídy (55,7 % v prepočítaní na účinné látky), na druhom mieste boli fungicídy (27,1 %), insekticídy predstavovali 4,4 % podiel a ostatné prípravky na ochranu rastlín mali 12,5 % podiel. Z dlhodobého hľadiska môžeme sledovať stúpajúci trend v spotrebe insekticídov, najmä pyretroidov a karbamátov, pričom spotreba insekticídnych moridiel významne klesá resp. stagnuje. Spotreba herbicídov a fungicídov sa v priebehu rokov 2018 až 2022 signifikantne nemení.

Graf 33 Vývoj spotreby prípravkov na ochranu rastlín v tonách

Prameň: ÚKSÚP; Vypracoval: MPRV SR

Spotrebu prípravkov na ochranu rastlín v prepočte na účinné látky spolu s prepočtom na 1 ha poľnohospodárskej pôdy²⁴ uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

Tab. 37 Prehľad spotreby prípravkov na ochranu rastlín v SR v roku 2022

	podľa skupín FAO		v účinných látkach (OECD)	
	kg	kg/ha	kg	kg/ha
Insekticídy	635 606	0,67692	66 474	0,07080
Herbicídy	2 506 557	2,66950	839 931	0,89453
Fungicídy	1 154 323	1,22936	408 973	0,43556
Iné prípravky	383 092	0,40800	189 163	0,20146
Fungicídne moridlá	34 748	0,03701	3 119	0,00332
Insekticídne moridlá	1 201	0,00128	533	0,00057
Rodenticídy	10 220	0,01088	255	0,00027
Prípravky na ochranu rastlín spolu	4 725 747	5,03295	1 508 448	1,60651
<i>Sledovaná poľnohospodárska výmera (ha)</i>	938 961			

Prameň: ÚKSÚP, Vypracoval: MPRV SR

Spotreba kŕmnych surovín na výrobu kompletných kŕmnych zmesí (KKZ) sa v roku 2023 zvýšila o 5 tis. t (+0,7 %) na úroveň 680,3 tis. t. Najviac zastúpenú skupinu zrnín (63,3 % zo všetkých spotrebovaných kŕmnych surovín = 430,7 tis. t) prezentujú najmä: pšenica (205,5 tis. t), kukurica (119 tis. t) a jačmeň (95,2 tis. t). Spotreba väčšiny zrnín medziročne vzrástla (najviac pšenica o 37,1 tis. t), avšak okrem kukurice (-31,1 tis. t) a ovsu (-0,4 tis. t).

Bol zaznamenaný aj nižší spotrebovaný objem extrahovaných šrotov a výliskov, ktorý klesol o 14,7 tis. t na úroveň 151,9 tis. t a taktiež klesla spotreba minerálnych doplnkov o 3,4 tis. t. Z extrahovaných šrotov a výliskov s podielom 22,3 % na celkovej spotrebe kŕmnych surovín najväčší

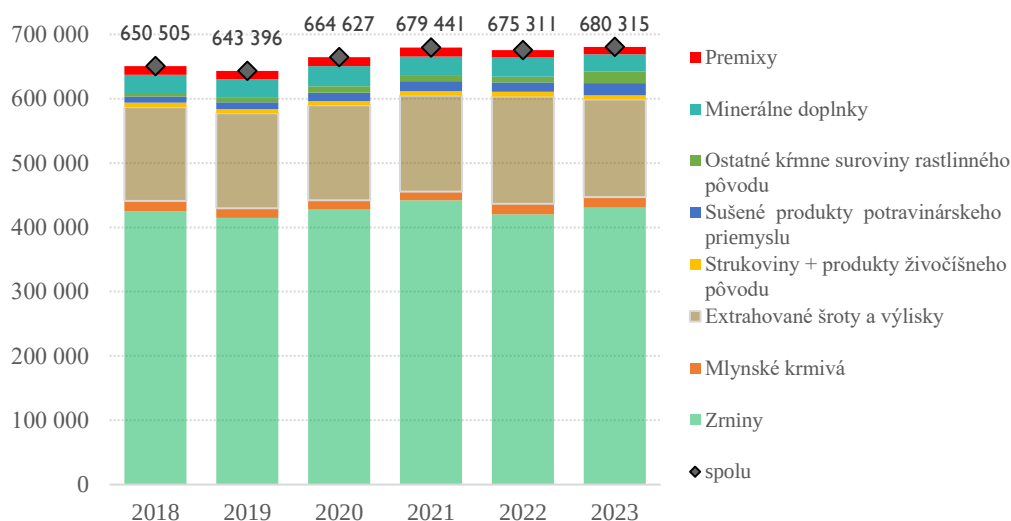
²⁴ výmera, ktorá bola predmetom zberu dát, predstavuje z celkovej využívanej poľnohospodárskej pôdy v SR 50,8 %

objem tvorí sójový extrahovaný šrot (85,8 tis. t), pričom podiel geneticky modifikovaného sójového šrotu klesol zo 74 % na 64 %. Podstatné zastúpenie má aj repkový extrahovaný šrot, výlisky a repkový olej v objeme 46,1 tis. t.

V porovnaní s rokom 2022 vzrástol podiel na spotrebe kŕmnych zmesí u sušených produktov potravinárskeho priemyslu o 4,3 tis. t a ostatných kŕmnych surovín rastlinného pôvodu (najmä trávnych úsuškov) o 9,1 tis. t.

Podiel geneticky modifikovaných KKZ z celkového množstva kŕmnych surovín na výrobu KKZ (bez minerálnych doplnkov a premixov) predstavoval 32,3 % v roku 2023.

Graf 34 *Prehľad spotreby kŕmnych surovín na výrobu KKZ v tonách*

Prameň: MPRV SR / Štvrťročný výkaz o výrobe kompletných kŕmnych zmesí a spotrebe surovín pri ich výrobe (KRMZ 1-04)

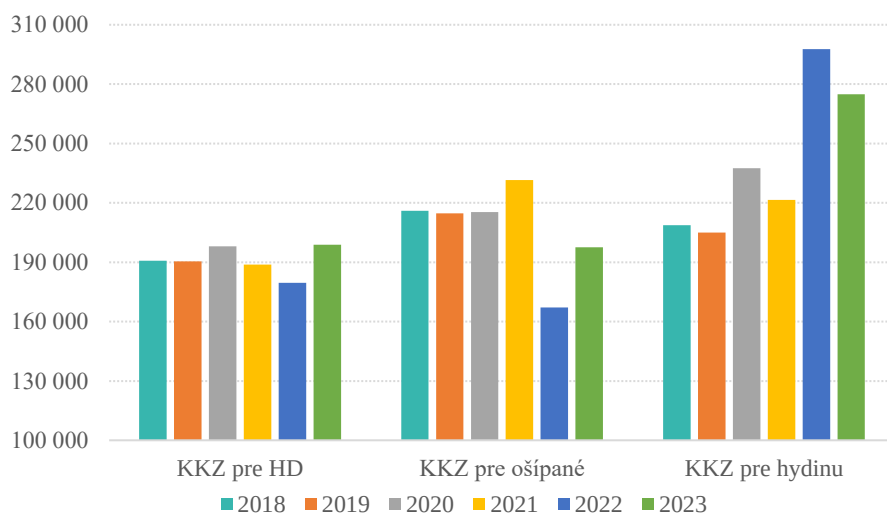
Vypracoval: MPRV SR

Celkový **objem predaja a spotreby KKZ v poľnohospodárstve**²⁵ sa v porovnaní s rokom 2022 významne zvýšil o 29,9 tis. t na úroveň 690,6 tis. t. Nárast spotreby KKZ bol zaznamenaný pri ošípaných (+30,4 tis. t), hovädzom dobytku (+19,4 tis. t) a ostatných kŕmnych zmesiach (+2,5 tis. t).

Z celkového objemu KKZ pre ošípané (197,5 tis. t) najviac spotrebovali ošípané vo výkrme (111,9 tis. t). U hovädzieho dobytku z celkového objemu 198,9 tis. t KKZ zasa najviac skŕmili dojnice (153,8 tis. t). Pri hydine (vrátane moriek a kačíc) klesol objem predaja a spotreby KKZ medziročne o 7,7 %.

²⁵ Monitorované u výrobcov kŕmnych zmesí v uvedenom výkaze (KRMZ 1-04)

Graf 35 Vývoj spotreby KKZ pre vybrané druhy zvierat v tonách

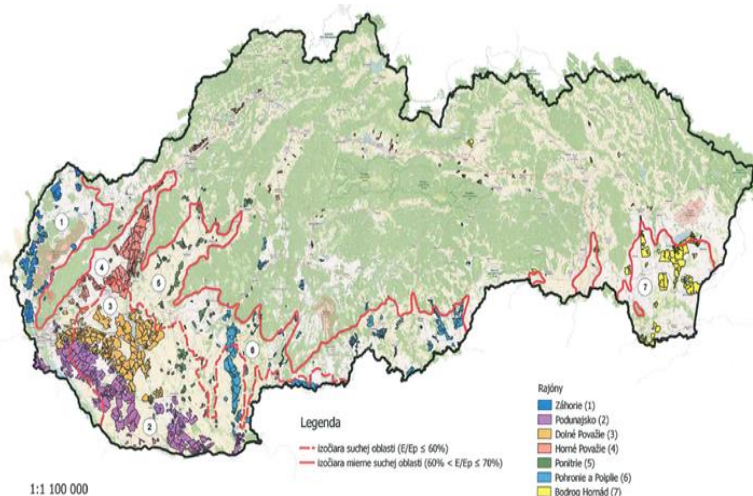

Prameň: MPRV SR / Štvrťročný výkaz o výrobe kompletných kŕmnych zmesí a spotrebe surovín pri ich výrobe (KRMZ 1-04)
 Vypracoval: MPRV SR

Štátne závlahové systémy

Na Slovensku bolo do roku 1989 vybudovaných 321 tis. ha vysokotlakových závlah poľnohospodárskej pôdy postrekom, čo technicky predstavuje 481 čerpacích staníc a 9 531 km podzemnej tlakovej rúrovej siete vyústenej hydrantmi na úrovni poľnohospodárskej pôdy. Budovali sa za účelom znižovania vlhového deficitu počas vegetačného obdobia a zabezpečenia stability poľnohospodárskej produkcie. Vzhľadom na aktualizáciu výmery spôsobenú napr. zastavaním pri rozširovaní intravilánov obcí, výstavbou diaľnic, priemyselných a logistických parkov a pod. prišlo v priebehu rokov 2014 až 2022 k ďalšiemu zníženiu vybudovanej výmery o 2 591 ha. Výmera vybudovaných závlah k 31. 12. 2022 bola 318 010 ha a počet čerpacích staníc 442.

Obr. xx: *Rajonizácia závlahových sústav na Slovensku v správe Hydromeliorácie, š. p.*

Prameň: Hydromeliorácie, š. p.

Tieto zariadenia sú majetkom vo vlastníctve štátu, predstavujú v technickom vyjadrení melioračnú závlahovú kostru, a teda technicko-prevádzkové celky hlavných závlahových zariadení (ďalej len „TPC HZZ“), na ktorú si poľnohospodári môžu napojiť svoje povrchové zavlažovacie zariadenia, melioračný závlahový detail predstavujúci majetok poľnohospodárskeho prvovýrobcu.

Súčasný technický a technologický stav týchto štátnych zariadení a z neho vyplývajúca úroveň prevádzkyschopnosti je negatívne ovplyvnená predovšetkým skutočnosťou, že sa jedná o závlahové stavby vybudované pred niekoľkými desaťročiami, ako aj znižujúcimi sa požiadavkami na zavlažovanie poľnohospodárskych kultúr.

Tab. 38 *Aktuálny stav vybudovaných kapacít*

Závlahové kapacity	Výmera v ha	Počet čerpacích staníc
funkčné	51 504	78
obmedzene funkčné	89 571	130
nefunkčné	176 935	234

Prameň: Hydromeliorácie, š. p.

Vypracoval: MPRV SR

Od roku 2007 bolo možné využívať štátne závlahové zariadenia len formou prenájmu. Tieto kapacity boli ponúknuté záujemcom do prenájmu za symbolickú 1,- Sk (0,0332 €) za hektár zabudovanej zavlažiteľnej plochy konkrétnej závlahovej stavby s podmienkou, že nájomca ich bude v rámci prijateľného a zmluvne dohodnutého spôsobu využitia udržiavať a chrániť na vlastné náklady a takisto náklady na dodávku závlahovej vody si bude uhrádzať z vlastných zdrojov vo výške jeho skutočných nákladov.

Rok 2015 bol prvým rokom, v ktorom sa výhradne uplatňovali jednotlivé zámery „Konceptie revitalizácie hydromelioračných sústav na Slovensku“ (ďalej len „konceptia“), ktorá bola spracovaná Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len „MPRV SR“) a schválená vládou Slovenskej republiky dňa 20. 11. 2014.

Negatívnou zmenou sa z pohľadu nájomcov môže zdať zvýšenie ceny za prenájom štátnych závlahových zariadení na 3,00 až 6,00 € za 1 ha a rok. Cena za prenájom nie je určovaná z vybudovanej výmery závlah ako doteraz, ale z tzv. zavlažiteľnej výmery. Na základe aktuálneho stavu možno konštatovať, že celková zavlažiteľná výmera predstavuje 34,35 % vybudovanej prenajatej výmery.

Tab. 39 *Rozsah prenajatých závlah ku koncu roka 2022 a 2023*

Región	Prenajatá výmera v ha		Index 2023/2022	Počet prenajatých ČS		Index 2023/2022	Počet zmlúv
	2022	2023		2022	2023		
Záhorie	7 369	7 369	100,00	9	8	88,89	6
Podunajsko	17 745	17 135	96,56	49	47	95,92	42
Dolné Považie	16 301	16 301	100,00	36	36	100,00	28
Horné Považie	8 610	8 610	100,00	32	33	103,13	22
Ponitrie	2 627	2 627	100,00	24	24	100,00	16
Pohronie a Poiplie	2 533	3 153	124,48	9	11	122,22	11
Bodrog Hornád	165	165	99,99	3	2	66,67	3
SPOLU	55 350	55 361	100,02	162	161	99,38	128

Prameň: Hydromeliorácie, š. p.

Vypracoval: MPRV SR

Pri porovnaní postupného vývoja rozsahu prenajatých závlah za obdobie od roku 2007, odkedy je uplatňovaný jednotný spôsob využívania štátnych závlah prenájmom, je v priebehu jednotlivých rokov zrejмый pokles záujmu o ich prenájom, a tým aj využívanie podnikmi poľnohospodárskej prvovýroby.

 Tab. 40 *Vývoj rozsahu prenajatých závlah v SR*

Rok	2007	2014	Ø 2018-2022	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/Ø2018-2022
Prenajatá výmera v ha	226 548	154 698	55 430	55 350	55 360	100,02	99,87
Neprenajatá výmera v ha	94 746	166 174	263 066	262 931	262 650	99,89	99,84
SPOLU	321 294	320 872	318 496	318 281	318 010	99,91	99,85

Prameň: Hydromeliorácie, š. p.

Vypracoval: MPRV SR

Údaje v tabuľke podľa jednotlivých rokov dokumentujú, že za uvedené obdobie sa výmera prenajatých závlah znížila o 171,2 tis. ha, čo predstavuje z východiskového stavu prenájmu v roku 2007 zníženie o 75,6 %. Po uplatnení záverov koncepcie sa oproti roku 2014 prenajatá výmera znížila o 99,3 tis. ha čo predstavuje zníženie o 64,2 %.

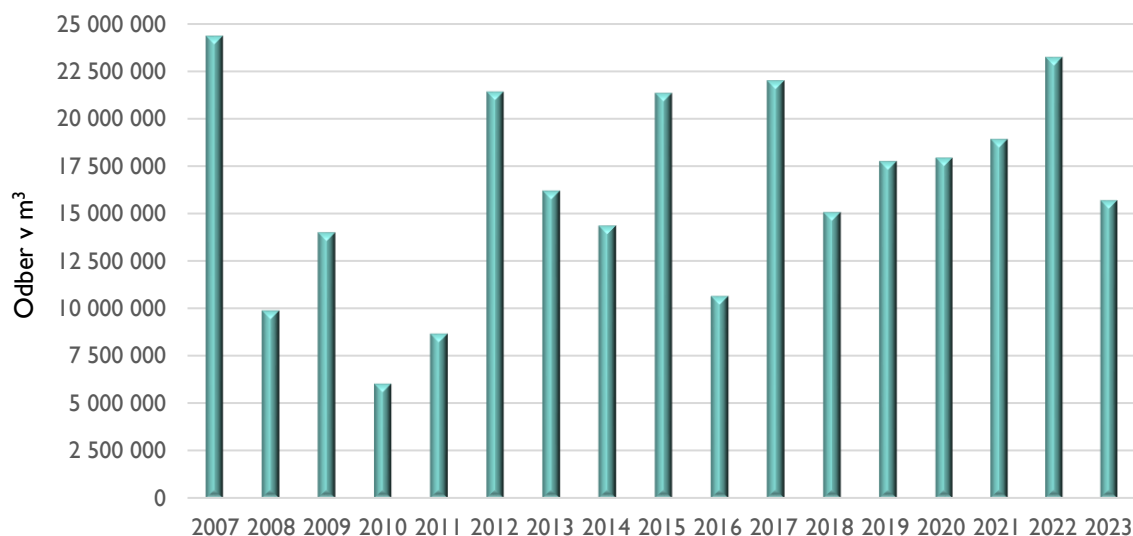
Jedným z rozhodujúcich hodnotiacich ukazovateľov využitia prenajatých štátnych závlah je skutočný odber závlahovej vody týmito zariadeniami. Odbery závlahovej vody v sezóne 2023 podľa nahlásených objemov od nájomcov v jednotlivých regiónoch uvádza nasledovná tabuľka.

Tab. 41 *Odbery závlahovej vody v sezóne 2023*

Región	Skutočný odber vody v m ³	Zavlažo- vaná výmera v ha	m ³ /ha zavlažo- vaný	Prenajatá výmera v ha – s odberom	m ³ /ha prenajatý	% využitia prenajatej výmery s odberom
Záhorie	502 819,00	197,00	2 552,38	7368,72	68,24	2,67
Podunajsko	4 443 309,00	4 707,00	943,98	17 135,16	259,31	27,47
Dolné Považie	8 091 376,00	6 875,00	1 176,93	16 301,32	496,36	42,17
Horné Považie	1 781 301,00	1 942,00	917,25	8 610,19	206,88	22,55
Ponitrie	326 346,00	285,00	1 145,07	2 626,70	124,24	10,85
Pohronie a Poiplie	537 661,00	707,00	760,48	3 153,16	170,51	22,42
Bodrog Hornád	8 364,00	9,00	929,33	165,02	50,68	5,45
SPOLU	15 691 176,00	14 722,00	1 065,83	55 360,27	283,44	26,59

Prameň: Hydromelióracie, š. p.

Vypracoval: MPRV SR

 Graf 36 *Vývoj odberov závlahovej vody za posledných 17 rokov*

Prameň: Hydromelióracie, š. p.

Vypracoval: MPRV SR

V posledných 10 – 15 rokoch došlo k výrazným kvalitatívnym aj kvantitatívnym zmenám v druhoch a rozsahu zavlažovaných plodín. Poklesli plochy krmovín na ornej pôde a tie, ktoré sa zachovali, sa zavlažujú v minimálnom rozsahu. To isté platí aj o technických plodinách, kukurici a ostatných poľných plodinách.

Tento vývoj naznačuje skutočnosť, že závlahy využívajú v posledných rokoch predovšetkým pestovatelia intenzívne zavlažovaných plodín, ktoré sú na trhu oceňované v takej výške, že pri tvorby ceny je možné zahrnúť aj nie malé náklady na závlahovú vodu.

Pestovatelia bežných tržných poľných plodín alebo krmovín sú v súčasnej finančnej situácii z pohľadu nutných vyšších dodatočných nákladov na závlahy zrejme nútení z dôvodu sucha voliť radšej riziko nižšieho objemu a kvality úrody.

5.2. INVESTÍCIE DO POTRAVINÁRSKEHO PRIEMYSLU

V posledných dvoch rokoch sme zaznamenali medziročný nárast investícií vyjadrených ukazovateľom **tvorba hrubého fixného kapitálu** (THFK) za účelom obnovy majetku v odvetví výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov. V porovnaní s rokom 2022 sme zaznamenali nárast THFK v roku 2023, kedy sa medziročne zvýšil o 58,0 % (179,4 mil. €) na úroveň 515,2 mil. €.

Tab. 42 *Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov* v tis. €, b.c.

Ukazovateľ	Ø 2018-2022	2022 ¹⁾	2023 ²⁾	Index 2023/2022	Index 2023/ Ø(2018-2022)
Tvorba hrubého fixného kapitálu	326 058	335 835	515 224	153,4	158,0
z toho budovy a stavby, vr. budov na bývanie	71 880	104 901	132 757	126,6	184,7
z toho budovy na bývanie	130	110	95	86,4	73,1
- stroje a zariadenia	187 457	164 250	280 289	170,6	149,5
z toho ostatné stroje a zariadenia	182 103	160 038	275 368	172,1	151,2
- dopravné zariadenia	28 747	33 107	56 292	170,0	195,8
- kultivované biologické zdroje	9 818	25 613	33 971	132,6	346,0
- produkty duševného vlastníctva	12 090	7 964	11 915	149,6	98,6

Prameň: ŠÚ SR

Vysvetlivky: 1) Predbežné údaje; 2) Údaje zo štvrtročných predbežných podkladov ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Medziročne sa zvýšili investície najviac do: strojov a zariadení (70,6 %), dopravných zariadení (70,0 %), produktov duševného vlastníctva (49,6 %). Najmenší medziročný nárast sme zaznamenali pri investíciách do budov a stavieb vrátane budov na bývanie (26,6 %), z toho investície do budov na bývanie poklesli o (13,6 %).

V rámci štruktúry tvorby hrubého fixného kapitálu²⁶ v roku 2023 najvyšší podiel tvorili stroje a zariadenia (48,9 %), budovy a stavby vrátane budov na bývanie (31,2 %), dopravné zariadenia (9,9 %), kultivované biologické zdroje (7,6 %) a produkty duševného vlastníctva (2,4 %).

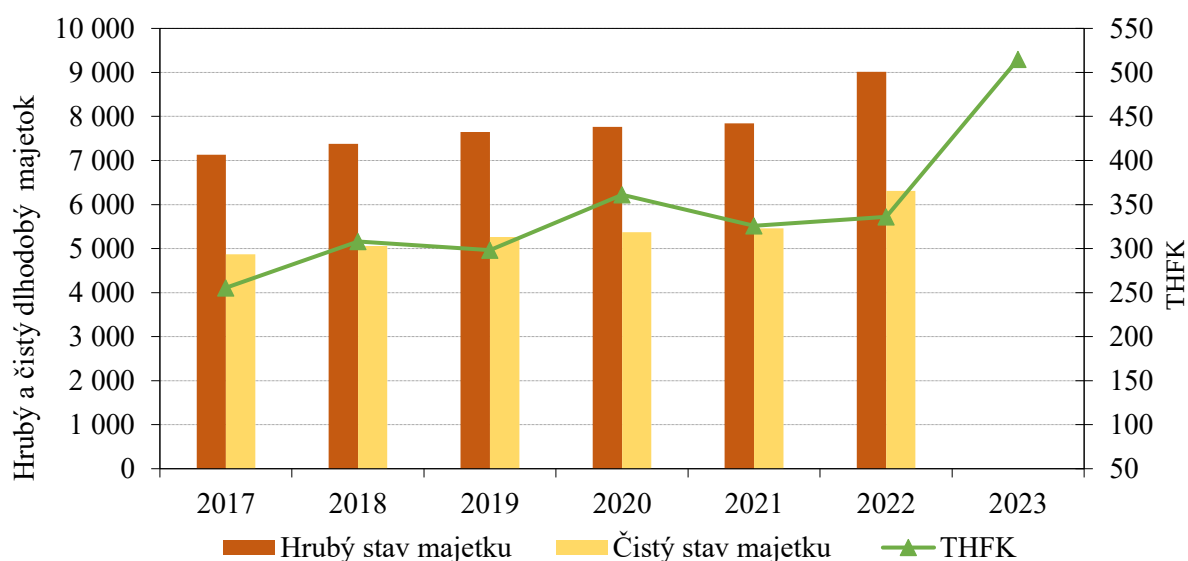
V roku 2023 v porovnaní s priemerom rokov 2018-2022 sa tvorba hrubého fixného kapitálu zvýšila o (58,0 %). Zvýšili sa investície do všetkých zložiek majetku, najviac do: kultivovaných biologických zdrojov (246,0 %), dopravných zariadení (95,8 %) budov a stavieb vrátane budov na bývanie (84,7 %). V investíciách do produktov duševného vlastníctva nastal v roku 2023 v porovnaní s priemerom rokov 2018 -2022 pokles THFK o 1,4 %.

²⁶ Údaje za THFK obstaraný zo zahraničných zdrojov neboli dostupné

Hrubý stav dlhodobého majetku v odvetví výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov v roku 2022²⁷ dosiahol 9 013 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2020 bolo medziročne viac o 1 167 mil. € (14,9 %). Čistý stav dlhodobého majetku sa zvýšil o (15,5 %) na úroveň 6 307 mil. € (o 848 mil. €).

Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúry v odvetví výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov je uvedený v prílohovej tabuľke 29.

Graf 37 Vývoj hrubého a čistého dlhodobého majetku a THFK v odvetví výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov, v mil. €

Prameň: ŠÚ SR

Poznámka: ŠÚ SR disponuje údajmi o hrubom a čistom stave dlhodobého majetku vždy len rok dozadu, čiže aktuálne len do roku 2022.

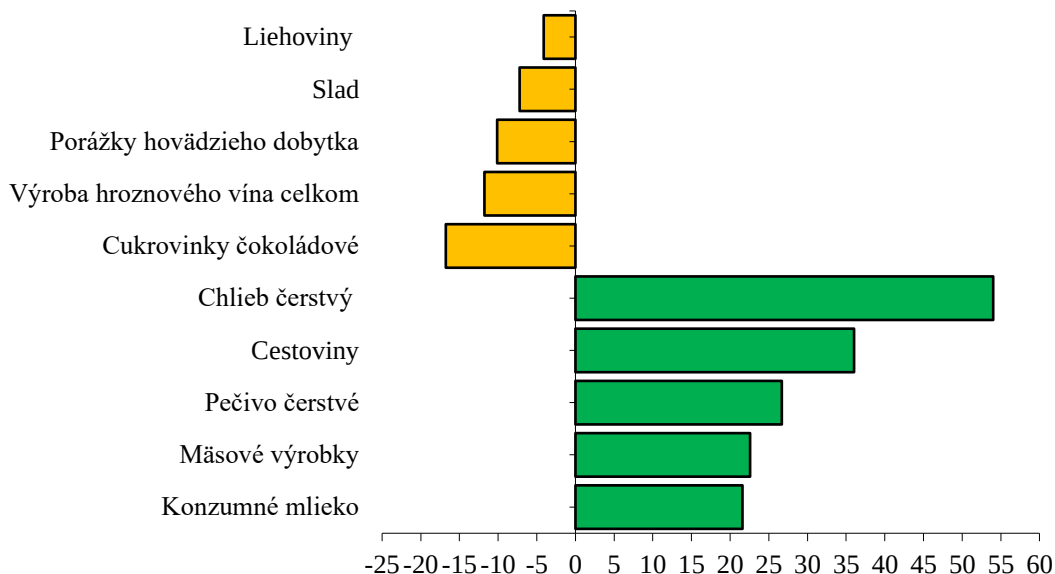
THFK=tvorba hrubého fixného kapitálu

Vypracoval: MPRV SR

Potravinársky priemysel SR v roku 2023 disponoval dostatočným objemom výrobných kapacít. Výroba viac ako polovice štatisticky sledovaných potravinárskych výrobkov dosahovala využitie kapacít na 60 % a viac.

²⁷ posledný dostupný údaj ŠÚ SR

Graf 38 *Medziročné* zmeny vo využití hlavných potravinárskych kapacít*

Prameň: výkaz Potrav (MPRV SR), prepočty MPRV SR,* rozdiel rokov 2023 a 2022 v p.b.
Vypracoval: MPRV SR

Úroveň ich využitia bola diferencovaná podľa jednotlivých vybraných potravinárskych výrobkov a pohybovala sa v nasledovných intervaloch:

- **v intervale 100,00 – 90,00 %:** výroba cestovín, chleba, pečiva, mäsových výrobkov a sladu
- **v intervale 89,99 – 80,00 %:** porážky jatočnej hydiny, výroba trvanlivého pečiva
- **v intervale 79,99 – 70,00 %:** výroba alkoholického piva bez miešaných nápojov a čokoládových cukrovíniek
- **v intervale 69,99 – 60,00 %:** výroba syrov celkom bez tavených syrov, sterilizovanej zeleniny okrem uhoriek, zomelok pšenice a konzumného mlieka
- **v intervale 59,99 – 50,00 %:** výroba sterilizovaných uhoriek a hroznového vína
- **v intervale 49,99 – 40,00 %:** porážky ošipáných, nealkoholické nápoje sýtené sladené, liehoviny, maslo (od 80 % do 90 % tuku, najviac 16 % vody),
- **pod 40 %:** porážky hovädzieho dobytku, kyslomliečne výrobky vrátane jogurtov, zomelok raže

Najvýraznejší medziročný pokles využitia vybraných výrobných kapacít potravinárskych výrobkov sa prejavil pri výrobe čokoládových cukrovíniek (-16,8 p.b.), hroznového vína (-11,8 p.b.) a pri porážkach hovädzieho dobytku (-10,1 p.b.).

Najvyšší nárast využitia vybraných výrobných kapacít potravinárskych výrobkov bol zaznamenaný medziročne pri výrobe čerstvého chleba (54,0 p.b.), cestovín (36,0 p.b.) a vo výrobe čerstvého pečiva (26,7 p.b.).

Podrobnejšie údaje o výrobných kapacitách a ich využití uvádzame v prílohovej tabuľke č.32.

6. Štruktúrne zmeny a vlastnícke vzťahy

6.1. PODNIKATEĽSKÁ ŠTRUKTÚRA

Vývoj podnikateľskej štruktúry v hodnotených odvetviach agrárneho sektoru bol v uplynulom období diferencovaný. Pokračoval doterajší trend v raste registrovaných podnikateľských subjektov podnikajúcich v poľnohospodárskych službách, čo bolo ovplyvnené najmä rastom počtu fyzických osôb poskytujúcich služby súvisiace s pestovaním plodín. V poľnohospodárskej prvovýrobe počet podnikajúcich fyzických osôb v uplynulom období klesal, čo ovplyvnilo vývoj celkového počtu subjektov podnikajúcich v prvovýrobe. Mierne medziročne klesol aj celkový počet podnikajúcich subjektov v potravinárskom priemysle.

Počet a štruktúru fariem v **poľnohospodárskej prvovýrobe** je možné sledovať na základe existujúceho systému štatistického zisťovania stavu podnikateľskej štruktúry v poľnohospodárskej prvovýrobe. Po štruktúrnom zisťovaní fariem za rok 2016, ŠÚ SR zrealizoval Poľnohospodársky census fariem 2020, ktorý bol súčasťou projektu Európskej únie o štatistike poľnohospodárstva, ktorý viedol štatistický úrad EÚ – Eurostat. Do zisťovania boli zaradené všetky poľnohospodárske farmy, podnikajúce v oblasti rastlinnej a živočíšnej výroby, bez ohľadu na rozsah produkcie ako aj domácnosti, ktoré dosiahli niektorú z prahových hodnôt, stanovených v prílohe II nariadenia (EÚ) 2018/1091 pre farmu²⁸. Podľa posledných dostupných výsledkov Integrovaného zisťovania fariem za rok 2020 počet registrovaných fariem v poľnohospodárskej prvovýrobe v porovnaní s rokom 2016 klesol o 2,7 %. Spolu v roku 2020 hospodáril v poľnohospodárskej prvovýrobe 19 632 fariem. Na celkovom počte fariem v poľnohospodárskej prvovýrobe mali 54,7 % podiel farmy neregistrovaných fyzických osôb - samozásobitelia, domácnosti (právna forma neurčená), ktorých počet v porovnaní s rokom 2016 klesol o 35,0 % a v roku 2020 ich bolo 10 743. V štruktúre registrovaných poľnohospodárskych subjektov prvovýroby na Slovensku majú už dlhodobo dominantné zastúpenie fyzické osoby, ktorých počet v porovnaní s rokom 2016 klesol o 11,1 % a komerčné farmy právnických osôb (PO) – obchodné spoločnosti (OS), ktorých počet sa v porovnaní s rokom 2016 zvýšil o 16,9 %. V rámci obchodných spoločností bol najvýraznejší nárast (+17,7 %) zaznamenaný u spoločností s ručením obmedzeným, ktoré dlhodobo v skupine obchodných spoločností dominujú.

Celková výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v roku 2020 v porovnaní s rokom 2016 klesla o 1,4 % a dosahovala 1 862 653,72 ha. Priemerná výmera farmy sa v porovnaní s rokom 2016 zvýšila o 21,23 ha a v ostatnom sledovanom roku dosahovala 94,88 ha. Najvýraznejší podiel na obhospodarovanej poľnohospodárskej pôde mali naďalej obchodné spoločnosti a v roku 2020 hospodárili na 46 % z jej celkovej výmery. Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej obchodnými spoločnosťami sa v roku 2020 v porovnaní s rokom 2016 zvýšila o 2,8 % a dosahovala 855 297,35 ha. Naopak na nižšej výmere (-3,2 %) ako v roku 2016 v ostatnom hodnotenom roku hospodárili poľnohospodárske družstvá, ktorých obhospodarovaná poľnohospodárska pôda dosahovala v roku 2020 641 505,77 ha. Ostatné právnické osoby hospodárili na 21 355,46 ha. Výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy fariem registrovaných fyzických osôb v porovnaní s rokom

²⁸ využívaná poľnohospodárska pôda ≥ 5 ha, orná pôda ≥ 2 ha, zemiaky $\geq 0,5$ ha, čerstvá zelenina a jahody $\geq 0,5$ ha, aromatické, liečivé a kulinárske rastliny, kvety a okrasné rastliny, semená a semenáčky, škôlky $\geq 0,2$ ha, ovocné stromy, lesné plody, orechové stromy, ostatné trvalé plodiny s výnimkou škôlok, vinohradov $\geq 0,3$ ha, vinohrady $\geq 0,1$ ha, skleníky ≥ 100 m², pestované huby ≥ 100 m², hospodárske zvieratá $\geq 1,7$ dobytočnej jednotky.

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

2016 klesla o 5,8 % a v roku 2020 hospodárili na 285 589,21 ha. V porovnaní s rokom 2016 klesla aj výmera neregistrovaných fyzických osôb (domácnosti, samozásobitelia) (-16,2 %), ktorí v roku 2020 hospodárili na 58 905,93 ha.

Tab. 43 *Počet podnikov v poľnohospodárstve a poľnohosp. službách podľa právnych foriem*

Právna forma	Poľnohospodárstvo				Poľnohospodárske služby			
	2016	2020	Index 2020/16	Priemer 2016-20	2022	2023	Index 2023/22	Index 2023/Ø2018-22
Štát. podniky	4	4	100,0	4	1	1	100,0	100,0
Družstvá	558	558	100,0	558	30	28	93,3	89,7
Obchodné spoločnosti spolu	2 373	2 773	116,9	2 573	992	972	98,0	97,0
z toho: verejné obchod. spol.	3	3	100,0	3	0	0	-	-
spol. s ručením obmedz.	2 235	2 630	117,7	2 433	981	963	98,2	97,2
akciové spoločnosti.	130	135	103,8	133	10	9	90,0	90,0
komanditné spoločnosti	5	5	100,0	5	1	0	0,0	0,0
Ostatné právnické osoby	265	277	104,5	271	1	1	100,0	6,6
Právnické osoby spolu	3 200	3 612	112,9	3 406	1 024	1 003	97,9	95,6
Registrované fyzické osoby*	5 935	5 277	88,9	5 606	3 494	4 487	128,4	157,7
Celkom registrované podniky	9 135	8 889	97,3	9 012	4 518	5 490	121,5	141,0
Neregistrované fyzické osoby	16 523	10 743	65,0	13 633		-	-	-

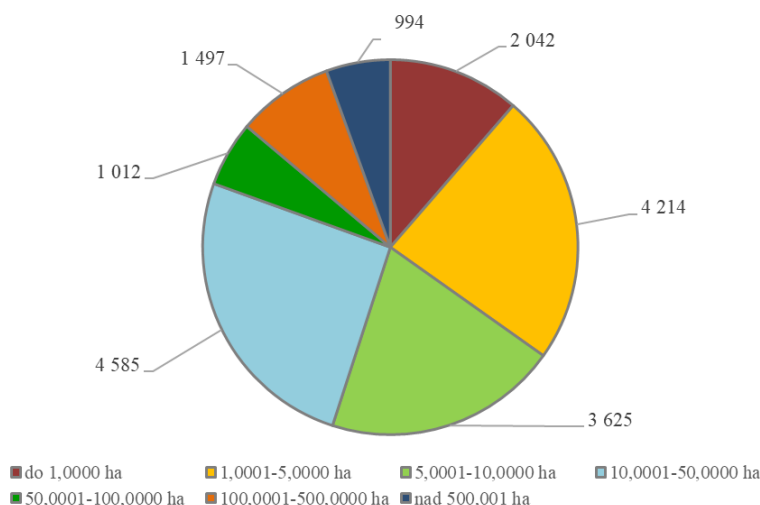
*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Prameň: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálne zisťovanie fariem 2016, Integrované zisťovanie fariem 2020

Poľnohospodárske služby: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

Graf 39 *Štruktúra počtu fariem podľa veľkosti obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v roku 2020*

Prameň: Integrované zisťovanie fariem za rok 2020

Vypracoval: MPRV SR

Rast počtu registrovaných podnikov v **poľnohospodárskych službách** v roku 2023 pokračoval a ich počet sa medziročne zvýšil o 972 podnikov (+21,5 %). V poslednom hodnotenom roku podnikalo spolu v poľnohospodárskych službách 5 490 podnikov. V poľnohospodárskych službách dlhodobo dominujú podniky registrovaných fyzických osôb, ktoré tvorili 82 % z celkového počtu podnikov poskytujúcich služby v poľnohospodárstve. V roku 2023 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil počet fyzických osôb v poľnohospodárskych službách o 993 podnikov (+28,4 %). Počet podnikov právnických osôb poskytujúcich služby v poľnohospodárstve medziročne klesol o 21 podnikov (-2,1 %). Medzi právnickými osobami naďalej dominujú obchodné spoločnosti, a to najmä spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2023 tvorili 96,9 % z celkového počtu právnických osôb poskytujúcich poľnohospodárske služby. Počet obchodných spoločností poskytujúcich služby v poľnohospodárstve medziročne klesol o 20 podnikov (-2 %). Z toho podnikanie v službách v poľnohospodárstve ukončilo 18 spoločností s ručením obmedzeným. Medzi podnikmi právnických osôb aj registrovaných fyzických osôb dlhodobo dominujú služby súvisiace s pestovaním plodín. V roku 2023 podniky poskytujúce služby súvisiace s pestovaním plodín tvorili 86,2 % z celkových poskytovaných služieb pre poľnohospodárstvo. Služby súvisiace s chovom zvierat poskytovalo 13,4 % podnikov, zber úrody poskytovalo 2,3 % a spracovanie semien na sadenie iba 0,1 % podnikov z celkového počtu podnikov v poľnohospodárskych službách.

V **potravinárskom priemysle** v roku 2023 celkový počet registrovaných podnikov medziročne mierne klesol (-1,9 %). V uplynulom hodnotenom roku podnikalo celkom v potravinárskom priemysle 5 169 subjektov, z čoho bolo 3 041 právnických osôb a 2 128 podnikov fyzických osôb. Počet právnických osôb v potravinárskom priemysle v porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2023 klesol o 34 subjektov (-1,1 %). Podnikanie v potravinárskom priemysle v roku 2023 ukončilo aj 66 fyzických osôb (-3,0 %). V štruktúre právnických osôb v potravinárstve dominujú malé podniky (s počtom zamestnancov menším ako 20 osôb a ich tržby nedosahovali 5 mil. €), ktoré tvorili 89,4 % z celkového počtu podnikateľských subjektov v potravinárskom priemysle. Medzi podnikmi právnických osôb naďalej dominovali spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2023 tvorili 95,7 % z celkového počtu právnických osôb v potravinárskom priemysle.

Podľa výrobného zamerania právnických osôb v potravinárskom priemysle dlhodobo dominujú podniky zamerané na výrobu ostatných potravinárskych výrobkov, ktoré v roku 2023 tvorili 34,9% z celkového počtu právnických osôb podnikajúcich v potravinárskom priemysle. Ich počet sa v uplynulom hodnotenom roku rozšíril o 46 subjektov (+4,6 %). Podniky zamerané na výrobu nápojov tvorili 22,3 % a podniky zamerané na výrobu pečiva a múčnych výrobkov tvorili 17,9 % z celkového počtu PO v potravinárskom priemysle. Najvýraznejší medziročný pokles právnických osôb v potravinárskom priemysle bol zaznamenaný v oblasti výroby a prípravy krmív pre zvieratá (-16,4 %), čo predstavovalo 39 podnikov. Rovnako 39 právnických osôb (-5,5 %) prestalo podnikat' vo výrobe nápojov. Medziročne klesol o 13 podnikov počet subjektov podnikajúcich v oblasti spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (-6,7 %) a o 9 právnických osôb menej podnikalo v uplynulom roku vo výrobe mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (-12 %).

Tab. 44 *Počet podnikov v potravinárskom priemysle podľa ekonomických činností*

Potravinársky priemysel / ekonomická činnosť	2022	2023	Index 2022/2021
Výroba mäsa a mäsových výrobkov	201	207	103,0
Spracovanie rýb a rybacích výrobkov (vr. konzer.)	3	4	133,3
Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny	186	174	93,3
Výroba rastlinných a živočíš. olejov a tukov	25	24	96,0
Výroba mliečnych výrobkov	73	79	107,8
Výr. mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výr.	75	66	88,0
Výroba pečiva a múčnych výrobkov	537	546	101,7
Výroba ostatných potravinárskych výrobkov	1016	1062	104,6
Výroba a príprava krmív pre zvieratá	239	200	83,6
Výroba nápojov	719	679	94,5
Výroba tabakových výrobkov	2	1	-
<i>Právnické osoby spolu</i>	<i>3 075</i>	<i>3 041</i>	<i>98,9</i>
<i>Registrované fyzické osoby*</i>	<i>2 194</i>	<i>2 128</i>	<i>97,0</i>
Celkom registrované podniky	5 269	5 169	98,1

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

6.2. ŠTRUKTÚRA POĽNOHOSPODÁRSKEJ PÔDY A TRH S PÔDOU

Výmera poľnohospodárskej pôdy kontinuálne klesá, každý rok ubudne niekoľko tisíc hektárov poľnohospodárskej pôdy. Podľa štatistickej ročenky o pôdnom фонде máme v roku 2023 na Slovensku 2 370 201 ha a v porovnaní s rokom 2022 je o 2 140 ha nižšia. Využívaná poľnohospodárska pôda mala v roku 2022 výmeru 1 825 253 ha, čo predstavuje výmeru až o 23 941 ha (1,29 %) nižšiu ako v roku 2022. Zaznamenali sme tiež výrazný pokles využívanej výmery ornej pôdy o 15 848 ha (1,2 %). Výmera trvalých porastov a trvalých lúk a pasienkov klesla o 402 ha (2,4 %) a 7 691 ha (1,5 %).

Tab. 45 Výmera pôdy v SR (ha)

Ukazovateľ	Ø 2018/2022	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/Ø2018-2022
Využitá poľnohospodárska pôda	1 890 127	1 849 194	1 825 253	98,71	96,57
v tom: orná pôda	1 342 470	1 322 966	1 307 119	98,80	97,37
trvalé porasty ¹⁾	17 494	16 660	16 258	97,59	92,94
domáce záhradky	24 284	618	618	100,02	2,55
trvalé lúky a pasienky	518 171	508 950	501 258	98,49	96,74

Poznámka: 1) škôlky, vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, ovocné sady v rekultivácii, chmeľnice, iné trvalé plodiny

Prameň: ŠÚ SR - Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami, vlastné výpočty

Vypracoval: MPRV SR

Tab. 46 Priemerná cena za predaj/nákup poľnohospodárskej pôdy podľa druhu pozemku v krajoch v SR v roku 2023 (€·m⁻²)

Kraj	Druh pozemku	
	Orná pôda	TTP
Bratislavský	0,66	-
Trnavský	0,59	0,41
Trenčiansky	0,64	0,41
Nitriansky	0,65	0,62
Žilinský	0,47	0,46
Banskobystrický	0,30	0,24
Prešovský	0,28	0,29
Košický	0,41	0,35
Spolu SR	0,54	0,40

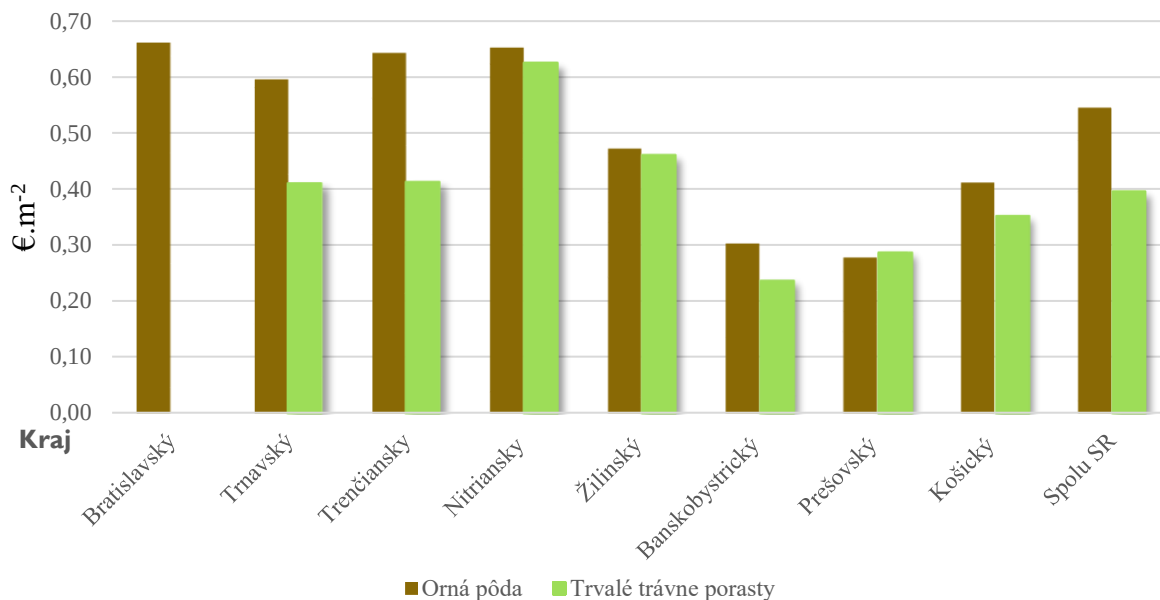
Prameň: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vypracoval: MPRV SR

Priemerná cena v roku 2023 za predaj/nákup ornej pôdy v SR podľa dostupných údajov z ŠÚ SR predstavovala 0,54 €·m⁻² t.j. o 0,13 €·m⁻² medziročne vyššia cena. Za najvyššiu cenu sa orná pôda predávala v Bratislavskom, Nitrianskom, Trenčianskom a Trnavskom kraji. Za najnižšiu priemernú cenu bola nakupovaná/predávaná orná pôda v Prešovskom kraji. Trvalé trávne porasty sa predávali za priemernú cenu 0,40 €·m⁻². V porovnaní s rokom 2022 priemerná cena TTP v SR vzrástla o 0,12 €·m⁻². Kupujúci v Nitrianskom a Trnavskom zaplatili v priemere najvyššiu cenu za m² trvalých trávnych

porastov. V roku 2023 sa trvalé trávne porasty predávali za najnižšiu priemernú cenu v Banskobystrickom kraji.

Graf 40 Priemerná cena za predaj/nákup poľnohospodárskej pôdy podľa druhu pozemku v krajoch v SR v roku 2023 (€·m⁻²)

Prameň: ŠÚ SR, vlastné výpočty
Vyracoval: MPRV SR

Nájomný vzťah je dvojstranný právny úkon medzi nájomcom a prenajímateľom. Jeho podmienky si účastníci vzájomne dohodujú sami v nájomnej zmluve, ktorá sa spravuje ustanoveniami § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ďalšie určujúce podmienky k nájomným zmluvám o nájme pozemkov na poľnohospodárske účely dopĺňajú ustanovenia zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon o nájme“), ktorý je považovaný za lex specialis a má prednosť pred aplikovaním iných zákonov. Zákon bol niekoľkokrát novelizovaný. Prijatím zákona č. 291/2017 Z. z. účinným od 1.05.2018, sa v ňom zaviedol inštitút „obvyklej výšky nájomného“.

Podľa § 1 ods. 3 zákona o nájme: „Obvyklou výškou nájomného za užívanie poľnohospodárskej pôdy pri prevádzkovaní podniku sa na účely tohto zákona rozumie údaj o výške nájomného za 1 ha poľnohospodárskej pôdy, ktorý každoročne k 30. júnu za predchádzajúci rok zverejňuje príslušný okresný úrad pre každé katastrálne územie z údajov, ktoré zistí z evidencie dohodnutého a zaplateného nájomného podľa § 14 ods. 3 ako priemernú výšku nájomného za užívanie poľnohospodárskej pôdy pri prevádzkovaní podniku.“

Tab. 47 *Priemerná obvyklá výška nájomného v krajoch SR v roku 2023 za poľnohospodársku pôdu (€/ha¹)*

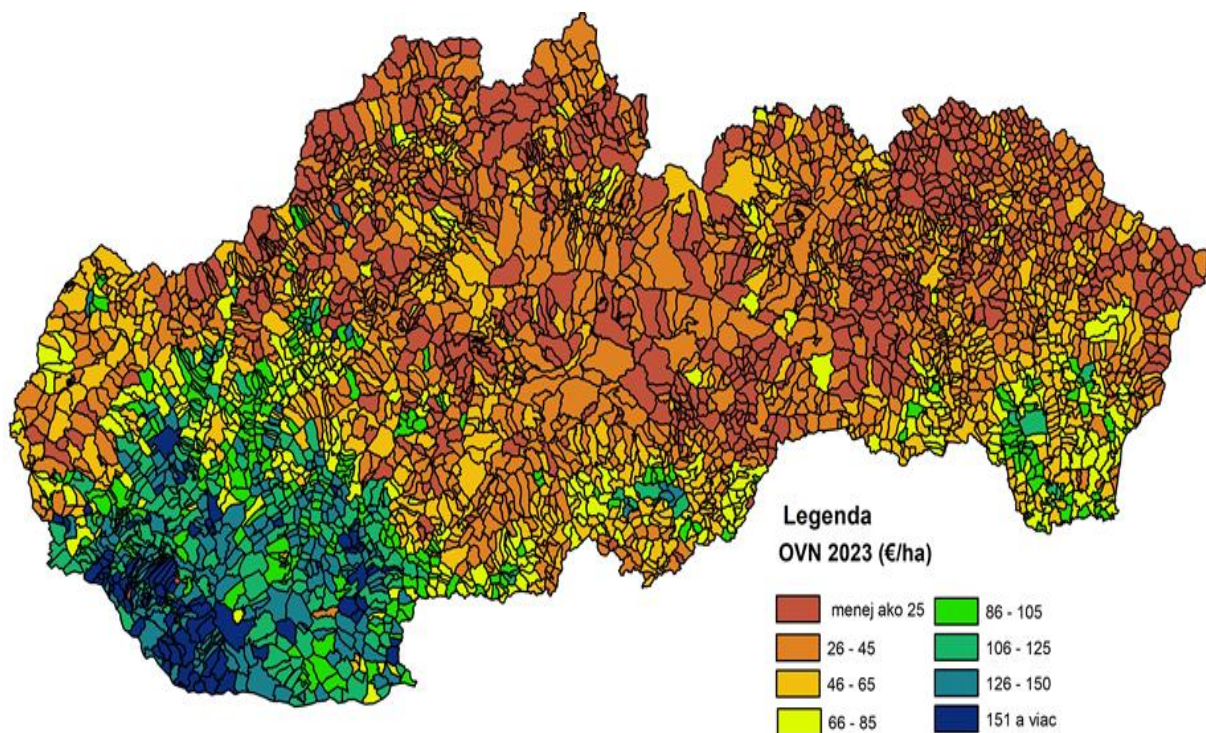
Kraj	Ø 2018/2022	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/ Ø2018-2022
Bratislavský	76,07	78,66	80,84	102,8	106,3
Trnavský	96,56	102,41	108,56	106,0	112,4
Trenčiansky	37,61	39,09	42,62	109,0	113,3
Nitriansky	93,16	101,10	106,36	105,2	114,2
Žilinský	31,87	33,65	35,41	105,2	111,1
Banskobystrický	42,55	44,61	46,62	104,5	109,6
Prešovský	28,55	29,60	31,38	106,0	109,9
Košický	46,84	50,23	51,86	103,2	110,7
SR spolu	51,37	54,45	57,31	105,3	111,6

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 bola priemerná obvyklá výška nájomného za jeden hektár poľnohospodárskej pôdy na Slovensku 57,31 €/ha. Najvyššie nájomné za hektár prenajatej poľnohospodárskej pôdy platili subjekty v Trnavskom kraji 108,56 €/ha a v Nitrianskom kraji 106,36 €/ha. Naopak najnižšie nájomné zaplatili nájomcovia za poľnohospodársku pôdu v Žilinskom kraji 35,41 €/ha a v Prešovskom kraji 31,38 €/ha.

 Mapa 7 *Priemerná obvyklá výška nájomného v SR v roku 2023 za poľnohospodársku pôdu (€/ha)*

Vypracoval: MPRV SR

6.3. USPORADÚVANIE POZEMKOVÉHO VLASTNÍCTVA

Obnova evidencie pozemkov a právnych vzťahov k nim, úprava vlastníckych vzťahov k pôde vrátane reštitúcií, pozemkové úpravy

Štátna správa na úseku pozemkových úprav usporadúva pozemkové vlastníctvo v 1 218 katastrálnych územiach z celkového počtu 3 559 katastrálnych území. V konaniach podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. v znení neskorších predpisov sa riešilo 759 katastrálnych území zaradených do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

K 31.12.2023 bolo rozhodnutím správneho orgánu celkom schválených a zapísaných 3 537 registrov, čo predstavuje nárast o jeden zapísaný register do katastra nehnuteľností oproti roku 2022.

Úprava vlastníckych vzťahov k pôde

Do 31.12.2023 bolo vydaných 48 627 rozhodnutí v reštitučných konaniach podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Týmto sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 211 343 ha. Výmera pozemkov, ktoré neboli vydané pre zákonné prekážky a za ktoré patrí oprávneným osobám náhrada buď vo finančnej forme, alebo v pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu, činila 33 145 ha. Počet vydaných rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo, bol oproti stavu k 31.12.2022 vyšší o 562, výmera vydaných pozemkov bola oproti koncu roka 2022 vyššia o 346 ha a výmera pozemkov nevydaných pre zákonné prekážky vyššia o 20 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 12 488 rozhodnutí, čo bolo o 7 rozhodnutí viac ako v predošlom roku. Rozhodnutiami sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere **124 162** ha a to predstavovalo **o 62** ha viac ako v roku 2022. Pre zákonné prekážky sa nevydali pozemky o výmere 20 164 ha, ktoré boli riešené formou náhrad. V porovnaní so stavom k 31.12.2022 je výmera pozemkov nevydaných pre zákonné prekážky vyššia o 6 ha.

Výsledkom reštitučných konaní podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo vydanie 36 937 rozhodnutí k 31.12.2023, ktorými bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom o výmere 14 466 ha a zároveň priznaná náhrada za pozemky o výmere 14 472 ha. Porovnanie so stavom k 31.12.2022 ukázalo, že bolo vydaných o 338 rozhodnutí viac, vydaná výmera bola vyššia o 71 ha a priznaná náhrada za pozemky vyššia o 31 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 8 677 rozhodnutí, ktorými sa navrátilo vlastníctvo k pozemkom o výmere 10 181 ha. Rozhodnutí bolo oproti predchádzajúcemu roku o 338 viac a výmera vydaných pozemkov bola vyššia o 1 ha. Za pozemky o výmere 2 987 ha bol priznaný nárok na náhradu, a bolo to o 93 ha viac ako v roku 2022.

Pozemkové úpravy

V roku 2020 prišlo k zakontrahovaniu 141 nových projektov pozemkových úprav, 11 z nich je financovaných prostriedkov štátneho rozpočtu a ďalších 130 využíva finančné prostriedky z PRV SR 2014-2020.

Priebežný stav vykonávania pozemkových úprav ukázal, že do konca roka 2023 bolo z celkového počtu 559 projektov ukončených, rozhodnutím orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav schválených a do katastra nehnuteľností zapísaných 417 projektov. Počet rozpracovaných projektov pozemkových úprav predstavoval počet 147 projektov. Z tohto počtu projektov pozemkových úprav sa z dôvodov riešenia ekologicky narušenej krajiny uskutočňujú pozemkové úpravy už len v oblasti Vysokých Tatier a Spišskej Magury v 4 katastrálnych územiach. V 1 katastrálnom území bolo konanie zastavené.

Ďalších 11 projektov je rozpracovaných zo štátneho rozpočtu, pričom 8 katastrálnych území na základe uznesenia vlády SR č. 601 zo dňa 4. novembra 2015 zahŕňa Tokajskú oblasť.

Z celkového počtu 442 projektov PÚ hradených z fondov EÚ bolo k 31.12.2023 ukončených a zapísaných 312 projektov. Tým sú ukončené všetky projekty začaté v PRV SR 2007-2013. Takže v roku 2023 prebiehalo konanie o vykonaní pozemkových úprav už len v nových 130-tich projektoch pozemkových úprav kontrahovaných z PRV SR 2014-2020.

V roku 2023 sa podarilo zakontrahovať spracovanie a vykonanie projektov pozemkových úprav v posledných 27-mych katastrálnych územiach, zo 171 katastrálnych území z verejného obstarávania zverejneného oznámením vo Vestníku EÚ 2018/S 068-150998 zo dňa 07.04.2018, ktoré budú financované zo štátneho rozpočtu.

Prehľad o obnove evidencie pozemkov, úprave vlastníckych vzťahov a pozemkových úpravách je uvedený v prílohovej tabuľke č. 33.

6.4. PRACOVNÉ SILY

Podľa VZPS²⁹ sa celkový počet pracujúcich na Slovensku v roku 2023 zvýšil medziročne o 0,2 % na 2 610,0 tis. osôb, čo predstavovalo zvýšenie podielu na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva z 93,9 % na 94,2 %. Pôdohospodárstvo (poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov), medzi tieto odvetvia nepatrilo a počet pracujúcich klesol zo 66,1 tis. osôb na 61,9 tis. osôb (- 6,4 %). Z toho počet pracujúcich v poľnohospodárstve klesol o 11,7 % (- 5,5 tis. osôb) na 41,5 tis. osôb.

Celkový podiel pracujúcich v pôdohospodárstve na počte pracujúcich osôb v SR medziročne klesol (-0,1 p. b.) a predstavoval 2,4 %. Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve sa medziročne rovnako znížil na úroveň 1,6 % (-0,2 p. b.). Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve na pracujúcich v pôdohospodárstve klesol o 4,1 p. b. na 67,0 %.

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve sa odvíja predovšetkým od potreby práce súvisiacej s rozsahom a štruktúrou pestovaných plodín a od úrovne a štruktúry živočíšnej výroby.

V roku 2023 došlo k poklesu počtu pracujúcich v pestovaní plodín (netrvácnych o 3,0 tis. osôb a trvácnych o 1,2 tis. osôb), najmä mužov. Klesol aj počet pracujúcich v zmiešanom hospodárstve, t. j. bez špecializovanej produkcie plodín a zvierat (- 1,7 tis. osôb).

Z regionálneho hľadiska bol najväčší pokles pracujúcich zaznamenaný v Trnavskom kraji (- 2,4 tis. osôb), nasledoval Banskobystrický kraj (-2,3 tis. osôb) a Bratislavský kraj (- 1,8 tis. osôb). K nárastu počtu pracujúcich došlo hlavne v Žilinskom kraji (+1,1 tis. osôb).

V organizáciách s 20 a viac zamestnancami³⁰ sa znížil počet zamestnancov v poľnohospodárstve (pestovanie plodín, chov zvierat) medziročne o 0,4 % (- 60 osôb) na 17 547 osôb.

²⁹ ŠÚ SR, Zamestnanosť vo 4. štvrtroku 2023

³⁰ Zamestnanci_a_priemerne_mesacne_mzdy_2023 (2).zip, marec 2024

Tab. 48 *Vývoj počtu pracujúcich³¹ v poľnohospodárstve v tis. osobách*

	Rok				Medziročná zmena 2023/2022	
	2020	2021	2022	2023	rozdiel	index
Pracujúci	48,5	45,4	47,0	41,5	-5,5	88,3

Prameň: prepočty MPRV SR podľa ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)

Poznámka ŠÚ SR: Zásadná medzinárodná úprava metodiky pre Výberové zisťovanie pracovných síl od roku 2021 spôsobila, že údaje od roku 2021 nie sú kompatibilné s údajmi za predchádzajúce obdobia. Aby bolo možné aspoň sčasti sledovať reálny vývoj trhu práce, nahradili sme chýbajúce čísla hlavných ukazovateľov odhadmi – porovnateľnými medziročnými indexami. Údaje za porovnateľné štvrťroky 2020 boli upravené spôsobom, ktorý v maximálne možnej miere zodpovedal novej metodike. Komplexnú úpravu iných starších údajov podľa nových metodických pravidiel nie je možné vykonať.

Vypracoval: MPRV SR

Podľa VZPS, sa v roku 2023 počet mužov zamestnaných v poľnohospodárstve medziročne znížil o 5,5 tis. osôb (- 11,7 %) na 28,6 tis. osôb, počet žien zostal na úrovni roka 2022 (12,9 tis. osôb). Zároveň počet mužov dosiahol na celkovom počte pracujúcich 68,9 % a klesol o 4 p. b.

Z hľadiska pracovného statusu klesol počet zamestnancov o 13,8 % na 33,6 tis. osôb (- 5,4 tis. osôb). Z toho počet mužov klesol o 20,5 % na 22,5 tis. osôb a počet žien vzrástol o 4,8 % na 11,2 tis. osôb. Počet podnikateľov medziročne klesol o 1,3 % na 7,8 tis. osôb. Z toho počet mužov sa zvýšil o 5,3 % na 6,0 a počet žien podnikateľiek klesol o 18,2 % na 1,8 tis. osôb.

Zvyšovanie veku, resp. starnutie poľnohospodárov sa v roku 2023 zastavilo. Priemerný vek v tomto roku dosiahol 46,3 rokov, čo znamená pokles o 0,7 roka. Vek mužov klesol o 1,3 roka na 45,2 rokov a vek žien sa zvýšil o 0,6 roka na 48,7 rokov. K najväčšiemu úbytku pracujúcich osôb došlo v kategórii 55-59 ročných (- 1,9 tis. osôb), v kategórii 40-44 ročných (- 1,3 tis. osôb) a v kategórii 45-49 ročných (- 1,3 tis. osôb). Čiastočne priaznivou skutočnosťou je zvýšenie počtu poľnohospodárov vo vekovej skupine 30-34 ročných (+ 0,8 tis. osôb) a 20-24 ročných (+0,5 tis. osôb).

Nárast pracujúcich osôb v poľnohospodárstve sa prejavil i na štruktúre z hľadiska dosiahnutého vzdelania³². Vzdelanie a klasifikácia sú základným faktorom ľudského kapitálu, ktoré ovplyvňujú výšku mzdy ohodnotenia. Vyššia vzdelanostná úroveň zároveň predpokladá prenos inovatívnych metód a technológií do procesu výroby a tým dosahovanie vyššej prosperity poľnohospodárskych subjektov.

V roku 2023 sa podiel počtu osôb s vysokoškolským vzdelaním na celkovom počte pracujúcich medziročne klesol o 2,1 p. b. na 14,7 %, pričom podiel vysokoškolsky vzdelaných mužov na celkovom počte pracujúcich mužov klesol o 4,0 p. b. na 13,6 %. Podiel počtu vysokoškolsky vzdelaných žien na ženách spolu vzrástol o 3,8 p. b. na 17,8 %.

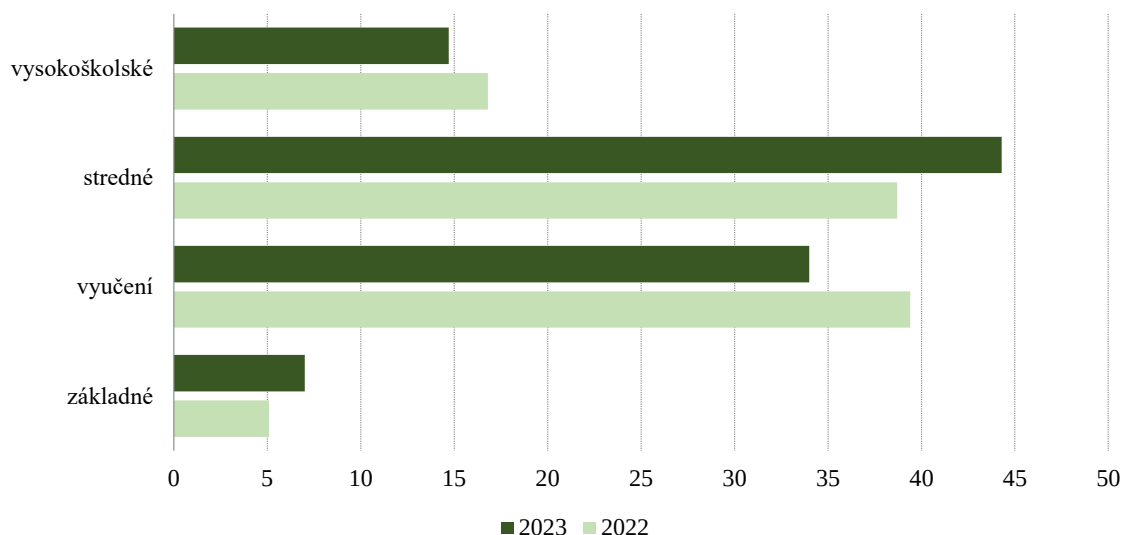
Podiel pracujúcich so stredoškolským vzdelaním s maturitou vrátane vyššieho odborného vzdelania sa zvýšil medziročne o 5,6 p. b. na 44,3 %, pričom v tejto kategórii vzrástol najmä počet mužov o 8,0 p. b. na 40,6 %. Počet žien klesol o 1,6 p. b. na 52,7 %. Znížil sa podiel pracujúcich

³¹ pracujúci v zmysle novej metodiky VZPS platnej v EÚ od roku 2021 (IESS) sú všetky osoby vo veku od 15 do 89 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat, odmenu alebo pracovnú činnosť za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na materskej alebo rodičovskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky nie celého podniku; údaje za vzorku sú dopyčované prostredníctvom nových integrovaných váh na populáciu očistenú o osoby v kolektívnych zariadeniach

³²ŠÚ SR, VZPS

vyučených o 5,4 p. b. na 34,0 % a vzrástol počet pracujúcich so základným vzdelaním o 1,9 p. b. na 7,0 %.

Graf 41 *Štruktúra pracujúcich v poľnohospodárstve podľa vzdelania v %*

Prameň: ŠÚ SR, VZPS;

Vypracoval: MPRV SR

Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve³³ sa medziročne zvýšila o 9,8 % (+97,0 €) a dosiahla 1 086 €. Podiel mzdy pracujúcich v poľnohospodárstve na priemernej mzde hospodárstva SR dosiahol 75,9 %, čo znamená nárast o 0,1 p. b. (mzdová disparita). K zvýšeniu priemernej mzdy došlo i v poľnohospodárskej prvovýrobe (pestovanie plodín, chov zvierat) v organizáciách s 20 a viac zamestnancami³⁴ o 8,9 % na 1 321 €.

Tab. 49 *Priemerná mesačná mzda pracujúcich v poľnohospodárstve, v €*

	Rok				Medziročná zmena 2022/2021	
	2020	2021	2022	2023	rozdiel	index
hospodárstvo SR úhrnom	1 133	1 211	1 304	1 430	126,0	109,7
v tom poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	872	933	1 009	1 115	106,0	110,5
z toho poľnohospodárstvo	896	929	989	1 086	97,0	109,8

Prameň: ŠÚ SR, prepočty MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

V potravinárskej výrobe³⁵ podľa Výberového zisťovania pracovných síl počet pracujúcich medziročne klesol o 4,3 % (- 2,4 tis. osôb) na 52,8 tis. osôb. Počet mužov vzrástol o 4,8 % na 28,4 tis. osôb a tým vzrástol aj ich podiel na celkovom počte pracujúcich o 4,7 p. b. na 53,8 %. Počet žien medziročne klesol 13,5 % na 24,3tis. osôb.

³³ Priemerná mesačná mzda podľa odvetví [pr0205qs] - DATAcube. (statistics.sk)

³⁴ ŠÚ SR, Zamestnanci a priemerné mesačné mzdy v SR v roku 2023, ŠÚ SR, marec 2024

³⁵ ŠÚ SR, Klasifikácia ekonomických činností (SKNACE Rev. 2-10,11), výroba potravín a nápojov

Podľa údajov ŠÚ SR, čo sa týka potravinárskej výroby, k najväčšiemu zvýšeniu počtu pracujúcich došlo vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov (+ 2,3 tis. osôb), zvýšil sa najmä počet žien. K nárastu došlo aj vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (+1,4 tis. osôb), kde sa zvýšil hlavne počet mužov.

K výraznému poklesu počtu pracujúcich došlo v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových výrobkov – 5,4 tis. osôb). Rovnakým podielom klesol počet mužov i žien kraji (- 2,7 tis. mužov i žien). K poklesu došlo aj vo výrobe mliečnych výrobkov -2,3 tis. osôb), kde klesol hlavne počet žien.

Z regionálneho hľadiska k najväčšiemu poklesu počtu pracujúcich došlo v Košickom kraji (- 1,6 tis. osôb) vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov a v Banskobystrickom (- 1,4 tis. osôb) a v Prešovskom kraji (- 1,3 tis. osôb) v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových výrobkov. Celkovo k najväčšiemu nárastu došlo v Trenčianskom kraji (+1,4 tis. osôb) a to vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov

Zmeny sa zaznamenali i v počte a v štruktúre pracujúcich osôb z hľadiska pracovného statusu. Medziročne počet zamestnancov klesol o 3,7 % na 50,1 tis. osôb, najmä žien o 14,1 % na 23,1 tis. osôb. Počet mužov sa zvýšil o 7,6 % na 27,0 tis. osôb. V roku 2023 klesol aj počet podnikateľov, a to až o 15,6 % na 2,7 tis. osôb. Podnikatelia tvorili z celkového počtu pracujúcich 6,1 %, čo znamená medziročný pokles o 0,2 p. b. Vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov sa neevidovali.

Tab. 50 *Vývoj počtu pracujúcich v potravinárskej výrobe, v tis. osobách*

	Rok				Medziročná zmena 2023/2022	
	2020	2021	2022	2023	rozdiel	Index
Zamestnanci	50,0	50,1	52,0	50,1	-1,9	96,3
Podnikatelia	3,9	2,8	3,2	2,7	-0,5	84,4
Pracujúci spolu	53,9	52,9	55,2	52,8	-2,4	95,7

Prameň: ŠÚ SR, VZPS;

Vypracoval: MPRV SR

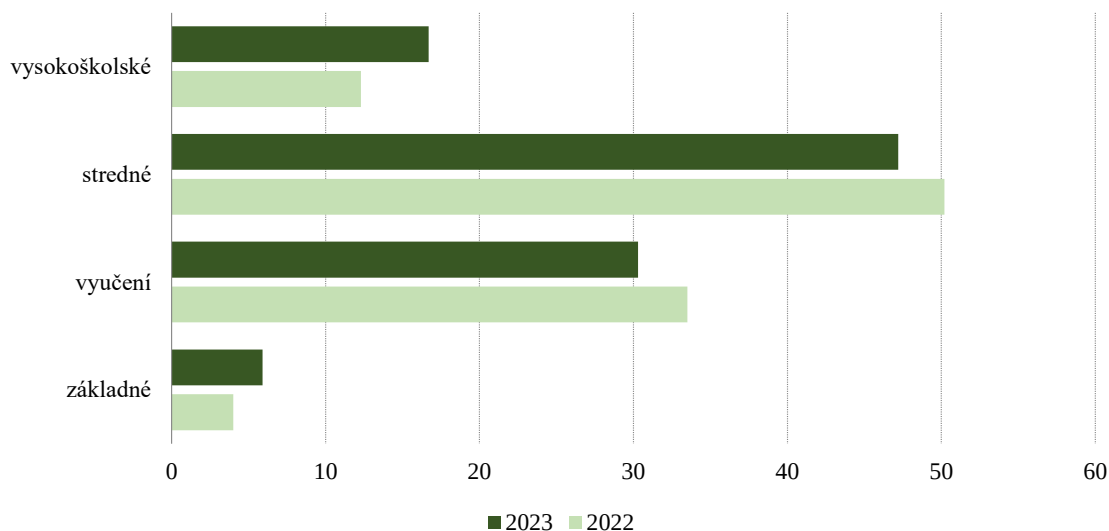
Priemerný vek pracujúcich v potravinárskej výrobe (výroba potravín a nápojov) dosiahol 44,5 rokov, čo znamená medziročný nárast o 1,3 roka. Vek mužov sa zvýšil o 3,3 roka na 44,8 rokov, pričom vek žien klesol o 0,9 roka na 43,9 rokov.

Rovnako ako v roku 2022, najpočetnejšou kategóriou bola veková kategória 40-44 ročných, ktorá tvorila z celkového počtu 18,6 % (9,8 tis. osôb) a tvorili ju rovnako ako v roku 2022 najmä ženy (55,1 %). Druhou skupinou s najväčším počtom pracujúcich bola skupina 45-49 ročných (16,1 %), ktorú tvorilo 8,5 tis. osôb, prevažne žien (50,6 %).

Najmenej početnú kategóriu tvorili pracujúci vo veku 15-19 rokov v počte 200 osôb, zároveň však počet pracujúcich v tejto kategórii vzrástol o 100 osôb. K výraznejšiemu zvýšeniu počtu pracujúcich došlo aj v kategórii 55-59 ročných (+ 1,4 tis. osôb). K najväčšiemu úbytku pracujúcich došlo v kategórii 25-29 ročných (- 2,0 tis. osôb) a v kategórii 45-49 rokov (- 1,4 tis. osôb).

Celkovo sa vzdelanostná úroveň vo výrobe potravín a nápojov zlepšila, nakoľko sa zvýšil podiel počtu vysokoškolsky vzdelaných osôb o 4,4 p. b. na 16,7 %. Naopak, klesol podiel pracujúcich so stredoškolským vzdelaním o 3,0 p. b. na 47,2 %. Znížil sa aj podiel pracujúcich s učňovským vzdelaním o 3,2 p. b. na 30,3 %. Podiel pracujúcich so základným vzdelaním vzrástol o 1,9 p. b. na 5,9 %.

Graf 42 Štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe podľa vzdelania, v %

Prameň: ŠÚ SR;

Vypracoval: MPRV SR

Vo výrobe potravín v organizáciách s 20 a viac zamestnancami³⁶ počet zamestnaných osôb medziročne klesol o 1,0 % na 27 818 osôb. Podľa toho istého zdroja sa priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín na 1 pracovníka medziročne zvýšila vyšším tempom ako v predchádzajúcom roku o 9,7 % (+ 118,0 €) na 1 337 €, čo predstavovalo 79,6 % z priemernej mzdy pracovníka v hospodárstve SR a pokles o 0,4 p. b. Priemerná mesačná mzda vo výrobe nápojov sa zvýšila medziročne o 12,2 % na 1 697 € na osobu.

Nezamestnanosť

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) v roku 2023 (stav k 31.12.) klesol počet uchádzačov o zamestnanie v pôdohospodárstve medziročne o 185 osôb (- 7,5 %) na 2 291³⁷. Podiel uchádzačov o zamestnanie v pôdohospodárstve z celkového počtu odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie medziročne klesol o 0,04 p. b. na 1,35 %. Celkovo sa znížil počet uchádzačov o zamestnanie spolu o 4,6 % na 169 933 osôb a uchádzačov o zamestnanie, ktorí boli bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania o 7,2 % na 91 306 osôb.

Pôdohospodárstvo sa v poradí odvetví³⁸ podľa najväčšieho počtu uchádzačov o zamestnanie v evidencii úradov práce umiestnilo v roku 2023 na rovnakom mieste ako posledné roky (na 11. priečke).

Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie bol tak ako pred rokom evidovaný z odvetvia priemyselnej výroby a veľkoobchodu a maloobchodu, opravy motorových vozidiel a motocyklov a odvetvia verejnej správy a obrany a povinného sociálneho zabezpečenia.

³⁶ ŠÚ SR, Zamestnanci a priemerné mesačné mzdy v SR, 2020, 2021, 2022, 2023

³⁷ ÚPSVaR, Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie za mesiac december 2023

Tab. 51 *Vývoj uchádzačov o zamestnanie (UoZ) s posledným zamestnaním v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove*

Ukazovateľ k 31.12.	2019	2020	2021	2022	2023
Počet uchádzačov	2 470	3 066	2 748	2 476	2 291
Celkový počet UoZ	165 455	227 341	200 225	178 143	169 933
Podiel z celkového počtu UoZ v %	1,49	1,35	1,37	1,39	1,35

Prameň: ÚPSVaR, www.upsvr.gov.sk

Prehľad o počte zamestnancov a vývoji mesačných miezd je uvedený v prílohových tabuľkách č. 34 a 35.

6.5. PRODUKCIA BIOMASY A OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE

V roku 2022 sme zaznamenali pokles produkcie elektrickej energie z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov energie, okrem výroby elektrickej energie získanej spaľovaním tuhého mestského odpadu. Značný pokles produkcie bol zaznamenaný hlavne pri výrobe elektrickej energie spaľovaním priemyselného odpadu o 60,2 %. Vodné elektrárne vyprodukovali medziročne o 12,9 % menej elektrickej energie. Nárast sme zaznamenali v produkcii tepla z tepelných čerpadiel o 400,0 %, priemyselného odpadu o 89,8 %. Geotermálne stanice vyprodukovali o 27,9 % viac tepla ako v roku 2021. V porovnaní s rokom 2021 bolo z obnoviteľných zdrojov v roku 2022 vyrobené o 12,4 % menej elektrickej energie a o 7,4 % menej tepelnej energie.

Tab. 52 *Energia vyrobená z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov*

OZE	2021		2022		Index 2022/2021	
	Elektrina (GWh)	Teplo (TJ)	Elektrina (GWh)	Teplo (TJ)	Elektrina	Teplo
Geotermálne	-	136	-	174	-	127,9
Slnečná energia	-	2	-	2	-	100,0
Tepelné čerpadlá	-	10	-	50	-	500,0
Vodné elektrárne	4 552	-	3 963	-	87,1	-
Solárna fotovoltaika	671	-	650	-	96,9	-
Veterné	5	-	4	-	80,0	-
Priemyselný odpad	123	98	49	186	39,8	189,8
Tuhý mestský odpad	78	152	78	182	100,0	119,7
Drevo / drevený odpad / ostatný tuhý odpad	1 325	6 382	1 118	5 828	84,4	91,3
Bioplyny	487	741	440	479	90,3	64,6
Spolu	7 195	7 453	6 302	6 901	87,6	92,6

Prameň: ŠÚ SR – Energetika

Vyracoval: MPRV SR, - údaj nie je dostupný.

Na Slovensku bolo v roku 2023 pestovaných 7 plodín výlučne na energetické účely, z celkovej osevej plochy bolo využitých 0,36 %. Počet pestovateľov klesol o 20,6 % a výmera klesla o 20,6 %, pričom najväčšiu výmeru zaberala kukurica a jej miešanky na siláž. Výmera

kukurice na siláž predstavovala až 86,1 % z výmery plodín pestovaných výlučne na energetické účely.

Tab. 53 *Plodiny pestované výlučne na energetické účely v roku 2023*

Názov plodiny	Výmera v ha	Počet fariem	Odhadovaná úroda v t
Kukurica na zrno (bez kukurice cukrovej)	D	D	-
Cirok na zrno	D	D	-
Repka olejka ozimná	D	D	-
Kukurica a jej miešanky na zelené kŕmenie a siláž	4 041,21	19	127 096,1
Jarné strukovínovo obilninové miešanky	D	D	-
Ostatné jednoročné krmoviny	D	D	-
Ďatelina lúčna	D	D	-

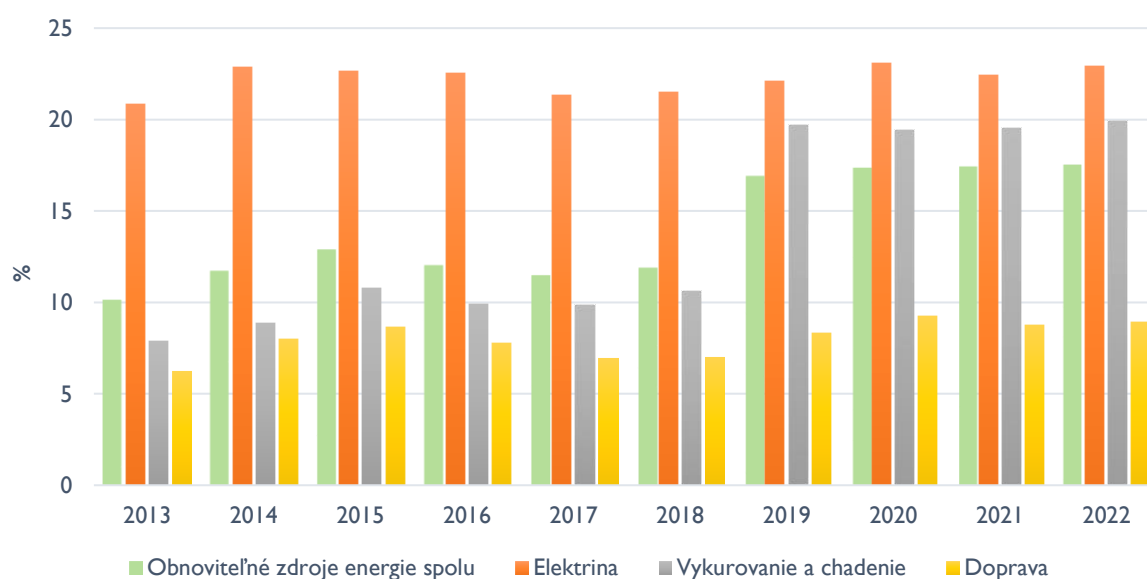
Vysvetlivky: D - dôverný údaj, pre nízky počet respondentov (menej ako 3 fariem) údaj nie je publikovateľný a treba zabrániť aby sa údaj nedal ani vypočítať napr: zo sumáru.

Prameň: ŠÚ SR - Definitívna úroda poľnohospodárskych plodín

Vypracoval: MPRV SR

Celkový podiel energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2022 na Slovensku stúpol medziročne len o 0,08 p.b.na 17,5 %, čo však predstavuje od roku 2004 zatiaľ najvyšší podiel energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov. Rozdiely vo využívaní elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov boli oproti roku 2021 minimálne, najväčší bol sektore elektrickej energie. V tomto sektore sa využilo o 0,5 p.p. viac energie z obnoviteľných zdrojov v porovnaní s rokom 2021. Doprava je na Slovensku stále sektor s najnižším podielom (8,9 %) využívanej energie z obnoviteľných zdrojov. Najvyšší podiel energie z obnoviteľných zdrojov 22,9 % bol v sektore elektrickej energie.

Graf 43 *Podiel energie z obnoviteľných zdrojov podľa sektorov na Slovensku (v %)*

Prameň: Eurostat,
Vypracoval: MPRV SR

6.6. EKOLOGICKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA VÝROBA

V systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby (ďalej len EPV) bolo podľa údajov z ÚKSÚP k 31.12. 2023 registrovaných celkom **1 305 prevádzkovateľov**, čo predstavuje o – 4,0 % viac ako v roku 2022. Spoločnosti s ručením obmedzeným tvorili viac ako polovicu prevádzkovateľov v systéme EPV (56,8 %), nasledovali SHR (29,9 %) a poľnohospodárske družstvá – PD (7,8 %), akciové spoločnosti (3,3 %) a iné (2,2 %).

Medzi registrovanými farmármi (938) mali najväčšie zastúpenie z hľadiska právnych foriem spoločnosti s ručením obmedzeným (46,9 %), nasledované SHR (39,9 %), poľnohospodárskymi družstvami (10,6 %), akciovými spoločnosťami (1,6 %) a inými formami (1,1 %).

Tab. 54 *Prevádzkovatelia a farmári podľa právnej formy, registrovaní v EPV v SR k 31.12.2023*

Právna forma	Prevádzkovatelia registrovaní v EPV v r. 2023			
	Počet registrovaných prevádzkovateľov celkom	Z toho – počet farmárov	Štruktúra podľa právnej formy v %	
			registrovaní prevádzkovatelia spolu	farmy spolu
PD	102	99	7,8	10,6
s. r. o.	741	440	56,8	46,8
a. s.	43	15	3,3	1,6
SHR	390	374	29,9	39,9
Iné (živnostníci, iné formy pod.)	29	10	2,2	1,1
Spolu SR	1305	938	100,0	100,0

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 predstavovala celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV v SR (vrátane plôch v konverzii) 261 060 hektárov. Medziročne sa výmera p. p. zvýšila o 7 904 hektárov (3,1 %). V rozdelení podľa druhu pozemku v EPV medziročne stúpila výmera trvalých trávnych porastov (ďalej len TTP) o 7 158 ha, registrovanej ornej pôdy o 749 ha a vinohradov o 119 ha. Výmera ovocných sádov v EPV medziročne klesla o 57 ha.

Tab. 55 *Poľnohospodárska pôda registrovaná v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR (vrátane plôch v konverzii) k 31. 12. príslušného roka, v ha*

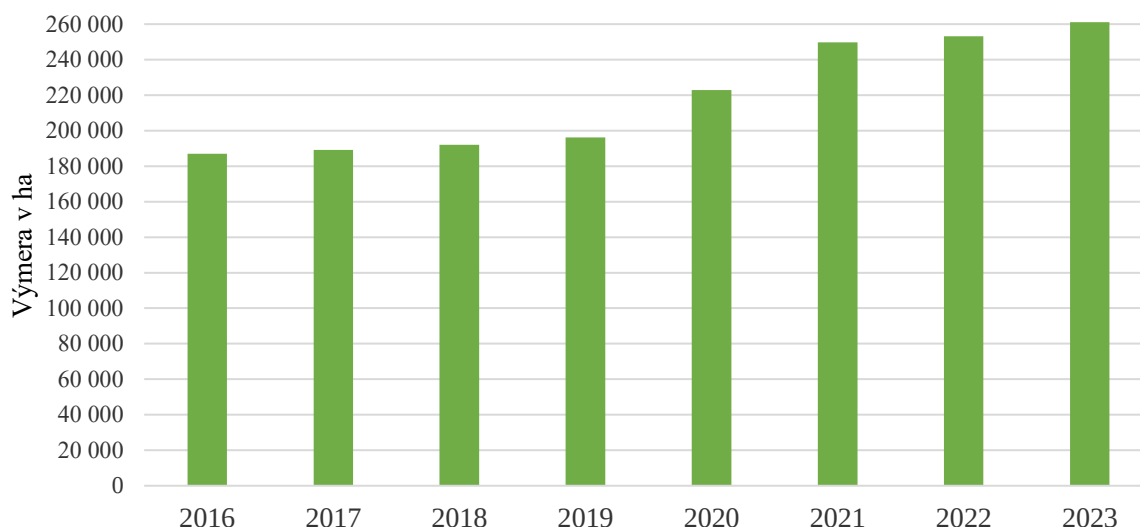
Poľnohospodárska pôda podľa druhu pozemku	2022	2023	Rozdiel (ha) 2023-2022
Orná pôda	86 044	86 793	749
Trvalé trávne porasty	164 711	171 869	7 158
Ovocné sady	1 871	1 412	-57
Vinohrady	531	583	53
Poľnohospodárska pôda spolu	253 156	261 060	7 904

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy od roku 2017 stúpa a v roku 2023 dosiahla svoje maximum v rámci posledných ôsmich rokov.

Graf 44 *Registrovaná poľnohospodárska pôda v EPV na Slovensku v rokoch 2016 – 2023 v hektároch*

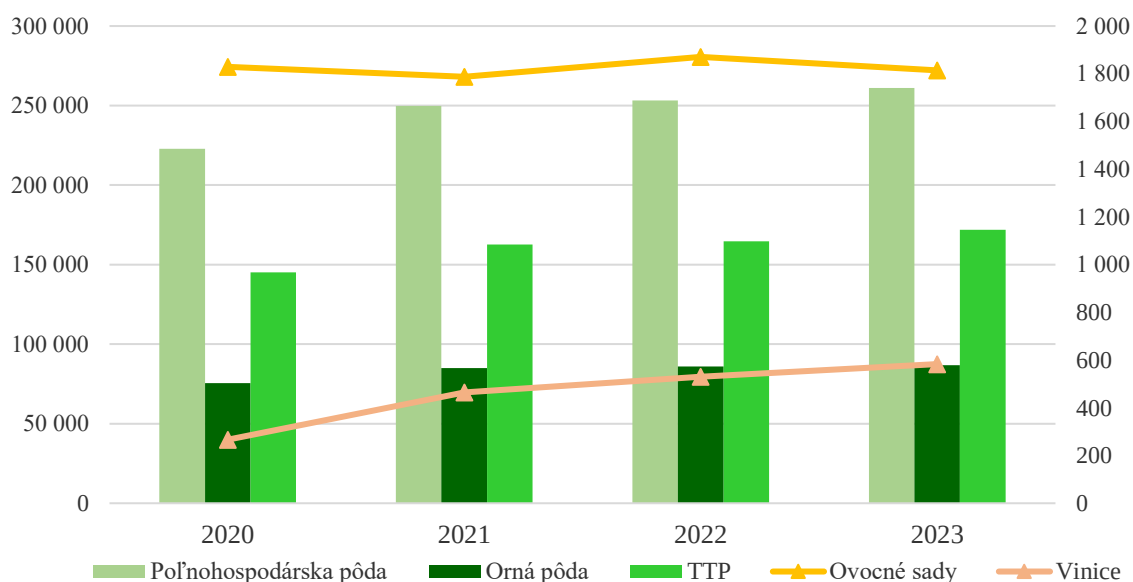

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka: Graf znázorňuje registrovanú výmeru poľn. pôdy v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby – EPV celkom – vrátane plôch v konverzii.

Vypracoval: MPRV SR

Graf 45 *Poľnohospodárska pôda v systéme EPV podľa druhov pozemkov v SR v rokoch 2020-2023 v hektároch*

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka: Graf zobrazuje výmeru poľn. pôdy v EPV (vrátane plôch v konverzii)

Vypracoval: MPRV SR

Zberová plocha, produkcia a úrodnosť vybraných plodín v EPV v SR za rok 2023

Medzi najpestovanejšie druhy plodín v EPV v roku 2023 patrili s celkovou zberovou plochou 21 329 ha obilniny a olejniný, ktoré sa pestovali v roku 2023 na ploche 4 496 ha. Z oveľa menšej výmery 2 743 ha sa pozberali v roku 2023 strukoviny. Pestovateľská plocha ovocia mierneho pásma a orechov tvorila 1 225 ha, zelenina a jahody sa pozberali z výmery 1 111 ha. Podrobnejšie údaje o zberových plochách, úrodách a úrodnosti vybraných plodín pestovaných v EPV uvádzame v nasledujúcej tabuľke.

 Tab. 56 *Zberová plocha, produkcia a úrodnosť vybraných plodín v EPV v SR*

Plodina	2022			2023		
	Zberová plocha (ha)	Produkcia (t)	Úrodnosť (t/ha)	Zberová plocha (ha)	Produkcia (t)	Úrodnosť (t/ha)
Obilniny	22 100	122 669	5,55	21 330	67 591	3,17
Pšenica a špalda	13 997	80 542	5,75	12 839	40 043	3,12
Raž	1 094	4 676	4,27	1 363	5 495	4,03
Jačmeň	1 260	2 687	2,13	2 003	3 746	1,87
Ovos	2 053	4 222	2,06	1 343	1 688	1,26
Kukurica na zrno	1 459	5 404	3,70	1 433	8 811	6,15
Triticale	1 727	5 984	3,46	1 957	3 933	2,01
Strukoviny na zrno	1 595	3 569	2,24	2 743	3 483	1,27
Hrach	1 465	3 502	2,39	2 179	2 859	1,31
Fazuľa	-	-	-	40	85	2,14
Zemiaky (vrátane sadiva)	44	806	18,37	42	521	12,26
Olejniný	5 052	7 746	1,53	4 496	9 104	2,02
Repka	136	94	0,69	263	580	2,21
Slnečnica	2 135	4 253	1,99	1 730	3 749	2,17
Sója	2 781	3 399	1,22	2 474	4 759	1,92
Zelenina a jahody	628	635	1,01	1 111	1 357	1,22
Rajčiaky	1	6	8,21	0	1	3,07
Mrkva	2	17	7,57	68	207	3,06
Cibuľa	2	2	1,25	1	7	4,74
Jahody	54	342	6,37	48	347	7,23
Ovocie mierneho pásma	450	1 379	3,06	462	370	0,80
Jablká	328	1 345	4,10	326	337	1,03
Hrušky	18	8	0,47	17	9	0,55
Broskyne	2	2	0,86	2	1	0,44
Marhule	7	1	0,11	10	1	0,06
Čerešne	38	5	0,13	38	0	0,01
Slivky	57	18	0,32	67	13	0,20
Orechy	960	102	0,11	763	129	0,17

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: MPRV SR

Stavy hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2023

Medzi hospodárskymi druhmi zvierat registrovanými v EPV celkom (vrátane konverzie) mali najpočetnejšie zastúpenie, podobne ako v predchádzajúcom roku, ovce (98 599 ks). Nasledoval hovädzí dobytok (91 193 ks), hydina (12 262 ks), kozy (1 938 ks), včelstvá (1 740 ks), ošípané (1 380 ks) a kone (806 ks). V porovnaní s rokom 2022 klesol najvýraznejšie počet oviec o 4,6 %. Stavy ostatných druhov hospodárskych zvierat uvedených v tabuľke č. 47 sa medziročne zvýšili v priemere od 7 % (včelstvá) do 37 % (hydina).

Tab. 57 *Stavy najpočetnejších hospodárskych zvierat spolu (vrátane konverzie) v EPV, v ks*

Druh hospodárskych zvierat	2022	2023	Rozdiel 2023-2022
Ovce	103 342	98 599	-4 743
Hovädzí dobytok	83 701	91 193	7 492
Hydina	8 946	12 262	3 316
Kozy	2 049	1 938	-111
Včelstvá	1 629	1 740	111
Ošípané	1 282	1 380	98
Kone	728	806	78
Ostatné (somáre, pony, králiky ...)	242	351	109

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: MPRV SR

Certifikácia v EPV v SR za rok 2023

Na výkon kontroly a certifikácie EPV boli v SR počas celého roku 2023 oprávnené dve inšpekčné organizácie. Okrem kontroly prevádzkovateľov inšpekčné organizácie Naturalis SK, s. r. o. (SK-BIO-002), Biokont CZ, s. r. o. (SK-BIO-003) vykonávajú aj certifikáciu produktov z EPV.

Podľa dostupných informácií bolo v roku 2023 vydaných celkom 1 089 certifikátov, čo predstavuje medziročný nárast o 11,0 %. Dohľad certifikovaných produktov z EPV vykonali inšpekčné organizácie Naturalis SK, s. r. o. (SK-BIO-002) a Biokont CZ, s. r. o. (SK-BIO-003) v rámci inšpekčného orgánu pri kontrolách. Vydanie certifikátu sa realizuje na základe žiadosti ekologického prevádzkovateľa.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2023 dominovala certifikácia organizáciou **Naturalis SK, s. r. o.**, ktorá vydala 695 certifikátov, čo je medziročne o 119 certifikátov menej. Inšpekčná organizácia **Biokont CZ, s. r. o.** v roku 2023 vydala 275 certifikátov t.j. o 196 certifikátov viac ako v predošlom roku.

Komoditná orientácia v EPV (bio + konverzia) bola v rámci hlavných kategórií v roku 2023 podobná ako v predchádzajúcich rokoch. Pri produktoch poľnohospodárstva v rastlinnej výrobe (netrváce plodiny) prevládali krmoviny, kde bol zaznamenaný najväčší objem certifikácie (404 192 ton), obilninách (41 314 ton) obilná slama a plevy (11 099 ton) a olejnatých semenách (3 345 ton). Najvyšší podiel certifikovaných produktov - krmovín súvisí s vysokým podielom registrovaných TTP, pričom každý prevádzkovateľ so živočíšnou výrobou si krmivo z TTP aj certifikuje. Pri trvácnych plodinách (trvalé kultúry) malo najväčšie zastúpenie hrozno (692 ton) a malvicové plody a kôstkové ovocie (368 ton). Nasledovali produkty: korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické

plodiny (305 ton), ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy (142 ton) a bobuľovité plody a plody rodu vaccinium (36 ton).

Tab. 58 *Najpočetnejšie certifikované produkty v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR za rok 2023, v tonách*

Certifikované produkty v EPV	Množstvo celkom, podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
1. Netrvácne plodiny			
a) Obilniny	23 223,66	18 090,35	41 314,01
Obilná slama a plevy	11 099,19	-	11 099,19
b) Strukoviny	3 809,86	976,82	4 786,68
c) Olejnaté semená	886,98	2 658,09	3 545,07
d) Zelenina a melóny, korene a hľuzy	499,23	148,90	648,13
e) Krmoviny	379 302,82	24 889,66	404 192,48
2. Trvácne plodiny			
a) Hrozno	453,73	238,24	691,97
b) Malvicové plody a kôstkové ovocie	329,94	38,00	367,94
c) Bobuľovité plody a plody rodu vaccinium	0,00	35,75	35,75
d) Ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy	55,40	87,01	142,41
e) Korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické plodiny	261,89	43,04	304,93

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: MPRV SR

7. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie

7.1. ČERPANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV V POĽNOHOSPODÁRSTVE

V roku 2022 dosiahol odber povrchovej vody (spoplatnenej) pre poľnohospodárstvo úroveň 17,4 mil. m³. Podľa § 78 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších zákonov sa malé odbery do 1 250 m³ mesačne alebo do 15 000 m³ ročne nespoplatňujú (nespoplatnené odbery na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú v množstve do 50 000 m³ ročne). Detailnejšie údaje o spotrebe vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú uvedené v časti 5.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Tab. 59 *Vývoj spotreby povrchovej vody (spoplatnenej), v mil. m³*

Ukazovateľ	2020	2021	2022	Index 2022/21
Dodávka povrchovej vody celkom	236,9	240,3	240,0	99,9
z toho: poľnohospodárstvo	12,4	13,0	17,4	133,8
% z celkovej spotreby	5,23	5,41	7,25	+ 1,84 p. b.

Prameň: VÚVH

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2022 sa odber podzemnej vody medziročne zvýšil o 2,67 %. V rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil objem odberov podzemnej vody tak v rastlinnej výrobe o 17,46 %, ako ja v živočíšnej výrobe o 1,04 %. V potravinárskom priemysle bol zaznamenaný pokles odberov podzemnej vody o 15,06 %.

Tab. 60 *Vývoj odberov podzemnej vody podľa účelu využitia, v l.s⁻¹*

Účel využitia	2020	2021	2022	Index 2022/21
Spotreba podzemnej vody celkom	10 578,58	10 873,80	11 163,74	102,67
z toho: poľnohospodárstvo - RV	205,48	195,63	229,78	117,46
poľnohospodárstvo - ŽV	222,35	227,23	229,60	101,04
potravinársky priemysel	245,69	265,82	225,80	84,94

Prameň: VÚVH

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2022 došlo v rámci pôdohospodárstva k nárastu medziročnej spotreby len v prípade zemného plynu (+ 12,8 %). U ostatných vybraných druhov palív a elektriny spotreba klesla, najvýraznejšie v prípade palivového dreva (- 40,2 %), uhlia (- 15,3 %) a benzínov (- 14,0 %).

Tab. 61 *Spotreba vybraných druhov palív, elektriny a tepla v pôdohospodárstve*

Názov paliva	Merná jedn.	2020	2021	2022	Index 2022/21
Palivové drevo	t	10 379	13 035	7 800	59,8
Uhlie	t	884	808	684	84,7
Benzíny	t	1 450	1 388	1 193	86,0
Nafta	t	82 640	78 498	71 439	90,9
Vykur. olej ľahký	t	2	-	-	-
Zemný plyn	tis. m ³	31 189	33 818	38 145	112,8
Elektrina	MWh	252 263	227 915	199 807	87,8
Teplo	GJ	240 114	249 725	230 279	92,2

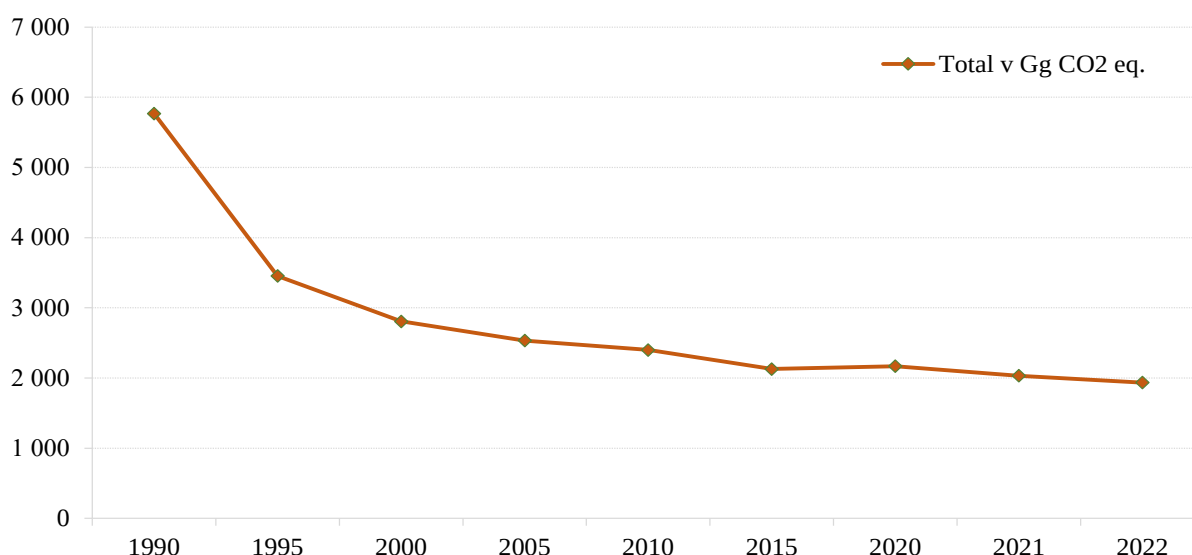
Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

7.2. VPLYV POĽNOHOSPODÁRSTVA NA ZNEČIŠŤOVANIE OVZDUŠIA A VÔD

Poľnohospodársky sektor sa podieľa približne 7,3 % na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v SR.

V roku 2022 sa podľa SHMÚ medziročne nepatrne znížil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva o 4,9 % na úroveň 2 934,4 Gg CO₂ ekvivalentu. Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2005 sa mení len minimálne s tendenciou mierneho poklesu.

Graf 46 *Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva v rokoch 1990 – 2022*

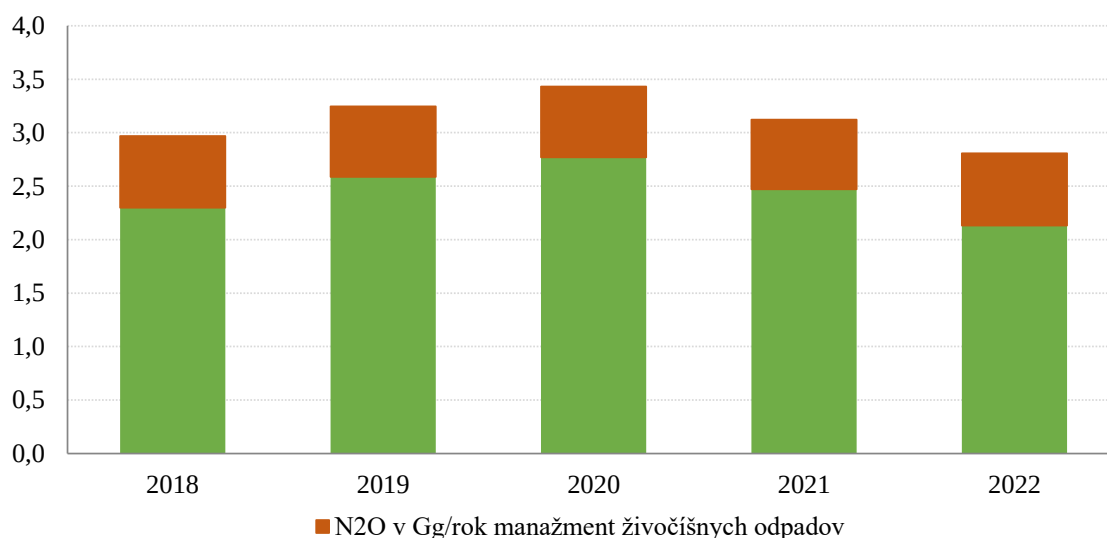
Prameň: SHMÚ - úsek Kvalita ovzdušia

Poznámka: 1 Gg = 1 000 ton

Vypracoval: MPRV SR

Približne 29,2 % z vyprodukovaného objemu emisií tvorí oxid dusný emitovaný do ovzdušia hlavne z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a v menšom rozsahu (9,3 %) ako dôsledok chovu hospodárskych zvierat (odbúravanja živočíšnych exkrementov) v SR.

Graf 47 *Vývoj emisií oxidu dusného z manažmentu poľnohospodárskych pôd a manažmentu živočíšnych odpadov v rokoch 2016 – 2022*

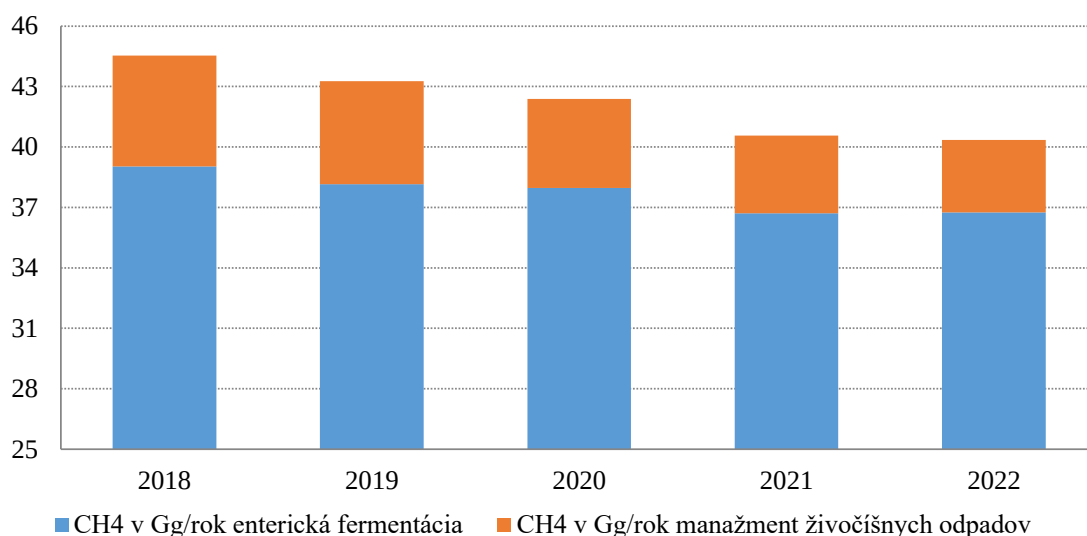

Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia

Vypracoval: MPRV SR

53,2 % emisií z vyprodukovaného objemu emisií tvorí metán (CH₄) emitovaný do ovzdušia hlavne ako priamy produkt látkovej výmeny u bylinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravanja živočíšnych exkrementov (5,2 %).

Graf 48 *Vývoj emisií metánu z enterickej fermentácie a manažmentu živočíšnych odpadov v rokoch 2016 – 2022*

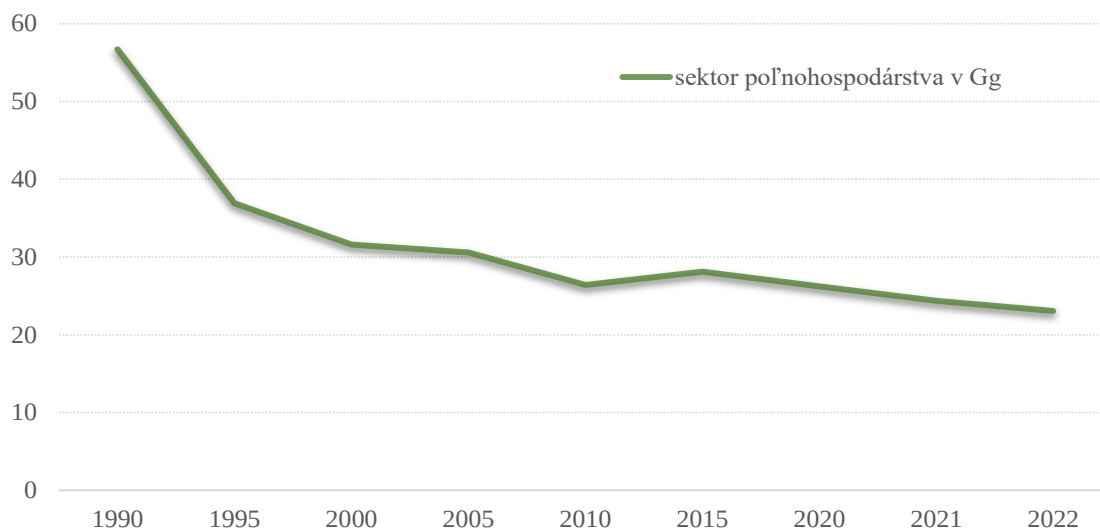

Prameň: SHMÚ – úsek Kvality ovzdušia

Vypracoval: MPRV SR

Produkcia emisií amoniaku z poľnohospodárstva klesla v roku 2022 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 5,4 %. Vývoj emisií amoniaku z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2010 sa mení len minimálne s tendenciou mierneho poklesu.

Graf 49 *Vývoj emisií amoniaku z poľnohospodárstva v rokoch 1990 – 2022*

Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia

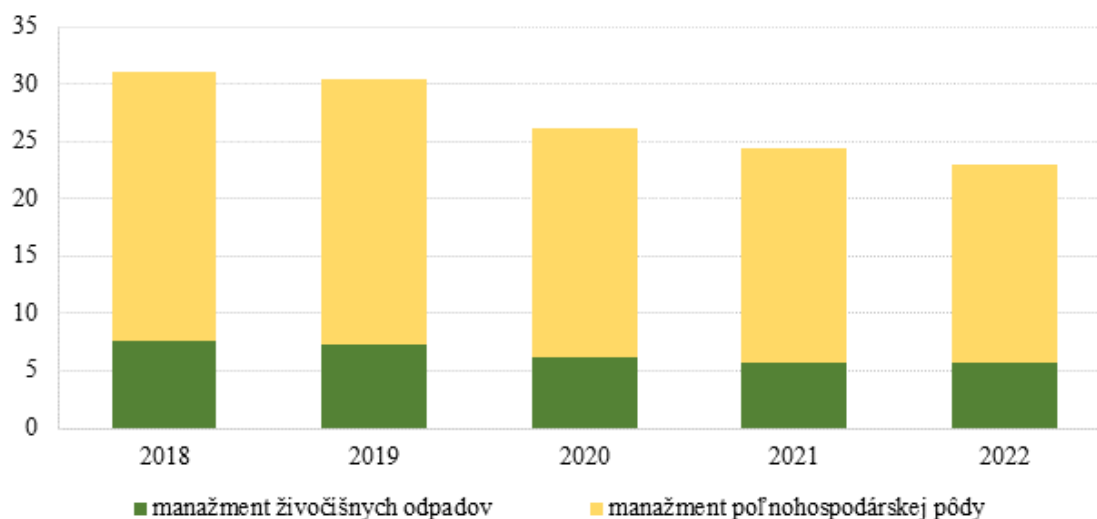
Poznámka: 1 Gg = 1 000 ton

Vypracoval: MPRV SR

Celkové emisie amoniaku vyprodukované v rámci poľnohospodárstva zahŕňajú objem vyprodukovaného amoniaku zo živočíšnej výroby a používania priemyselných hnojív a hospodárskych hnojív v rámci rastlinnej výroby.

Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy na celkovom objeme emisií amoniaku z poľnohospodárstva predstavoval 75,2 %. Podiel amoniaku vyprodukovaného zo živočíšnej výroby predstavoval 24,8 %. Najvyšší podiel amoniaku zo živočíšnej výroby vyprodukovali brojlery (25,5 %), nosnice (20,1 %) ostatný HD (18,3 %), dojnice (15,4 %) a ošípané (12,5 %).

Graf 50 *Vývoj emisií amoniaku z manažmentu živočíšnych odpadov a manažmentu poľnohospodárskych pôd v rokoch 2017 – 2021, v Gg*

Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: MPRV SR

Amoniak emitovaný z poľnohospodárstva sa na národnom súčte NH_3 podieľa majoritným podielom.

Zraniteľné oblasti

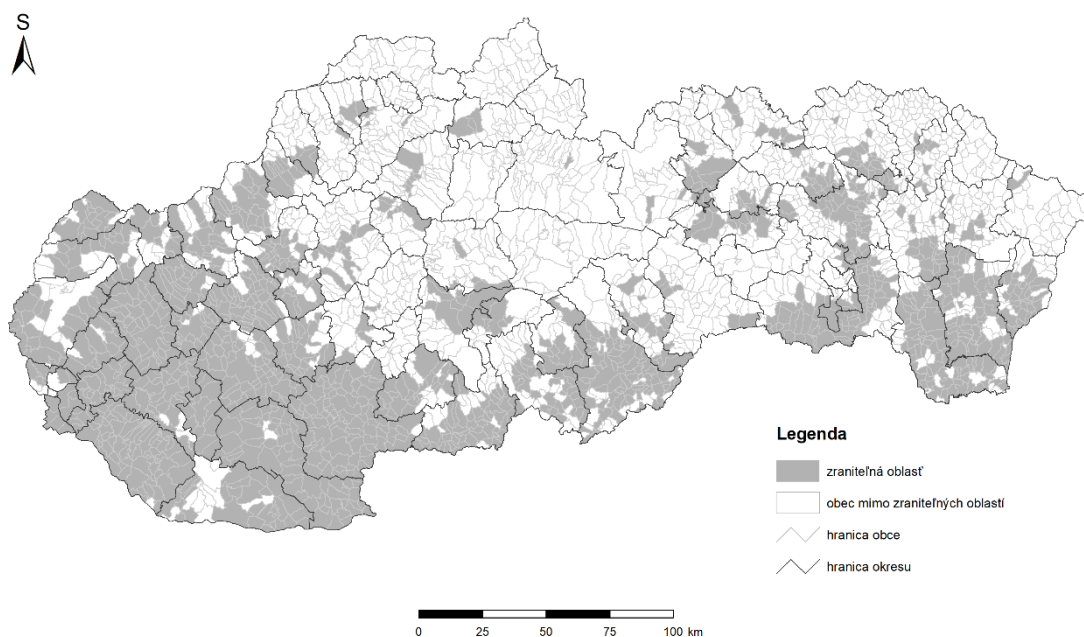
Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia (resp. pozemky a ich časti v obciach), kde zrážkové vody odtekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg/l alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.³⁹ Jedným zo zdrojov kontaminácie podzemnej vody a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami je poľnohospodárstvo.

V súlade so smernicou Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov sú na Slovensku zraniteľné oblasti ustanovené nariadením vlády SR č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 62/2022 Z. z. Zraniteľné oblasti sú od 1.7.2022 ustanovené na pozemkoch 1 395 obcí. Plocha využívanej poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach je 12 336,18 km², čo predstavuje 63,9 % z celkovej využívanej poľnohospodárskej pôdy v Slovenskej republike.⁴⁰

³⁹ Zákon 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).

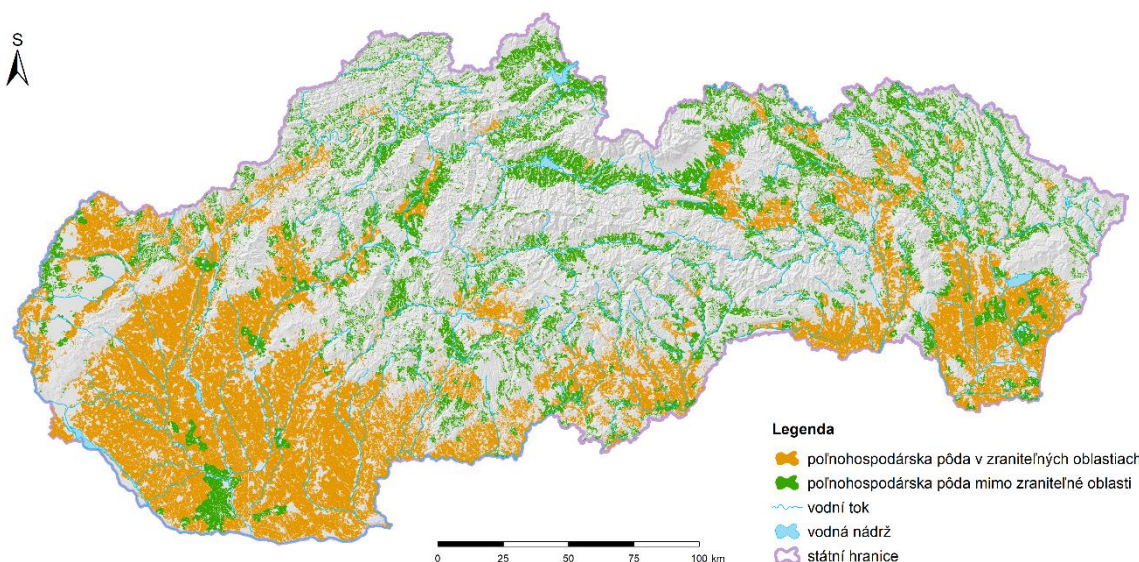
⁴⁰ Spoločná záverečná správa „Revízia zraniteľných oblastí pre smernicu Rady 91/676/EHS“. Bratislava: VÚVH, 2020.

Mapa 8 *Plocha zraniteľných oblastí SR uvedená v prílohe 2 nariadenia vlády SR č. 174/2017 Z. z. s platnosťou od 1. 7. 2022*

Prameň: VÚVH

Mapa 9 *Využívaná poľnohospodárska pôda v zraniteľných oblastiach SR a mimo zraniteľných oblastí SR*

Prameň: VÚVH

Program hospodárenia v zraniteľných oblastiach je uvedený v zákone č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov, konkrétne v ustanoveniach §10b a §10c. Ide o súhrn opatrení súvisiacich s aplikáciou hnojív s obsahom dusíka počas kalendárneho roka v závislosti od podmienok hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Zraniteľné oblasti sú rozdelené do troch kategórií s rôznym stupňom obmedzenia aplikácie dusíkatých látok a spôsobom hospodárenia.

Podľa zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a smernice Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov je potrebné kontrolovať zraniteľné oblasti a prípadne ich revidovať alebo rozšíriť minimálne každé 4 roky, aby sa zohľadnili zmeny a skutočnosti, ktoré nebolo možné predvídať v čase ich identifikácie a ustanovenia. V roku 2025 budú zraniteľné oblasti prehodnotené v súlade s pravidelným prehodnotením kvality podzemnej vody a povrchovej vody vrátane eutrofizácie.

7.3. FINANČNÉ UKAZOVATELE SÚVISIACE S OCHRANOU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Bežné náklady na ochranu životného prostredia (ďalej ŽP) sa v roku 2022 medziročne zvýšili o 5,4 %, a to vplyvom medziročného nárastu vnútropodnikových nákladov o 28,3 % ako aj nákladov na ochranu ŽP hradených iným subjektom o 2,3 %.

Tab. 62 *Finančné ukazovatele poľnohospodárskych podnikov v oblasti ochrany ŽP, v tis. €*

Ukazovateľ	2020	2021	2022	Index 2022/21
Investície na ochranu ŽP	45,26	D	D	-
Bežné náklady na ochranu ŽP spolu	2 206,71	2 500,67	2 634,66	105,4
z toho: vnútropodnikové náklady	332,56	294,56	377,91	128,3
náklady na ochranu ŽP hradené iným subjektom	1 874,15	2 206,10	2 256,75	102,3

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: MPRV SR

8. Výdavky na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Finančná podpora poľnohospodárstva a rozvoja vidieka v SR bola poskytovaná zo zdrojov Európskej únie a zdrojov štátneho rozpočtu SR pri rešpektovaní princípov spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) EÚ.

Jednotný právny rámec pre financovanie SPP v období rokov 2023 - 2027 ustanovuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2116 z 2. decembra 2021 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 v platnom znení.

Rozhodnutím Európskej komisie č. C (2022) 8337 vstúpil do platnosti od 1. 1. 2023 Strategický plán SPP 2023-2027 pre SR, podľa ktorého sa bude pôdohospodárom prerozdeľovať 3,38 mld. € z poľnohospodárskych fondov EÚ a 866,8 mil. € zo štátneho rozpočtu.

Dňa 30.11.2023 bola vykonávacím rozhodnutím Komisie (EÚ) schválená 1. modifikácia SP SPP 2023-2027, súčasťou ktorej boli zmeny v oblasti:

- definície aktívneho poľnohospodára,
- noriem dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu (GAEC),
- ekoschémy,
- agrolesníckych systémov,
- sektorových intervencií.

8.1. ORGANIZÁCIA TRHU S AGRÁRNymi KOMODITAMI VRÁTANE SEKTOROVÝCH INTERVENCIÍ SP SPP 2023-2027

Trhovo orientované výdavky (TOV) sú financované z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF), ktorý je súčasťou všeobecného rozpočtu EÚ a niektoré sú spolufinancované zo štátneho rozpočtu. Nakoľko TOV sú výdavky účelovo určené na financovanie rôznych opatrení a podporných programov na stabilizáciu a podporu poľnohospodárskych trhov, ich čerpanie reaguje na situáciu na trhu s agrárnymi a potravinárskymi komoditami a závisí od počtu žiadostí podľa jednotlivých opatrení, ako aj od realizácie týchto opatrení. Pri niektorých programoch (napr. podpora včelárstva, propagácia vína a pri školskom programe) sú zo strany EK stanovené limity na jednotlivé roky. Činnosti súvisiace s organizovaním trhu na Slovensku zabezpečuje PPA – Sekcia organizácie trhu a štátnej pomoci.

Do konca roka 2022 sa režimy podpory riadili podľa nariadenia (EÚ) 1308/2013 a na dobeh národných a operačných programov v rámci trhovo orientovaných výdavkov v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2117 sa naďalej uplatňujú vybrané články nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 v platnom znení.

Do sektora **vinohradníctva a vinárstva** bol v roku 2023 vyplatený objem 4,31 mil. €, čo predstavuje o 24,7 % viac ako v roku 2022. Z toho najväčší podiel (až 90,9 %) tvorili prostriedky smerujúce do reštrukturalizácie a konverzie viníc. Okrem toho sa v tomto sektore vyplácali podpory na ďalšie opatrenia, a to na: podporu investícií do spracovateľských zariadení, infraštruktúry vinárskych závodov a uvádzania vína na trh ako aj na propagáciu vína na trhoch tretích krajín a na informačné a propagačné opatrenia týkajúce sa vín Únie v členských štátoch s cieľom informovať spotrebiteľov o zodpovednej konzumácii vína a o systémoch Únie vzťahujúcich sa na označenie pôvodu a zemepisné označenia. Zámerom týchto opatrení je prispôbenie produkcie trhovým

podmienkam a skvalitnenie a zefektívnenie vinohradníckej a vinárskej výroby v SR a celý objem vyplatených podpôr pochádza z prostriedkov EPZF.

Na školský program (ktorý zahŕňa podprogramy: školské **ovocie a zelenina** a školské **mlieko**) bolo vyplatených 24,6 mil. €, z toho na školské mlieko 12,6 mil. € a na školské ovocie a zeleninu 12,1 mil. € (12 % z celého objemu tvoria finančné zdroje z EÚ). V porovnaní s rokom 2022 významne vzrástlo čerpanie prostriedkov zo štátneho rozpočtu, pri školskom ovocí a zelenine o 84 % a pri školskom mlieku na 4- násobok. Oba podprogramy školského programu sú určené deťom v materských školách a žiakom základných, stredných alebo praktických škôl a odborných učilíšť so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vo vekovej kategórii 3 - 18 rokov s cieľom zvýšiť konzumáciu mlieka, ovocia a zeleniny a zlepšiť ich povedomie o pozitívnych zdravotných účinkoch uvedených produktov. Táto podpora sa poskytuje schváleným uchádzačom o zabezpečovanie dodávok ovocia, zeleniny, mlieka a výrobkov z nich do škôl pre konkrétny školský rok ako aj na vykonávanie sprievodných vzdelávacích opatrení. Pozitívnym faktom je, že sa z roka na rok zvyšuje zapojenosť školských zariadení do školského programu.

V sektore **ovocia a zeleniny** bolo na operačné programy, ktoré vypracúvajú organizácie výrobcov, vyplatených 4,96 mil. €, v porovnaní s rokom 2022 to predstavuje viac ako 2-násobok.

V sektore **včelárstva** bol podporený Národný program stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva na roky 2019/2020 až 2021/2022, pričom sa začali čerpať aj prostriedky zo Strategického plánu SPP na roky 2023-2027. Na základe pomeru 1:1 zo zdrojov ŠR a EÚ získalo včelárstvo celkovú sumu 1,8 mil. €, pričom boli podporení jednak samotní včelári, ale aj organizácie.

V rámci sektorových intervencií SP SPP 2023-2027 boli čerpané finančné prostriedky pre podporu výrobcov **zemiakov** v objeme 0,49 mil. € zo zdrojov EÚ.

V roku 2023 v súvislosti s inváziou Ruska na Ukrajinu a vytvorením solidárnych koridorov medzi EÚ a Ukrajinou, ktoré umožnili Ukrajine predávať svoje výrobky na svetových trhoch, pričom členskými krajinami EÚ susediacimi s Ukrajinou spôsobili nemalé problémy s logistikou dopravy a nasycovaním skladovacích kapacít, bol na základe vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2023/903 a 2023/1100 zakázaný dovoz vybraných komodít na územie Bulharska, Maďarska, Poľska, Rumunska a Slovenska pri zachovaní solidárnych koridorov. V nadväznosti na túto situáciu bola na základe vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ) 2023/1343 sprístupnená **mimoriadna pomoc** pre SR na kompenzáciu časti reálnej hospodárskej straty spôsobenej dovozom obilnín a olejnatých semien z Ukrajiny v objeme 5,24 mil. € s možnosťou poskytnutia dodatočnej vnútroštátnej pomoci do maximálnej výšky 200%. Na Slovensku táto podpora v celkovom objeme 15,51 mil. € smerovala najmä k pestovateľom pšenice.

V roku 2023 bolo na TOV poskytnutých spolu 51,7 mil. €, čo predstavuje oproti predchádzajúcemu roku nárast o 60 % najmä v dôsledku navýšenia prostriedkov zo ŠR na školské programy a poskytnutia mimoriadnej pomoci.

Tab. 63 *Prehľad čerpania trhovo orientovaných výdavkov (TOV) v rokoch 2022-2023 v €*

Druh podpory (zdroj financovania)	2022	2023
Reštrukturalizácia vinohradov (EÚ)	2 765 094	3 917 604
Poistenie úrody (EÚ)	144 222	0
Investície do podnikov (EÚ)	438 633	292 551
Propagácia na trhoch tretích krajín (EÚ)	6 788	48 289
Propagácia vína v členských štátoch EÚ (EÚ)	100 000	50 000
Podpora operačných programov OZ (EÚ)	2 283 558	4 961 643
Podpora operačných programov OZ (ŠR)	1 555	2 211
Školské ovocie a zelenina (EÚ)	1 758 095	1 872 965
Školské ovocie a zelenina (ŠR)	5 533 527	10 192 636
Školské mlieko (EÚ)	967 712	1 070 557
Školské mlieko (ŠR)	2 621 526	11 484 237
Podpora včelárom (EÚ)	933 161	902 609
Podpora včelárom (ŠR)	933 161	902 609
<i>Sektorové intervencie v rámci SP SPP</i>		
Podpora výrobcov zemiakov (EÚ)	-	494 894
Podpora výrobcov zemiakov (ŠR)	-	0
<i>Mimoriadna podpora pre vybrané sektory</i>	<i>mlieko, mliečne výrobky, bravčové a ovčie mäso</i>	<i>obilniny a olejnin</i>
Výnimočná pomoc (EÚ)	4 616 178	5 171 407
Výnimočná pomoc (ŠR)	9 232 240	10 342 814
SPOLU TOV	32 335 451	51 707 026
z toho: prostriedky z EÚ	14 013 442	18 782 519
prostriedky zo ŠR	18 322 009	32 924 508

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2022, 2023; MPRV SR

Poznámka: EÚ – finančné prostriedky poskytnuté z Európskej únie; ŠR – finančné prostriedky poskytnuté zo štátneho rozpočtu prostredníctvom PPA

Vypracoval: MPRV SR

8.2. PRIAME PLATBY

Priame platby predstavujúce priamu finančnú podporu a stabilizáciu príjmov poľnohospodárov sú vo všeobecnosti poskytované poľnohospodárom ako plošné, od produkcie odviazané podpory, pričom časť prostriedkov EPZF je možné viazať na konkrétne sektory a komodity prostredníctvom tzv. viazaných priamych platieb. Rok 2023 bol prechodným rokom, kedy sa prelínali platby v pôvodnej štruktúre s platbami v štruktúre Strategického plánu SPP na roky 2023 - 2027.

Žiadosti podávané v roku 2022 boli posledné v rámci uplatňovania štruktúry priamych platieb zavedenej SPP na roky 2014 – 2022, pričom systém priamych platieb a pravidlá ich poskytovania upravovalo nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1307/2013 v platnom znení. Administrovanie priamych platieb za kalendárny rok 2023 sa uskutočňovalo prostredníctvom PPA - Sekcia priamych podpôr v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2115, ktorým sa stanovujú pravidlá podpory strategických plánov, ktoré majú zostaviť členské štáty v rámci SPP a ktoré sú financované z EPZF a EPFRV, a ktorým sa zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 a (EÚ) č. 1307/2013.

Za rok nároku 2022 bolo možné na základe nariadenia vlády SR č. 342/2014 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami oddelených priamych platieb v znení neskorších predpisov poskytnúť platby formou - **oddelených priamych platieb**:

- jednotnej platby na plochu (SAPS);
- redistributívnej platby;
- platby na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie;
- platby pre mladých poľnohospodárov;

Poskytovanie viazaných priamych platieb za rok nároku 2022 upravovalo nariadenie vlády SR č. 36/2015 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve v súvislosti so schémami viazaných priamych platieb v znení neskorších predpisov a na základe toho boli poskytované **viazané priame platby**:

- platby na pestovanie cukrovej repy;
- platby na pestovanie chmeľu;
- platby na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou;
- platby na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou;
- platby na pestovanie vybraných druhov zeleniny;
- platby na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín;
- platby na pestovanie rajčiakov;
- platby na chov bahníc, jariet a kôz;
- platby na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku;
- platby na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka.

Poskytovanie prechodných vnútroštátnych platieb upravuje nariadenie vlády SR č. 152/2013 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou **prechodných vnútroštátnych platieb** v znení neskorších predpisov, pričom sa uplatňuje iba doplnková vnútroštátna platba na dobytie jednotky.

Od roku nároku 2023 podľa nariadenia vlády SR č. 436/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou priamych platieb, ktoré bolo prijaté v súlade so Strategickým plánom SPP 2023-2027, medzi **oddelené priame platby** patria:

- základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti (BISS – basic income support for sustainability), ktorá nadväzuje na jednotnú platbu na plochu (SAPS – single area payment scheme),
- komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti (CRISS – complementary redistributive income support for sustainability) – nová platba poskytovaná všetkým žiadateľom na prvých 150 ha využívanej poľnohospodárskej plochy, podmienkou je nárok na BISS,
- komplementárna podpora príjmu pre mladého poľnohospodára (CIS YF – complementary income support for young farmers) je poskytovaná žiadateľom, ktorí nedosiahli vek 41 rokov v kalendárnom roku, kedy predložili žiadosť o platbu; platba je poskytovaná po dobu 5 rokov max. však do roku 2027 na výmeru najviac 100 ha,
- podpora formou celofarmovej eko-schémy,
- podpora na zlepšenie životných podmienok zvierat podporou pastevného chovu.

Medzi **viazané priame platby** patria:

- viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín,
- viazaná podpora príjmu na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka,
- viazaná podpora príjmu na ovce a kozy,

- viazaná podpora príjmu na pestovanie chmeľu,
- viazaná podpora príjmu na pestovanie cukrovej repy,
- viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov ovocia,
- viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov zeleniny.

Z prehľadu vyplatených priamych platieb je vidieť, že v roku 2023 bolo na priame platby vyplatených 323,7 mil. € (+ 16,7 % medziročne), pričom najviac (o + 19,4 %) sa zvýšili oddelené priame platby. Sadzby jednotlivých priamych platieb uvádzame v tabuľke č. 65.

Tab. 64 *Vyplatené priame platby v mil. €*

	2022	2023
Oddelené priame platby / Podpory príjmu od roku 2023	224,756	268,456
Prechodný zjednodušený režim základnej platby	134,993	113,975
Základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti		61,485
Redistributívna platba	7,094	18,639
Platby na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie (greening)	79,199	66,984
Platba pre mladých poľnohospodárov	1,177	1,355
Refundácia priamej pomoci vo vzťahu k finančnej disciplíne	2,293	6,018
Viazané priame platby / Viazané podpory príjmu od roku 2023	49,038	51,665
Platba na pestovanie cukrovej repy	4,958	7,223
Platba na pestovanie chmeľu	0,019	0,020
Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou	0,261	0,290
Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou	0,580	0,459
Podpora príjmu na vybrané druhy ovocia		0,554
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny	1,892	
Podpora príjmu na vybrané druhy zeleniny		1,224
Platba na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín	5,612	6,635
Platba na pestovanie rajčiakov	0,010	0,087
Platba na chov bahníc, jariet a kôz	3,454	1,117
Podpora príjmu na ovce a kozy		3,599
Platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku	6,565	1,930
Platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka	25,687	28,529
Prechodné vnútroštátne platby	3,514	3,614
Doplnková vnútroštátna platba na dobytie jednotky	3,514	3,614
Priame platby spolu	277,308	323,735

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitol Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2022, 2023

Vypracoval: MPRV SR

Tab. 65 *Sadzby pre priame platby v €*

	m.j.	2022	2023
Oddelené priame platby / Podpory príjmu od roku 2023			
Prechodný zjednodušený režim základnej platby (jednotná platba na plochu) / Základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti (BISS)	ha	113,07	105,06
Redistributívna platba: do 4,99 ha vrátane	ha	60,81	
od 5,00 ha do 14,99 ha vrátane	ha	44,19	
nad 15,00 ha vrátane	ha	33,27	
Komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti (CRISS): interval do 100,99 ha	ha		81,50
interval od 101 ha do 150 ha vrátane	ha		41,50
Platba na poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu a životné prostredie	ha	65,54	
Podpora formou celofarmovej ekoschémy:			
mimo chráneného územia			64,00
v chránenom území			118,18
Platba pre mladých poľnohospodárov / Komplementárna podpora príjmu pre mladého poľnohospodára (CIS YF)**	ha	118,41	90,39
Podpora na zlepšenie životných podmienok zvierat formou pastevného chovu: §22 ods. 5 písm. a)	DJ		122,00
§22 ods. 5 písm. b)	DJ		289,87
§22 ods. 5 písm. c)	DJ		65,00
<i>Koeficient úhrady finančnej disciplíny pre rok 2022: 1,669034%*</i>			
Viazané priame platby / Viazané podpory príjmu od roku 2023			
Platba na pestovanie cukrovej repy	ha	377,55	507,17
/ Viazaná podpora príjmu na pestovanie cukrovej repy			
Platba na pestovanie chmeľu	ha	540,39	880,00
/ Viazaná podpora príjmu na pestovanie chmeľu			
Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou	ha	400,11	
Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou	ha	545,86	
Viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov ovocia			585,47
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny	ha	392,99	
Viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov prácnej zeleniny	ha		550,00
Viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov vysoko prácnej zeleniny	ha		819,61
Platba na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín / Viazaná podpora príjmu na pestovanie vybraných druhov bielkovinových plodín	ha	76,29	79,98
Platba na pestovanie rajčiakov	ha	456,48	
Platba na chov bahníc, jariet a kôz	ks	16,68	22,92
/ Viazaná podpora príjmu na ovce a kozy			
Platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytku	DJ	174,72	
Platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka / Viazaná podpora príjmu na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka	ks	267,46	264,78
Prechodné vnútroštátne platby			
Doplňková vnútroštátna platba na dobytie jednotky (DJ) - podľa Nariadenia vlády SR č. 152/2013 Z. z.: §4 ods. 2 písm. a), b), c) a f)	DJ	0,00	0,00
§4 ods. 2 písm. d)	DJ	70,00	70,00
§4 ods. 2 písm. e) (koeficient pre DJ: 1,00)	DJ	45,50	45,45

* Koeficient úhrady finančnej disciplíny je podiel prenesených rozpočtových prostriedkov nepoužitých v roku n-1 (získaných percentuálnym znížením priamych platieb) a priamych platieb v roku n určených na základe žiadostí poľnohospodárov presahujúcich sumu 2 000 €.

** Nárok na podporu má mladý poľnohospodár, ktorý založil podnik maximálne dva roky pred podaním žiadosti o podporu. Plánovaná sadzba bola v roku 2023 101 €/ha, reálna sadzba bola 90,39 €/ha.. Maximálny počet hektárov, na

ktoré sa vypláca podpora je 100 ha a platba sa poskytuje maximálne 5 rokov. Minimálna sadzba je 71 €/ha a maximálna 133 €/ha. Celkový rozpočet na intervenciu predstavuje 12,2 mil. € na celé programové obdobie.

Prameň: Vestníky MPRV SR 2022 – 2024; Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 bolo v PPA prijatých 46 492 žiadostí o poskytnutie priamych platieb z EPZF. Z uvedeného počtu bolo do konca roka 2023 schválených 26 013 žiadostí, čo predstavuje 56 %. V uvedenom roku PPA pokračovala aj v administrovaní žiadostí o poskytnutie priamych platieb za rok 2022, pričom do konca roka 2023 bolo schválených 99 % týchto žiadostí. Zvyšok tvoria neschválené žiadosti, kde nie sú ukončené správne konania (najmä z dôvodu viacročných záväzkov a prebiehajúcich konaní o opravných prostriedkoch).

V kampani 2022 PPA vykonala spolu až 4 209 kontrol, z toho 3 392 kontrol predstavovalo kontroly zamerané na hlavnú vzorku kontrol (riziková analýza a náhodný výber klasickou formou kontroly a metódou diaľkového prieskumu zeme), kontroly zamerané na rozšírenia dielov pôdnych blokov LPIS (plochy s príznakom „R“, „V“ a „RV“) a kontroly z dôvodu EV (explicitný výber týkajúci sa overenia obhospodarovania, viacnásobných deklarácií, požiadaviek a podnetov sekcie priamych podpôr, požiadaviek a podnetov sekcie kontroly na mieste, podozrení na trvalých trávnatých porastov, overenie zatrávnenia plôch a i.). Predmetom kontroly na mieste SAPS bolo vyše 140 000 hektárov, pričom prvýkrát bola využitá fotointerpretácia na podklade leteckých snímok – ortofotosnímok, a snímok z dronov pre urýchlenie a zefektívnenie výkonu kontrol na mieste.

8.3. ROZVOJ VIDIEKA PRV SR 2014-2022 A INTERVENCIE NA ROZVOJ VIDIEKA SP SPP 2023-2027

Výdavky financované z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) slúžia na financovanie programov rozvoja vidieka s rozpočtovými záväzkami na roky 2014- 2022 ako aj strategických plánov Spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023-2027. EPFRV je súčasťou všeobecného rozpočtu EÚ.

Vo vzťahu k výdavkom vzniknutým prijímateľom a k platbám vykonaným PPA v rámci vykonávania PRV SR 2014 – 2022 podľa nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 v platnom znení sa naďalej uplatňujú vybrané články nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 v platnom znení. PRV SR 2014 – 2022 bol 12-krát modifikovaný a schválený EK. Realizoval sa formou projektových a neprojektových opatrení.

Vo vzťahu k výdavkom vzniknutým prijímateľom a k platbám vykonaným PPA **v rámci vykonávania SP SPP SR 2023 – 2027** sa finančná podpora z EPFRV poskytuje na základe intervencií v záujme rozvoja vidieka stanovených v SP SPP SR podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2115 z 2. decembra 2021, ktorým sa stanovujú pravidlá podpory Strategických plánov, ktoré majú zostaviť členské štáty v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktoré sú financované z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), a ktorým sa zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 a (EÚ) č. 1307/2013 v platnom znení.

Strategický plán SPP SR 2023-2027 týkajúci sa únijnej podpory financovanej z EPZF a EPFRV bol schválený rozhodnutím Komisie č. C(2022) 8337 zo dňa 24. novembra 2022, ktorým sa stanovil maximálny príspevok z EPFRV v objeme 1,317 mld. €. Realizuje sa formou podpôr/

intervencií (spolu 41 + technická pomoc), ktoré je v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2115 z 2. decembra 2021 možné rozdeliť do nasledujúcich skupín:

- čl. 70 - Environmentálne, klimatické a iné záväzky týkajúce sa hospodárenia
- čl. 71 - Prírodné alebo iné osobitné obmedzenia jednotlivých oblastí
- čl. 72 - Osobitné znevýhodnenia jednotlivých oblastí vyplývajúce z určitých povinných požiadaviek
- čl. 73 a čl. 74 - Investície vrátane investícií do zavlažovania
- čl. 75 - Začatie činnosti mladých poľnohospodárov a nových poľnohospodárov a zakladanie podnikov na vidieku
- čl. 76 - Nástroje na riadenie rizika
- čl. 77 - Spolupráca
- čl. 78 - Výmena vedomostí a šírenie informácií
- čl. 94 - Technická pomoc

Na národnej úrovni bolo prijaté nariadenie vlády SR č. 3/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory na neprojektové opatrenia SP SPP 2023-2027.

Tab. 66 *Výdavky na PRV SR 2014-2022 za roky 2022 a 2023 v mil. €*

Opatrenie	výdavky za rok 2022			výdavky za rok 2023		
	spolu	z toho: EPFRV	ŠR	spolu	z toho: EPFRV	ŠR
Projektové opatrenia	39,991	29,460	10,532	65,077	48,641	16,436
01-Prenos znalostí a informačné akcie	0,170	0,127	0,042	0,042	0,031	0,010
02-Poradenské služby	0,035	0,023	0,012	0,200	0,127	0,073
04-Investície do hmotného majetku	7,750	5,360	2,390	27,929	20,665	7,264
05-Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby - prevencia	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
06-Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti	6,861	5,132	1,729	6,179	4,634	1,545
07-Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach	12,736	9,513	3,223	6,404	4,803	1,601
08-Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov	3,575	2,681	0,894	3,740	2,805	0,935
16-Spolupráca	0,299	0,224	0,075	5,364	3,928	1,435
19-LEADER	2,490	1,842	0,647	7,496	5,560	1,937
20-Technická pomoc	6,051	4,539	1,513	7,724	6,088	1,635
21-Dočasná podpora kvôli COVID 19	0,025	0,019	0,006	0,000	0,000	0,000
Neprojektové opatrenia	139,118	105,448	33,670	163,423	121,415	42,007
10-Agroenvironmentálno-klimatické opatrenia	21,437	15,781	5,656	19,730	14,551	5,180
11-Ekologické poľnohospodárstvo	27,750	22,635	5,115	27,306	22,497	4,809
12-Platby v rámci NATURA 2000 a smernice o vode	0,942	0,705	0,237	0,879	0,659	0,220
13-Platba pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami	52,313	39,107	13,206	78,287	56,058	22,228
14-Dobré životné podmienky zvierat	35,632	26,378	9,254	36,296	26,895	9,401
15-Lesnisko-environmentálne platby	1,043	0,841	0,202	0,925	0,755	0,170
Platby spolu	179,109	134,907	44,202	228,500	170,057	58,443

Prameň: PPA (www.apa.sk) – Aktuálny prehľad vyplatených finančných prostriedkov za rok 2022, 2023

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 PPA prijala 9 244 žiadostí na opatrenia SP SPP 2023-2027. Ako prvé na konci novembra 2023 začala PPA schvaľovať a následne vyplácať zálohové platby (vo výške 50 %) na neprojektové opatrenie ANC.

Celková podpora na rozvoj vidieka v roku 2023 vzrástla medziročne o 27,6 %, najväčšia časť podpôr bola vyplatená prijímateľom neprojektového opatrenia 13 a to v objeme 78,3 mil. €. Druhý najväčší objem (36,3 mil. €) smeroval do živočíšnej výroby na opatrenie 14. Z projektových opatrení bola najvyššia čiastka 27,9 mil. € vyplatená na investície do hmotného majetku.

Obmedzenia na poľnohospodársku produkciu a potrebu extenzívneho hospodárenia v záujme ochrany prírody, ktoré znižujú príjmy poľnohospodárov kompenzuje rezort MPRV SR v rámci PRV SR 2014-22 a SP SPP 2023-2027. Ide o zvýšené náklady a znížené výnosy obhospodarovateľom trvalých trávnych porastov (TTP) na územiach Natura 2000 spadajúcich do 4. a 5. stupňa ochrany. Plánovaná výška podpory v rámci nového programovacieho obdobia predstavuje 84 € na hektár, čo je v porovnaní s PRV SR 2014-22 zvýšenie o 34 %.

Podiel chránených vtáčích území a území európskeho významu spolu s národnou sústavou chránených území NATURA 2000, chránenými krajinnými oblastami a národnými parkami tvorí 30 % rozlohy Slovenskej republiky. Podiel plôch NATURA 2000 na poľnohospodárskej pôde predstavuje 16 %.

8.4. OPERAČNÝ PROGRAM RYBNÉ HOSPODÁRSTVO

Dňa 13.03.2023 bol zo strany Európskej komisie schválený Program rybné hospodárstvo SR 2021-2027 (PRH SR 2021 – 2027) rozhodnutím EK č. C(2023) 1795 final. PRH SR 2021 – 2027 je nástrojom čerpania prostriedkov z Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu v programovom období 2021 – 2027 a národných zdrojov vo výške 21,7 mil. EUR. Program prispieva predovšetkým k plneniu cieľov Spoločnej rybárskej politiky EÚ, Európskej zelenej dohody a Strategického plánu rozvoja akvakultúry Slovenskej republiky do roku 2030.

V Slovenskej republike je PRH SR 2021 – 2027 zameraný na odvetvie sladkovodnej akvakultúry a jeho hlavným cieľom je podpora konkurencieschopnej a udržateľnej akvakultúry, zabezpečenie vysokej úrovne verejného zdravia a vytváranie vyššej pridanej hodnoty produktov akvakultúry a rovnako zvýšenie povedomia o sektore akvakultúry a skvalitnenie zberu údajov, čo je zároveň hlavným cieľom pre oblasť akvakultúry definovanej v Zelenej dohode a stratégii Európskej komisie „Z farmy na stôl“.

PRH SR 2021 – 2027 je rozdelený do nasledovných priorít :

- Priorita 1 - Podpora udržateľného rybolovu a obnova a ochrana vodných biologických zdrojov,
- Priorita 2 - Podpora udržateľných akvakultúrnych činností a spracovania a uvádzania produktov rybolovu a akvakultúry na trh,
- Technická pomoc.

Tab. 67 *Výdavky na OP RH vyplatené v rokoch 2022 a 2023 v €*

Opatrenie	výdavky za rok 2022			výdavky za rok 2023		
	spolu	z toho: ENRF	ŠR	spolu	z toho: ENRF	ŠR
priorita Únie 2	419 373	314 530	104 843	756 746	567 559	189 186
priorita Únie 3	0	0	0	14 351	11 481	2 870
priorita Únie 5	24 094	18 071	6 024			
priorita Únie 7	0	0	0	2 541	1 905	635
priorita Únie 8	50 929	40 744	10 186			
Platby spolu	494 397	373 344	121 053	773 638	580 946	192 692

Prameň: MPRV SR, Oddelenie posudzovania a implementácie projektov Operačného programu Rybné hospodárstvo

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2023 dobiehali platby v rámci Operačného programu Rybné hospodárstvo 2014-2020 (OP RH 2014 – 2020), ktorý bol vypracovaný v súlade s prílohou I vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 771/2014 zo 14. júla 2014 ustanovujúceho príslušné pravidlá podľa nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 508/2014 o ENRF (Európsky námorný a rybársky fond).

Hlavné aktivity realizácie projektov v roku 2023 boli stavebné práce v oblasti akvakultúry, dodávka rôznych druhov technológie a techniky súvisiacej s predmetom činnosti v oblasti akvakultúry a zabezpečenie mzdových výdavkov na účely výkonu činností národného korešpondenta.

8.5. ŠTÁTNA POMOC A NÁRODNÉ PODPORY

Štátna pomoc a národné podpory boli poskytnuté v zmysle národnej legislatívy:

- zákona č. 277/2023 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinný od 1.8.2023)
- zákona č.280/2017 Z. z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákona č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)
- zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat, v znení neskorších predpisov
- výnos Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky z 10. decembra 2014 č. 660/2014-100 o poskytovaní podpory v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybom hospodárstve
- výnos MPRV SR č. 536/2011-100 o podrobnostiach pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a pri rozvoji vidieka v znení neskorších predpisov.

V zmysle výnosu MPRV SR z 10. decembra 2014 č. 660/2014-100 o poskytovaní podpory v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybom hospodárstve, sa štátna pomoc a minimálna pomoc môže poskytnúť na: činnosti v poľnohospodárskej prvovýrobe, činnosti v spracovaní poľnohospodárskych výrobkov a výrobe potravinárskych výrobkov, činnosti

v marketingu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, investície na ochranu kultúrneho a prírodného dedičstva nachádzajúce sa v pôdohospodárskych podnikoch, nápravu škôd spôsobených nepriaznivými poveternostnými udalosťami a živelnou pohromou podľa osobitného predpisu v sektore pôdohospodárstva, výskum a vývoj v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, činnosti v lesnom hospodárstve, činnosti zamerané na rozvoj vidieka, zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a značne znevýhodnených zamestnancov, činnosti v hospodárskom chove rýb.

Na uvedené aktivity boli v roku 2023 vynaložené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu v objeme 53,5 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje len 51,4 %. Najvyšší objem štátnej pomoci bol vyplatený vo forme úľav na environmentálnych daniach, avšak v porovnaní s rokom 2022 bol o 1,7 mil. € nižší. Druhou najvyššou položkou bola štátna pomoc na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorá od roku 2022 dosahuje objem 8 mil. €.

Tab. 68 *Štátna a minimálna pomoc (de minimis) vyplatená v rokoch 2022 a 2023 v €*

Tituly	2022	2023
Zabezpečenie účasti chovateľov a pestovateľov na výstavách	150 000	250 000
Založenie a vedenie plemennej knihy a plemenárskej evidencie*	874 992	699 993
Kontrola úžitkovosti, testovanie a odhad plemennej hodnoty hospodárskych zvierat*	1 986 276	1 594 261
Účasť spracovateľa na výstave (pomoc de minimis)	150 000	285 025
Podpora v lesnom hospodárstve na plnenie mimoprodukčných funkcií lesov (pomoc de minimis)	5 977 746	5 999 966
Dotácia na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat (kadávery)*	1 699 968	2 449 965
Štátna pomoc na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe	7 999 991	7 993 759
Náprava škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat formou dotácie	1 724 747	0
Štátna pomoc vo forme úľav na environmentálnych daniach (zelená nafta 2019+)	32 028 473	30 866 980
Náhrada škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe (SUCHO 2022)	41 676 446	0
Podpora potravinárskeho sektora	9 855 202	3 398 419
Platby spolu	104 123 842	53 538 367

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2022, 2023, MPRV SR

Poznámky: * uvedené sumy za rok 2022 predstavujú sumy poskytnutej dotácie na predmetný účel, ktoré bolo možné použiť od 1.1.2022 do 31.3.2023

Vypracoval: MPRV SR

Podpory na základe výnosu MPRV SR č. 536/2011-100 sú poskytované nefinančným nepodnikateľským subjektom na verejnoprospešné aktivity rozvoja pôdohospodárstva a rozvoja vidieka. Prijímateľom môže byť štátny podnik, občianske združenia alebo záujmové komory.

V roku 2023 smerovali do štátnych podnikov finančné prostriedky v objeme 6,8 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 1,2 mil. €. Takmer 40 % z tohto objemu dostal štátny podnik Hydromeliorácie a ďalších 37 % získal Národný žrebčín Topoľčianky.

Tab. 69 *Národné podpory – transfery nefinančným subjektom v rokoch 2022 a 2023 v €*

	2022	2023
Dotácia na chránený chov plemenných koní - Národný žrebčín Topoľčianky, š.p.	1 984 000	2 500 000
Dotácia na činnosť dostihovej autority a ocenenie víťazov v dostihoch - Závodisko, š. p.	1 283 726	1 518 279
Dotácia na správu, zachovanie prevádzkyschopného stavu hydromelioračného majetku vo vlastníctve štátu a likvidáciu nefunkčných častí majetku - Hydromeliorácie, š.p.	2 250 000	2 728 000
Dotácia na chránený chov plemien koní, rozvoj a zachovanie majetku štátu na chránený chov plemien koní a na ochranu a zlepšovanie životných podmienok zvierat - LESY SR, š.p.	100 000	100 000
Národné podpory - dotácie štátnym podnikom spolu	5 617 726	6 846 279

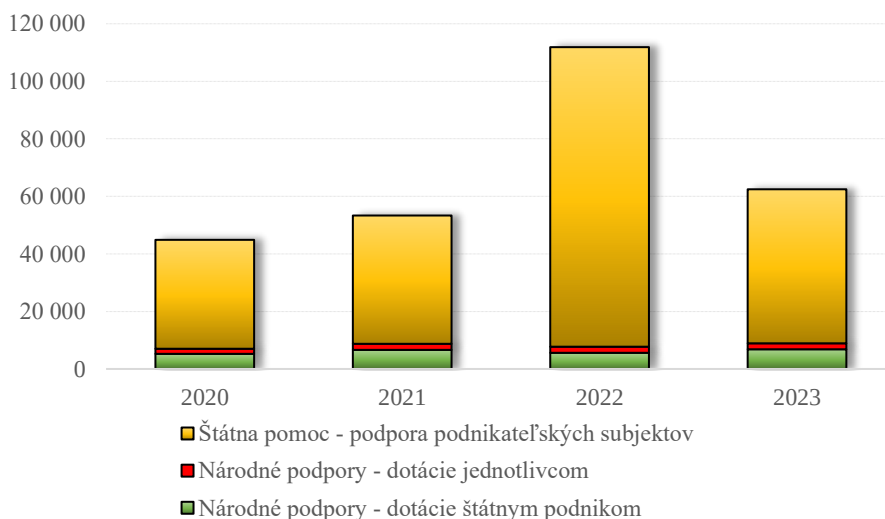
Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2022, 2023, MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Ďalšie prostriedky v rámci národných podpôr smerovali jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám na verejnoprospešné aktivity rozvoja vidieka, občianskym združeniam, nadáciám a komorám. Objem týchto prostriedkov (Tab. 70) bol na porovnateľnej úrovni ako v roku 2022.

Na štátnu pomoc a národné podpory bolo v roku 2023 vynaložených spolu 62,5 mil. €, v porovnaní s rokom 2022 ide o 44,2 % pokles, ktorý sa prejavil hlavne v štátnej pomoci pre podnikateľské subjekty.

Graf 51 *Národné podpory a štátna pomoc v rokoch 2020 - 2023 v tis. €*

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za roky 2020-2023, MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Tab. 70 *Národné podpory – transfery jednotlivcom v rokoch 2022 a 2023 v €*

	2022	2023
Opel'ovacia činnosť včiel - Slovenský zväz včelárov	994 596	971 521
Opel'ovacia činnosť včiel - Slovenskí včelári	201 444	199 376
Opel'ovacia činnosť včiel - Slovenská včelárska spoločnosť J. Čajdu	0	28 357
Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	180 000	221 122
Slovenská lesnícka komora	60 820	65 400
Slovenská poľovnícka komora	110 000	60 000
Slovenský klub sokoliarov pri Slovenskej poľovníckej komore	10 000	0
Agrárna komora Slovenska	30 600	27 080
Únia regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska	26 000	41 220
Gemerské regionálne združenie vlastníkov neštátnych lesov	5 000	5 000
Združenie vlastníkov spoločenstevných a súkromných lesov Banskobystrického kraja	5 000	5 000
Združenie mladých farmárov na Slovensku - ASYF	16 319	27 338
Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka - SZPM	9 443	9 535
Slovenský zväz chovateľov	22 664	29 821
Slovenský zväz záhradkárov Republikový výbor	13 645	13 897
Ovocinárska únia Slovenskej republiky	8 499	10 489
Zväz zeleninárov a zemiakov Slovenska	4 722	7 628
OZ Slovenské združenie chovateľov koní	7 083	7 151
OZ Zeleň - živá lúka	3 600	4 100
Podunajská vínná cesta	2 361	4 040
Združenie chovateľov rýb na Slovensku	7 083	5 735
Zemiakársky a zeleninársky zväz Slovenskej republiky	11 493	5 850
Celoslovenské dni poľa	4 722	4 768
OZ pri Zväze chovateľov oviec a kôz	20 398	21 330
Asociácia výrobcov organických hnojív	0	25 268
VODA a RYBY - Spoločnosť pre ochranu vodných biotopov Slovenska, n.o.	968	4 577
Vidiecka platforma	80 000	57 891
Pro Silva Slovakia	7 315	10 000
Slovenská agrolesnícka asociácia	10 000	21 645
Združenie lesných škôlkárov Slovenskej republiky	12 265	0
S ROZUMOM DO HORY	0	9 280
Klub poľnohospodárskych novinárov	5 000	4 631
Kompenzácia strát na zvieratách v dôsledku nariadených veterinárnych opatrení pre chovateľov (nepodnikateľov) - včelí mor	249 897	161 494
Národné podpory - dotácie jednotlivcom spolu	2 120 937	2 070 542

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2022, 2023; Vypracoval: MPRV SR

8.6. CELKOVÁ PODPORA POĽNOHOSPODÁRSTVA A POTRAVINÁRSTVA

Do celkových výdavkov na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka spadajú aj všeobecné služby, ktoré boli poskytované prevažne špecializovanými inštitúciami v rámci rezortu pôdohospodárstva. Patrí sem:

- *Výskum a vývoj*: výskumné ústavy rezortu, národné opatrenia (zachovanie a starostlivosť o genofond zvierat, výskum a vývoj na zachovanie a starostlivosť o genofond rastlín, výskum a vývoj na zachovanie a rozširovanie genetického základu pestovaných rastlín),
- *Polnohospodárske poradenstvo a vzdelávanie*: Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií v Nitre a Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach (príspevkové organizácie MPRV SR) zabezpečujú vzdelávacie aktivity,
- *Služby špecializovanej štátnej správy* poskytované prostredníctvom
 - o rozpočtových organizácií: Štátna veterinárna a potravinová správa SR (ŠVPS SR), Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave (ÚKSÚP), Plemenárska inšpekcia SR v Nitre,
 - o príspevkových organizácií: Štátny veterinárny a potravinový ústav (ŠVPÚ), Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum (NPPC), Národné lesnícke centrum (NLC),
 - o a štátneho podniku: Plemenárske služby SR, š. p. (výdavky na registre CEHZ),
- *Infraštruktúra*: pozemkové úpravy z rozpočtovej kapitoly MPRV SR,
- *Marketing a propagácia*: propagácia rezortu, marketingové aktivity poľnohospodárskych výrobkov a potravín, vrátane Značky kvality SK,
- *Ostatné služby*: inštitucionálne výdavky úradu MPRV SR, PPA, informatizácia rezortu, rezortná štatistika, zahraničná spolupráca rezortu, transfer pre Múzeum vo Sv. Antone.

Tab. 71 *Štruktúra podpôr na všeobecné služby v rokoch 2022 a 2023 v €*

	2022	2023
Vzdelávanie	433 177	1 246 001
Služby organizácií špecializovanej štátnej správy (vrátane výskumu a vývoja)	80 759 893	80 951 731
Infraštruktúra	17 328	20 809
Marketing a propagácia	1 678 089	700 685
Ostatné služby	52 897 627	57 745 634
Spolu	135 786 115	140 664 859

Prameň: Správa Slovenskej republiky pre Monitoring a hodnotenie poľnohospodárskych politík OECD 2022, 2023

Poznámka: * finančné prostriedky na vedu a výskum sú uvedené samostatne v tabuľke č. 73

Vypracoval: MPRV SR

Najväčší podiel na všeobecných službách v rokoch 2022-2023 mali služby ústavov špecializovanej štátnej správy, ktorých činnosť sa zameriavala predovšetkým na kontrolu dodržiavania fytosanitárnych, veterinárnych a hygienických predpisov s cieľom zachovania bezpečnosti potravín. Zvýšil sa objem vyplatených podpôr na ostatné služby, medzi ktorými najväčší podiel predstavujú výdavky na činnosť PPA a úradu MPRV SR.

Tab. 72 *Podpory na služby špecializovanej štátnej správy a ostatných služieb v roku 2023 v €*

Služby špecializovanej štátnej správy		Ostatné služby	
ŠVPS	39 883 919	výdavky úradu MPRV SR	20 401 371
ÚKSÚP	18 216 804	PPA	32 784 417
Plemenárska inšpekcia	397 969	informatizácia rezortu	2 654 119
ŠVPÚ	4 812 718	rezortná štatistika	108 984
NPPC	7 130 683	zahraničná spolupráca	1 360 902
NLC	9 657 638	Múzeum vo sv. Antone	435 841
Plemenárske služby, š.p.	852 000		
Spolu	80 951 731		57 745 634

Prameň: Správa Slovenskej republiky pre Monitoring a hodnotenie poľnohospodárskych politík OECD 2022, 2023

Vypracoval: MPRV SR

Tab. 73 *Vyplatené fin. prostriedky na vedu a výskum v rezorte MPRV SR v roku 2023 v €*

Názov organizácie	Inštitucionálna forma	Účelová forma	Spolu čerpané	Počet projektov
NPPC	1 843 413	1 445 417	3 288 830	14
NLC	217 600	307 700	525 300	5
Spolu	2 061 013	1 753 117	3 814 130	19

Prameň: Návrh záverečného účtu kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka za rok 2023, MPRV SR

Vypracoval: MPRV SR

Výdavky do slovenského pôdohospodárstva sa v roku 2023 zvýšili oproti predchádzajúcemu roku zo 736, 9 na 807,8 mil. € (+ 9,6 %).

Najväčší podiel na celkových výdavkoch do pôdohospodárstva (40,1 %) tvorili výdavky na priame platby. Druhou skupinou podpôr, ktorá sa podieľala 28,3 % na celkových výdavkoch, boli prostriedky na rozvoj vidieka. A tretí najväčší objem výdavkov (17,4 %) smeroval do všeobecných služieb.

Tab. 74 *Celkové výdavky na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka v r. 2022 - 2023 v mil. €*

	výdavky v r. 2022			výdavky v r. 2023		
	EÚ	SR	Spolu	EÚ	SR	Spolu
Trhovo orientované výdavky	14,01	18,32	32,34	18,78	32,92	51,71
Priame platby	273,79	3,51	277,31	320,12	3,61	323,73
Rozvoj vidieka	134,91	44,20	179,11	170,06	58,44	228,50
Rybné hospodárstvo	0,37	0,12	0,49	0,58	0,19	0,77
Štátna pomoc a národné podpory	0,00	111,86	111,86	0,00	62,46	62,46
Všeobecné služby	0,00	135,79	135,79	0,00	140,66	140,66
Spolu	423,09	313,81	736,89	509,54	298,29	807,84

Vypracoval: MPRV SR

9. Veda, výskum, vzdelávanie a poradenstvo v poľnohospodárstve a potravinárstve

9.1. VEDA A VÝSKUM

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum (ďalej len „NPPC“), ktoré bolo zriadené dňom 1. 1. 2014 (Rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR č. 4818/2013-250) aktuálne pozostáva zo štyroch výskumných pracovísk, t. j. Výskumný ústav rastlinnej výroby, Výskumný ústav živočíšnej výroby, Výskumný ústav potravinársky a Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy.

Činnosť NPPC bola v r. 2023 zabezpečovaná v súlade so zriaďovacou listinou, strednodobými prioritami a s koncepciou výskumu a vývoja v rezorte pôdohospodárstva SR.

NPPC ako rezortné výskumné pracovisko predstavuje komplexnú výskumnú organizáciu schopnú riešiť celú diagonálu problematiky od pôdy, vody a genetických zdrojov cez systémy rastlinnej a živočíšnej produkcie, výrobu potravín a spracovanie biomasy na nepotravinárske účely až po ekonomické, ekologické a sociálne aspekty celého sektora.

Významným poslaním NPPC je rozvíjanie medzinárodnej spolupráce a jeho integrácia do medzinárodného vedeckovýskumného priestoru, predovšetkým zapájaním sa do riešenia projektov v rámci programu EÚ H2020/Horizon Europe. Nemenej dôležitá je aj publikačná činnosť (podrobnejšie v kap. 4.3.2 a v tab. 11, 12) a zabezpečovanie expertnej činnosti, odborného poradenstva v oblastiach pôdohospodárstva a potravinárstva v 5 nosných oblastiach. a) projekčná činnosť (vypracovanie projektov technologických postupov, b) terénne poradenstvo, c) služby, d) hromadné poradenské aktivity (semináre, konferencie, výstavy, prednášky, workshopy a pod.) a e) tlačoviny (vydávanie odbornej literatúry; inštruktážnych listoviek; vedecké a odborné články). Významné sú aj realizované informačné aktivity (školenia) v oblasti pestovania plodín, chovu hospodárskych zvierat, kvality a bezpečnosti potravín, a ochrany pôd.

NPPC v roku 2023 riešilo 14 rezortných projektov vedy a výskumu, 46 úloh odbornej pomoci a 4 špeciálne úlohy s celkovou kontrahovanou sumou 9 917 226,07 EUR. Z uvedenej sumy 560 820,07 EUR predstavovala úloha „Realizácia vybraných opatrení v rámci Schémy štátnej pomoci na podporu skladovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine“ a tieto finančné prostriedky boli poskytnuté podnikateľskej sfére.

Z mimorezortných zdrojov bolo riešených a financovaných 18 projektov APVV v celkovej sume 780 214,00 EUR (vrátane finančných prostriedkov pre spoluriešiteľov v čiastke 156 184,00 EUR), príjem z projektov H2020 bol 55 114,94 EUR a z ostatných projektov a grantov 3 782 649,31 EUR (vrátane finančných prostriedkov pre spoluriešiteľov v čiastke 542 321,85 EUR).

Riešili sa nasledovné projekty a granty:

- 18 projektov APVV,
- 5 medzinárodných projektov v rámci programu Horizont 2020,
- 4 v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Interreg,
- 8 projektov v rámci OP II,
- 3 projekty PRV,

- 1 projekt Oficiálnej rozvojovej pomoci SR – SAMRS,

V roku 2023 bolo vypracovaných a podaných 30 projektov APVV, ktoré boli v štádiu schvaľovania.

V roku 2023 plnilo NPPC špecifických činností na národnej úrovni:

- Aktívna účasť pri implementácii inovovanej Stratégie inteligentnej špecializácie RIS3 SK 2021 - 2027 - vizionár domény Zdravé potraviny a životné prostredie. Spolupráca s Národným kontaktným bodom Horizon Europe pre klaster 6, informačné pracovné stretnutia na VAIA – implementácia domény 5, prepojenie s Misiami a konceptom živých laboratórií. Expertná činnosť a pripomienkovanie materiálov pre implementáciu Plánu obnovy, napr. Plán financovania vedy a výskumu.

Plnenie špecifických činností na medzinárodnej úrovni a na úrovni EK:

– Zastupovanie SR v Stálom výbore pre poľnohospodársky výskum pri EK SCAR - národný delegát, účasť v Riadiacom výbore SCAR (4 zasadnutia), na plenárnych zasadnutiach SCAR (2 x ročne) a aktívna účasť na podujatiach s prípravou programu Horizon Europe 2021 – 2027. Účasť na stretnutiach EK s aktérmi – príprava Partnerstiev Horizon Europe (Partnerstvo Agroecology Living Labs).

– Aktívna účasť v medzinárodnej platforme BIOEAST - národný kontaktný bod BIOEAST, účasť na zasadnutiach Rady BIOEAST, konzultácie k dokumentom BIOEAST, 03/2023 Záverečná konferencia projektu BIOEASTsUP; (<https://bioeast.eu/documents/>).

– Príprava rôznych pracovných dokumentov, spolupráca so Stálym Zastúpením SK v EÚ v Bruseli, s MPRV SR a expertných podkladov pre predstaviteľov MPRV (napr. k Agriresearch konferencii 30.5. - 1.6.2023 v Bruseli).

– Rokovania Rady BIOEAST zamerané najmä na aktívne presadzovanie záujmov iniciatívy (hľadanie partnerov do projektov Horizon Europe, komunikácia s aktérmi v SR).

Spolupráca s MPRV SR na príprave podkladov pre vystúpenia vysokých štátnych predstaviteľov, napr. konferencia EK o poľnohospodárskom výskume 30.5. – 1.6.2023 a iné.

– Práca v Riadiacom výbore NEXUS MPRV SR - Uhlíková a vodná banka, príprava konceptu, pracovné zasadnutia, pracovné skupiny, konzultácie pre kanceláriu štátneho tajomníka, spoluorganizácia, pracovná skupina pre zahraničné vzťahy.

– Riešenie BIOEASTUP projektu (spolu s MPRV SR a NLC) - účasť expertov SR na práci tematických pracovných skupín – TWG Agroecology, TWF Food Systems, príprava strategickej výskumnej a inovačnej agendy SRIA BIOEAST (Strategic Research and Innovation Agenda).

– Koordinácia zapojenia organizačných útvarov NPPC a ústavov do iných medzinárodných platforiem (napr. Aliancia for pesticide free).

Významné výsledky činnosti pre SK boli:

– Zapojenie do programu v rámci H2020 „European Joint Programing on Soil“ (EJP Soil), odbor riadenia vedy a výskumu zabezpečuje publicitu projektu a administratívny manažment, podieľa sa na niektorých pracovných balíkoch programu zameraných na prioritizáciu a mapovanie (<https://cordis.europa.eu/article/id/418201-preserving-crop-diversity-for-future-generations-launch-of-eu-research-project-agent>); zapojenie sa do projektov v rámci interných výziev EJP Soil, (<http://www.nppc.sk/index.php/sk/projekty>).

– Úspešné 2 nové projekty Horizon Europe – Partnerstvo AELLRI, projekt AGROECOLOGY (RIA), projekt BOOST4BIOEAST (CSA, podpísaná zmluva, začiatok 1/2024). NPPC je partner uvedených projektov.

– Projekt LIFE-2023-STRAT-two-stage SIP (Strategic Integrated Projects) NatAdaptSK prešiel hodnotením EK do 2.kola, projekt je v príprave (NPPC -VÚPOP, NPPC-VÚP sú partneri projektu).

Úlohy odbornej pomoci, ktoré NPPC riešilo v roku 2023, vychádzali zo spoločenských i hospodárskych objednávok riadiacej a výrobnjej sféry a boli plne v súlade so stratégiou rozvoja odvetvia v rámci národného hospodárstva SR. Vo veľkej miere boli riešené v rámci medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce.

Z riešenia úloh odbornej pomoci, pre MPRV SR v roku 2023, vyplynulo spolu 199 realizačných výstupov, z ktorých bolo 62 hmotných a 137 nehmotných.

Okrem zabezpečovania úloh výskumu a vývoja v SR získalo NPPC významné postavenie aj v medzinárodnom meradle. Dokumentuje to riešenie 8 medzinárodných projektov, aktívna účasť pracovníkov NPPC v 52 medzinárodných vedeckých a odborných organizáciách.

Pracovníci NPPC aktívne pracovali v 77 orgánoch a komisiách ústrednej štátnej správy, v 61 profesijných a záujmových združeniach, zväzoch a podobných organizáciách, v 29 orgánoch ostatných organizácií s pôsobnosťou v poľnohospodárstve, v 23 vedeckých radách vedecko-výskumných pracovísk a v 34 redakčných radách periodík (kapitola 4.2.). V priebehu roku 2023 sa spracovalo a následne riadiacim orgánom s celospoločenským a regionálnym významom predložilo 27 podkladov pre prípravu legislatívnych predpisov a 37 koncepčných, prognostických a expertíznych materiálov pre riadiace orgány na základe požiadaviek MPRV SR a jeho odborných sekcií.

NPPC organizovalo konferencie, semináre, školenia, kurzy a prednášky ako aj monitoring, akreditačnú, skúšobnú a kontrolnú činnosť. Zabezpečovalo tiež školenia v oblastiach predmetu činnosti. Pracovníci NPPC v roku 2023 zrealizovali niekoľko podujatí s medzinárodnou účasťou.

Dôležitým hodnotiacim kritériom NPPC bola publikačná činnosť. V roku 2023 pracovníci NPPC publikovali (na základe prepočítaných podielov pracovníkov) 781,35 prác, podieľali sa na vedeckej výchove a pedagogickej činnosti. V roku 2023 pôsobilo v pedagogickom procese 18 prednášateľov z NPPC, ktorí na 12 slovenských a zahraničných univerzitách odprednášali 1392 hodín a odborne viedli 14 doktorandov a 40 diplomantov a bakalárov.

Významnou činnosťou NPPC bola koordinácia Národných programov zachovania genofondu pôvodných a ohrozených druhov rastlín a plemien hospodárskych zvierat vrátane tvorby národných databánk. NPPC - VÚRV koordinoval Národný program ochrany genetických zdrojov rastlín (GZR) pre výživu a poľnohospodárstvo a zabezpečoval prevádzku Génovej banky semenných kultúr Slovenskej republiky. NPPC – VÚŽV Nitra plnil úlohy národného kontaktného bodu pre ŽGZ vyplývajúce z medzinárodných dohôd a dohôdov ratifikovaných SR.

Na základe dosiahnutých vedeckovýskumných poznatkov, bohatej publikačnej, poradenskej, vedecko-výchovnej, pedagogickej, koncepcnej a odborno-profesnej činnosti NPPC za rok 2023 možno hodnotiť jeho činnosť veľmi pozitívne. Má dôležité miesto v spoločnosti, pretože disponuje kvalitným vedeckovýskumným potenciálom, ktorý pokrýva všetky oblasti pôdohospodárstva a potravinárstva, výroby a je plnohodnotným partnerom popredným zahraničným výskumným pracoviskám.

NPPC je etablovaným a akceptovaným výskumným pracoviskom, má veľmi dobre rozvinutú medzinárodnú spoluprácu. Vzrastá i záujem súkromnej sféry o spoluprácu.

Medzi hlavných užívateľov vedeckovýskumnej činnosti NPPC v roku 2023 patrili riadiace, rozhodovacie a kontrolné orgány rezortu pôdohospodárstva (MPRV SR, MŽP SR, MŠVVaŠ SR, SPPK, ŠVPS, ÚKSÚP, CVTI, PS SR, Štatistický úrad SR, š. p., Hydromeliorácie š.p., regionálne strediská Pôdohospodárskej platobnej agentúry, okresné úrady - pozemkové a lesné odbory), pre ktoré sa spracovávali rôzne legislatívne, koncepčné, prognostické a expertízne materiály.

MPRV SR využívalo odbornosť pracovníkov pri koordinovaní Národných programov ochrany genetických zdrojov rastlín a ohrozených plemien hospodárskych zvierat ako aj pri výkonoch mnohých výberových a uznávacích komisií MPRV SR. Spolupráca s MPRV SR prebiehala v podobe viacerých legislatívnych návrhov, ako aj vypracovávania stanovísk k otázkam súvisiacich s predmetom činnosti NPPC. Užívateľmi výstupov z riešených úloh odbornej pomoci okrem MPRV SR bol aj Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA).

Najpočetnejšími odberateľmi výsledkov výskumu a vývoja NPPC fyzické a právnické osoby podnikajúci v rámci poľnohospodárstva, univerzity, stredné odborné školy a široká odborná a ostatná verejnosť, ktorí preberali najnovšie poznatky z riešenia v oblastiach rastlinnej a živočíšnej výroby, pôdoznalectva a ochrany pôdy, potravinárstva a efektívnych spôsobov využívania biomasy pre energetické účely. Okresné úrady - lesné odbory – využívali výsledky NPPC-VÚŽV Nitra v poradných zboroch a chovateľských radách poľovných oblastí.

Výsledky výskumu a vývoja boli verejnosti prezentované v RTVS v programe Farmárska revue.

9.2. VZDELÁVANIE

Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií vznikol dňa 1.1.2023 v zmysle rozhodnutia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR č. 8570/2022-250 začlenením úloh a činností štátneho podniku Agroinštitút Nitra do štátnej príspevkovej organizácie Agentúry pre rozvoj vidieka a následnou zmenou organizačnej štruktúry a názvu Agentúry pre rozvoj vidieka na Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií (ďalej „IZPI“).

IZPI je zameraný na poskytovanie komplexných informačných a poradenských služieb pre subjekty v pôdohospodárstve a vidieckom priestore. Okrem toho plní aj úlohy pre podnietenie a podporu inovácií v sektore, zefektívnenie výmeny vedomostí a sieťovania aktérov v sektore s cieľom modernizácie poľnohospodárstva a vidieka. Na základe nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (ďalej len „EPFRV“) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č.1698/2005 a nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 2220/2020 je v Programe rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 IZPI definovaný ako hosťiteľský orgán jednotky Národnej siete rozvoja vidieka na uvedené programové obdobie. Zároveň, v nadväznosti na kapitolu 8 Strategického plánu Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023 - 2027 je IZPI určený ako implementátor AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation Systems - pôdohospodárske znalostné a inovačné systémy).

Hlavným cieľom inštitútu ako aj regionálnych inštitútov znalostného pôdohospodárstva (RIZPI) pre rok 2023 bolo zhromažďovanie, analyzovanie a šírenie informácií pre subjekty v pôdohospodárstve a vidieckom priestore, propagácia činnosti organizácie, tvorba štruktúry AKIS, podpora spolupráce na regionálnej, národnej a nadnárodnej úrovni, zefektívnenie výmeny vedomostí a sieťovania aktérov v sektore s cieľom modernizácie pôdohospodárstva a vidieka. Zadefinovaný cieľ sa realizoval prostredníctvom plnenia 7 úloh financovaných z kontraktu medzi IZPI a MPRV SR na rok 2023 a úloh financovaných z iných zdrojov.

V roku 2023 predstavovali finančné prostriedky na úlohy IZPI zo štátneho rozpočtu z kapitoly MPRV SR 1 278 259 EUR, čerpané boli vo výške 1 084 075,42 €. Podstatná časť finančných prostriedkov bola využitá na inštitucionálne financovanie IZPI a informačné zabezpečenie potrieb MPRV SR. Nedočerpaná suma vo výške 194 183,58 € bola použitá na financovanie bežných výdavkov IZPI v prvom štvrtroku 2024 v súlade s rozpočtovými pravidlami.

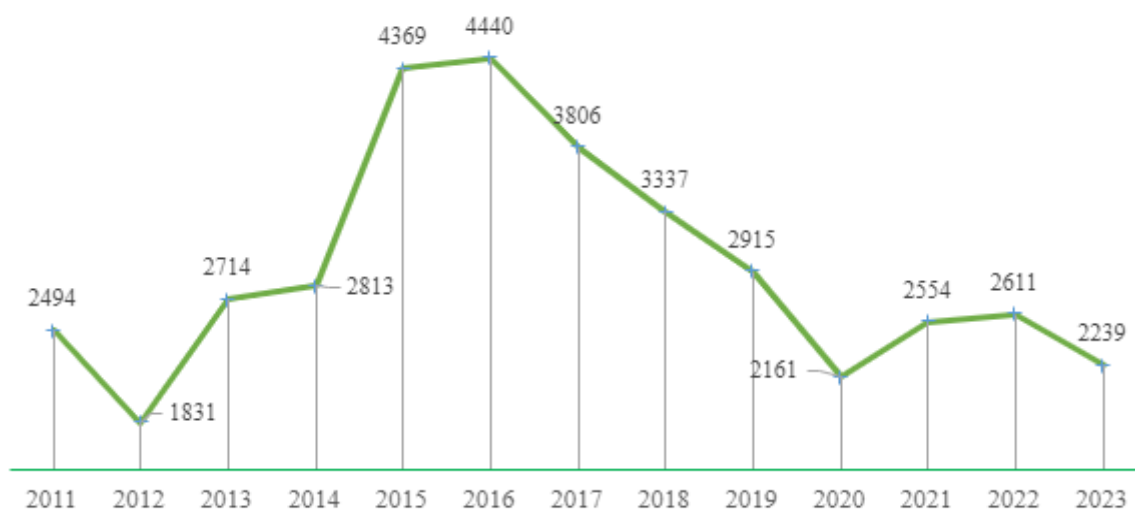
V roku 2023 odbor AKIS celkovo zrealizoval 75 vzdelávacích aktivít, ktorých sa zúčastnilo 2 239 osôb. V súvislosti s požiadavkami praxe, PRV 2014 - 2022 a SP SPP zamestnanci IZPI zrealizovali 26 rôznych vzdelávacích aktivít.

Tab. 75 *Vývoj počtu vzdelávacích aktivít a počtu vzdelávaných v rokoch 2016 - 2023*

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet vzdelávacích aktivít	153	199	127	105	87	89	80	75
Počet vzdelávaných	4 440	3 806	3 337	2 915	2 161	2 554	2 611	2 239

Prameň: IZPI

Graf 52 *Vývoj počtu účastníkov vzdelávacích aktivít za obdobie rokov 2011 - 2023*

Prameň: IZPI

Pri realizácii vzdelávacích aktivít spolupracoval IZPI s mnohými organizáciami a inštitúciami pôsobiacimi v rámci agrozozortu ale i mimo neho. V spolupráci s Agrárnou komorou Slovenska bolo organizované odborné vzdelávanie v oblasti aplikácie prípravkov na ochranu rastlín pre vedúcich pracovníkov a aplikátorov v Dunajskej Strede, v spolupráci so sekciou poľnohospodárstva MPRV SR bola organizovaná odborná diskusia o používaní dronov pre aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, ktorá sa konala 5.9.2023 na pôde IZPI. V spolupráci s MPRV SR, odborom priamych platieb a správnych činností, bol organizovaný odborný on-line seminár „Pravidlá novej SPP na obdobie rokov 2023 – 2027“ s účasťou 690 osôb. Následne záznam z celého podujatia prostredníctvom youtube kanálu si pozrelo do konca roka 2023 viac ako 1 800 osôb.

Odbornú spôsobilosť v oblasti uvádzania prípravkov na ochranu rastlín v zmysle § 32 ods. 6 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti na základe poverenia MPRV SR č.

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

224/22023 zo dňa 9.1.2023 v roku 2023 získalo 214 vedúcich pracovníkov, 498 aplikátorov a 148 predajcov, spolu 860 osôb.

V priebehu roka 2023 na základe akreditácie MŠVVaŠ SR podľa § 9 ods. 2 zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní IZPI realizoval vzdelávacie aktivity, ktorých sa celkom zúčastnilo 346 osôb.

Tab. 76 *Prehľad akreditovaných vzdelávacích kurzov realizovaných v roku 2023*

Názov kurzu	číslo akreditácie	rozsah v hodinách	počet účastníkov
Odborná príprava na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie	3801/2023/1/6	20	3
Aktualizačná odborná príprava na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie	3801/2023/1/6	16	20
Prevádzkovanie liehovárníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia	3801/2023/1/1	80	11
Odborná príprava na overenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami	3801/2023/1/7	10	58
Aktualizačná odborná príprava na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a toxickými látkami a zmesami	3801/2023/1/7	10	34
Začínajúci včelár	3801/2023/1/4	56	10
Pestovanie a spracovanie liečivých rastlín	3801/2023/1/3	20	46
Ošetrovanie ošippaných	3801/2023/1/2	16	20
Základy podnikania a podporné opatrenia v agrosektore	3801/2023/1/5	38	144
SPOLU			346

Prameň: IZPI

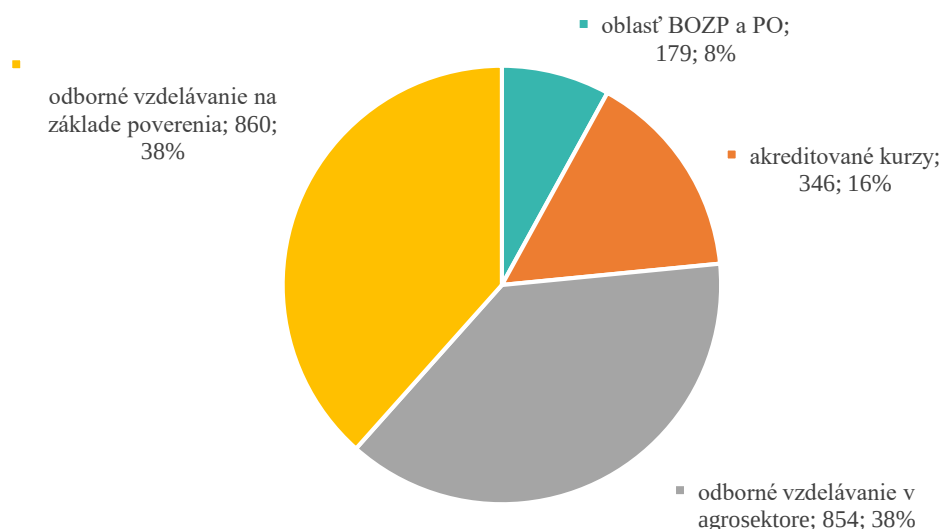
V oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej len BOZP) a v oblasti požiarnej ochrany (ďalej PO) sa vzdelávacích aktivít v roku 2023 zúčastnilo celkovo 179 osôb.

Vzdelávacie aktivity boli zamerané na:

- aktualizačnú odbornú prípravu bezpečnostných technikov na základe oprávnenia Národného inšpektorátu práce SR č. VVZ-0010/23-01.2 (25 absolventov);

- základnú odbornú prípravu technikov požiarnej ochrany na základe oprávnenia Prezídia hasičského a záchranného zboru, oprávnenie č. 6/2023 (16 absolventov);
- aktualizáciu odbornú prípravu technikov požiarnej ochrany na základe oprávnenia Prezídia hasičského a záchranného zboru, oprávnenie č. 6/2023 (73 absolventov);
- BOZP vedúcich pracovníkov páleníc (37 účastníkov);
- prípravný kurz BT ku skúškam na NIP (28 účastníkov).

Graf 53 *Vzdelávacie aktivity podľa oblastí v závislosti od počtu účastníkov v roku 2023*

Prameň: IZPI

Ďalšie odborné vzdelávanie realizované v roku 2023 bolo zamerané na:

- Zákon o odpadoch (36 účastníkov),
- Školenie vodohospodárov (20 účastníkov),
- Nový zákon o ochrane ovzdušia (19 účastníkov),
- Pestovanie medonosných rastlín (10 účastníkov),
- Pozemkové spoločenstvá (79 účastníkov),
- Pravidlá novej SPP na obdobie rokov 2023-2027 (690 účastníkov).

V nasledujúcej tabuľke je uvedený počet účastníkov podľa jednotlivých oblastí vzdelávacích aktivít za roky 2018 – 2023.

Tab. 77 *Vývoj počtu účastníkov všetkých vzdelávacích aktivít v rokoch 2018 – 2023*

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Informačné semináre k aplikácii GSAA	604	103	0	0	0	0
Odborné vzdelávanie na základe poverenia (POR-ky)	520	831	1 077	1 126	971	860
Odborné vzdelávanie v agrosektore	1 337	1 208	198	281	723	854
Oblasť BOZP a PO	451	345	260	330	318	179
Akreditované kurzy	425	428	596	817	599	346
Ostatné	0	0	30	0	0	0
Spolu počet účastníkov vzdelávacích aktivít	3 337	2 915	2 161	2 554	2 611	2 239
Počet realizovaných vzdelávacích aktivít	127	105	83	89	80	75
z toho počet seminárov ku GSAA	46	16	0	0	0	0
Počet odučených osobohodín	39 615	41 911	31 555	41 046	41 206	25 939

Prameň: IZPI

Poradenský systém v pôdohospodárstve

V súvislosti s výzvou v rámci podopatrenia 2.1 Poradenské služby zamerané na pomoc poľnohospodárom a obhospodarovateľom lesa bol v roku 2023 vytvorený nový katalóg poradenských produktov, ktorý bol zverejnený na stránke www.izpi.sk a tiež na stránke www.agroporadenstvo.sk. Cieľom bolo umožniť jednoduchšiu orientáciu v katalógu produktov, zníženie administratívy, nakoľko poradenské produkty v rámci výzvy vyhlásenej v roku 2019 boli veľmi úzko špecifikované a nevytvárali priestor na flexibilitu v poradenstve. Dĺžka trvania každého poradenského produktu je v rozsahu 26 hodín z toho terénne poradenstvo v rozsahu minimálne 6 hodín a príprava na poradenskú službu maximálne 2 hodiny.

Nový katalóg poradenských služieb pomôže zabezpečiť efektívnejšiu participáciu poradcov v rámci pripravovanej výzvy na podopatrienie 2.1, účinnejšie čerpanie finančných prostriedkov a v konečnom dôsledku predovšetkým viac poradenských služieb pre farmárov. Odbor AKIS rozposlal všetkým poľnohospodárskym poradcem zaregistrovaným v Centrálnom registri pôdohospodárskych poradcov (ďalej len CRPP) všetky relevantné informácie týkajúce sa nového katalógu poradenských produktov. Poradcovia si vybrali z nového katalógu produkty, ktoré plánujú realizovať v rámci novej výzvy. V CRPP boli následne zverejnené informácie o tom, ktoré poradenské produkty v novom katalógu budú jednotliví poradcovia ponúkať.

V rámci CRPP v roku 2023 nastali zmeny v počtoch poradcov:

- 154 poľnohospodárskych poradcov k 1.1.2023,
- 7 poľnohospodárskych poradcov, ktorí požiadali v priebehu roku 2023 o vyradenie z CRPP,
- 147 poľnohospodárskych poradcov k 31.12.2023,
- 38 poradcov pre oblasť lesného hospodárstva k 1.1.2023 a tiež k 31.12.2023.

Informačný a komunikačný portál pôdohospodárskeho poradenského systému na šírenie autorizovaných databáz a informácií www.agroporadenstvo.sk bol počas roka 2023 funkčný. Za sledované obdobie mala stránka viac ako 45 tisíc zobrazení, z toho približne 80 % tvorili noví návštevníci a 20 % bolo opätovne sa vracajúcich. Až 88 % tvorili návštevníci zo Slovenska. Na stránku bolo v rámci roku 2023 pridaných 297 odborných článkov rôzneho charakteru, rozdelených do jednotlivých tematických oblastí a 84 nových legislatívnych noriem a právnych predpisov, spolu

381 aktualizácií. V nasledujúcej tabuľke je prehľad o počtoch zverejnených článkov a legislatívnych predpisov za obdobie rokov 2018 - 2023 na stránke www.agroporadenstvo.sk.

Tab. 78 *Počet zverejnených článkov a legislatívnych predpisov*

	2019	2020	2021	2022	2023
Počet pridaných odborných článkov	251	292	328	325	297
Počet pridaných legislatívnych predpisov	49	71	63	61	84
SPOLU	300	363	391	386	381

Prameň: IZPI

Medzinárodné projekty

V rámci rozvoja medzinárodných vzťahov a spolupráce sa IZPI zapája predovšetkým do programov ERASMUS+. Medzinárodnú spoluprácu realizuje v rámci vedecko-výskumnej činnosti na úrovni spoločných projektov, najmä s krajinami v európskom prostredí, ďalej spolupracuje na e-learningových vzdelávacích projektoch, tiež zabezpečuje obojstranný transfer informácií a vedomostí v kontexte smerovania politiky agrozozoru, uplatňovania novej legislatívy, nariadení EÚ i potrieb pôdohospodárskej praxe.

V roku 2023 ukončil IZPI realizáciu projektu AgriSmart: Sustainability and digital skills for the agricultural sector/Udržateľnosť a digitálne zručnosti pre sektor poľnohospodárstva. Bol to projekt v rámci programu ERASMUS +. Cieľom projektu bolo prispôsobiť poskytovanie OVP a WBL (vzdelávanie prácou) existujúcim a vznikajúcim pracovným potrebám a posilniť klimaticky inteligentné a digitálne zručnosti poľnohospodárov.

Špecifickými cieľmi projektu boli nasledujúce aktivity:

- navrhnuť študijný program kurzov, zameraný na klimaticky inteligentné a digitálne postupy v oblasti poľnohospodárstva, s ohľadom na súčasné a vznikajúce pracovné potreby;
- zaviesť rôzne metódy poskytovania vzdelávania a inovatívne pedagogické zdroje s otvoreným prístupom, šité na mieru odvetvovým charakteristikám, s cieľom posilnenia poskytovania OVP a WBL;
- zvýšiť kapacity a rozšíriť spoluprácu medzi verejnými a sektorovými zainteresovanými stranami, podporiť integráciu rozvoja klimaticky inteligentných a digitálnych zručností do ponúk odbornej prípravy a regionálnych politík.

Partnermi projektu boli:

- Università Degli Studi di Milano (Taliansko),
- Exelia E.E. (Grécko),
- Innovela sprl (Belgicko),
- Stowarzyszenie ARID (Poľsko),
- Deula- Nienburg GmbH (Nemecko).

Časové rozpätie realizácie projektu bolo od decembra 2020 do mája 2023.

Webstránka projektu: <https://agri-smart.eu/>

V roku 2023 IZPI pokračoval v realizácii nasledujúcich projektov:

- Projekt **BeePro: Rational use of plant protection products and fertilizers in terms of the impact on bees in the ecosystem** / Racionálne využívanie prípravkov na ochranu rastlín a hnojív z hľadiska vplyvu na včely v ekosystéme.

Hlavným cieľom projektu je aktualizovať a zlepšiť vedomosti a povedomie študentov v OVP, organizácií pôsobiacich v OVP, poľnohospodárov a ľudí pracujúcich v poľnohospodárskej výrobe v oblasti ekologického včelárstva a správneho používania chemických prípravkov na ochranu rastlín a hnojív. Zámerom projektu je vytvorenie učebných osnov a obsahu interaktívneho vzdelávania, zameraného na ekologické včelárstvo a vývoj interaktívnych tréningových materiálov a nástrojov o ekologickom včelárstve a racionálnom používaní prípravkov na ochranu rastlín.

Partnermi projektu sú:

- Stowarzyszenie ARID (Poľsko),
- New Edu, n. o. (Slovensko),
- SERVIMA servicios ambientales y recursos educativos SL (Španielsko),
- CPIP – Comunitatea pentru Invatarea Permanenta (Rumunsko),
- STANDO LTD (Cyprus).

Trvanie projektu: november 2021 – marec 2024

Webové sídlo: <https://beepro.sk/>

- Projekt **CAPTIVATE: CAP Transfer of Information Via Assessment, Training and Extension** / Prenos informácií prostredníctvom hodnotenia, školenia a rozšírenia.

Projekt CAPTIVATE má za cieľ poskytnúť inovatívnu, komplexnú a cieleňú metodiku pre poľnohospodárskych producentov a poskytovateľov pôdohospodárskych poradenských služieb, zameranú na zlepšenie ich vedomostí v kľúčovej oblasti trvalo udržateľného poľnohospodárstva, ktorá je stredobodom novej SPP a zároveň priťahuje značnú spoločenskú pozornosť zo strany zákazníkov. Cieľom projektu je vyvinúť hodnotiaci a školiaci systém, zameraný na farmárov, aby sa nové požiadavky SPP lepšie prepojili s inovatívnymi osvedčenými postupmi ekologického riadenia v prospech lepšej implementácie rôznych opatrení, zvýšeného využívania podpory, zlepšenej efektívnosti výroby a ochrany prírodného prostredia.

Partnermi projektu sú:

- ÖMKi (Maďarsko) - koordinátor,
- FiBL-AT (Rakúsko),
- IPS Konzalting (Česká republika),
- Neumann János University (Maďarsko).

Trvanie projektu: november 2021 – november 2024

Webové sídlo: <https://cap-tivate.eu/>

- Projekt **FASTool: Developing Blended Training Program for Specialist Advisors in the EU Farm Advisory System** / Vývoj zmiešaného školiaceho programu pre odborných poradcov v poľnohospodárskom poradenskom systéme EÚ.

Projekt FASTool sa zameriava na rozvíjanie profesijného profilu špecializovaných poľnohospodárskych poradcov na 6. úrovni EQF a návrh vzdelávacích osnov programov kombinovaného vzdelávania, pričom má za cieľ poskytnúť požadované kompetencie pre kvalifikovaných pôdohospodárskych poradcov v perspektíve EÚ a poskytnúť flexibilný spôsob

vzdelávania. Špecializovaní pôdohospodárski poradcovia sú najdôležitejšou súčasťou systému, ktorý môže zvýšiť celkovú efektivitu. Projekt FASTool poskytne riešenia pre riadenie ľudských zdrojov v systéme poľnohospodárskych poradenských systémov. Hlavnými príjemcami projektu FASTool sú: poskytovatelia celoživotného odborného vzdelávania, orgány a subjekty národného a regionálneho pôdohospodárskeho poradenského systému.

Partneri projektu:

- Uluslararası Tarımsal Egitim Merkezi Mudurlugu (Turecko) – koordinátor,
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Turecko),
- Bundesanstalt für Agrarwirtschaft und Bergbauernfragen (Rakúsko),
- Universidad Politécnica de Madrid (Španielsko),
- Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği (Turecko),
- Hochschule für Agrar- und Umweltpädagogik (Rakúsko).

Trvanie projektu: december 2021 – február 2024

Webové sídlo: <https://www.fastoolproject.org/>

- Projekt **Spiritualist: Studies Practice in agRiculTUrAL high Schol sTudents**/Študiijná prax v poľnohospodárstve stredoškôlaci.

Projekt je zameraný na vývoj vzdelávacích nástrojov v oblasti hydroponického poľnohospodárstva v rámci odborného vzdelávania a prípravy. Vďaka projektu SPIRITUALIST získajú študenti stredných poľnohospodárskych škôl, učitelia, študenti stredných odborných a poľnohospodárskych univerzít, ako aj farmári potrebné vedomosti a zručnosti pre v oblasti hydroponického poľnohospodárstva.

Partneri projektu:

- Liceul Tehnologic Nicolae Balcescu (Rumunsko) – koordinátor,
- Osmangazi İlçe Milli Eğitim Mudurlugu,(Turecko),
- UNIVERSITA DEGLI STUDI DELLA TUSCIA (Taliansko),
- Bilecik Seyh Edebali University (Turecko),
- Srednja skola Dalj (Chorvátsko),

Trvanie: október 2022 – september 2024

Webové sídlo: <https://www.hydrospiritualist.eu/>

Dôležitou súčasťou projektových aktivít je aj projekt informačného centra **EUROPE DIRECT**, ktorého hosťujúcou inštitúciou je v rámci IZPI odbor AKIS. EUROPE DIRECT (ďalej len ED) je celoeurópska informačná sieť, ktorú tvorí viac ako 480 regionálnych informačných stredísk, 400 dokumentačných stredísk.

Hlavné aktivity pozostávajú z:

- informačných služieb: informácie sú poskytované telefonicky, emailom, osobne v návštevnom centre v priestoroch hostiteľskej organizácie, v knižnici,
- propagačných aktivít: informácie o činnosti a službách ED Nitra prostredníctvom regionálnych médií, napr. RTVS – regionálne vysielanie, vysokoškolské noviny „Poľnohospodár“, Roľnícke noviny, webové portály Turistického informačného centra Nitra a Nitrianskej organizácie cestovného ruchu,
- prevádzky webovej stránky <https://agroinstitut.sk/europedirect/>: tematicky členené texty alebo odkazy na portál Európskej komisie, ale taktiež informácie o podujatiach organizovaných informačným centrom ED Nitra,

- zverejňovania príspevkov prostredníctvom sociálnych médií: sociálne siete majú vplyv na tvorbu verejnej mienky. Na existujúcom profile na facebookovej stránke, Instagrame a Twitteri sú zverejňované príspevky s cieľom osloviť čo najväčší okruh ľudí,
- vydávania newslettera: mesačne je zverejňovaný newsletter s aktuálnymi informáciami z EÚ a informáciami o podujatiach a aktivitách ED Nitra. Newsletter je rozposielaný kontaktom v databáze záujemcov, ktorí prejavili záujem o jeho zasielanie na stránke <https://izpi.sk/europedirect/> a <https://izp.sk/>.

V roku 2023 bolo vybavených 250 podnetov od občanov (v osobnej, telefonicknej alebo emailovej forme), vydaných 12 informačných mesačných bulletinov a publikované 4 články v regionálnej tlači.

Všetky informácie o vyššie uvedených projektoch sú zverejnené na webstránke IZPI <http://izpi.sk/aktualne-vzdelavacie-projekty/> a informácie o projektoch medzinárodnej spolupráce realizovaných v predchádzajúcom období na adrese <http://www.izpi.sk/ukoncene-vzdelavacie-projekty/>.

9.3. CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE ZABEZPEČENÉ INŠTITÚTOM VZDELÁVANIA VETERINÁRNYCH LEKÁROV

Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov (ďalej len „IVVL“) ako príspevková organizácia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR je vzdelávacou inštitúciou, primárne zameranou na rozvoj ľudských zdrojov. V súlade so zákonom o veterinárnej starostlivosti a v intenciách svojho štatútu IVVL zabezpečuje celoživotné vzdelávanie veterinárnych lekárov vykonávajúcich štátne veterinárne činnosti a vzdelávanie ďalších zamestnancov orgánov veterinárnej správy a úradných veterinárnych laboratórií, predovšetkým prostredníctvom *Národného programu vzdelávania* v členení podľa odborných činností ŠVPS SR v oblastiach zdravia a ochrany zvierat, zahraničných vzťahov, dovozov a vývozov, kontroly krmív, ekológie, veterinárnej farmácie, hygieny produktov živočíšneho pôvodu, kontroly potravín rastlinného pôvodu, laboratórnej diagnostiky, legislatívy, auditu a kontroly, rýchleho výstražného systému a certifikácie.

Vzdelávacie programy v roku 2023 vychádzali z požiadaviek plnenia vecných úloh a potrieb ŠVPS SR, návrhov regionálnych veterinárnych a potravinových správ, ŠVPÚ, ÚŠKVBL a ponuky IVVL.

V roku 2023 sa väčšina školení realizovala prezenčnou formou. V rámci Národného programu vzdelávania sa uskutočnilo spolu 20 vzdelávacích aktivít pre 1948 zamestnancov štruktúry ŠVPS SR. Prezenčne sa na 12 aktivitách vyškolilo 1085 inšpektorov, pričom z tohto počtu sa prezenčne zúčastnilo 940 inšpektorov a dištančne 145 inšpektorov, nakoľko v rámci niektorých aktivít prebiehali školenia kombinovane prezenčnou aj online formou. Dištančnou formou sa na 8 aktivitách vyškolilo 863 inšpektorov.

Jednou z činností Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov v oblasti celoživotného vzdelávania je aj zabezpečovanie atestačnej prípravy na atestačnú skúšku 1. a 2. stupňa. Završením tejto formy vzdelávania je ústna skúška pred skúšobnou komisiou resp. skúšobným senátom, ktorá je realizovaná v súlade s vyhláškou MP SR č. 480/2007 Z. z. o postgraduálnom vzdelávaní. Atestačnú prípravu na atestačnú skúšku 2. stupňa úspešne absolvovalo 25 zamestnancov organizácií štruktúry ŠVPS SR a jeden zamestnanec Ministerstva obrany SR. Z týchto absolventov v dvoch termínoch úspešne obhájilo atestačné práce a absolvovalo atestačné skúšky päť atestantov.

IVVL, okrem vzdelávania zamestnancov štruktúry ŠVPS SR, realizovalo vzdelávacie programy aj pre iné cieľové skupiny, kde v rámci 100 vzdelávacích aktivít sa v roku 2023 vyškolilo 2 672 účastníkov. Boli to nasledujúce školenia:

- *Ochrana zvierat pri preprave*, t. j. vzdelávací program určený hlavne pre vodičov a sprievodcov zúčastňujúcich sa prepravy zvierat v zmysle Nariadenia Rady (ES) č. 1/2005 z 22. decembra 2004 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností a o zmene a doplnení smerníc 64/432/EHS a 93/119/ES a nariadenia (ES) č. 1255/97,

- *Prevenencia chorôb kopýt a paznechtov u koní, hovädzieho dobytku a ošípaných* sa realizovalo v dvoch moduloch. Modul „Podkúvač“ je určený pre osoby zaoberajúce sa chovom alebo výcvikom koní, starostlivosťou o zdravie koní, ošetrovateľov, farmárov a ostatných poľnohospodárskych pracovníkov. Modul „Paznechtár“ je určený pre osoby zaoberajúce sa chovom, ošetrovaním a starostlivosťou hovädzieho dobytku so zámerom pracovať v oblasti prevencie chorôb končatín.

- *Školenie poľovníkov* o hygiene zveriny a ochrane zdravia ľudí bolo realizované v zmysle zákona o veterinárnej starostlivosti. Cieľom školenia bolo pripraviť účastníkov tak, aby získali špecifické odborné vedomosti a splnili požiadavky na odbornú spôsobilosť na prvotné vyšetrenie voľne žijúcej zveri na mieste a na jej vyšetrenie po usmrtení.

- *Preškolenie poľovníkov* - v rámci preškolovania už vyškolených osôb po 5 rokoch sa uskutočnilo 29 preškolení s účasťou 983 osôb. Legislatívny rámec vzdelávania tvorili vybrané nariadenia EP, Vyhláška MPRV č. 13/2012, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o skúškach poľovníkov o hygiene zveriny a ochrane zdravia osôb, o vedení evidencie a o požadovaných hláseniach a Metodický pokyn ŠVPS SR č. 09/2020/330 zo dňa 24.6.2020.

- *Ochrana zvierat počas usmrcovania*, v rámci nariadenia na ochranu zvierat počas usmrcovania a vyplývajúcej povinnosti usmrcovať zvieratá len vyškolenou osobou, sa v sledovanom roku uskutočnili školenia v troch termínoch, pričom sa vyškolilo spolu 62 osôb.

- *Ochrana zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely*, vzdelávací program určený najmä pre zamestnancov výskumných a vedeckých inštitúcií, ktorí sa podieľajú na experimentoch, postupoch a používajú zvieratá na vedecké účely alebo vzdelávacie účely. V súlade s nariadením na ochranu zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely a novelou zákona o veterinárnej starostlivosti č. 65/2021 Z. z., k získaniu odbornej spôsobilosti je vzdelávanie osôb rozdelené na teoretickú časť, praktickú výuku a záverečný test. Teoretickej časti školenia sa v jednom termíne zúčastnilo 109 osôb, pričom školenie prebehlo online formou.

- *Ochrana zvierat používaných na vedecké účely alebo vzdelávacie účely – preškolenie* po 4 rokoch v súlade s príslušnou legislatívou a §37 b), bod 4 zákona o veterinárnej starostlivosti. V sledovanom roku bolo online formou preškolených 334 osôb v piatich termínoch.

- *Odchyt túlavých zvierat*, v sledovanom období sa školenie realizovalo v zmysle zákona o veterinárnej starostlivosti a Vyhlášky MPRV SR č. 283/2020 Z. z. o podrobnostiach o ochrane spoločenských zvierat, požiadavkách na odchyt túlavých zvierat a požiadavkách na karanténne stanice a útulky pre zvieratá. Vzdelávací program je určený hlavne tým, ktorí chcú vykonávať odchyt túlavých zvierat na úrovni miest a obcí. V uplynulom roku sa vyškolilo 77 osôb v dvoch termínoch.

- *Preškolenie včelárov – asistentov úradných veterinárnych lekárov*, školenia boli realizované v súlade so zákonom č. 39/2007 Z. z. v znení zákona č. 184/2018 Z. z. a nariadením vlády SR č. 10/2023 Z. z. Kurz bol určený pre včelárov, ktorí už mali absolvovaný základný, dvojdnový kurz asistentov úradných veterinárnych lekárov a skončila im platnosť. Včelári – asistenti majú povinnosť absolvovať predmetné preškolenie raz za päť rokov. Uvedené školenie bolo zabezpečené v spolupráci

SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE ZA ROK 2023

so Slovenským zväzom včelárov. Na piatich aktivitách (Košice – 2 x, Nitra, Bratislava, Banská Bystrica) bolo preškolených spolu 481 včelárov.

Tab. 79 *Vzdelávacie aktivity organizované IVVL v roku 2023*

Por. č.	Názov vzdelávacej aktivity	Počet aktivít	Počet účastníkov
I. Celoživotné vzdelávanie zamestnancov organizácií ŠVPS SR			
A: Národný program vzdelávania podľa odborných činností			
1.	Zdravie a ochrana zvierat	2	300
2.	Zahraničné vzťahy, dovozy a vývozy	4	310
3.	Kontrola krmív, ekológia a veterinárna farmácia	1	68
4.	Hygiena produktov živočíšneho pôvodu	6	568
5.	Kontrola potravín rastlinného pôvodu	4	412
6.	Legislatíva a právo	1	101
7.	Odbor laboratórnej diagnostiky, rýchleho výstražného systému a certifikácie	2	189
<i>Spolu Národný program:</i>		20	1 948
B: Ďalšie vzdelávanie			
8.	Atestačná príprava 1. stupňa	V rámci bodu A	32
9.	Atestačná príprava 2. stupňa	V rámci bodu A	1
10.	Právna problematika	1	27
11.	Atestačné skúšky 2. stupňa	2	5
12.	Manažérske vzdelávanie	2	70
<i>Spolu Ďalšie vzdelávanie:</i>		5	135
Spolu A + B: Zamestnanci organizácií ŠVPS SR		25	2 083
II. Vzdelávacie aktivity pre ostatné cieľové skupiny			
13.	Ochrana zvierat pri preprave	22	167
14.	Školenie poľovníkov o hygiene zveriny a ochrane zdravia ľudí	9	221
15.	Skúšky poľovníkov	20	217
16.	Preškolenie poľovníkov	29	983
17.	Ochrana zvierat počas usmrcovania	3	62
18.	Ochrana zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely – teoretická časť	1	109
19.	Ochrana zvierat používaných na vedecké alebo vzdelávacie účely – preškolenie	5	334
20.	Odchyt túlavých zvierat	2	77
21.	Podkúvač	3	11
22.	Paznechtár	1	10
23.	Preškolenie včelárov – asistentov úradného veterinárneho lekára	5	481
Spolu Ostatné cieľové skupiny:		100	2 672
Spolu počet aktivít a počet účastníkov k 31. 12. 2023		125	4 755

Prameň: IVVL

Celkovo bolo inštitútom zrealizovaných 125 vzdelávacích aktivít s počtom účastníkov 4755. IVVL prostredníctvom vyššie uvedených vzdelávacích aktivít operatívne reagoval na novovzniknuté

legislatívne zmeny a potreby uskutočniť vzdelávanie v týchto oblastiach. Realizácia vzdelávacích aktivít sa uskutočnila v požadovanom rozsahu a kvalite najmä vďaka 60 erudovaným lektorom z radov zamestnancov ŠVPS SR, jej podriadených organizácií a rezortu MPRV SR, ktorí vykonávajú prednáškovú činnosť v rámci Národného programu vzdelávania bez nároku na honorár. V oblasti vzdelávania ostatných cieľových skupín pôsobilo 36 lektorov.

10. Zoznam právnych predpisov

Zákony

- Zákon č. 2/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
- Zákon č. 58/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 282/2020 Z. z. o ekologickej poľnohospodárskej výrobe v znení zákona č. 350/2020 Z. z.
- Zákon č. 106/2023 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 194/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 240/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov
- Zákon č. 277/2023 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Podzákonné právne predpisy

- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 3/2023 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory na neprojektové opatrenia Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 4/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 50/2007 Z. z. o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 10/2023 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory na vykonávanie opatrení Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky v sektore včelárstva
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 120/2023 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá predkladania žiadostí a znižovania priamych podpôr Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 121/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 436/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou priamych platieb
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 165/2023 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory na vykonávanie opatrení Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky vo vybraných poľnohospodárskych sektoroch
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 227/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 50/2007 Z. z. o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov

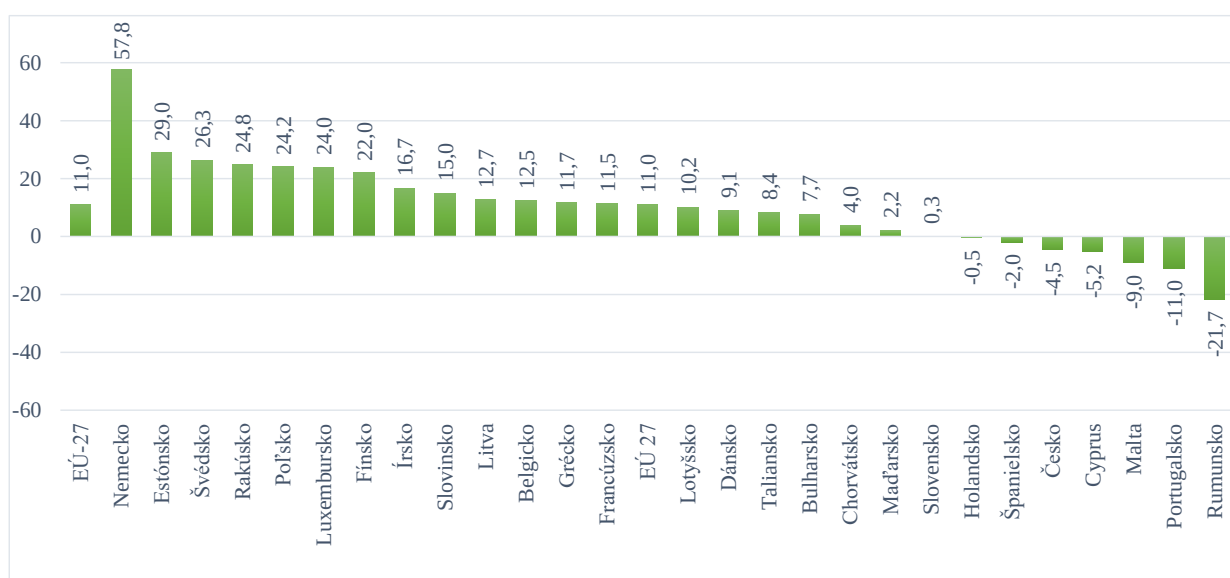
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 245/2023 Z. z., ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 56/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na uvádzanie množiteľského materiálu okrasných rastlín na trh v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 314/2023 Z. z., ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 236/2022 Z. z. o poskytovaní podpory v rámci spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov na financovanie podporných opatrení na pomoc sektoru vinohradníctva a vinárstva
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 319/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/2016 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na uvádzanie množiteľského materiálu ovocných drevín a ovocných drevín určených na výrobu ovocia na trh v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 320/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 200/2019 Z. z. o poskytovaní pomoci na dodávanie a distribúciu ovocia, zeleniny, mlieka a výrobkov z nich pre deti a žiakov v školách v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 346/2023 Z. z. o poskytovaní podpory na kompenzáciu hospodárskej straty poľnohospodárom v dôsledku zvýšeného dovozu obilnín z Ukrajiny
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 407/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 3/2023 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory na neprojektové opatrenia Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 517/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 152/2013 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou prechodných vnútroštátnych platieb v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 519/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 50/2007 Z. z. o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 40/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o osobitnom kvalifikačnom predpoklade štátneho zamestnanca v oblasti pozemkových úprav, o postupe na jeho získanie a o skúške
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 154/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach zabíjania zveri z farmového chovu a hovädzieho dobytku chovaného pod šírým nebom strelnou zbraňou s voľným projektilom v mieste držby zvierat a na farmárskom bitúnku
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 175/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 172/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe a rozsahu vedenia a poskytovania evidencií a stanovenia obvyklej výšky nájomného v znení vyhlášky č. 113/2019 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 303/2023 Z. z., ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 350/2009 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 313/2009 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 306/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej

- republiky č. 20/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytku v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 307/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 17/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii ošípaných v znení neskorších predpisov
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 308/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 397/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú náležitosti vyhlásenia pestovateľa alebo dodávateľa biomasy
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 435/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 83/2016 Z. z. o mäsových výrobkoch
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 436/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 437/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 20/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytku v znení neskorších predpisov
 - Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 441/2023 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 17/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii ošípaných v znení neskorších predpisov.

11. Poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín Európskej únie

Poľnohospodársky príjem⁴¹⁾ v priemere na jedného pracovníka – ročnú pracovnú jednotku (indikátor A) v krajinách EÚ-27 sa v roku 2022 medziročne zvýšil o 11,0 %. Vo väčšine členských štátov EÚ-27 sa indikátor A zvýšil, a to najmä v Nemecku (+ 57,8 %), Estónsku (+ 29,0 %) a Švédsku (+ 26,3 %). Klesol v siedmich členských štátoch EÚ-27, najviac v Rumunsku (- 21,7 %), Portugalsku (- 11,0 %), a na Malte (- 9,0 %).

Graf 54 *Poľnohospodársky príjem na jedného pracovníka v EÚ, (% zmena 2022/2021)*

Prameň: Eurostat, online data, 2024

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2022 bol celkový poľnohospodársky príjem na ročnú pracovnú jednotku za EÚ v porovnaní s rokom 2015 vyšší o 43,8 %. V rámci jednotlivých členských štátov, najvyšší nárast v porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný v Bulharsku (+ 125,7 %), Poľsku (+ 95,2 %) a Dánsku (+ 87,2 %). Najvýraznejší pokles v porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný na Malte (- 36,3 %), v Holandsku (- 11,6 %), a v Slovinsku (- 2,4 %).

⁴¹⁾ Poľnohospodársky príjem zahŕňa príjmy plynúce z poľnohospodárskej činnosti (rovnako ako neoddeliteľné nepoľnohospodárske a vedľajšie činnosti) za dané účtovné obdobie (t. j. kalendárny rok)

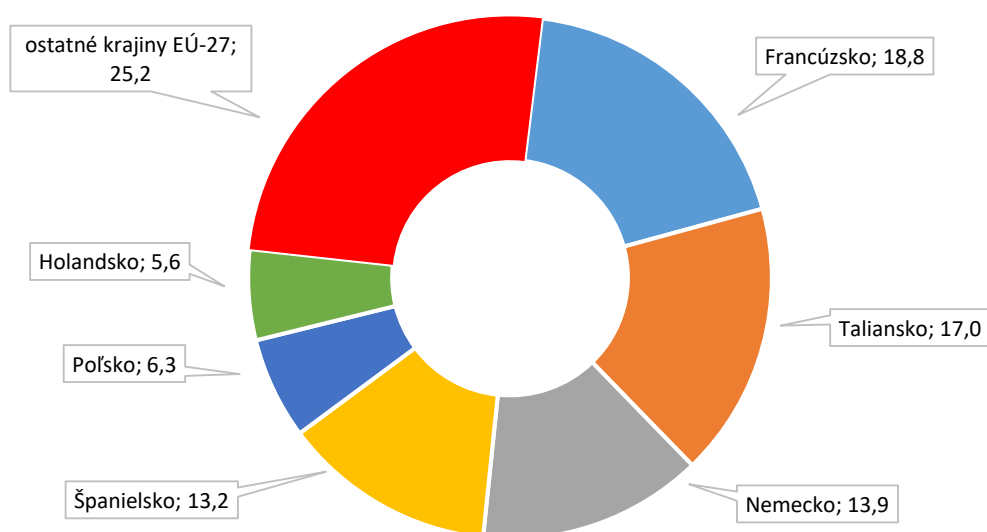
Tab. 80 *Zmeny v poľnohospodárskom príjme na pracovníka (v %)*

Krajina/ zoskupenie	2022/2015	2022/2021	Krajina/ zoskupenie	2020/2015	2021/2020
EÚ-27	43,8	11,0	Lotyšsko	66,0	10,18
Nemecko	78,9	57,82	Dánsko	87,2	9,08
Estónsko	51,7	29,00	Taliansko	22,6	8,37
Švédsko	45,1	26,32	Bulharsko	125,7	7,72
Rakúsko	44,7	24,82	Chorvátsko	75,6	3,96
Poľsko	95,2	24,18	Maďarsko	35,2	2,16
Luxembursko	51,1	23,97	Slovensko	69,0	0,26
Fínsko	46,4	22,00	Holandsko	-11,6	-0,47
Írsko	70,6	16,70	Španielsko	-2,2	-1,97
Slovinsko	-2,4	15,04	Česko	26,9	-4,51
Litva	56,6	12,72	Cyprus	16,1	-5,20
Belgicko	7,3	12,48	Malta	-36,3	-9,03
Grécko	43,7	11,70	Portugalsko	23,2	-10,96
Francúzsko	33,6	11,46	Rumunsko	30,5	-21,66

Prameň: Eurostat, 2023

Vypracoval: MPRV SR

Hrubá pridaná hodnota v krajinách EÚ-27 v roku 2022 dosiahla 215,6 mld. €, čo bolo o 12,3 % viac ako v roku 2021. Rozhodujúci podiel jej celkového objemu vytvorili krajiny pôvodnej EÚ-15, najviac Francúzsko (18,8 %), Taliansko (17,0 %), Nemecko (13,9 %) a Španielsko (13,2 %). Podiel SR dosahoval na hrubej pridanej hodnote krajín EÚ-27 0,4 % a predstavoval 870,2 mil. €.

 Graf 55 *Hrubá pridaná hodnota pre odvetvie poľnohospodárstva,*
% celkovej hodnoty, v bežných cenách

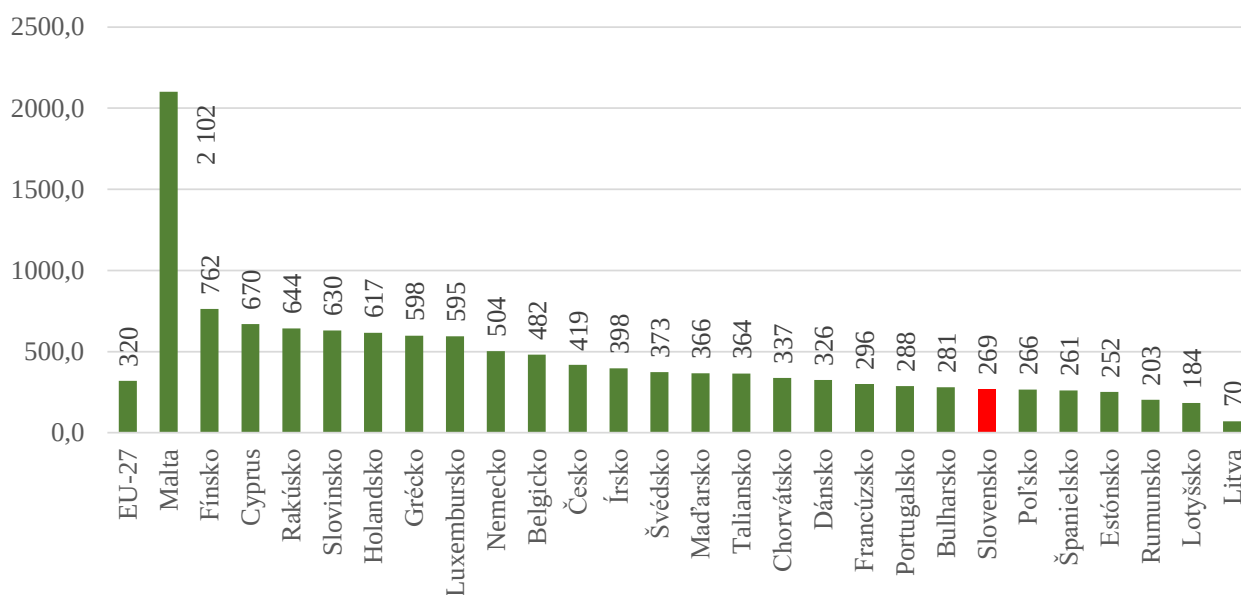
Prameň:

Eurostat, 2024

Vypracoval: MPRV SR

Podpory do poľnohospodárstva krajín EÚ-27 dosiahli v roku 2022 celkom 53,3 mld. €, čo bolo o 5,6 % (2 839 mil. €) viac ako pred rokom. Rozhodujúca časť z celkových podpôr bola alokovaná do pôvodných členských štátov EÚ. Najviac podpôr z celkovej podpory EÚ-27 bolo alokovaných do produkčne rozhodujúcich krajín, a to Nemecka (16,7 %), Francúzska (16,3 %), Španielska (12,0 %), Talianska (9,1 %) a Poľska (7,6 %). SR bolo poskytnutých 1,0 % z celkových podpôr EÚ-27, čo znamenalo 268,7 € na ha poľnohospodársky využívannej pôdy (p. v. p.). Slovensko úrovňou podpôr nedosiahlo priemer krajín EÚ- 27.

Graf 56 *Podpora v € na hektár poľnohospodársky využívannej pôdy v roku 2022*

Prameň: Eurostat, 2024

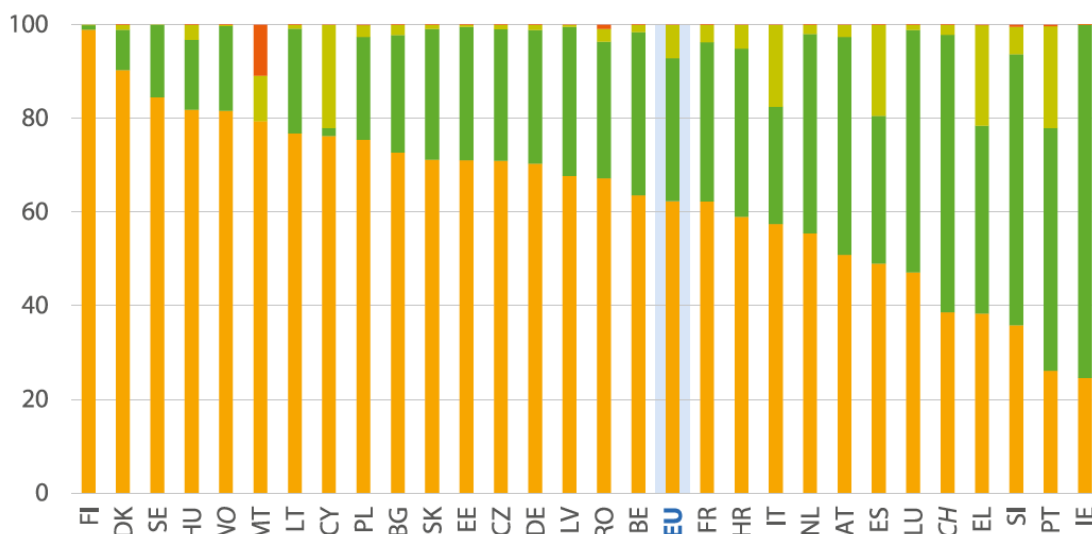
Vypracoval: MPRV SR

Využívaná poľnohospodárska pôda v krajinách EÚ-27 dosiahla 156,7 mil. ha, čo predstavuje 38,0 % z celkovej pôdy EÚ-27. Tieto podiely využívannej poľnohospodárskej plochy v rámci územia daných krajín variovali od menej ako jednej desatiny vo Švédsku a Fínsku po viac ako polovicu v Luxembursku, Maďarsku, Rumunsku. Francúzsku a Dánsku až po úroveň 69,8 % v Írsku.

Výmera poľnohospodársky využívannej poľnohospodárskej pôdy sa medziročne znížila najmä v dôsledku zníženia výmery poľnohospodárskej pôdy v Španielsku (- 684,0 tis. ha), Poľsku (- 378,5 tis. ha), Portugalsku (- 322,2 tis. ha), Rumunsku (- 260,3 tis. ha) a Maďarsku (- 251,2 tis. ha). Výmera sa zvýšila najviac Grécku (+ 637,2 tis. ha) a vo Francúzsku (+ 449,5 tis. ha). Rozhodujúci podiel na celkovej poľnohospodársky využívannej pôde krajín EÚ-27 dosahuje Francúzsko (17,8 %), Španielsko (14,8 %) a Nemecko (10,7 %). SR sa podieľala na celkovej poľnohospodársky využívannej pôde 1,2 %.

Viac ako tri pätiny (62,3 %) EÚ využívannej poľnohospodárskej plochy predstavovala orná pôda, na ktorej sa pestovali plodiny na ľudskú a živočíšnu spotrebu. Trvalé trávne porasty predstavovali takmer jednu tretinu (30,5 %) využívannej poľnohospodárskej plochy a využívali sa najmä na zabezpečenie krmovín pre zvieratá. Zvyšný podiel bol využitý hlavne pre trvalé plodiny (7,1 %), ako sú ovocie, olivy a hrozno.

Graf 57 *Využitie poľnohospodársky využívannej pôdy* v roku 2020, v %*

Prameň: Eurostat, 2024

Poznámka: * Orná pôda (oranžová farba), TTP (tmavozelená farba), trvané plodiny (bledozelená farba), iné (červená farba)

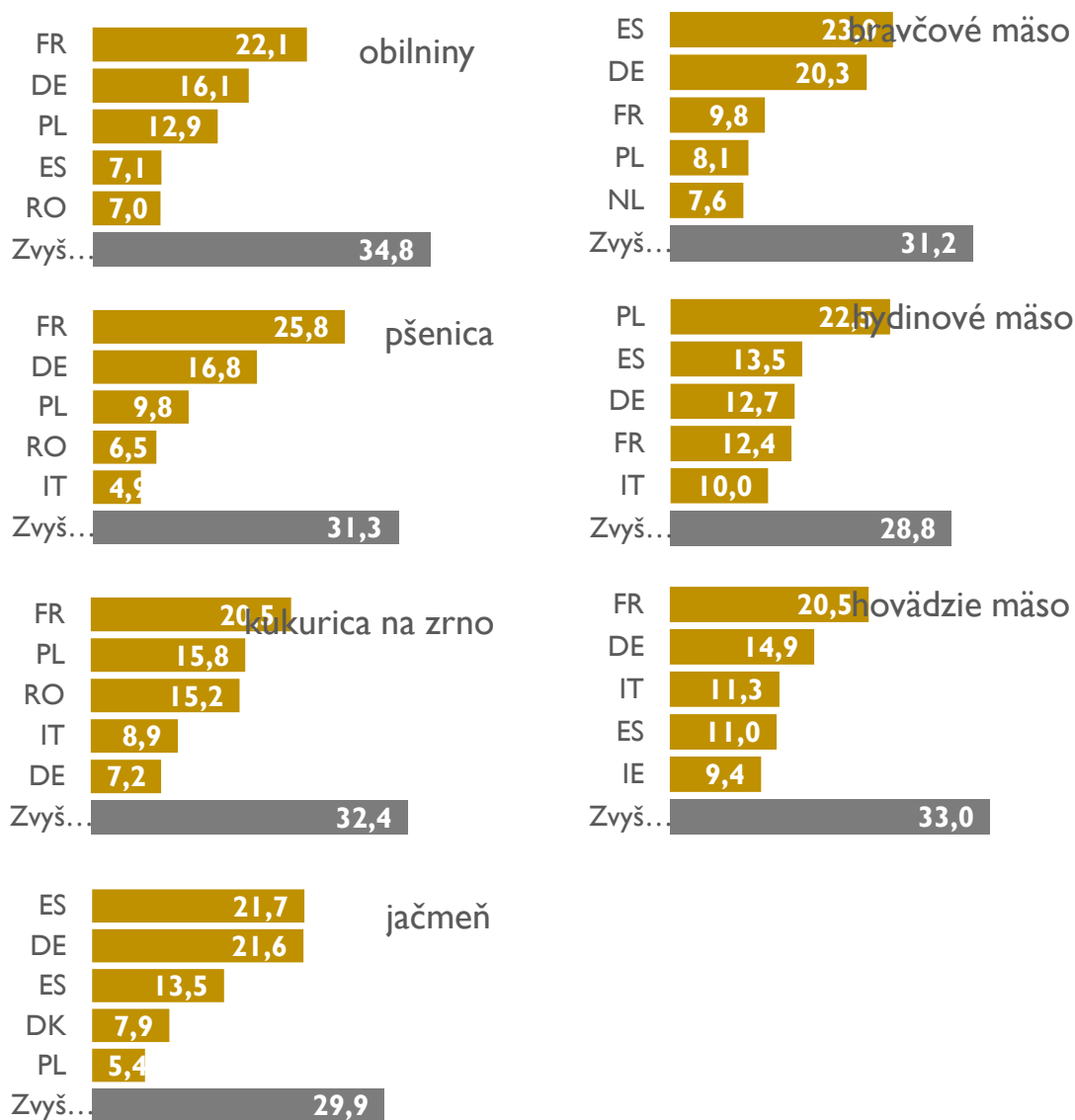
Vypracoval: MPRV SR

Zamestnanosť v poľnohospodárstve má v krajinách EÚ-27 dlhodobu klesajúcu tendenciu. Kým v roku 2012 bolo v poľnohospodárstve krajín EÚ-27 zamestnaných 10,3 mil. osôb, v roku 2022 bolo v EÚ-27 už len 7,6 mil. osôb, čo v priemere v prepočte na 100 ha p.v.p pripadá 4,9 pracovnej sily. Medziročne klesla zamestnanosť v poľnohospodárstve v krajinách EÚ-27 o 1,8 % t.j. o 141,9 tis. osôb. Na poľnohospodárskej zamestnanosti krajín EÚ-27 sa najviac podieľalo Poľsko (18,4 %), Rumunsko (13,1 %) a Taliansko (13,1 %), čo súviselo s rozsahom poľnohospodárskej výroby a väčším počtom menších individuálnych hospodárstiev v týchto krajinách. SR dosiahla podiel 0,5 %. Podrobnosti uvádza prílohová tabuľka 36.

Poľnohospodárska produkcia v krajinách EÚ-27 dosiahla v roku 2022 hodnotu 531,9 mld. €, čo bolo o 103,0 mld. €, t.j. o 24,0 % viac ako v roku 2021. Najväčšími producentmi, podieľajúcimi sa na produkcii v EÚ-28 boli štyri produkčne rozhodujúce krajiny, a to Francúzsko (18,0 %), Nemecko (14,3 %), Taliansko (13,4 %) a Španielsko (11,7 %). SR sa na produkcii krajín EÚ-27 podieľala 0,6 % s objemom 2 983 mil. €.

V roku 2022 zberová plocha **obilnín** v celej EÚ predstavovala 51,5 mil. hektárov, na ktorých sa vyprodukovalo 270,9 milióna ton plodín. Francúzsko predstavovalo viac ako jednu pätinu (22,1 %) z produkcie obilnín v EÚ. Ďalšími rozhodujúcimi krajinami boli Nemecko (16,1 %) a Poľsko (12,9 %). Podiely **pšenice, jačmeňa a kukurice** na zrno sú uvedené v nasledovných grafoch a v prílohovej tabuľke 38.

Graf 58 *Podiely produkcie hlavných producentov vybraných rastlinných a živočíšnych komodít na celkovej produkcii v rámci štátov EÚ-27 v roku 2021 v %*

Prameň: Eurostat, 2023

Poznámka:

FR – Francúzsko, RO – Rumunsko, HU – Maďarsko,

PL – Poľsko, IT – Taliansko, ES – Španielsko,

DE – Nemecko, NL – Holandsko, IE - Írsko,

DK - Dánsko

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2022 sa viac ako jedna pätina (23,0 %, 5,1 mil. ton) **bravčového mäsa** v EÚ vyrábala v Španielsku. Rovnako, jednu pätinu vyprodukovali v Nemecku (20,3 %).

Najvyššia úroveň produkcie **hydinového mäsa** bola v Poľsku (22,5 % z celkového počtu EÚ, resp. 2,7 mil. ton). Ďalšími rozhodujúcimi krajinami boli Španielsko (13,5 %), Nemecko (12,7 %).

Viac ako jedna pätina všetkého **hovädzieho mäsa** v EÚ bola vyprodukovaná vo Francúzsku (20,5 %, resp. 1,4 mil. ton), významné podiely produkcie dosiahli aj v Nemecku (14,9 %), Taliansku (11,3 %) a v Španielsku (11,0 %).

Podrobnejšie údaje o poľnohospodárstve krajín EÚ-27 sú uvedené v prílohových tabuľkách 36 - 38.

Potravinársky priemysel EÚ-27⁴² je významným výrobným odvetvím EÚ tak z hľadiska výrobo-ekonomických ukazovateľov, ako aj z hľadiska zamestnanosti.

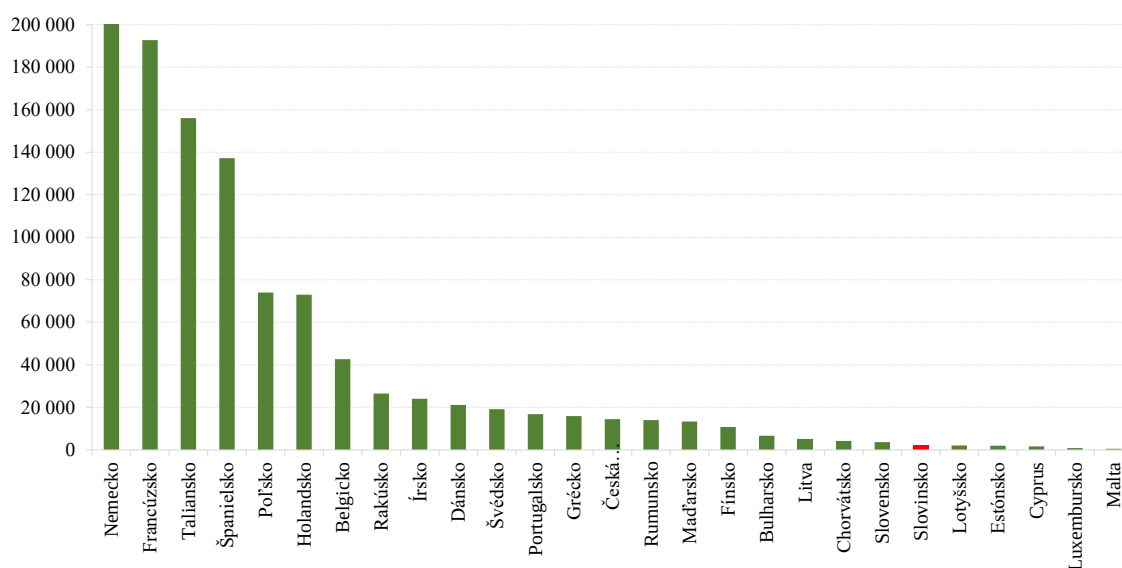
V roku 2022 potravinársky priemysel EÚ-27 tvorilo vyše 306 tisíc podnikov, ktoré z hľadiska obratu dosiahli 1 457 mld. €. V dôsledku toho predstavuje potravinárstvo významné výrobné odvetvie v EÚ, avšak je nielen najväčším európskym výrobcom, ale je aj najväčším vývozcom potravín a nápojov na svete a hlavným dovozcom. Z celkovej sumy obratu pripadlo 85 % len na samotnú výrobu potravín (t. j. bez výroby nápojov).

V roku 2021 potravinársky priemysel EÚ-27 z hľadiska hrubej produkcie dosiahol takmer 1 105,3 mld. € a medziročne sa zvýšil o 7,4 %. Najväčší objem hrubej potravinárskej produkcie v roku 2022 vytvorilo Nemecko (201 mld. €), Francúzsko (192 mld. €), Taliansko (156 mld. €) a Španielsko (137 mld. €). Najmenej hrubej produkcie vyprodukovala Malta (462 mil. €) a Luxembursko (882 mil. €).

V potravinárskom priemysle EÚ⁴³ bolo v roku 2022 zamestnaných⁴⁴ približne 4,3 mil. osôb. Najviac osôb v pracovalo v Nemecku (904,7 tis. osôb), vo Francúzsku (676,9 tis. osôb), v Poľsku (439,4 tis. osôb), v Taliansku (438,9 tis. osôb), a v Španielsku (436,8 tis. osôb).

Výška hrubých investícií do hmotného majetku v potravinárskom priemysle EÚ-27 zodpovedá rozsahu produkcie aj zamestnanosti. V roku 2021 do majetku najviac investovalo Francúzsko (8,2 mld. €), Nemecko (5,6 mld. €), Taliansko (4,4 mld. €) a Španielsko (4,2 mld. €). Najmenej investovali Malta (9,0 mil. €), Luxembursko (38,2 mil. €) a Cyprus (47,3 mil. €).

Graf 59 *Hrubá produkcia za odvetvie výroba potravín a nápojov v EÚ-27 v roku 2021, (v mil. €)*

⁴² výroba potravín a nápojov

⁴³ vrátane tabakových výrobkov.

⁴⁴ metodika ESA 2010

Prameň: Eurostat 2024

Vypracoval: MPRV SR

V roku 2021 najvyššia pridaná hodnota na zamestnanca v prípade výroby potravín bola zaznamenaná v Írsku (154,7 tis. €), Holandsku (103,5 tis. €), Belgicku (89,7 tis. €) a Dánsku (79,5 tis. €). Naopak najnižšia pridaná hodnota na zamestnanca bola v Rumunsku (13,2 tis. €) a Bulharsku (15,1 tis. €). Vo výrobe nápojov bola najvyššia pridaná hodnota na zamestnanca zaznamenaná v Rakúsku (278,9 tis. €), Švédsku (165,9tis. €) a Holandsku (153,1 tis. €). Naopak, najnižšia pridaná hodnota na zamestnanca bola zistená v Bulharsku (24,8 tis. €) a v Lotyšsku (25,6 tis. €).

Vybrané ekonomické ukazovatele potravinárskeho priemyslu v štátoch EÚ-27 sú uvedené v prílohových tabuľkách 39-40.

12. Závěry a odporúčania

12.1. ZÁVERY

- Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na makroekonomických ukazovateľoch hospodárstva SR bol rozdielny. V pôdohospodárstve sa jeho podiel v bežných cenách zvýšil pri ukazovateľoch: HPH, hrubej produkcii, medzispotrebe a priemernej mzde a v stálych cenách pri THFK. V potravinárstve sa zvýšil pri THFK v stálych aj bežných cenách.
- Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva klesla, znížila sa hrubá rastlinná pri súčasnom náraste hodnoty hrubej živočíšnej produkcie. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie sa mierne zvýšil podiel živočíšnej produkcie.
- Znížila sa hrubá poľnohospodárska produkcia v dôsledku výrazného poklesu cien rastlinných a miernemu nárastu cien živočíšnych komodít a to aj napriek nárastu hektárových úrod rozhodujúcich komodít rastlinnej výroby (pšenice, kukurice na zrnó, olejnín) a stagnácii produkcie jatočného hovädzieho dobytká a jatočnej hydiny, poklesu produkcie jatočných ošípaných, ale pri náraste produkcie jatočných oviec.
- Tržby z predaja vlastných výrobkov stagnovali ako dôsledok mierneho poklesu tržieb za rastlinné produkty a výraznejšieho rastu tržieb za predaj živočíšnych výrobkov.
- Tržby z predaja vlastných výrobkov a z predaja služieb v potravinárskom priemysle sa zvýšili vo všetkých odboroch výroby a dosiahli 5 089 mil. €, čo predstavovalo ich medziročné zvýšenie o 9,6 %.
- Napriek postupnej stabilizácii cien vstupov do poľnohospodárstva sa medziročne zvýšila nákladovosť výnosov a znížila sa rentabilita nákladov poľnohospodárskych podnikov, avšak hodnoty týchto ukazovateľov boli nadpriemerné v porovnaní s päťročným priemerom.
- Podobne ako v minulých rokoch, aj v roku 2023 tvorili významný podiel na výnosoch podnikov celkové podpory (18,5 %) z európskych a národných zdrojov, ich podiel sa medziročne zvýšil o 1,0 p. b., čím pozitívne ovplyvnili výnosy a tým výsledok hospodárenia podnikov.
- Podiel ziskových podnikov sa medziročne výrazne znížil u právnických osôb (- 14,6 p. b.), v prípade podnikov SHR zostal na úrovni predchádzajúceho roka.
- Zvýšili sa investície do tvorby hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve i v potravinárstve.
- Znížila sa zamestnanosť v obidvoch agropotravinárskych odvetviach, ale rýchlejším tempom v poľnohospodárstve ako v potravinárstve. Naďalej pretrvávalo vyššie zastúpenie pracovníkov vyšších vekových skupín. V obidvoch odvetviach bola mzda v porovnaní s priemerom ekonomiky SR nižšia, výraznejšie v poľnohospodárstve.
- Výsledok hospodárenia bol podľa predbežných údajov kladný v obidvoch odvetviach. V poľnohospodárstve sa zvýšil na 228,0 mil. €, v potravinárstve vzrástol na 437,9 mil. €. Výsledok hospodárenia v rámci potravinárskeho priemyslu medziročne⁴⁵ zvýšili najmä odbory -

⁴⁵ Porovnanie predbežných údajov roku 2022 s predbežnými údajmi roku 2021; po určení definitívnych údajov roku 2022 je možné porovnanie s definitívnymi údajmi roku 2021

výroba pečiva a múčnych výrobkov, výroba ostatných potravinárskych výrobkov, výroba nápojov a výroba mliečnych výrobkov.

- Tempo rastu výnosov prevýšilo dynamický rast nákladov poľnohospodárskych podnikov s následným kladným hospodárskym výsledkom poľnohospodárskej prvovýroby.
- Ceny vstupov do poľnohospodárstva stagnovali na úrovni roka 2022, ceny poľnohospodárskych výrobkov zaznamenali pokles. Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku boli v porovnaní s predchádzajúcim rokom vyššie. Najvýraznejší medziročný nárast cien bol zaznamenaný u spotrebiteľských cien potravín a nealkoholických nápojov. Miera inflácie sa zvýšila.
- Na krytie rizík v poľnohospodárskej výrobe sa v SR využívajú nasledujúce alternatívy: komerčné poistenie, príspevok na poistenie v rámci Strategického plánu SPP 2023-2027 a pomoc cez schémy štátnej pomoci, ktoré okrem príspevku na poistné umožňujú formou dotácií nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat, kompenzáciu nákladov na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat a elimináciu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou.
- Celkové výdavky do poľnohospodárstva a potravinárstva z európskych a národných zdrojov dosiahli objem 807,84 mil. € a medziročne sa zvýšili o 9,6 %. Rozhodujúci podiel z ich objemu tvorili prostriedky z rozpočtu EÚ. Najväčší podiel na celkových výdavkoch tvorili priame platby (40,1 %). Na rozvoj vidieka pripadlo 24,3 % a tretí najväčší objem výdavkov (17,4 %) smeroval do všeobecných služieb.
- Konkurenčné prostredie na jednotnom trhu EÚ bolo ovplyvnené rozdielnou úrovňou podpôr. Celková úroveň priamych platieb v prepočte na ha p. p. v SR nedosiahla priemer EÚ-27.
- V podnikateľskej štruktúre agrosektora bol zaznamenaný rast počtu fyzických osôb poskytujúcich poľnohospodárske služby. Počet právnických osôb klesol v poľnohospodárskych službách aj v potravinárskom priemysle. Dominantné zastúpenie v podnikateľskej štruktúre agrosektora mali fyzické osoby, pričom v potravinárskom priemysle podnikali najmä právnické osoby.
- Výmera využitej poľnohospodárskej pôdy, ako aj ornej pôdy sa mierne znížila. Pretrvávajú nedoriešené vlastnícke vzťahy k pôde.
- V štruktúre osevu nenastali výrazné zmeny, znížil sa podiel obilnín, najmä kukurice na zrnno, olejní (najmä sóje a slnečnice). Vzástol najmä podiel repky olejnej, jačmeňa a cukrovej repy technickej.
- Zvýšili sa zberové plochy strukovín, konzumnej zeleniny (hlavne suchej cibule a kukurice cukrovej), muštového hrozna, cukrovej repy technickej, raže a jačmeňa. Naopak klesli zberové plochy sóje, slnečnice, zemiakov a kukurice na zrnno.
- Úroda obilnín vzrástla v priemere o viac ako 30 %, najvýraznejšie sa zvýšila úroda kukurice na zrnno, kde hektárová úrodnosť prevýšila hektárovú úrodu z roka 2021 o 85,4 %. Hektárový výnosy vzrástli aj v prípade kŕmnych okopanín o 53,7 %, a olejní o 27,1 %.
- Zo všetkých druhov hospodárskych zvierat vzrástli stavy ošípaných (6,2 %), koní (4,6 %) a hydiny (3,5 %). Klesli počty oviec (-4,0 %), kôz (-2,6 %) a HD (-0,8 %). U hovädzieho dobytku reprodukčné vlastnosti zostali stabilizované na úrovni predchádzajúceho roka. V prípade ošípaných sa zvýšil odchov prasiat o 3,2 % a narodenie prasiat o 2,8 %.
- Obrat agropotravinárskeho zahraničného obchodu sa nachádza v pokračujúcom rastúcom trende. Import poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov vzrástol medziročne o 586 mil. € (8,6 %), export vzrástol o 264 mil. € (5,4 %).

- Naďalej pokračovalo prehlbovanie záporného salda zahraničného obchodu s agropotravinárskymi výrobkami na úroveň - 2 238 mil. €.
- Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak na celkových spotrebných výdavkoch predstavoval 26,24 %, čo je v porovnaní s priemerom štátov EÚ-27 vysoký podiel najmä vzhľadom na nízku príjmovú situáciu obyvateľstva SR.
- Medziročne vzrástla spotreba mäsa v hodnote na kosti na osobu a rok. Spotreba hovädzieho mäsa sa medziročne znížila a je i naďalej dlhodobo nízka pod hodnotou odporúčaných dávok potravín. Spotreba bravčového mäsa sa zvýšila, naopak, spotreba hydiny medziročne klesla. Pozitívnym javom je nárast spotreby mlieka a mliečnych výrobkov, ako aj nárast spotreby obilnín v hodnote múky. Spotreba zeleniny a zeleninových výrobkov medziročne klesla, spotreba ovocia a ovocných výrobkov sa mierne zvýšila.
- Závlahové systémy nespĺňajú dostatočne technický a technologický štandard. Klesla výmera zavlažiteľných výmer oproti roku 2014, t. j. počas obdobia uplatňovania Koncepcie revitalizácie hydromelioračných sústav v SR. Najvyšší odber závlahovej vody bol zaznamenaný na Dolnom Považí a Podunajsku. Závlahy využívajú najmä pestovatelia intenzívnych plodín, ktorí v trhových cenách plodín zahŕňajú aj náklady na závlahovú vodu a prenájom závlahových zariadení.
- Elektrina a teplo vyrobené z vybraných obnoviteľných zdrojov vzrástli. Z celkovej osevej plochy boli energetické plodiny vysiate na 0,36 %, z toho najväčšiu výmeru zaberala kukurica a jej miešanky na siláž. Jej výmera predstavovala až 96,1 % z výmery plodín pestovaných výlučne na energetické účely.
- Poľnohospodársky sektor sa podieľa na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v SR približne 7,3 %. Z vyprodukovaného objemu emisií tvorí takmer 40 % oxid dusný emitovaný do ovzdušia hlavne z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a v menšom rozsahu ako dôsledok chovu hospodárskych zvierat (odbúravanie živočíšnych exkrementov) v SR. Takmer 58 % emisií z vyprodukovaného objemu emisií tvorí metán (CH₄) emitovaný do ovzdušia hlavne ako priamy produkt látkovej výmeny u bylinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravania živočíšnych exkrementov.

12.2. ODPORÚČANIA

V ďalšom období pri navrhovaní opatrení, resp. hľadaní nástrojov pre zabezpečenie výkonnosti poľnohospodárstva a potravinárstva, jeho konkurencieschopnosti na jednotnom trhu EÚ, bude potrebné realizovať odporúčania presahujúce rámec jedného roka.

Rozhodujúcou je implementácia Strategického plánu SPP 2023-2027 do praxe, vrátane finančných nástrojov so zreteľom na strategické dokumenty EÚ, Green Deal (Zelená dohoda), Stratégia z farmy na stôl, Stratégia biodiverzity, Nástroj obnovy a odolnosti 2021-2024 - Next Generation EU, Stratégia zvyšovania potravinovej sebestačnosti, Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, Koncepcia vodnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a ďalšie a vytvoriť z nich komplexný systém nástrojov na podporu agrosektora s cieľom zvýšiť podiel zastúpenia slovenských výrobkov na domácom trhu (viď nasledujúca schéma).

» presadzovať rovnaké podmienky a nástroje SPP pre všetky členské krajiny EÚ, najmä riešenie zrovnoprávnenia úrovne poskytovania priamych platieb v rámci EÚ,

» zvýšiť objem podpôr do živočíšnej výroby, vytvárať lepšie podmienky na stabilizáciu stavov hospodárskych zvierat a znížiť administratívnu záťaž pre chovateľov pri identifikácii a registrácii hospodárskych zvierat,

» zintenzívniť podporu pre pestovanie a spracovanie v sektore ovocia a zeleniny s cieľom rozširovania domácej produkcie a spracovania za účelom zvýšenia zamestnanosti, spotreby a zníženia dovozu,

» podporiť investície do závlahového systému a revitalizovať hydromelioračné sústavy,

» naďalej podporovať pozemkové úpravy ako základný systémový nástroj na racionálne usporiadanie vlastníckych a užívateľských vzťahov k poľnohospodárskej pôde a na revitalizáciu poľnohospodárskej krajiny,

» pokračovať vo vytváraní podmienok (vývoj a zavádzanie nových technológií, finančné zabezpečenie) pre rozšírenie výroby obnoviteľných zdrojov energie,

» vypracovať a realizovať notifikácie schém štátnej pomoci na podporu potravinárskeho priemyslu, čím sa vytvorí právny rámec pre stabilný systém štátnej podpory slovenského potravinárstva v porovnateľnej výške s okolitými krajinami,

» prehodnotiť účasť potravinárskeho priemyslu v plnení strategických cieľov budúcej SPP vo vyššej miere, vyčlenením dostatočnej finančnej podpory do opatrení, v ktorých sú potravinári oprávnenými žiadateľmi,

» podporiť vytváranie odbytových združení pre poľnohospodárov a potravinárov s cieľom využitia domácich surovín na produkciu finálnych potravín s vyššou pridanou hodnotou,

» podporiť presadzovanie tradičných regionálnych špecialít, ich prezentáciu na medzinárodných podujatiach,

» zjednodušiť podmienky predaja z dvora tak, aby nebola dotknutá bezpečnosť potravín,

» podporiť investície do potravinárstva za účelom prednostného spracovania domácich poľnohospodárskych surovín na potraviny

pripraviť a zaviesť podporné nástroje s cieľom podpory budovania vertikálnych štruktúr tak, aby komodity rastlinného a živočíšneho pôvodu doma vyprodukované boli aj doma spracované na potraviny a generovala sa tak zvýšená pridaná hodnota

» podporiť finančné nástroje (bonifikácia úrokov, záruky úverov, odpustenie časti istiny) za vopred stanovených podmienok pri úveroch z komerčných bánk alebo poisťného v poisťovniach

» riešiť systémovo rizikovosť poľnohospodárskej výroby, najmä dosahy nepoistiteľných rizík, ktoré nie sú predmetom poistenia všetkých plodín komerčných poisťovní,

» vytvárať priaznivé podmienky pre rozvoj poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu a jeho prepojenie s výrobnou praxou,

» podporiť zavádzanie inovatívnych technológií a presného poľnohospodárstva

13. Zoznam použitých skratiek

.sk	internetová doména
a. s.	akciová spoločnosť
AGRIS	Medzinárodný informačný systém pre poľnohospodárske vedy a technológie
AT	Rakúsko
b. c.	bežné ceny
BG	Bulharsko
BOZP	bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
CD	Centrálne databáza
CEHZ	Centrálne evidencie hospodárskych zvierat
COICOP-HBS	medzinárodná klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia Eurostatom odporúčaná pre využitie v rodinných účtoch
CPP	celková poľnohospodárska produkcia
CZ	Czech republic (Česká republika)
ČPH	čistá pridaná hodnota
ČPP (ČDSC)	čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti)
ČS	čerpacia stanica
ČZP	čistý zisk z podnikania
DJ	dobytčie jednotky
EFSA	Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (European Food Safety Authority)
EP	Európsky parlament
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPÚ	Ekonomický poľnohospodársky účet SR
EPV	ekologická poľnohospodárska výroba
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
ES	Španielsko
ESA 2010	Európsky systém národných účtov z roku 2010
EÚ	Európska únia
EUR, euro; (€)	peňažná mena Európskej menovej únie
EUROSTAT	Štatistický úrad EÚ
FAO OSN	Organizácia Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
FOB	hodnota zahŕňa transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (napr. doprava, poistenie, prekládka, skladovanie tovaru a pod.) spojených s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny
futures	výnos z budúceho trhu v kontexte s úrodou
Gg CO₂	vyjadrenie emisií v CO ₂ agregovaných ekvivalentoch
GJ	gigajoule
GMO	geneticky modifikované organizmy (Genetically Modified Organisms)
GSAA	geopriestorová žiadosť o podporu

GWh	gigawathodina
ha	hektár
HACCP	Analýza nebezpečenstiev a kritické kontrolné body (Hazard analysis and critical control points)
HD	hovädzí dobytok
HDP	hrubý domáci produkt
Hedžing	nástroj na minimalizáciu rizika
hl	hektoliter
HPH	hrubá pridaná hodnota
HPP	hrubá poľnohospodárska produkcia
HU	Maďarsko
HZ	hospodárske zvieratá
CHOP (PDO)	Chránené označenie pôvodu (Protected designation of origin)
CHZO (PGI)	Chránené zemepisné označenie (Protected geographical indication)
IACS	Integrovaný administratívny a kontrolný systém
IL MPRV SR	Informačné listy MPRV SR
IS	Informačný systém
ISPÚ	Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva Európskej únie
IT	informačné technológie
IVVL	Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov
jat.	jatočný
jat. hm.	jatočná hmotnosť
KD	krmny deň
kg	kilogram
KKZ	kompletné krmné zmesi
km	kilometer
koef.	koeficient
ks	kus
kW	kilowatt
l	liter
LEADER	európska iniciatíva na spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale)
LIAH (MPRV SR) 1-12	mesačný výkaz o liahnutí, násadových vajciach a jednodňovej hydine
LPIS	Register pôdnych produkčných blokov (Land Parcel Information System)
m.j.; mer.j.; mer.jedn.,	merná jednotka
MJ	
m²	meter štvorcový
m³	meter kubický
Mäso (MPRV SR) 1-12	mesačný výkaz o zabití jatočných zvierat, hodnote ich nákupu podľa tried kvality, o bilancii mäsa na kosti a výrobkov z mäsa a výrobkov z mäsa
MERO	metylester repkového oleja
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
mil.	milión

mld.	miliarda
ML (MPRV SR) 6-12	mesačný výkaz o nákupe mlieka a smotany a výrobe mliečnych výrobkov
MO	maloobchod
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva vedy výskumu a športu Slovenskej republiky
MW	megawat
MWh	megawatthodina
NaCl	chlorid sodný
NATURALIS SK, s.r.o. (SK-BIO-002) Biokont CZ, s.r.o.(SK-BIO-003)	inšpekčné organizácie oprávnené na výkon kontroly a certifikácie v oblasti ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR
NBS	Národná banka Slovenska
NLC	Národné lesnícke centrum
NNVČ	neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti
NPK	anorganické hnojivá – dusík, fosfor, draslík
NPPC-VÚP	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav potravinársky
NPPC-VÚPOP	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav pôdoznanectva o ochrany pôdy
NPPC-VÚRV	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum - Výskumný ústav rastlinnej výroby
NR SR	Národná rada SR
ODP	odporúčaná dávka potravín
o. p.	orná pôda
OP	Operačný program
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OSN	Organizácia Spojených národov (Organization of the United Nations)
OZ	ovocie a zelenina
OZE	obnoviteľné zdroje energie
OZK	Odbor zahraničnej koordinácie MPRV SR
p. b.	percentuálny bod
p. p.	poľnohospodárska pôda
p. v. p.	poľnohospodársky využívaná pôda
PD	poľnohospodárske družstvo
PL	Poľsko
PNK	práca na kontrakt
PO	požiarna ochrana
POR	prípravky na ochranu rastlín
poľn., poľnoh.	poľnohospodárska, poľnohospodársky
PP	priemyselná produkcia
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV SR 2007-2013	Program rozvoja vidieka SR 2007-2013
PRV SR 2014-2022	Program rozvoja vidieka SR 2014-2022
RO	Romania (Rumunsko)

RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
RV	rastlinná výroba
s. c.	stále ceny
s. r. o.; spol. s r. o.	spoločnosť s ručením obmedzeným
SFK	spotreba fixného kapitálu
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SHR	samostatne hospodáriaci roľník
SI	Slovinsko
SR	Slovenská republika
SK NACE Rev.2	Štatistická klasifikácia ekonomických aktivít v Európskom spoločenstve
SO	Sprostredkovateľský orgán
SP	Strategický plán
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SPPK	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SOT	Spoločná organizácia trhu (Common Market Organization)
š. p.	štátny podnik
ŠR	štátny rozpočet
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŠVPS SR	Štátna veterinárna a potravinová správa SR
t jat. hm.	tona jatočnej hmotnosti
t ž. hm.	tona živej hmotnosti
THFK	tvorba hrubého fixného kapitálu
tis.	tisíc
TJ	terajoul
t.j.	to je
TOV	trhovo orientované výdavky
ZŤS (TSG)	zaručene tradičná špecialita (Traditional speciality guaranteed)
TTP	trvalé trávne porasty
UK	United Kingdom (Spojené kráľovstvo; Veľká Británia)
ÚKSÚP	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
ÚPSVAR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚVZ SR	Úrad verejného zdravotníctva SR
VOH (MPRV SR) 7-12	mesačný výkaz o výrobe, odbyte a súhrnnej ponuke jatočnej hydiny a konzumných vajec
VOS	vnútroodvetvová spotreba
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
VZPS	výberové zisťovanie pracovných síl
www.	World Wide Web
Zb., Z. z.	Zbierka zákonov
ž. hm.	živá hmotnosť
ŽP	životné prostredie
ŽV	živočíšna výroba

14. Prílohové tabuľky